

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

DOBREGO MIASTA

NA LATA 2005 – 2008

(z projekcją do roku 2013)

AKTUALIZACJA NA LATA 2007 - 2015

Spis treści

WSTĘP	5
I. CZAS REALIZACJI ORAZ OBSZAR LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	6
I.1. Czas obowiązywania, cele programu lokalizacja, obszar, liczba mieszkańców	6
I.2. Operator programu, partnerzy rewitalizacji	11
II. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZO – PRZESTRZENNEJ NA TERENIE GMINY DOBRE MIASTA	12
II.1. Warunki geograficzne oraz krótka charakterystyka Gminy	12
II.2. Strefa przestrzenna Dobrego Miasta	13
2.1. Dziedzictwo kulturowe	16
2.1.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej	16
2.2. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego	25
2.2.1. Ochrona przyrody	25
2.2.2. Klimat	35
2.2.3. Zagrożenia środowiska naturalnego.....	36
2.3. Własność gruntów i budynków, stan mienia komunalnego	37
2.3.1. Struktura gruntów w granicach administracyjnych miasta	38
2.3.2. Informacja o stanie mienia komunalnego	40
2.4. Infrastruktura techniczna	42
2.4.1. System zaopatrzenia w wodę	42
2.4.2. Odprowadzanie i unieszkodliwianie odpadów.....	43
2.4.3. Ciepłownictwo.....	47
2.4.4. Zaopatrzenie w gaz	48
2.4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	48
2.4.6. Telekomunikacja	49
2.5. Komunikacja	49
2.5.1. Infrastruktura drogowa.....	49
2.5.2. Transport kolejowy i autobusowy.....	51
2.6. Identyfikacja problemów	51
II.3. Strefa Gospodarcza Dobrego Miasta	52
3.1. Warmińsko – Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna – Podstrefa Dobre Miasto, przedsiębiorstwa, struktura i trendy.....	52
3.2. Struktura podstawowych branż gospodarki.....	57
3.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach.....	58
3.4. Identyfikacja problemów	60
II.4. Strefa społeczna	61
4.1. Struktura demograficzna	61
4.2. Mieszkalnictwo.....	65
4.3. Służba zdrowia	68
4.4. Bezpieczeństwo publiczne	73
4.5. Edukacja	76
4.6. Kultura i sport.....	82
4.7. Organizacje pozarządowe	93
4.8. Turystyka i rekreacja	102
4.9. Gminy partnerskie	104
4.10. Rynek pracy	105
4.11. Grupy społeczne wymagające wsparcia	112
4.12. Problematyka „Wielkiej Płyty”	122

4.13.	Identyfikacja problemów	124
II.5. Analizy strategiczne		125
5.1.	Analiza makrootoczenia (PRESTCOM, PEST).....	125
5.2.	Analiza mikrootoczenia (Metoda 5 sił Portera)	127
5.3.	Analiza wewnętrzna organizacji(Kluczowe czynniki sukcesu)	128
5.4.	Analiza zewnętrzna organizacji (Analiza Stakeholders).....	128
5.5.	Pozycjonowanie strategiczne (SWOT/TOWS).....	128
III. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH		
ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZO- PRZESTRZENNEGO MIASTA		132
III.1. Polityki i strategie		132
3.1.	Polityka regionalna Unii Europejskiej.....	132
3.2.	Agenda terytorialna Unii Europejskiej	134
3.3.	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia	135
3.4.	Strategia Rozwoju Kraju	137
3.5.	Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego	138
3.6.	Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko Mazurskiego	143
3.7.	Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto	146
3.8.	Program Ochrony Środowiska Gminy Dobre Miasto	148
3.9.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobre Miasto.....	149
3.10.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Plany zagospodarowania przestrzennego.....	152
III.2. Powiązania i kompatybilność względem innych dokumentów		152
2.1.	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2015.....	152
2.2.	Pozostałe dokumenty krajowe i regionalne, i lokalne	154
IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI		155
IV.1.	Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru	156
IV.2.	Liczba i struktura mieszkańców obszaru	163
IV.3.	Sposób wyboru obszaru rewitalizacji	165
IV.4.	Konsultacje społeczne	175
IV.5.	Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	177
V. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE PODLEGAJĄCYM REWITALIZACJI		180
V.1.	Rodzaje projektów przewidzianych do realizacji w poszczególnych podobszarach programu rewitalizacji	180
V.2.1.	Podobszar A	180
V.2.2.	Podobszar B	182
V.2.3.	Podobszar C	183
V.2.4.	Podobszar D	184
V.2.5.	Podobszar E	185
V.2.6.	Podobszar F	185
V.2.7.	Podobszar G	186
V.3.	Projekty priorytetowe	187
V.4.	Zbiorczy koszt inwestycji	189
V.5.	Inwestycje przewidziane do realizacji bez udziału gminy Dobre Miasto	190
VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI		191
VI.1.	Wskaźniki globalne	191
VI.2.	Wskaźniki szczegółowe	191

VII. PLAN FINANSOWY	193
VII.1. Plan finansowy działań rewitalizacyjnych	193
VII.2. Podział Środków	197
VII.3. Plan finansowy Dobrego Miasta	199
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA	203
VIII.1. System zarządzania Programem	203
VIII.2. Komisja monitorująca	206
VIII.3. Procedury wdrożeniowe projektów	206
IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	207
IX.1. System monitorowania i ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji	207
IX.2. Public Relations Lokalnego Programu Rewitalizacji	217
IX.3. Zmiany w Lokalnym Programie Rewitalizacji	218
Słowniczek	219
Bibliografia	223
Wykaz rysunków, zdjęć tabel i wykresów	225
Załączniki	228

Wstęp

„Wytyczne Instytucji Zarządzającej do opracowywania Lokalnych Programów Rewitalizacji”, definiują lokalne programy rewitalizacji, jako wieloletnie programy działań w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zmierzające do wyprowadzenia określonego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju. Program opracowywany, przyjęty i koordynowany przez gminę, zgodnie z określonym i przyjętym harmonogramem czasowo - finansowym, realizowany jest przez wiele zaangażowanych podmiotów.

Proces rewitalizacji, jako wieloletni i wieloetapowy program rozwojowy, zapisany w kompetencjach władz lokalnych wymaga planowania, wdrażania, koordynowania i aktualizacji, w formie najbardziej dynamicznej - zarządzania strategicznego.

Zmiany w polityce regionalnej w każdym nowym okresie programowania (aktualnie na lata 2007 – 2013), wpływają na potrzebę dostosowania dokumentów krajowych państw członkowskich na poszczególnych szczeblach decyzyjności do obowiązujących przepisów. Efektem powyższego, była między innymi potrzeba aktualizacji uchwalonego wcześniej Lokalnego Programu Rewitalizacji i dostosowania go do wymogów Regionalnego Programu Operacyjnego, indywidualnego dla każdego województwa.

Dokument w swych zapisach zawiera kontynuację działań przyjętych do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji na lata 2005 – 2008, z projekcją do roku 2013. W aktualizacji przyjętej w 2009 r. ujęto przedsięwzięcia mieszczące się w obszarze Działania 4.2. „Rewitalizacja miast”, aktualnie rozszerza się obszar rewitalizacji miasta o obszar tzw. „Wielkiej Płyty”, wprowadzając zadania z zakresu Działania 4.1. Humanizacja blokowisk.

Program rewitalizacji w gminie Dobre Miasto, stanowi dokument strategiczny ściśle związany z zachodzącymi przemianami społeczno – przestrzenno - gospodarczymi w zakresie przyjętych celów rewitalizacyjnych, dlatego kolejne programy, stanowiąc będą jedynie aktualizację bądź uzupełnienie poprzednich.

I. CZAS REALIZACJI ORAZ OBSZAR LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

I.1. Czas obowiązywania, cele programu, lokalizacja, obszar, liczba mieszkańców

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005 – 2008 (z projekcją do roku 2013). Aktualizacja na lata 2007 – 2015 (zwany LPR DM), jest dokumentem uchwalonym w styczniu 2005 roku oraz dwukrotnie aktualizowanym w 2009 i 2011 roku. Obowiązuje na lata 2007 – 2015, czyli w okresie programowania RPO Warmia i Mazury¹. Stanowi średniookresowy program gospodarczy, przyjmujący za podstawę długofalowe cele strategiczne określone i przyjęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005 – 2008 (z projekcją do roku 2013), zaktualizowane w 2009 i 2011r.²

Ze względu na długofalowy charakter, dokument podzielony został na trzy podokresy. Pierwszy z nich, okres wdrożenia i realizacji projektów, obowiązuje w latach 2007 – 2013. Drugi obejmuje czas finalizacji zainicjowanych przedsięwzięć, obejmuje kolejne dwa lata. Trzeci - okres monitoringu i ewaluacji trwa do roku 2020.

Aktualizacja powyższego programu podyktowana została zmianami prawnymi w nowym okresie programowania na lata 2007 - 2013, w tym ściśle określonymi wymogami Instytucji Zarządzającej co do wyznaczania obszaru rewitalizacji, jak i opracowania samych Programów Rewitalizacji³. Bieżąca aktualizacja wprowadza dodatkowy obszar rewitalizacyjny tzw. „Obszar wielkiej płyty”.

Celem strategicznym Lokalnego Programu Rewitalizacji, przyjętym na lata 2005- 2008 jest: **„rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i dbałość o dziedzictwo kulturowe Dobrego Miasta przy wspieraniu społecznej zaradności , przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu”**.

Przyjęta aktualizacja niniejszy cel określa również jako:

¹ Dodatkowo wg zasady n+2 oraz n+3

² Do opracowanego Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005 – 2008 r. wprowadzone zostały zmiany Uchwałą nr XXXIX/226/05 Rady Miejskiej w Dobrym Mieście z dnia 2 marca 2006 r. w sprawie zmian w montażu finansowym inwestycji. Uchwała Nr LVII/434/06

³ Wytoczne Instytucji Zarządzającej do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji, Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego, Olsztyn 16 października 2008 r.

**„Dobre Miasto
- miasto o zindywidualizowanym wyrazie, określonej wartości użytkowej,
atrakcyjne centrum przedsiębiorczości, usług i zamieszkania”**

Wybór opiera na przyjętej strategii rozwoju gminy Dobre Miasto,⁴ który wynika bezpośrednio z podstawowego celu IV Osi Priorytetowej: „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast, Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013 (RPO WiM na lata 2007 – 2013).

Według zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2015, przyjęty cel strategiczny łączy trzy cele operacyjne, zestawione w następujących grupach problemowych, określonych poniżej (Rys. 1):

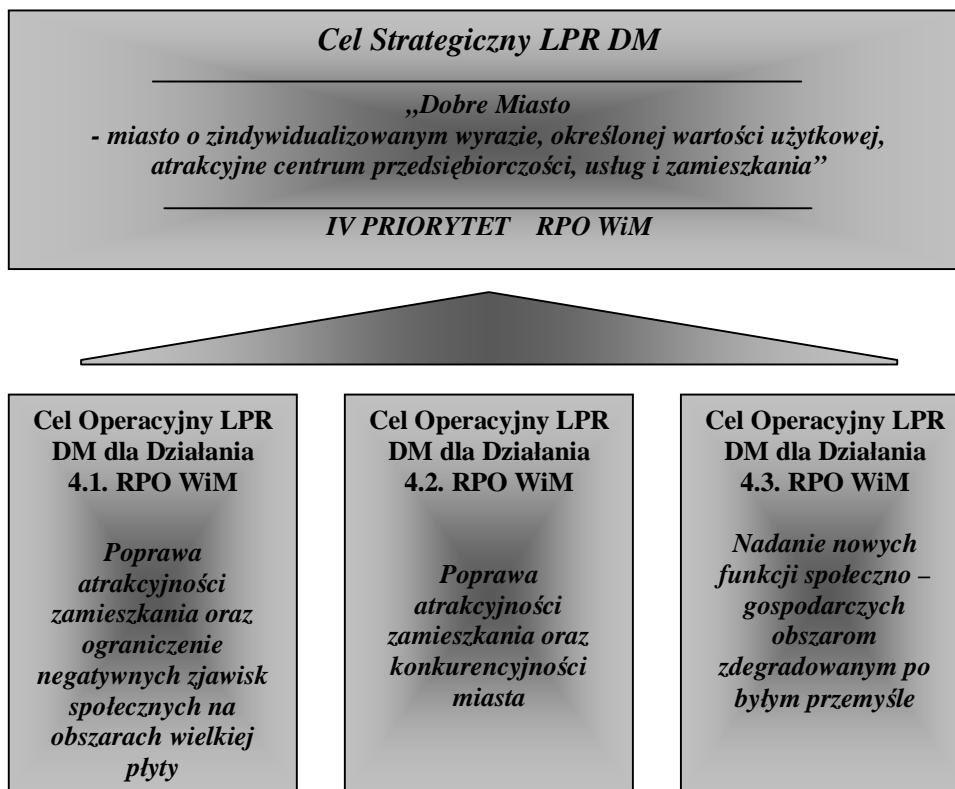
1. W grupie problemowej dotyczącej rewitalizacji „wielkiej płyty”:
  - **Cel operacyjny: „Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych na obszarach wielkiej płyty”** (odpowiada Działaniu 4.1. Humanizacja blokowisk RPO WiM na lata 2007 – 2013),
2. W grupie problemowej dotyczącej obszaru miejskiego:
  - **Cel operacyjny: „Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz konkurencyjności miasta”** (odpowiada Działaniu 4.2. Rewitalizacja miast RPO WiM na lata 2007 - 2013),
3. W grupie problemowej dotyczącej obszarów poprzemysłowych:
  - **Cel operacyjny: „Nadanie nowych funkcji społeczno – gospodarczych obszarom zdegradowanym po byłym przemyśle”** (odpowiada Działaniu 4.3. Restrukturyzacja terenów powojennych i poprzemysłowych RPO WiM na lata 2007 – 2013).

Określone cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji spełniają zasadę koncentracji, przyjętą w polityce regionalnej, w Polsce wdrożoną między innymi poprzez „**Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego**”.

---

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto, Olsztyn, Warszawa, 1998r.

Rys. 1. Cel strategiczny oraz cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

Źródło: Opracowanie własne

Określony cel swoim zasięgiem obejmuje strefę ochrony konserwatorskiej miasta, jako obszaru rozwoju usług i drobnej przedsiębiorczości oraz obszary życia publicznego mieszkańców Dobrego Miasta. Kładzie szczególny nacisk na obszary wysokiego stopnia dekapitalizacji, starej zabudowy, degradacji, ze szczególnym uwzględnieniem budynków wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków, z ekspozycją wartości zabytkowych i poszczególnych obiektów, umożliwi rozwój nowych form aktywności gospodarczej i społecznej.

Realizowane zadania na wyodrębnionym obszarze poprzez efekt polaryzacji przyczynią się do podniesienia atrakcyjności pozostałych obszarów miasta.

Planowane utworzenie infrastruktury społecznej wpłynie na rozwój kultury, edukacji, a tym samym zaktywizuje dużą część osób biernych społecznie i zawodowo do realizacji własnych pasji w nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektach.

Wyodrębniony obszar obejmuje powierzchnię **54,12 ha²**, co stanowi **11,14 %** miasta.

Delimitowany obszar podzielony został na **siedem podobszarów: A, B, C, D, E, F, G**, szczegółowo opisanych w **rozdziale V**. Wspólnymi cechami tych obszarów są między innymi: utrzymujące się bezrobocie, niskie dochody mieszkańców, wysoki poziom patologii społecznych oraz utrata funkcji przestrzenno – ekonomicznych.

Ze względu na wymogi prawne delimitacji, różne w obszarze Działania 4.2 Rewitalizacja Miast oraz działania 4.1. Humanizacja Blokowisk, sześć pierwszych w/w obszarów wyznaczona zostało przy wykorzystaniu kryteriów i wskaźników innych, niż ostatni obszar **G** – ściśle określony dla działań „wielkiej płyty”.

W wyznaczonych do rewitalizacji obszarach zamieszkiwało w 2006 roku 3436 osób.

W tym w obszarze **A, B, C, D, E, F** - **2809** osób oraz w obszarze **G** – **627** osób. Szczegółowy opis grup społecznych i trendy rozwojowe zostały opisane w rozdziale IV.

Głównym założeniem przyjętych działań rewitalizacyjnych jest doprowadzenie do **zrównoważonego rozwoju lokalnego**, polegającego na realizowaniu działań w trzech sferach: przestrzennej, ekonomicznej i społecznej, w efekcie osiągnięcie postawionych celów.

Nieodłącznym elementem powodzenia tego typu działań inicjowanych przez Gminę, jest partycypacja społeczna włączona w działania rewitalizacyjne na wszystkich etapach jej realizacji. Zaangażowanie społeczności lokalnej w proces programowania i realizacji poszczególnych projektów, a także wykorzystywana inżynieria finansowa, polegająca na łączeniu publicznych i prywatnych źródeł finansowania w istotny sposób wpłynie na skuteczność i efektywność oczekiwanych i pożądaných społecznie rezultatów.

Niewymiernym celem opracowania niniejszego dokumentu jest pobudzenie aktywności mieszkańców Dobrego Miasta oraz dążenie do poprawy ich życia w sferach mieszkalnictwa, środowiska oraz szeroko rozumianego rozwoju społecznego – ekonomicznego.

Dodatkowym elementem, jaki zawiera opracowany dokument jest wielokryterialna i wielopoziomowa analiza, wskazująca szanse zagrożenia oraz słabe i mocne strony Dobrego Miasta. Zaproponowane strategie podsumowujące poszczególne analizy, mogą zostać wykorzystane w innych dokumentach planistycznych o znaczeniu rozwojowym dla Gminy.

Niniejszy program stanowi odpowiedź na problemy rewitalizacyjne Dobrego Miasta w zakresie przekraczającym możliwości aplikowania o środki w ramach IV Osi RPO WiM. Niezależnie od kwalifikowalności przedmiotowej w ramach konkursu, obejmuje problemy i zadania, które winny zostać zrealizowane poprzez działania rewitalizacyjne w mieście.

Celem osiągnięcia kompleksowego efektu synergii, niezależnie od możliwości otrzymania dofinansowania ze środków rewitalizacji w RPO WiM, obejmuje problemy i zadania, które winny zostać zrealizowane w ramach działań rewitalizacyjnych w mieście

Zadania, wytypowane przez Gminę do aplikowania o dofinansowanie, zostały wyodrębnione z listy ogólnej – stanowią efekt przeprowadzonych konsultacji społecznych, w tym ankietyzacji, szczegółowo opisanych w **rozdziale IV** (wzór ankiety stanowi załącznik do niniejszego opracowania).

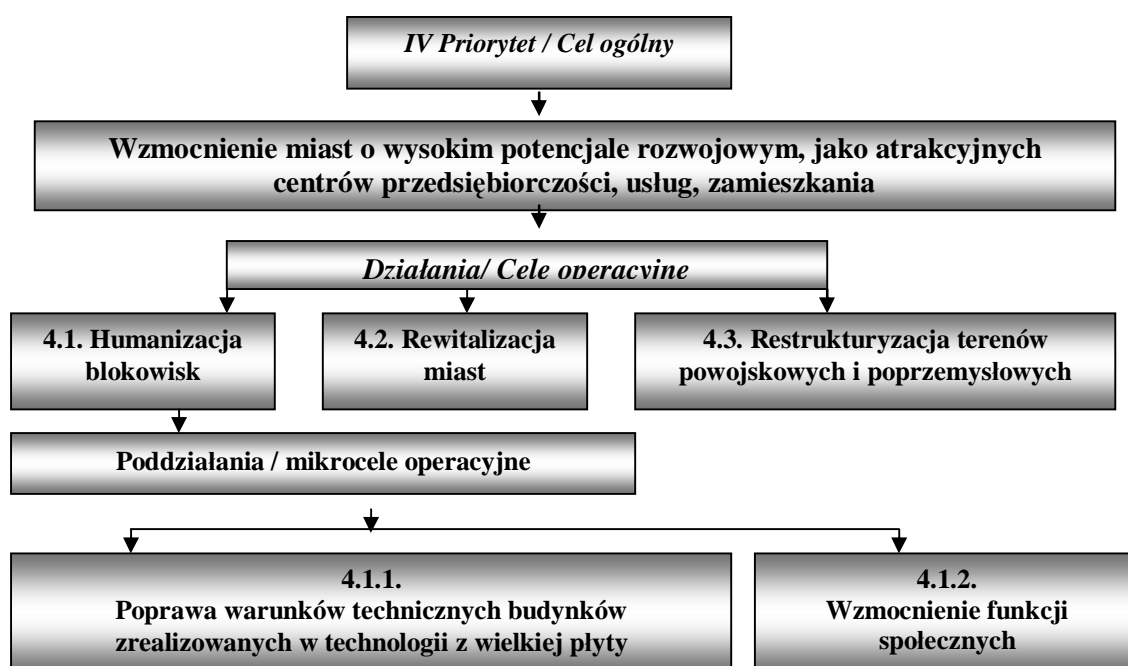
Zaistniałe możliwości dofinansowania „walki” ze skomasowaną problematyką wielkiej płyty, umożliwiły utworzenie kolejnej **listy przedsięwzięć**, o których dofinansowanie mogą ubiegać się podmioty niepubliczne – **beneficjenci Działania 4.1.1. Humanizacji Blokowisk**.

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu uwzględniono:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Dobrego Miasta,
- Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobre Miasto na lata 2004 – 2006,
- Strategię Rozwoju Gminy Dobre Miasto do roku 2013,
- Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobre Miasto na lata 2009 – 2018.

Przyjęte cele Programu, podporządkowane zostały poszczególnym celom IV Priorytetu RPO WiM, Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast, wg przedstawionego poniżej schematu (Rys. 2).

Rys. 2. Schemat osi priorytetowej „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WiM na lata 2007 – 2013.

Należy podkreślić, iż Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta, z aktualizacją na lata 2007 – 2015, stanowi niezbędny dokument w procesie ubiegania się o dofinansowanie w ramach IV Osi Priorytetowej „Rozwój, Restrukturyzacja i Rewitalizacja Miast”. Działanie 4.2. Rewitalizacja Miast oraz Działanie 4.1. Humanizacja Blokowisk Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013.

I.2. Operator programu, partnerzy rewitalizacji

Operatorstwo Lokalnym Programem Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005 – 2008 (z projekcją do roku 2013). Aktualizacja na lata 2007 – 2015, zostało szczegółowo opisane w rozdziale **VIII Programu „System wdrażania”**. Rolę operatora programu pełni **Urząd Miejski w Dobrym Mieście**.

Realizacja działań rewitalizacyjnych w Dobrym Mieście ze względu na wieloetapowy i wielopoziomowy przebieg, od początku angażuje partnerów zewnętrznych, co stanowi nieodłączny czynnik powodzenia działań rewitalizacyjnych w mieście.

Partnerstwo w Lokalnym Programie Rewitalizacji Dobrego Miasta rozumiane jest jako współdziałanie społeczeństwa we wszystkich etapach rewitalizacji: w planowaniu – poprzez konsultacje społeczne, w organizowaniu – nawiązywaniu współpracy partnerskiej oraz włączaniu jednostek zewnętrznych, motywowaniu – angażowaniu potencjalnych beneficjentów pośrednich i bezpośrednich do wspólnych działań w celu osiągnięcia efektu synergii, kontrolowaniu - poprzez prowadzony monitoring, wspólnie z beneficjentami działań rewitalizacyjnych.

II. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZO – PRZESTRZENNEJ NA TERENIE GMINY DOBRE MIASTO

II.1. Warunki geograficzne oraz krótka charakterystyka Gminy

Gmina miejsko – wiejska Dobre Miasto leży nad rzeką Łyną, w północnej części Pojezierza Olsztyńskiego, w centrum historycznej Warmii, administracyjnie przynależy do powiatu olsztyńskiego (Rys. 3).

W układzie przestrzennym położona jest w środkowej części województwa warmińsko – mazurskiego, w odległości ok. 26 km od stolicy regionu Olsztyna.

Sąsiaduje z następującymi gminami:

- od strony północno – zachodniej z gminą Lubomino,
- od strony północno – wschodniej z gminą Lidzbark Warmiński,
- od strony zachodniej z gminą Świątki,
- od strony południowej z gminą Dywity.

Rys. 3. Położenie Gminy Dobre Miasto

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

Zbiega się tu kilka dróg o znaczeniu regionalnym i jedna droga o znaczeniu międzynarodowym Regionalne to: Dobre Miasto – Orneta, Dobre Miasto – Jeziorany, Dobre Miasto – Ostróda, Dobre Miasto – Miłakowo, oraz droga krajowa Nr 51, prowadząca do przejścia Granicznego w Bezledach.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa, prowadząca do przejścia granicznego z obwodem kaliningradzkim.

Powierzchnia Gminy zajmuje 258,7 km². W największej swej części zagospodarowana jest pod grunty orne (9,009 ha). Lasy i grunty leśne zajmują (9,021 ha), użytki rolne stanowią 3,260 ha, pastwiska - 2,664 ha, wody śródlądowe płynące 378 ha, wody śródlądowe stojące 23 ha.

Ludność Gminy zamieszkuje 22 wsie oraz jeden ośrodek miejski – miasto Dobre Miasto. Liczba ludności w Gminie na dzień 31.12.2008 r. wyniosła 16380 osób, co daje nam gęstość zaludnienia na średnim poziomie ok. 63 os./ km².

Dobre Miasto usytuowane jest w centralnej części gminy na powierzchni 4,86 km z ludnością na poziomie 10579 os. (średnia gęstość zaludnienia to 2176 os./ km²). Stara część miasta zlokalizowana jest na terenie na terenie rynny pojeziernej, między wałami morenowymi, wznoszącymi się po zachodniej i wschodniej stronie tej części miasta.

W sferze przestrzenno – społecznej pełni rolę ośrodka obsługi ludności, kultury, edukacji i rolnictwa o znaczeniu wykraczającym poza granice gminy, ze względu na bogatszą infrastrukturę techniczną, w stosunku do sąsiednich gmin.

II.2. Strefa przestrzenna Dobrego Miasta

Funkcjonalno – przestrzenne rozmieszczenie poszczególnych obszarów w Dobrym Mieście ukształtowało się na przestrzeni historycznej rozwoju miasta.

Historia Dobrego Miasta sięga roku 1326, gdzie w miejscu grodu pruskiego, położonego pośród bagien i rozlewisk, „w ramionach” rzeki Łyny powstał gród, nazwany Bona Civitas (1336). W dniu 26 grudnia 1329 r. biskup warmiński Henryk II Wogenap nadał osadzie prawa miejskie. Po kilku latach miasto zostało otoczone murami z trzema bramami: Głotowską, Ornecką i Łąkową oraz licznymi wieżami. Pozostałością dawnych punktów obserwacyjnych rozmieszczonych na murach obronnych była do dziś stojąca „Baszta Bociana”.

Dobre Miasto stanowiło część składową Diecezji Warmińskiej. Do 1811 roku było ośrodkiem dóbr biskupich oraz siedzibą kapituły kolegiackiej. Między rokiem 1466, a 1772, na mocy pokoju toruńskiego miasto znajdowało się w granicach Rzeczypospolitej. W trakcie wojny

polsko – krzyżackiej okupowane było przez wojska Wielkiego Mistrza Krzyżackiego Albrechta Hohenzollerna. W roku 1627 zostało zniszczone i rozgrabione przez Szwedów. W czasie zaborów dostało się pod panowanie pruskie. Między rokiem 1865 – 1896 stanowiło siedzibę władz powiatu lidzbarskiego. Przeżyło wówczas lata intensywnego rozwoju: w 1852 r. – powstała fabryka saletry, w 1882 – fabryka sukna, w 1884 zbudowano połączenia kolejowe z Olsztynem i Ornetą. W latach 1882 – 1849 siedzibę swoją miał tutaj sąd powiatowy, a od 1879 roku – miasto stanowiło siedzibę Sądu Okręgowego.

Niemalże bez szwanku Dobre Miasto wyszło z wydarzeń pierwszej wojny światowej. W okresie międzywojennym przeżywało jednak stagnację. Jednym z największych zakładów była ówczesnie fabryka maszyn rolniczych założona w 1905 roku, w kolejnych latach przekształcana: w 1946 r. – w Przedsiębiorstwo Państwowe „Warmińską Fabrykę Maszyn Rolniczych „Agromet Warfarma”, w 1997 r. została sprywatyzowana, w kolejnych latach powiększana poprzez nabywanie całościowych pakietów akcji innych firm, aktualnie istnieje pod nazwą „POL – MOT Warfarma”, uważana jest za jedną z najlepiej prosperujących firm w regionie.

W 1939 roku miasto liczyło 5931 mieszkańców. W okresie II Wojny Światowej potencjał produkcyjny miasta dostosowany został do celów militarnych. W 1945 roku wojska radzieckie wkroczyły do Dobrego Miasta niszcząc 485 domów, w tym 65 % miasta legło w gruzach. Według spisu ludności z 1945 roku Dobre Miasto zamieszkiwało 435 mieszkańców.

Pierwszy burmistrz Dobrego Miasta – Jan Majdecki objął stanowisko administracyjne – zastając zgliszcza, wyludnienie, zerwane tory kolejowe i linie elektryczne. Po wojnie miasto odbudowano i rozbudowano. W roku 1960, za stawiennictwem Kardynała Stefana Wyszyńskiego, powróciła do Miasta kapituła kolegiacka.

Ostatecznie w Dobrym Mieście ukształtowało się kilka zespołów obszarowych, różniących się realizowanymi funkcjami, sposobem zagospodarowania, zagęszczeniem zabudowy oraz warunkami naturalnymi.

W wyniku badań nad możliwościami rozwojowymi miasta, w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego Dobrego Miasta zaproponowano dążenie do osiągnięcia **układu koncentrycznego**. Przyjęty model pozwala na łatwiejsze i krótsze powiązania terenów mieszkaniowych z centrum usługowym, jak również z miejscami pracy w dzielnicy przemysłowo-składowej, stanowi również bezkolizyjny charakter powiązań z zewnętrznym układem komunikacyjnym – obwodnicą Olsztyn – Lidzbark.

Zaproponowany układ komunikacyjny miasta wiąże poszczególne elementy funkcjonalno-przestrzenne miasta: jednostki mieszkaniowe, centrum, dzielnicę przemysłowo-składową, tereny rekreacji. Na kanwie przyjętego schematu komunikacyjnego zaprojektowano 8 jednostek strukturalno-przestrzennych wyposażonych w odpowiednią ilość usług. W planie projektuje się formowanie głównego centrum usługowego wzdłuż następujących ulic: Warszawskiej, Orła Białego i Górnej. W rejonie ulicy Warszawskiej i częściowo Zwycięstwa proponuje się zespół obiektów administracyjnych, hotel oraz handel i gastronomię. Handel planuje się również na starym mieście.

Przy ulicy Grunwaldzkiej proponuje się ogólnomiejskie tereny sportowe. Dzielnica przemysłowo-składowa będzie rozwijana w kierunku zachodnim, wzdłuż drogi do Miłakowa, jako kontynuacja stworzonej infrastruktury w tym obszarze.

Główne tereny rozwojowe projektowane są w jednostce D (załącznik). W jednostce E pozostawia się tereny zieleni urządzonej jako: ogrody działkowe, cmentarz i tereny sportowe oraz tereny zieleni nie urządzonej wzdłuż rzeki Łyny i jej dopływów. Jedynie przy ulicy Olsztyńskiej występuje zespół obiektów przemysłowych.

Atrakcyjność Dobrego Miasta wynika przede wszystkim ze specyfiki jego odrębności w kontekście swoistości i czytelności walorów kulturowych, które nadają miastu niepowtarzalny charakter. Cechy te podkreśla wysoki poziom świadomości dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców, przejawiający się licznymi imprezami kulturalnymi w mieście oraz licznymi ośrodkami kultywującymi tradycję regionalną i lokalną.

W miarę upodabniania się obszarów zurbanizowanych, sukcesywnie rośnie wartość odrębności, a więc ośrodków o długiej tradycji i zachowanych pomnikach historii. Uporządkowanie przestrzenne i funkcjonalne Dobrego Miasta pozwoli na stworzenie Miasta - centrum kulturalno – turystycznego. Aktualizacja istniejącej strategii w kontekście rozwoju nowo określonych funkcji, nadanie miastu odpowiedniego image, wpłynie na atrakcyjność turystyczną miasta, w pośredni sposób przyczyniając się na podniesienie atrakcyjności warunków życia jego mieszkańców.

Herbem miasta jest wizerunek jelenia trzymającego w pysku gałązkę dębu z dwoma żołądziami, natomiast patronką miasta jest Święta Katarzyna Aleksandryjska (Rys.4).

Rys.4. Herb i patronka Dobrego Miasta

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

2.1. Dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe Dobrego Miasta stanowi jedno z największych bogactw miasta i gminy. Wieloletnie tradycje warmińskie przekazywane z pokolenia na pokolenie oraz kultywowane przy prężnie działających stowarzyszeniach ukazują, jak ważną wartość stanowią dla mieszkańców miasta.

Dobre Miasto może również poszczycić się wieloma wartościowymi zabytkami architektury. W samym mieście znajdują się również liczne zabytki przyrody, które dodatkowo podkreślają wyjątkowość i wielowymiarowe walory miasta.

2.1.1. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Na terenie miasta wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych:

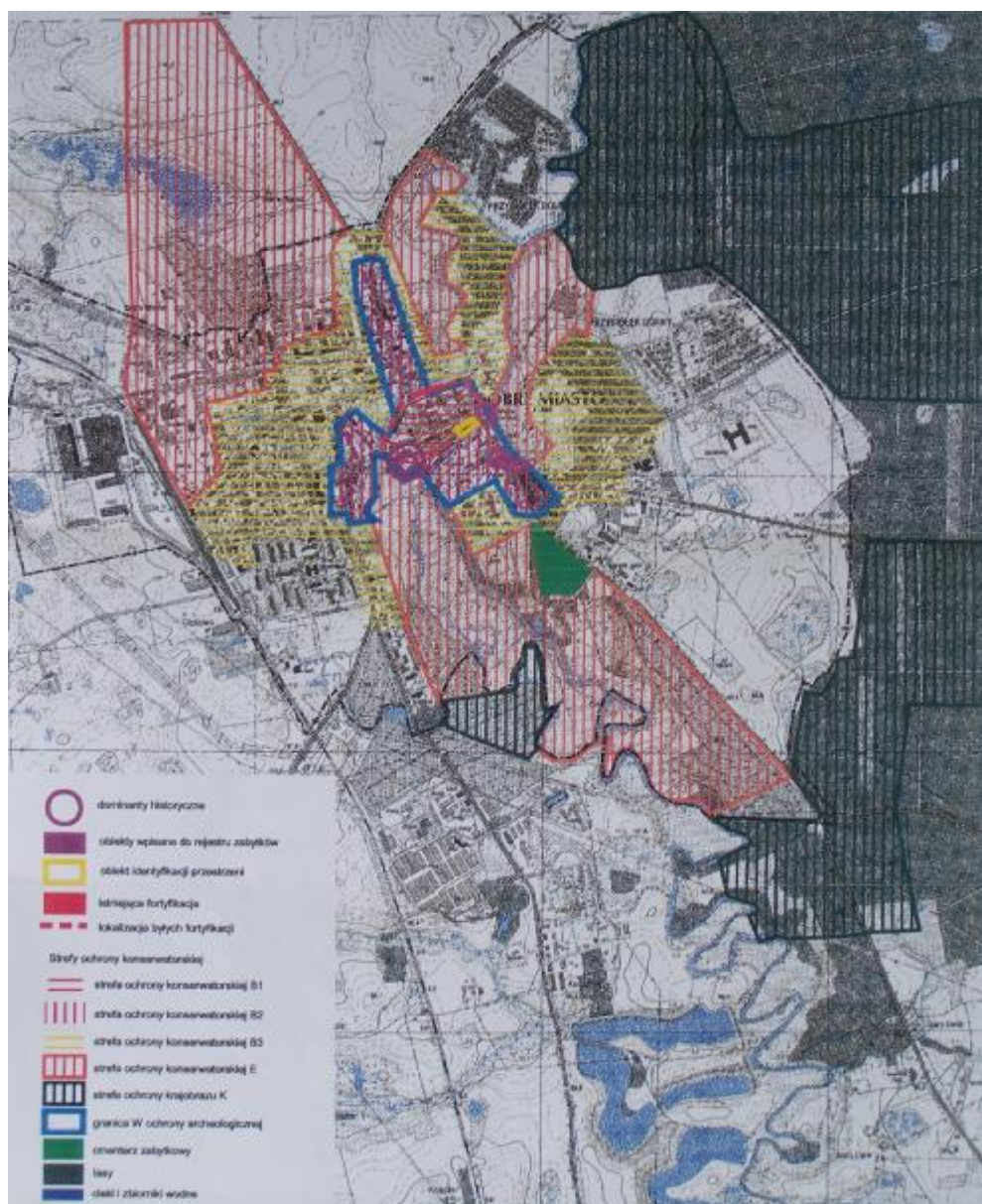
- **Strefa B** – ochrony konserwatorskiej – obejmująca historyczny układ urbanistyczny starego miasta oraz przyległych do niego dawnych przedmieść. Obszar zakwalifikowano do powyższej strefy, gdyż w niewielkim stopniu nasycony jest obiektami o znaczeniu i wartościach historycznych. Dodatkowo strefa została podzielona na trzy podstrefy, usystematyzowane chronologicznie wg powstawania:
  - **Strefa B1** – teren najstarszej, średniowiecznej części miasta, w obrębie murów miejskich oraz tereny pomiędzy rzeką, a linią murów miejskich, wraz z zabudową, przyległą do zewnętrznej strony murów po wschodniej stronie starówki,
  - **Strefa B2** – historyczne przedmieścia – Głotowskiego (ul. Łużycka i część ulicy Warszawskiej), Orneckiego (ul. Wojska Polskiego), Jeziorańskiego (ul. Grunwaldzka, ul. Olsztyńska) – przypuszczalnie częściowo

zabudowanych w średniowieczu, jednak w większości z zabudową z XIX wieku.

- **Strefa E** – ochrona zabytkowego zespołu miejskiego – obejmująca głównie obszary dróg dojazdowych od strony Ornety oraz Olsztyna, w tym obszary znajdujące się pomiędzy przedmieściem południowym, a osiedlem zabudowy jednorodzinnej w obszarze ulicy Długiej.
- **Strefa K** – ochrona krajobrazu, obejmująca przede wszystkim bagienną dolinę rzeki Łyny oraz kompleks leśny po wschodniej stronie miasta. Do strefy K zaliczono park przy ul. Zwycięstwa oraz cmentarz położony na terenie przedmieścia Jeziorańskiego.

Rys. 5. Strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych w Dobrym Mieście

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Do najcenniejszych i najciekawszych zabytków Dobrego Miasta należą przede wszystkim:

1. **Kościół Pod Wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych – Bazylika Mniejsza** – jest to wspaniała gotycka kolegiata wybudowana w 1357 – 1389 roku na bagnach. Wraz zabudowaniami kolegiackimi stanowi potężny czworobok, przypominający zamek obronny. Uważany za jeden z najpiękniejszych i największych kościołów typu halowego na Warmii. W rocznicę 600 – lecia, Papież Jan Paweł II obdarzył kościół tytułem i godnością Bazyliki Mniejszej. Wewnątrz kościoła znajdują się bezcenne pamiątki minionych wieków – rzeźba Madonny z XV wieku, ołtarz – Tron Łaski wykonany ok. 1500 roku, przez uczniów Wita Stwosza, bogato zdobiona ambona, ołtarz Trójcy Świętej oraz ołtarz główny ufundowany w 1748r. przez ówczesnego biskupa – Adama Stanisława Grabowskiego (zdz.1)

Zdj. 1. Kościół Pod Wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

2. **Kościół Pod Wezwaniem Świętego Mikołaja** – zbudowany w latach 1736 – 1741 na miejscu byłego cmentarza dla przestępców. Kościół posiada barokowe ołtarze z 1600 roku. W czasie okupacji pełnił rolę kaplicy szpitalnej. Obecnie stanowi świątynię parafialną obrządku ukraińsko – bizantyjskiego (zdz.2).

Zdj. 2. Kościół pod wezwaniem Świętego Mikołaja

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

3. **Budynek dawnego kościoła ewangelickiego (obecna biblioteka miejska)** – wzniesiony w latach 1830 – 1834 na rzucie prostokąta. Do roku 1945 roku mieścił się tu kościół ewangelicki. Po drugiej wojnie światowej kościół uległ pożarowi. W 1978 roku zaadoptowany na bibliotekę – w tym czasie uznany został za najpiękniejszą i najprzystrojnniejszą bibliotekę w województwie (zdj. 3).

Zdj. 3. Budynek dawnego kościoła ewangelickiego (obecna biblioteka miejska)

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

4. **Baszta obronna zwana „Basztą Bocianią”** – pozostałości po średniowiecznych murach obronnych. Nazwę swoją zawdzięcza bocianom, które upatrzyły sobie miejsce na jej szczycie na gniazdo. W latach siedemdziesiątych XX wieku zaadaptowana na cele Stowarzyszenia Społeczno – Kulturalnego „Pojezierze”. W Baszcie mieści się muzeum historii miasta. Ciekawymi eksponatami, które można zobaczyć w muzeum są: dawna mapa biskupstwa warmińskiego, plany miasta, fotografie, fotokopie zabytkowych obiektów i starych dokumentów (zdj. 4).

Zdj. 4. Baszta

Źródło: www.dobremiasto.com.pl

Prócz powyższych zabytków w samym mieście istnieje około 90 innych ciekawych miejsc o znaczeniu historycznym, wpisanych do rejestru zabytków, który przedstawiony został poniżej.

W mieście usytuowanych jest również wiele innych interesujących obiektów o bogatej architekturze, wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, stanowiącej załącznik do niniejszego opracowania.

Tab. 1. Wykaz istniejących zabytków na terenie Dobrego Miasta wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie (stan na dzień 15.05.2009r).

L. p.	Miejscowość	Ulica	Numer	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
1	DOBRE MIASTO			UKŁAD URBANISTYCZNY ORAZ OBSZAR 50 M. NA ZEW. OD MURÓW	A-416	30-10-1957
2	DOBRE MIASTO			KAPLICA ŚW JERZEGO Z OTOCZENIEM 50 100 M.	A-1153	03-09-1968
3	DOBRE MIASTO			MURY OBRONNE	A-419	30-10-1957
4	DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	5	DOM	A-2138	01-09-1987
5	DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	004 A	DOM	A-3939	18-12-1996
6	DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	3	DOM	A-2137	01-09-1987
7	DOBRE MIASTO	GDAŃSKA		WIEŻA CIŚNIEŃ	A-3879	15-03-1996
8	DOBRE MIASTO	GÓRNA	009 A	STAJNIA - OB. SKLEP I WARSZTAT	A-4121	30-08-1999
9	DOBRE MIASTO	GÓRNA	18	DOM	A-2213	02-09-1987
10	DOBRE MIASTO	GÓRNA	20	DOM	A-2208	02-09-1987
11	DOBRE MIASTO	GÓRNA	001 A	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI	A-1154	03-09-1968
12	DOBRE MIASTO	GÓRNA	1	DOM	A-2214	02-09-1987
13	DOBRE MIASTO	GROBLOWA	8	BUDYNEK ADMINISTRACYJNY GAZOWNI	A-2191	02-09-1987
14	DOBRE MIASTO	GROBLOWA	6	RZEŹNIA	A-2141	01-09-1987
15	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	23	DOM	A-2205	02-09-1987
16	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	21	DOM	A-2196	02-09-1987

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

17	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	25	DOM	A-2197	02-09-1987
18	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	27	DOM	A-2206	02-09-1987
19	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3520	31-05-1993
20	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	37	DOM	A-2207	02-09-1987
21	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	16	DOM	A-2187	02-09-1987
22	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	19	DOM	A-2216	02-09-1987
23	DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	46	WILLA	A-2179	01-09-1987
24	DOBRE MIASTO	KOŚCIUSZKI		GAZOWNIA	A-2839	03-08-1989
25	DOBRE MIASTO	KRÓTKA	2	DOM	A-2152	01-09-1987
26	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	3	DOM	A-3919	03-10-1996
27	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	19	DOM	A-2149	01-09-1987
28	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	2	WILLA	A-2151	01-09-1987
29	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	026 A	SPICHLERZ	A-2292	02-11-1987
30	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	026 A	BRAMA PRZY SPICHLERZU	A-2291	02-11-1987
31	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	4	DOM	A-2176	01-09-1987
32	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	24	DOM	A-2186	01-09-1987
33	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	14	DOM	A-2185	01-09-1987
34	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	49	DOM	A-2184	01-09-1987
35	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	37	SPICHLERZ	A-2193	02-09-1987

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

36	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	6	DOM	A-2177	01-09-1987
37	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	53	DOM	A-2200	02-09-1987
38	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	35	DOM	A-2148	01-09-1987
39	DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	17	DOM	A-2150	01-09-1987
40	DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	13	DOM	A-2147	01-09-1987
41	DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	11	DOM	A-2139	01-09-1987
42	DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	28	DOM - KAMIENICA	A-416	30-09-1957
43	DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	26	DOM - KAMIENICA	A-416	30-09-1957
44	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	2	DOM PARAFIALNY	A-2156	01-09-1987
45	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	10	SPICHLERZ	A-2293	02-11-1987
46	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA		BRAMA CMENTARNA	A-2175	01-09-1987
47	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	8	WILLA	A-2146	01-09-1987
48	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	10	DOM	A-2145	01-09-1987
49	DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	1	KOŚCIÓŁ ŚW MIKOŁAJA	A-51	16-09-1949
50	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	13	DOM	A-2140	01-09-1987
51	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	024A	DOM	A-2157	01-09-1987
52	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	22	SPICHLERZ	A-2142	01-09-1987
53	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	24	DOM	A-2131	01-09-1987
54	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	28	STAJNIA /OB. MAGAZYN/	A-4075	16-07-1998
55	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	11	KAMIENICZKA	A-416	30-09-1957

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

56	DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO		KOŚCIÓŁ NAJŚWIĘTSZEGO ZBAWICIELA I WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH (KOLEGIATA I ZABUDOWANIA KOLEGIACKIE)	A-50	16-09-1949
57	DOBRE MIASTO	PRZEMYSŁOWA	20	DOM - KAMIENICA	A-416	30-09-1957
58	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	4	KAMIENICZKA	A-417	30-10-1957
59	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	6	KAMIENICZKA W GRANICACH DZIAŁKI	A-418	30-10-1957
60	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO		BASZTA "BOCIANIA" Z OTOCZENIEM 50 - 100 M.	A-1150	03-09-1968
61	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	11	DOM	A-2209	02-09-1987
62	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	10	KAMIENICZKA	A-420	30-10-1957
63	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	17	DOM	A-2212	02-10-1987
64	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	15	DOM	A-2204	02-09-1987
65	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	7	DOM	A-2211	02-09-1987
66	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	8	KAMIENICZKA	A-416	30-10-1957
67	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	12	DOM - KAMIENICA	A-416	30-09-1957
68	DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	5	DOM - KAMIENICA	A-416	30-09-1957
69	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	1	DOM	A-2189	02-09-1987
70	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	6	DOM	A-418	30-10-1957
71	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	3	DOM	A-3880	21-03-1996
72	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	12	WILLA	A-2155	01-09-1987
73	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	5	SPICHLERZ	A-2294	02-11-1987
74	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	4	DOM	A-2188	02-09-1987

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

75	DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	14	DOM	A-2202	02-09-1987
76	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	18	DOM	A-2195	02-09-1987
77	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	10	DOM	A-2192	02-09-1987
78	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	8	DOM	A-2194	02-09-1987
79	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3521	31-05-1993
80	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	26	DOM	A-2210	02-09-1987
81	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	27	DOM	A-2215	02-09-1987
82	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	31/33	BUDYNEK MIESZKALNY	A-4342	26-10-2006
83	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	25	DOM	A-2201	02-09-1987
84	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	12	WILLA	A-2084	27-07-1987
85	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	028 A	DOM, DAWNA STAJNIA	A-2178	01-09-1987
86	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	47	DOM	A-2199	02-09-1987
87	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	45	DOM	A-2198	02-09-1987
88	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	28	DOM	A-2174	01-09-1987
89	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	14	DOM	A-2203	02-09-1987
90	DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	23	DOM	A-2190	02-09-1987

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

2.2. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

2.2.1. Ochrona przyrody

Obszar Gminy znajduje się w obrębie Pojezierza Olsztyńskiego i charakteryzuje się dość znacznym zróżnicowaniem terenu, na który składa się obszar wysoczyzny moreny dennej i

czołowej (głównie zachodnia i południowo – wschodnia część gminy), obszar sandru – środkowa i północno – wschodnia część gminy oraz doliny rzeczne Łyny wraz z dopływami Kwieła i Kirsna. W północnej części gminy, powierzchnia terenu ma charakter falisty z wysokościami rzędu 80 – 100 m n.p. m.

Teren wyraźnie podnosi się w kierunku południowym, gdzie powierzchnia terenu usytuowana jest na wysokości 110-140 m n.p.m.

Obszar najwyżej wyniesiony, pagórkowaty, znajduje się w południowo – wschodniej części gminy 140 – 180 m n.p.m. Wysoczyznę przecinają erozyjne doliny rzek, które na obszarach o równinnej i lekko falistej powierzchni są dość szerokie, natomiast na obszarach o dość zróżnicowanej rzeźbie są głębokie i o dość stromych zboczach.

W gminie przeważają nieprzepuszczalne lub słabo przepuszczalne gliny zwałowe, powstałe w czasie fazy pomorskiej, stadiału głównego, zlodowacenia północnopolskiego. Miejscami są to piaski i żwiry górne i dolne tej samej fazy. Na terenach na północ i wschód od Dobrego Miasta oraz w rejonie wsi: Barcikowo, Podleśna, Kabikiejmy i na południe od wsi Cerkiewnik brak izolacji eksploatowanej warstwy wodonośnej od powierzchni.

Przewaga glin zwałowych występuje w zachodniej i południowo – wschodniej części gminy. Są to gliny brązowe lub brązowo – szare, na ogół silnie ilaste i wapniste.

W rejonie Piotraszewo (północno – zachodnia część gminy), występuje glina w frakcji ilastej, tzw. „glinoił” o zabarwieniu czerwonym, tworząca prawdopodobnie pokrywę ilastą na typowej glinie zwałowej.

W środkowej i północno – wschodniej części gminy przeważają piaski i żwiry wodnolodowcowe, których akumulacja związana jest z odpływem wód sprzed czoła lądolodu fazy pomorskiej. Powstały w ten sposób sandr Ornety, otoczony jest od południa Wzniesieniami Górowskimi.

Powierzchnia gruntów użytkowych rolnych w gminie wynosi 13681 ha (53 %)⁵, w tym gruntów ornych – 9289 ha (68 %), zaś łąk i pastwisk (użytków zielonych) 4372 ha (32%). Sady zajmują powierzchnię ok. 20 ha. Większość gruntów ornych, to gleby średnie i słabe, które zaliczone zostały do klasy IV i VI. Niewielka część, bo tylko 1800 ha to gleby klasy I-III.

Złóża naturalne w Gminie Dobre Miasto, to przede wszystkim kruszywo naturalne i kreda jeziorna. Prace odkrywkowe na terenie Gminy prowadzone były wielokrotnie w rejonie Podleśnej (1954), zwirowni Knopin (1978), w rejonie Piotraszewa (1983), w rejonie Barcikowa

---

⁵ Dane za 2006 r. Program Ochrony Środowiska Gminy Dobre Miasto na lata 2006-2011.

(1987), w rejonie Starego Dworu (1992), jedynie w rejonie Barcikowa uzyskano pozytywne wyniki.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z mapy hydrogeologicznej Polski Instytutu Geologicznego Arkusz nr 19 – Olsztyn jednostką hydrogeologiczną, do której należy gmina jest Region Mazurski, a głównym poziomem użytkowym na omawianym terenie są utwory czwartorzędowe. Wody na terenie miejscowości Dobre Miasto czerpane są z głównego użytkowego poziomu wodonośnego zlokalizowanego w utworach trzeciorzędowych – w osadach miocenu i oligocenu.

Wydajność eksploatacyjna studni jest rzędu 10 – 30 m³/h. Najkorzystniejsze warunki hydrogeologiczne występują w centrum i w południowo – wschodniej części gminy. Wydajność eksploatacyjna studzien na tych terenach może sięgać 30 – 70 m³/h.

W utworach czwartorzędowych poziom wodonośny ma charakter nieciągły, występuje na różnych głębokościach, często w formie soczew. Wodonośne piaski i żwiry zalegające między poziomami glin tworzą warstwy wodonośne o niewielkim zasięgu i różnej miąższości. Miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie waha się w przedziale 15 – 40 m. Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje przeważnie na głębokościach 30 – 60 m n.p.m., lokalnie poniżej 30 m n.p.m.

Występowanie wód zwykłych stwierdzono w warstwach wodonośnych utworów trzecio i czwartorzędowych, a łączna miąższość utworów wodonośnych sięga 200 – 300 m.

Generalnie wody podziemne powtarzają dział wód powierzchniowych. Spływają w kierunku północno – wschodnim do doliny Łyny. Wody najczęściej są pod ciśnieniem, a zwierciadło stabilizuje się blisko lub powyżej powierzchni terenu. Dobre Miasto leży nad Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych Nr 205.

Rys. 6 Wycinek z mapy hydrogeologicznej Polskiego Instytutu Geologicznego Arkusz Nr 19-Olsztyn

Największym jeziorem na obszarze Gminy jest jezioro „Limajno” o powierzchni 230,9 ha, położone na południe od Dobrego Miasta w rejonie wsi Swoboda. Pozostałe trzy zbiorniki wodne: Pupła Duża, Pupła Mała oraz Kominek nie przekraczają powierzchni 10 ha.

Jednostką hydrogeologiczną do której należy gmina jest Region Mazurski, a głównym poziomem użytkowym w omawianym terenie są utwory czwartorzędowe. W centrum gminy został wydzielony Rejon Dobrego Miasta, w którym główny, użytkowy poziom wodonośny znajduje się w utworach trzeciorzędowych w osadach miocenu i oligocenu. Występowanie wód zwykłych stwierdzono w warstwach wodonośnych utworu trzecio i czwartorzędowych, a łączna miąższość utworów wodonośnych sięga 200-300 m.

Na obszarze gminy wody podziemne powtarzają dział wód powierzchniowych. Spływają w kierunku północno – wschodnim do doliny Łyny. Wody najczęściej są pod ciśnieniem, a zwierciadło stabilizuje się blisko lub powyżej powierzchni terenu. W utworach czwartorzędowych poziom wodonośny ma charakter nieciągły, występuje na różnych głębokościach, często w formie soczew. Wodonośne piaski i żwiry zalegające między poziomami glin tworzą warstwy wodonośne o niewielkim zasięgu i różnej miąższości. Miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie utrzymuje się na poziomie: 15 – 40 m. Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje przeważnie na głębokościach: 30-60 m n.p.m., lokalnie na 10-30 m n.p.m. lub poniżej 100 m.p.p.t.

Można uznać, iż warunki hydrogeologiczne na przeważającym obszarze Gminy uznawane są za przeciętne. Korzystne warunki hydrogeologiczne występują w centrum i w południowo – wschodniej części gminy. Od kilku lat na terenie gminy Dobre Miasto występuje susza hydrologiczna spowodowana długotrwałym okresem bez opadów atmosferycznych lub nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości, co spowodowało obniżenie poziomu wód gruntowych oraz obniżenie poziomu wody w naturalnych i sztucznych zbiornikach wody.

Teren gminy Dobre Miasto leży w większości w zlewni rzeki Łyny, która przepływa z południa na północ przez środek omawianego obszaru, dzieląc go na część wschodnią i zachodnią. Tylko niewielka, północna część gminy w rejonie wsi Mawry należy do zlewni rzeki Pasłęki poprzez rzekę Ramę (Ramie).

Głównymi dopływami rzeki Łyny na terenie gminy są rzeki: Kwieła i Kirsna. Pozostałe dopływy to szereg niewielkich cieków bez nazwy.

Łyna jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Pregoty. Jej długość wynosi 263,7 km, w tym na terenie Polski około 190 km. Zlewnia w granicach kraju zajmuje obszar blisko 5700 km². Zasilana jest przez liczne dopływy. Największe z nich to: Mrózka, Kwiela, Korówka, Elma – lewobrzeżne; Wadąg, Kirsna, Symsarna, Pisa Północna, Guber – prawobrzeżne. W swym górnym biegu rzeka przepływa przez wiele jezior: Brzeźno, Kiernoz Mały, Kiernoz Wielki, Łańskie, Ustrych.

Rzeka bierze początek w okolicy miejscowości Łyna na wysokości 160 m n.p.m. Obszar źródłkowy Łyny objęty jest ochroną rezerwatową ze względu na występujące tu zjawisko erozji wstecznej i źródła wsiękowego.

Łyna przepływa przez tereny następujących powiatów: nidzickiego, olsztyńskiego, lidzbarskiego i bartoszyckiego. Miastami położonymi nad nią są Olsztyn, Dobre Miasto, Lidzbark Warmiński, Bartoszyce Sępopol.

Badania Łyny w 2007 roku prowadzono w trzech przekrojach pomiarowo – kontrolnych na odcinku Lidzbark Warmiński do przekroju granicznego w Stopkach. Każdy wyznaczony punkt reprezentuje inną jednolitą część wód. Punkt powyżej Lidzbarka Warmińskiego opisuje odcinek Łyny od Kirsny do Symsarny, punkt zlokalizowanych powyżej Bartoszyce – Łynę od Symsarny do Pisy z Elmą od Powarszynki, zaś punkt w Stopkach – Łynę od Pisy do granicy państwa.

Wody Łyny na kontrolowanym odcinku w 2007 roku odpowiadały IV klasie czystości. We wszystkich punktach pomiarowych na wynik klasyfikacji wpływały: wysokie wartości barwy, zawartość substancji organicznych oraz stan sanitarny wód. W przekroju granicznym w miejscowości Stopki na jakość wód dodatkowy wpływ miała zawiesina ogólna oraz liczba bakterii coli typu kałowego. Zawartość miogenów była umiarkowana i mieściła się w granicach norm I-III klasy.

Tab. 2. Ocena jakości wód rzeki Łyny wykonana w 2007r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

A.	Nazwa rzeki	ŁYNA			
B.	Numer przekroju	1	2	3	
C.	Km	142	112,5	73,7	
D.	Nazwa stanowiska	Pow. Lidzbark Warmiński	Pow. Bartoszyce	Stopki	
Lp.	Wskaźnik	Jednostka			
1	Temperatura wody	°C	20,1	20,3	21,6

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

2	Zapach	krotność	1	1	1
3	Barwa	mg Pt/l	40	50	50
4	Zawiesina ogólna	mg/l	18,8	31	87,4
5	Odczyn	pH	7,6-8,1	7,8-8,1	7,9-8,3
6	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	9,7	10,4	10,2
7	BZT ₅	mg O ₂ /l	4,8	7,2	6,7
8	ChZT-Mn	mg O ₂ /l	15,4	13,5	14,8
9	ChZT-Cr	mg O ₂ /l	43,1	47,1	45,9
10	OWO	mg C/l	11,6	11,7	12,8
11	Amoniak	mg NH ₄ /l	0,33	0,38	0,32
12	Azot Kiejdahla	mg N/l	1,43	1,5	1,9
13	Azotany	mg NO ₃ /l	5,4	9,22	25
14	Azotyny	mg NO ₂ /l	0,083	0,116	0,215
15	Azot ogólny	mg N/l	2,48	3,32	7,35
16	Fosforany	mg PO ₄ /l	0,294	0,55	0,377
17	Fosfor ogólny	mg P/l	0,224	0,286	0,391
18	Przewodność w 20°C	μS/l	457	457	542
19	Substancje rozp. og.	mg/l	316	320	396
20	Zasadowość ogólna	mg CaCO ₃ /l	149	148	143
21	Siarczany	mg SO ₄ /l	27,8	29,1	36,6
22	Chlorki	mg Cl/l	17,4	15,9	18,1
23	Wapń	mg Ca/l	71,5	72,8	90
24	Magnez	mg Mg/l	14,2	14,2	14,3
25	Arsen	mg As/l	<0,01	<0,01	<0,01
26	Bar	mg Ba/l	0,021	0,03	0,027
27	Bor	mg B/l	<0,1	<0,1	<0,1
28	Chrom +6	mg Cr/l	<0,002	<0,002	<0,002
29	Chrom og.	mg Cr/l	<0,002	<0,002	<0,002
30	Cynk	mg Zn/l	0,019	0,011	0,012
31	Glin	mg Al/l	0,046	0,035	0,05
32	Kadm	mg Cd/l	0,0002	0,0002	0,0002
33	Mangan	mg Mn/l	0,06	0,067	0,082
34	Miedź	mg Cu/l	0,0025	0,002	0,002
35	Nikiel	mg Ni/l	0,0012	0,0012	0,0025
36	Ołów	mg Pb/l	<0,005	<0,005	<0,005
37	Rtęć	mg Hg/l	0,00011	0,0001	0,0001
38	Selen	mg Se/l	<0,01	<0,01	<0,01
39	Żelazo	mg Fe/l	0,11	0,11	0,086
40	Cyjanki niezwiązane	mg CN/l	0,002	0,004	0,004
41	Fenole lotne	mg/l	nw	nw	nw
42	Suma 2 pestycydów	μg/l	0,004	0,004	0,007
43	Subst. pow. cz. an.	mg/l	0,056	0,022	0,016
44	WWA	μg/l	<0,01	<0,01	<0,01
45	Oleje mineralne	mg/l	0,07	nw	0,14
46	Indeks saprobowości fitoplanktonu		2,13	1,98	2,22
47	Chlorofil „a”	μg/l	20,6	37,4	31,6

48	Lb.b. coli fek.	n/100 ml	7544	7544	24000
49	Ogólna liczba bakterii coli	n/100 ml	11000	24000	24000
Klasa czystości w przekroju			IV	IV	IV

Objaśnienia do tabeli nr 2	
Klasa I	wody o bardzo dobrej jakości,
Klasa II	wody dobrej jakości,
Klasa III	wody zadawalającej jakości,
Klasa IV	wody niezadawalającej jakości,
Klasa V	wody złej jakości

Kirsna Jest rzeką III rzędu, prawobrzeżnym dopływem Łyny, o długości około 25 km. Powierzchnia zlewni zajmuje 118,9 km² i znajduje się w granicach Pojezierza Olsztyńskiego. Posiada dwa dopływy – prawobrzeżny spod Jarandowa i lewobrzeżny z Międzylesia. Łączy ona szereg strug odwadniających wysoczyznę morenową. Dolina Kirsny wcięta jest do głębokości około 30m.

W strukturze użytkowania terenu zlewni zaznacza się znaczny udział lasów, występują tu również grunty orne rozdrobnione. Kirsna płynie przez teren powiatów olsztyńskiego i lidzbarskiego. Badania rzeki przeprowadzono w jednym przekroju pomiarowo – kontrolnym, powyżej ujścia do Łyny, w Smolanach.

Jakość wód rzeki Kirsny odpowiada III klasie czystości o czym zdecydowało stężenie fosforu ogólnego i miano coli. Fosforany, ChZT-Cr i saprobowość sestonu wskazywały na II klasę, a pozostałe wskaźniki na I. Badania rzeki były prowadzone w latach wcześniejszych również w przekroju przyujściowym. W 1987 rzekę badano 12 razy w roku i zakwalifikowano ją do wód pozaklasowych z uwagi na miano coli i zawiesinę ogólną. W 1989 roku badania prowadzono 4 razy w roku i wówczas większość wskaźników odpowiadała II klasie czystości.

Tab. 3. Ocena jakości wód rzeki Kirsna wykonana w 2003r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

Nazwa rzeki	KIRSNA	Objaśnienia do tabeli nr 3	
Lokalizacja przekroju	Smolajny	I klasa	II klasa
Kilometr biegu rzeki	0,4	III klasa	NON
Wskaźniki fizykochemiczne			

pH	
Przewodność elektrolityczna	
Tlen rozpuszczony	
BZT ₅	
ChZT-Mn	
ChZT-Cr	
Zawiesina ogólna	
Azot amonowy	
Azotany	
Azotyny	
Azot ogólny	
Fosforany	
Fosfor ogólny	
Oceny	
fizykochemiczna	
Sanitarna	
Saprobowość sestonu	
Ocena ogólna	

Największym jeziorem na omawianym terenie jest jezioro Limajno (o powierzchni 232,9 ha), położone na południu w rejonie wsi Swoboda. Pozostałe zbiorniki – jeziora: Pupła Duża, Pupła Mała i Kominek nie przekraczają powierzchni 10 ha.

Jezioro Limajno leży około 5 km na południe od Dobrego Miasta, w gminie Dobre Miasto (powiat olsztyński). Zbiornik znajduje się na Obszarze Chronionego Krajobrazu Środkowej Łyny. Objęty jest strefą ciszy.

Jezioro Limajno ma urozmaiconą linię brzegową. W części wschodniej znajdują się dwie wyraźnie wydzielone zatoki: północno – wschodnia i południowo – wschodnia, rozdzielone długim, na końcu rozszerzonym półwyspem. Obrzeże jeziora jest pagórkowate, miejscami strome. Część centralną urozmaicają przegłębienia, najgłębsze z nich sięga blisko 40 m. natomiast wschodnie zatoki są stosunkowo płytkie i mają dno wyrównane. Jezioro zasilają niewielkie śródleśne i śródpolne ciek. Wody odprowadza ciek bez nazwy, wypływający z południowo – wschodniej zatoki i uchodzący do jeziora Stobojno. Zlewnia bezpośrednia zajmuje 6,2 km². Blisko 70 % jej powierzchni pokrywają lasy, 24% - nieużytki (w tym obszary odłogów rolnych), 6% - grunty orne, a 1% - tereny zabudowane. Zbiornik wykorzystywany jest

rekreacyjnie, obiekty wypoczynkowe skupione są głównie przy północno-wschodniej zatoce, w pobliżu której leży wieś Swobodna.

Zespół cech morfologiczno – zlewniowych wskazuje na umiarkowaną podatność zbiornika na degradację. Wynik punktacji (1,43) plasuje wprawdzie jezioro w I kategorii, ale praktycznie jest to pogranicze kategorii I i II. Wszystkie wzięte pod uwagę wskaźniki odpowiadają kategoriom I i II. Badania jakości wód przeprowadził WIOŚ w Olsztynie na trzech stanowiskach pomiarowych, zlokalizowanych w: środkowej, najgłębszej części plosa głównego, o głębokości maksymalnej 39,5 m; w części północno – wschodniej zatoki, o głębokości maksymalnej 9 m i najgłębszej części południowo – wschodniej zatoki, o głębokości maksymalnej 21 m. Ogólna ocena (wynik punktacji 2,07) pozwala zaliczyć wody jeziora Limajno do II klasy czystości. Najmniej korzystne (pozaklasowe) są wskaźniki: średnie nasycenie hipolimnionu tlenem, fosforany w warstwie naddennej latem i przewodność elektrolityczna właściwa; najbardziej korzystne to: BZT₅ oraz fosfor całkowity, azot mineralny i azot całkowity w warstwie powierzchniowej. Wynik badań biologicznych także wskazują na zadowalający stan wód jeziora.

Na terenie Gminy znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu ustanowione Rozporządzeniem Nr 54 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 10 listopada 2005r. w sprawie wprowadzania obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko – mazurskiego:

- „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny”- znajdujący się na terenie gminy Dobre Miasto i Jeziorany,
- „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny – znajduje się na terenie gmin: Dobre Miasto, Świątki Dywity, Jonkowo, Barczewo, Gietrzwałd.

Ponadto, na terenie Gminy znajdują się Pomniki przyrody oraz inne formy ochrony przyrody, takie, jak: Strefa Ciszy na jeziorze Limajno oraz Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 o znaczeniu krajowym, której osią jest rzeka Łyna, obejmująca tereny wzdłuż rzeki Łyny o szerokości ok. 100 – 500 m. Na terenie korytarza obowiązuje zakaz lokalizacji wszelkich obiektów, z wyjątkiem służących turystyce wodnej i urządzeń technicznych służących ochronie wód.

Według informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie w gminie Dobre Miasto znajduje się następujący wykaz pomników przyrody⁶:

---

⁶ www.olsztyn.rdos.gov.pl

Tab. 4. Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie Dobrego Miasta

Lp.	Nr rej. woj.	Rodzaj	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Data utworzenia	Położenie
Obszar miejski						
1.	764	kasztanowiec biały <i>Aesculus hippocastanum</i>	550	25	1994 r.	Dobre Miasto, szkoła podstawowa przy ul. Wojska Polskiego
2.	765	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	260	24	1994 r.	Dobre Miasto, posesja przy ul. Wojska Polskiego
3.	766	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	230	24	1994 r.	Dobre Miasto, posesja przy ul. Wojska Polskiego
4.	767	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	405	25	1994 r.	Dobre Miasto, posesja przy ul. Wojska Polskiego
Obszar wiejski						
1	18	sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	310	30	1952 r.	Leśnictwo Kraszewo oddz. 191e (1965)
2	19	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	320	28	1952 r.	Leśnictwo Kraszewo oddz. 157a (1965)
3.	770 – 777	klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	170	16	1997 r.	Nadleśnictwo Wichrowo, w Kurnik, przy drodze wjazdowej do b. PGR-u
		lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> – 5szt.	170-440	18 – 24		
		jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> – 2szt.	245,250	25		
4.	882	buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i> – 2szt.	350,310	34	1997 r.	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Stryjkowo oddz. 211i
5.	883	świerk pospolity <i>Picea abies</i>	326	40	1997 r.	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Sarny, oddz. 467h
6.	886	sosna pospolita <i>Pinus sylvestris</i>	332	34	1997 r.	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Smolajny, oddz. 379j
7.	887	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	380	42	1997r.	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Kochanówka, oddz. 256a

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie - www.olsztyn.rdos.gov.pl

W stosunku do pomników przyrody obowiązuje ochrona ekspozycji i zakaz wznoszenia obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 20 m.

Na terenie miasta znajdują się bardzo ciekawe obszary zieleni miejskiej zagospodarowanej, które w okresie wiosenno – letnio – jesiennym wzbogacają krajobraz miasta.

W granicach administracyjnych miasta znajduje się między innymi, park miejski, łańcuch ciągów spacerowych wzdłuż rzeki Łyny, zespół lip przy ul. Wojska Polskiego stanowiących pomniki przyrody oraz zieleńce i zieleń uliczna.

Roślinność trawiasta i formowane żywopłoty zajmują w mieście ok. 203 673 m² Powierzchni miasta, w tym trawniki 202 161 m², żywopłoty 1 512 m².

Wśród terenów zieleni miejskiej na szczególną uwagę zasługuje Park Przyjaciół Kultury o powierzchni 1,9789 ha, znajdujący się w obrębie nr 1 miasta Dobre Miasto, z przewagą zieleni wysokiej. Dominują w nim gatunki liściaste ok. 95 %: lipy drobno i szerokolistne, dąb czerwony, dąb szypułkowy i bezszypułkowy oraz klon jesionolistny.

Zieleń miejska rozciąga się po południowej stronie parku, stanowi ją wielogatunkowy żywopłot oraz nieliczne gatunki porożrzucane po całym obszarze parku: śnieguliczka biała, jaśminowiec, bez czarny, głóg jednoszyjkowy, śliwa wiśniowa, jaśminowiec wonny oraz róża.

W załączeniu do niniejszego opracowania dołączony został wykaz terenów zieleni miejskiej podlegającej pielęgnacji.

2.2.2. Klimat

Lokalne warunki klimatyczne ukształtowane zostały w wyniku oddziaływania takich czynników jak rzeźba terenu, obecność zwartych kompleksów leśnych, zbiorników wodnych. Zróznicowanie warunków termicznych i wilgotnościowych zaznacza się najwyraźniej między obszarami obniżen, a wysoczyzną.

Niekorzystne warunki mikroklimatyczne panują w głęboko wciętych dolinach rzek oraz obniżeniach terenowych. Pionowy rozkład temperatury powietrza na tych terenach sprzyja utrzymywaniu się zastoisk chłodnego powietrza i hamuje jego wymianę. Obniżenia terenowe charakteryzują się krótszym nasłonecznieniem, zwiększonymi amplitudami dobowymi temperatury, większą wilgotnością i częstym występowaniem mgieł.

Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie miasta wpływa emisja z zakładów przemysłowych, kotłowni miejskich, osiedlowych, indywidualnych palenisk domowych oraz emisja komunikacyjna.

Szczególnie niekorzystnie na stężenie zanieczyszczeń w rejonie historycznej zabudowy wpływa ruch tranzytowy, który w przyszłości ma zostać wyeliminowany przez budowę obwodnicy miasta.

Aktualny stan jakości powietrza w miejscowości Dobre Miasto według informacji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska WIOŚ w Olsztynie przedstawia się następująco:

- dwutlenek siarki: $R = 2,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- dwutlenek azotu: $R = 10,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- pył zaw. PM10: $R = 15,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Stan jakości powietrza określonych dla substancji wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47, poz. 281) oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 1, poz. 12). Podane średnioroczne stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają dopuszczalnych norm w powietrzu.

2.2.3. Zagrożenia środowiska naturalnego

Głównymi czynnikami wpływającymi na pogorszenie stanu środowiska naturalnego w gminie Dobre Miasto to zanieczyszczenia:

- wód powierzchniowych,
- wód podziemnych,
- zanieczyszczenia atmosfery,
- hałas.

Monitoring wód powierzchniowych płynących jest systemem mającym na celu pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie danych o jakości zasobów wód powierzchniowych oraz o przyczynach ich zanieczyszczeń.

Monitoring wód Łyny wskazuje na II i III klasę czystości wody pod względem sanitarnym., opisanym w powyższym rozdziale, jednak poniżej Dobrego Miasta jakość wód rzeki została zdyskwalifikowana ze względu na wysokie stężenie fosforu. Główne przyczyny zanieczyszczeń to:

- ścieki komunalne zawierające związki organiczne i biogenne wprowadzone do rzek (w 80% pochodzące z olsztyńskiej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni),
- zanieczyszczenia ze źródeł obszarowych i liniowych, w tym z obszarów rolnych i leśnych. Zanieczyszczenia liniowe stanowią głównie zanieczyszczenia komunikacyjne (drogowe i kolejowe).

Główną przyczyną powstawania zanieczyszczeń wód podziemnych jest długoletnie oddziaływanie licznych ognisk zanieczyszczeń oraz skażenie różnych elementów środowiska. Na obszarze Dobrego Miasta występuje znikoma ilość ognisk zanieczyszczeń wód podziemnych. Jakość wód podziemnych jest dobra, zaliczona do II klasy czystości.

Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie miasta wpływa emisja z zakładów przemysłowych, kotłowni miejskich, osiedlowych, indywidualnych palenisk domowych oraz emisja komunikacyjna.

Szczególnie niekorzystnie na stężenie zanieczyszczeń w rejonie historycznej zabudowy wpływa ruch tranzytowy, który w przyszłości ma zostać wyeliminowany przez budowę obwodnicy miasta.

Do czynników mających wpływ na klimat akustyczny miasta należy głównie hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy.

Zgodnie z oceną stanu akustycznego środowiska ze względu na uciążliwość hałasu przemysłowego, dokonaną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2003r. na terenie Dobrego Miasta dopuszczalny poziom dźwięku przekroczył jeden podmiot gospodarczy.

Uciążliwym źródłem hałasu, zwłaszcza na obszarze historycznego miasta jest hałas komunikacyjny, spowodowany głównie przez samochody ciężarowe przejeżdżające w kierunku z/do granicy państwa.

2.3. Własność gruntów i budynków, stan mienia komunalnego

W skład mienia komunalnego wchodzi wyłącznie prawa majątkowe, które dzielimy na: własność, użytkowanie wieczyste, ograniczone prawa rzeczowe, wierzytelności, etc. Mieniem komunalnym są również środki finansowe. Art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm) gminny zasób nieruchomości definiuje jako nieruchomości, które w dniu wejścia w życie ustawy stanowiły własność gminy i nie znajdowały się w użytkowaniu wieczystym lub trwałym zarządzie oraz nie były obciążone prawem użytkowania.

Do gminnego zasobu nieruchomości należy również zaliczyć nieruchomości, które po dniu wejścia w życie ustawy zostały:

- nabyte, w drodze umowy, na własność lub w formie użytkowania wieczystego
- nabyte w drodze wywłaszczenia na rzecz gminy,
- własnością gminy w drodze zamiany lub darowizny,

- pozostały po zlikwidowaniu lub sprywatyzowaniu komunalnych osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych,
- stały się majątkiem gminy w wyniku zrzeczenia,
- zostały nabyte w drodze pierwokupu,
- stały się wynikiem podziałów oraz scaleń i podziałów,
- zostały przyjęte na własność gminy na podstawie innych tytułów prawnych.

Podsumowując można stwierdzić, iż własność komunalna gminy nie jest wartością stałą, co ma swoje odzwierciedlenie w niżej przedstawionych wartościach dotyczących gruntów oraz nieruchomości komunalnych Gminy.

2.3.1. Struktura gruntów w granicach administracyjnych miasta

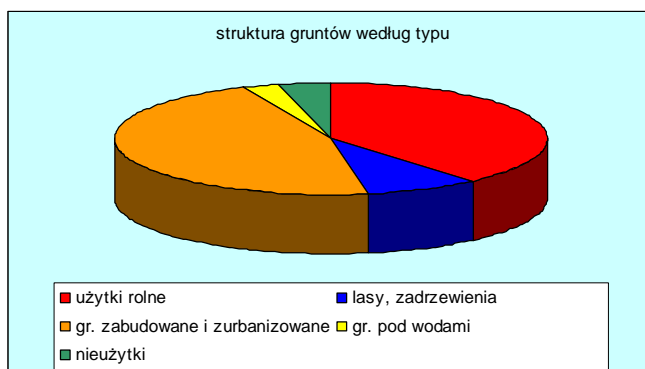
Powierzchnia Dobrego Miasta wynosi 486 ha. Zagospodarowanie gruntów znajdujących się na terenie Dobrego Miasta przedstawia się w następujący sposób:

Tab. 5. Powierzchnia gruntów wg ich kategorii

Grunty i ich wykorzystanie	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia (%)
Użytki rolne	188	38,68 %
Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia	41	8,44 %
Grunty zabudowane i zurbanizowane	224	46,09 %
Grunty pod wodami	14	2,88 %
nieużytki	19	3,91 %
Razem	486	100,00 %

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście.

Wyk.1 Struktura gruntów znajdujących się na obszarze Dobrego Miasta według typów:

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście.

Analizując strukturę gruntów znajdujących się w granicach administracyjnych Dobrego Miasta, można wskazać korzystny udział procentowy gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Udział gruntów zurbanizowanych niezabudowanych w tej powierzchni, wynoszący 8,48% (19 ha), wskazuje na ograniczone możliwości rozbudowy miasta.

Cała Gmina Dobre Miasto jest właścicielem gruntów, które zajmują powierzchnię 648 ha⁷. Grunty zostały podzielone według następujących grup rodzajowych, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tab. 6. Powierzchnia gruntów wg ich kategorii

Lp	Grunty rodzajowe	Powierzchnia (ha)		Powierzchnia %	
		2006/ha	%	2008/ha	%
1	tereny zielone	8,01	1,23	8,01	1,22
2	drogi i ulice	294,01	45,37	312,59	47,62
3	cmentarze komunalne	12,74	1,96	12,74	1,94
4	tereny rekreacyjne	3,94	0,61	3,82	0,58
5	ogrody działkowe	38,94	6,00	38,93	5,93
6	stadion miejski	3,34	0,52	3,34	0,51
7	działki budowlane oraz pozostałe tereny	287	44,25	276,98	42,20
Suma		648,53	100,00	656,41	100,00

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W skład zasobu nieruchomości stanowiących własność Gminy Dobre Miasto w 2006 r. wchodziło 648,53 ha gruntów. W roku 2008 powierzchnia gminy powiększyła się na korzyść dróg o 18,58 ha, w stosunku do 2006r. Zmniejszyła się natomiast powierzchnia terenów rekreacyjnych oraz działek budowlanych z pozostałymi terenami o 10,14 ha. Znaczną część nieruchomości, bo 312,59 ha stanowią drogi i ulice. Powierzchnia gruntów zajętych pod drogi i ulice, w stosunku do informacji o stanie mienia komunalnego z lat ubiegłych wzrosła głównie w wyniku zaliczenia dotychczasowych dróg powiatowych stanowiących własność Skarbu Państwa do kategorii dróg gminnych i przekazanie prawa własności na rzecz Gminy Dobre Miasto w wyniku zrzeczenia się oraz w wyniku stwierdzenia w drodze decyzji

⁷ Dane za 2006 r. Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

administracyjnych, wydanych przez Wojewodę Warmińsko – Mazurskiego nabycia przez Gminę prawa własności dróg o znaczeniu lokalnym, położonych głównie na terenach wiejskich (drogi do pól i siedlisk).

W użytkowaniu wieczystym osób fizycznych i prawnych znajduje się 74,51 ha gruntów, tj. 11,35% gruntów wchodzących w skład mienia komunalnego. W użytkowanie wieczyste oddawane są głównie nieruchomości gruntowe przeznaczone na zabudowę mieszkaniową w okresie od 1 października 2007r. do 30 września 2008r. oddanych na ten cel zostało 0,65 ha gruntów.

Nieruchomości gruntowe oddane w użytkowanie wieczyste mogą być sprzedane na rzecz użytkownika wieczystego lub przekształcone w prawo własności.

Nieruchomości położone na terenach, dla których brak jest opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są przedmiotem sprzedaży. W okresie od 1 października 2007r. do 30 września 2008r. sprzedanych zostało 4,88 ha gruntów. Nieruchomości gruntowe oddane w użytkowanie wieczyste mogą być sprzedane na rzecz użytkownika wieczystego lub przekształcone w prawo własności. Zgodnie z wnioskami złożonymi przez użytkowników wieczystych zostało w w/w okresie przekształconych w prawo własności lub sprzedanych na rzecz użytkowników wieczystych 2,57 ha gruntów.

Przedmiotem wdzierżawienia lub najmu – z ogólnego zasobu – jest 73,72 ha (11,23%). Umowy dzierżawy są zawierane głównie na okres do trzech lat na cele upraw roślin jednorocznych. Nieruchomości stanowiące własność Gminy są również przekazywane w użytkowanie i zarząd – w tej formie zagospodarowanie znajduje się 45,55 ha gruntów , tj. 6,94% zasobu.

W bezpośrednim zarządzie Gminy znajduje się 454,13 ha gruntów z tego 312,59 ha stanowią drogi i ulice, a 141, 54 ha to tereny zielone, rekreacyjne, działki, budowle i inne.

2.3.2. Informacja o stanie mienia komunalnego

Budynki i lokale należące od zasobu Gminy wchodzące w skład zasobu mienia komunalnego, podlegają również różnej formie zagospodarowania. Budynki i lokale mieszkalne oraz budynki i lokale użytkowe, a także przynależne budynki gospodarcze są administrowane przez gminny zakład budżetowy – Zakład Budynków Komunalnych, do działalności którego należy ich wynajmowanie. Budynki, w których funkcjonują szkoły podstawowe, gimnazjum i przedszkola – znajdują się w trwałym zarządzie dyrektorów tych jednostek. Inne budynki, jak

np. Centrum Kultury, Dom Pomocy Społecznej, Hala Sportowa, budynki, w których działają straże pożarne – zostały przekazane w użytkowanie. Obiekty takie, jak: oczyszczalnia miejska, ośrodek wypoczynkowy oraz garaże „blaszaki” – zostały wydzierżawione. Część budynków znajduje się w bezpośrednim zarządzie Gminy, w tym budynek, w którym mieści się siedziba Urzędu Miejskiego oraz nowo wybudowane budynki świetlic wiejskich.

Poniżej, znajduje się tabela ukazująca zasób lokalowy mienia komunalnego Dobrego Miasta.

Tab. 7. Informacja o stanie mienia komunalnego wg stanu na dzień 30 września 2008r.

Lp.	Budynki	Jedn. miary, ha, szt.	Ilość
1	Budynki – lokale mieszkalne – ZBK	szt.	368
2	Budynki – lokale mieszkalne	szt.	2
3	Budynki – lokale niemieszkalne – ZBK	szt.	68
4	Budynki – lokale niemieszkalne – szkolne	szt.	5
5	Budynek mieszkalny Międzylesie 37	szt.	1
6	Budynki inne	szt.	3
7	Placówki usługowo – handlowe	szt.	29
8	Przedszkola	szt.	2
9	Szkoły podstawowe i gimnazjum	szt.	8
10	Budynek Centrum Kultury	szt.	1
11	Dom Pomocy Społecznej	szt.	1
12	Biblioteka	szt.	1
13	Hala Sportowa	szt.	1
14	Obiekty Służby Zdrowia	szt.	1
15	Baza ZBK	szt.	2
16	Wymiennikownia Ciepła	szt.	1
17	Place i ogrodzenia	szt.	14
18	Budynek Urzędu Miejskiego	szt.	1
19	Budynek OSP	szt.	10
20	Oczyszczalnia miejska	szt.	4
21	Ośrodek wypoczynkowy	szt.	1

22	Budynek krytej pływalni	szt.	1
23	Obiekt Baszty	szt.	1
24	Obiekty sportowe na Stadionie Miejskim	szt.	3
25	Ośrodki Rekreacyjno – Sportowe (świetlice wiejskie)	szt.	5
26	Garaże „blaszaki” i kioski handlowe	szt.	28
27	Kino	szt.	1
28	Budynek niemieszkalny Warszawska 7	szt.	1

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. System zaopatrzenia w wodę

Na terenie Gminy Dobre Miasto usługi zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzenia ścieków świadczy Zakład Usług Wodnych Sp. z o. o., której jedynym udziałowcem jest gmina Dobre Miasto, działająca na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2001r., Nr 72, poz. 74.)⁸

Źródłem zaopatrzenia są wody podziemne. Zakład Usług Wodnych Spółka z o.o. jest w posiadaniu 10 ujęć wód, są to⁹:

1. SUW Barcikowo,
2. SUW Cerkiewnik,
3. SUW Jesionowo,
4. SUW Łęgno,
5. SUW Knopin,
6. SUW Piotraszewo,
7. SUW Prasłity,
8. SUW Smolany,
9. SUW Urbanowo,
10. SUW Wichrowo.

⁸ W tym ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2000r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm).

⁹ Dane za 2006 r. – sprawozdanie z działalności Zarządu Zakładu Usług Wodnych Sp. z o.o. w Dobrym Mieście za 2006r.

Główne ujęcie dla miasta stanowią dwie studnie głębinowe w Wichrowie o wydajności 260 m³/h i jakości wody kategorii „B”.

Sieć wodociągowa w mieście jest dobrze rozbudowana, podłączone są do niej wszystkie budynki z terenu miasta i korzysta z niej 100% mieszkańców.

Dobre Miasto i miejscowości zasilane z miejskiej sieci wodociągowej wykorzystują układ sieci wodociągowej oparty na grawitacji wody. Zlokalizowane na terenie miasta zakłady przemysłowe pobierają wodę z sieci miejskiej.

Miejska sieć wodociągowa w przeważającej części wykonana jest z żeliwa, występują też odcinki wykonane ze stali, PCV oraz PE. W większej części została wykonana w latach 70-tych i 80-tych i ze względu na stan techniczny wymaga systematycznej wymiany.

Spółka posiada w eksploatacji i konserwacji na terenie miasta i gminy sieci wodociągowe rozdzielcze o ogólnej długości 129,4 km i przyłącza wodociągowe o długości 47,4 km. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 42,1 km i przykanalików sanitarnych o długości 22,8 km.

Sprzedaż wody w 2008 roku wyniosła ogółem 511,4 tys. m³ i była wyższa o 1,60 % w stosunku do sprzedaży w 2007 roku. W poszczególnych grupach odbiorców sprzedaż wody kształtowała się na poziomie przedstawionym w poniższej tabeli (tab. 8).

Tab. 8. Roczny pobór wody w Dobrym Mieście

L.p.	Woda -sprzedaż	2007 rok (w tys. m ³)	2008 rok (w tys. m ³)	%
1.	Gospodarstwa domowe	415,9	429,2	3,20
2.	Pozostali odbiorcy	87,4	82,2	-5,95
	Ogółem	503,3	511,4	1,60

Źródło : Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

2.4.2. Odprowadzanie i unieszkodliwianie odpadów

Zakład Usług Wodnych Sp. z o.o. eksploatuje na potrzeby Dobrego Miasta wysokosprawną, mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 3300 m³/d. na podstawie obowiązujących przepisów prawnych została sklasyfikowana jako obiekt dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000-15 000 RLM.

Średnio w czasie doby w Dobrym Mieście kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię dopływa 1800 m³. Z bilansu przeprowadzonego na podstawie wyników sprzedaży wody można przyjąć, że około 300 m³/d ścieku docierającego do oczyszczalni pochodzi z infiltracji wód. Najbardziej podatną na przenikanie wód jest sieć wykonana z kamionki.

Z kanalizacji komunalnej korzysta 91,1% ogółu ludności miasta.

W 2008r. odebrano i oczyszczono 421,8 m² ścieków komunalnych, co stanowi więcej o 2,4 % w stosunku do sprzedaży w 2007 roku. W poszczególnych grupach odbiorców sprzedaż kształtowała się na poziomie przedstawionym poniżej (tab. 9).

Tab. 9. Ścieki w Dobrym Mieście

L.p.	Ścieki - sprzedaż	2007 rok (w tys. m ²)	2008 rok (w tys. m ²)	%
1.	Gospodarstwa domowe	336,1	342,8	1,99
2.	Pozostali odbiorcy	75,8	79,0	4,22
	Ogółem	411,9	421,8	2,40

Źródło : Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Odpady komunalne¹⁰, tj. odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych zamieszczono w poniższej tabeli (tab. 10).

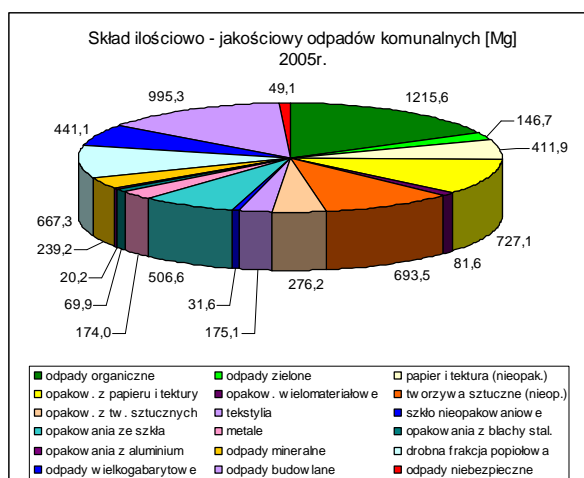
¹⁰ art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.)

Tab. 10. Bilans wytwarzanych odpadów komunalnych – wg stanu na 2005r. (w podziale na 18 strumieni odpadów komunalnych - Mg).

Lp.	Strumień odpadów komunalnych	Ilość odpadów komunalnych wytworzonych w Gminie w 2005r.
1	Odpady organiczne	1 215,6
2	Odpady zielone	146,7
3	Papier i tektura (nieopakowaniowe)	411,9
4	Opakowania z papieru i tektury	727,1
5	Opakowania wielomateriałowe	81,6
6	Tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	693,5
7	Opakowania z tworzyw sztucznych	276,2
8	Tekstylia	175,1
9	Szkło (nieopakowaniowe)	31,6
10	Opakowania ze szkła	506,6
11	Metale	174,0
12	Opakowania z blachy stalowej	69,9
13	Opakowania z aluminium	20,2
14	Odpady mineralne	239,2
15	Drobna frakcja popiołowa	667,3
16	Odpady wielkogabarytowe	441,1
17	Odpady budowlane	995,3
18	Odpady niebezpieczne	49,1
	RAZEM:	6 921,9

Źródło : Dane - Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Wyk. 2. Skład ilościowo-jakościowy [Mg] odpadów komunalnych wytwarzanych w 2005r. na terenie gminy (w podziale na 18 strumieni odpadów)

Źródło: Dane - Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Tab. 11. Bilans odpadów komunalnych w 2005r. w podziale na odpady, wchodzące w strumień odpadów komunalnych

Lp.	Wyszczególnienie	Obszar miejsko – wiejski [Mg]
1	Odpady biodegradowalne	2 501,3
2	Odpady opakowaniowe	1 681,6
3	Odpady wielkogabarytowe	441,1
4	Odpady budowlane	995,3
5	Odpady niebezpieczne z grupy odpadów komunalnych	49,1
6	Pozostałe do składowania	1 253,5
RAZEM:		6 921,9

Źródło : Dane - Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Na terenie miejsko – wiejskiej gminy Dobre Miasto, od 2003r. prowadzi się selektywną zbiórkę surowców użytecznych od mieszkańców. Na terenie Gminy ustawione są 82 pojemniki na plastik i szkło. W 2003 r. zebrano 34,19 Mg szkła i tworzyw sztucznych (PET).

Na terenie analizowanego obszaru obsługą w zakresie zorganizowanego wywozu odpadów zmieszanych objętych jest około 100% mieszkańców miasta i 50% mieszkańców gminy. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w oparciu o 40 zestawów .

System gospodarki odpadami w Gminie obejmuje:

- gromadzenie odpadów zmieszanych w pojemnikach: SM 1101
- gromadzenie odpadów segregowanych w pojemnikach HDS 11001,
- wywóz odpadów od mieszkańców przez firmy wywozowe,
- transport odpadów samochodami specjalistycznymi,
- deponowanie odpadów komunalnych na składowisku gminnym w m. Łęgajny (gmina Barczewo)

Tab. 12. Ilość i rodzaj pojemników na odpady zmieszane w poszczególnych typach zabudowy na terenie Gminy

Obszar	Typ zabudowy	Ilość budynków	Liczba mieszkańców	Rodzaj i typ pojemników	Ilość pojemników
Miejski	Wielorodzinna	181	7 410	1 100	85
	Jednorodzinna	669	3 519	110/30	1 260/60
Wiejski	Wielorodzinna	41	997	1100	21
	Jednorodzinna	144	1 130	110	150
	Zagrodowa	832	3 396		

Źródło: Gminny Plan Gospodarki Odpadami Gminy Dobre Miasto na lata 2006 – 2015.

Na terenie gminy Dobre Miasto ustawionych jest 85 pojemników do selektywnej zbiórki odpadów (40 zestawów po 2 pojemniki w zestawie na szkło i plastik). 40 szt. pojemników HDS 1100 l ustawionych jest na terenie miejscowości gminnych, 40 szt. pojemników ustawionych jest na terenie miasta.

2.4.3. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy Dobre Miasto działalność związaną z zaopatrzeniem w ciepło prowadzi **Zakład Energetyki Ciepłej Spółka z o.o.**, ul. Olsztyńska 19, 11-040 Dobre Miasto. Na terenie miasta funkcjonuje 5 lokalnych ciepłowni. Długość sieci ciepłowniczej wynosi około 5 km i jest do niej podłączonych 57,8 % gospodarstw domowych.

Pozostałe budynki ogrzewane są indywidualnie: piecami węglowymi i gazowymi.

Wykorzystanie mocy ciepłowni szacuje się na 23%. W Dobrym Mieście istnieją więc znaczne rezerwy mocy i możliwości zaopatrzenia w ciepło każdego miejsca wskazanego do zabudowy mieszkaniowej, czy produkcyjno – usługowej.

Główną działalnością przedsiębiorstwa ZEC Sp. z o.o. jest przesył i dystrybucja ciepła zakupionego z ciepłowni, będącej własnością firmy PRATERM S.A. Warszawa, reprezentowaną przez PEC Lidzbark Warmiński (o parametrach 135/70 C), za pomocą własnych sieci ciepłowniczych. Moc zamówienia w PEC wynosi 8,846 MW.

Sieci te można podzielić następująco:

- sieć magistralna o średnicy 200 mm: w technologii kanałowej 2,4 km, napowietrzna 1 km, preizolowana 0,2 km;
- sieć rozdzielcza i przyłącza: w technologii kanałowej 3,5 km, preizolowana 0,4 km.

Sieciami tymi dostarczane jest ciepło na potrzeby ogrzewania mieszkań i instytucji (grupy odbiorców A1/1, A1/2).

ZEC kupuje również ciepło z sieci będącej własnością firmy PEC Lidzbark Warmiński, zajmując się jedynie dystrybucją (grupy odbiorców A1/1 i A1/2).

Węzły ciepłne wymiennikowe wszystkie będące własnością ZEC Sp. z o.o. wyposażone są w regulatory pogodowe, wszystkie opomiarowane.

ZEC posiada łącznie 7 źródeł ciepła zasilanych gazem GZ 50:

- Źródło 1 – Kotłownia Garnizonowa 17 – 0,024 MW (90/70°C), sprawność 92%, rok budowy 1997;
- Źródło 2 – Kotłownia Garnizonowa 7 – 0,094 MW (90/70°C), sprawność 92%, rok budowy 1998;
- Źródło 3 – Kotłownia Górna 1 – 0,340 MW (90/70°C), sprawność 93%, rok budowy 1998;
- Źródło 4 – Kotłownia Garnizonowa 9c – 0,450 MW (90/70°C), sprawność 92%, rok budowy 1990. W kwietniu 2000 roku kotłownia została zmodernizowana z kotłowni węglowej;
- Źródło 5 – Kotłownia Garnizonowa 20 – 0,708 MW (90/70°C), sprawność 92%, rok budowy 1995;
- Źródło 6 – Kotłownia Wojska Polskiego 22 – 0,144 MW (90/70°C), sprawność 92%, rok budowy 2002;
- Źródło 7 – Kotłownia Malczewskiego 8 – 1,44 MW (90/70°C), sprawność 94%, rok budowy 1998;

2.4.4. Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie miasta w gaz odbywa z gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Olsztyn – Bartoszyce. Stacja redukcyjna I stopnia znajduje się przy drodze do miejscowości Kunik.

Z sieci gazowej niskiego ciśnienia korzysta 92,2% mieszkańców Dobrego Miasta.

2.4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W Dobrym Mieście wszystkie gospodarstwa domowe korzystają z energii elektrycznej. Zużycie za 2003 rok wyniosło ogółem 18.815 mWh co daje 1,70 mWh na jednego mieszkańca. Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną odbywa się z głównego punktu zasilania, zasilanego liniami napowietrznymi wysokiego napięcia 110kV z kierunków:

- Mątki – Dobre Miasto – Lidzbark warmiński,

- Olsztyn I – Dobre Miasto – Piotrowiec.

Obciążenie GPZ w 2005 roku wynosiło około 70%.

2.4.6. Telekomunikacja

Teren miasta pokryty jest pełnym zasięgiem sieci ruchomych GSM/DCS 900/1800, MHz ERA GSM, PLUS GSM, IDEA Centertel. W przyszłości gmina planuje podjęcie działań związanych z monitoringiem miasta. Realizacja powyższego projektu prawdopodobnie wpłynie na stworzenie dodatkowych łączy telekomunikacyjnych w mieście.

2.5. Komunikacja

2.5.1. Infrastruktura drogowa

Przez Gminę Dobre Miasto przebiegają drogi kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej oraz jedna droga krajowa.

System komunikacji drogowej Gminy, składa się z:

1. drogi krajowej Nr 51 – prowadzącej do polsko – rosyjskiego przejścia granicznego w Bezledach,
2. czterech dróg wojewódzkich, o łącznej długości 21,955 km, do których należą:
  - 1) droga Nr 507 Dobre Miasto - Orneta,
  - 2) droga Nr 530 Dobre Miasto - Ostróda,
  - 3) droga Nr 593 Dobre Miasto - Jeziorany,
  - 4) droga Nr 529 Dobre Miasto - Miłakowo
3. dziewięciu dróg powiatowych, o łącznej długości 68,3 km,
4. dwudziestu sześciu dróg gminnych, o łącznej długości 68,4 km.

Tab. 13. Wykaz dróg powiatowych i gminnych (w mieście i poza miastem) na terenie Gminy Dobre Miasto

Drogi powiatowe (gmina)	Ulice miejskie	Ulice powiatowe	Drogi gminne
1364 N Prasłity – Rogiedle – utwardzona od drogi 507 do końca wsi Prasłity 1358 N Piotraszewo – Gronowo – nieutwardzona 1415 N Prasłity – Mawry do drogi Nr 1356 N – utwardzona	ul. Artylerzystów ul. Bema ul. Chodkiewicza ul. Chłopskiego ul. Cementarna ul. Dąbrowskiego ul. Długa	ul. Łużycka ul. Garnizonowa	Piotraszewo – Smolajny Prasłity – Łęgno Prasłity – Nowa Wieś Mała Bzowiec – Łęgno Bzowiec – Gniewanowo Nowa Wieś Mała – Głotowo Głotowo – przez miejscowość

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

1364 N Prasłity – Smolajny – utwardzona 1447 N Dobre Miasto – Swobodna – Kłódka – utwardzona do Swobodnej 1428 N od drogi Nr 51 Kłódka – Cerkiewnik – Różynka – utwardzona tylko do Cerkiewnika 1449 N Olsztyn – Tuławki – Dobre Miasto – utwardzona 1451 N Orzechowo – Sętal – nieutwardzona 1418 N Dobre Miasto – Suryty – 650 m asfaltu na terenie Dobrego Miasta	ul. Gdańska ul. Górna ul. Grudziądzka ul. Kilińskiego ul. Kochanowskiego ul. Kolejowa ul. Konopnickiej ul. Kościuszki ul. Krótka ul. Lotników ul. Malczewskiego ul. Mickiewicza ul. Norwida ul. Ogrodowa ul. Pionierów ul. Piechurów ul. Pl. 1-go Sierpnia ul. Poniatowskiego ul. Poprzeczna ul. Pułaskiego ul. Reja ul. Reymonta ul. Saperów ul. Sienkiewicza ul. Sierakowskiego ul. Słoneczna ul. Słowackiego ul. Sowińskiego ul. Sucharskiego ul. Sułkowskiego ul. Świerczewskiego ul. Traugutta ul. Tuwima ul. Ułańska ul. Warszawska ul. Wybickiego ul. Zientary – Malewskiej ul. Zwycięstwa		Głotowo – Swobodna Głotowo – Knopin Swobodna – dookoła jeziora Cerkiewnik – do drogi powiatowej Knopin – Barcikowo Stary Dwór do drogi gminnej Stary Dwór do drogi zakładowej Kłódka – Kabikiejmy Dolne Kabikiejmy Dolne – Kabikiejmy Barcikowo – Kabikiejmy Kabikiejmy Dolne – Sętal Kabikiejmy do drogi powiatowej Nowe Włóki – Kabikiejmy Podleśna – Plutki Podleśna – Międzyzlesie Jesionowo – Frączki Jesionowo – Plutki Orzechowo – Frączki Orzechowo – Kochanówka
---	--	--	--

Źródło : *Urząd Miejski w Dobrym Mieście.*

Ogólny stan dróg na terenie Gminy Dobre Miasto można ocenić jako przeciętny. W najgorszym stanie są drogi gminne nieutwardzone – gruntowe, prowadzące do gospodarstw rolnych lub łączące miejscowości wiejskie, które szczególnie po okresie zimowym wymagają napraw. Pociąga to za sobą znaczące wydatki środków budżetowych a efekty napraw i remontów są krótkotrwałe. W złym stanie są również drogi powiatowe – asfaltowe, szczególnie te łączące miejscowości wiejskie. W mieście na skutek przejęcia przez Gminę w 2007 i 2008 roku ulic powiatowych, ich stan systematycznie się poprawia w zależności od przeznaczonych na ten cel środków finansowych. Na skutek przejmowania ulic powiatowych, na terenie Dobrego Miasta w zarządzie Powiatu Olsztyńskiego na koniec 2008 roku pozostały dwie ulice Łużycka i

Garnizonowa. Według stanu na koniec 2006 roku w mieście znajdowało się 16 dróg powiatowych.

Znacznej poprawie uległ stan drogi krajowej nr 51, prowadzącej do polsko – rosyjskiego przejścia granicznego w Bezledach. W 2006 roku na terenie Gminy Dobre Miasto oddano do użytku pierwszy odcinek nowej drogi – obwodnica Barcikowa, zaś w 2008 roku zakończono budowę kolejnego etapu tej inwestycji – obwodnicy Kabikiejm Dolnych.

W miarę posiadanych możliwości finansowych, Gmina rok rocznie przeznacza dużo środków finansowych na utrzymanie dróg gminnych w możliwie najlepszym stanie technicznym. Jednak ze względu na ograniczoną ilość środków oraz bardzo duże potrzeby w tym zakresie, poprawa stanu dróg na terenie Gminy wymaga czasu. W ramach posiadanych możliwości Gmina ubiega się również o dofinansowanie ze środków zewnętrznych na realizację inwestycji drogowych, zarówno ze środków krajowych jak i programów operacyjnych Unii Europejskiej.

2.5.2. Transport kolejowy i autobusowy

Przez Dobre Miasto przebiega linia kolejowa nr 221, relacji Olsztyn – Braniewo, do przejścia granicznego Gronowo – Mamonowo. Jest to linia drugorzędna, jednotorowa, nie zelektryfikowana, o znaczeniu lokalnym.

Linie tę obsługują pociągi i szynobusy PKP.

Linia kolejowa została zbudowana w Dobrym Mieście w okresie rozkwitu gospodarczego – w roku 1884.

Dworzec kolejowy jest usytuowany w zachodniej części miasta, w odległości ok. 1 km od centrum, w pobliżu osiedli mieszkaniowych.

Usługi komunikacji autobusowej na terenie miasta i gminy świadczone są w znaczącej mierze przez sektor prywatny, z udziałem PKS Olsztyn i Bartoszyce.

Oprócz przewozów lokalnych bardzo popularne są przewozy autobusowe do Warszawy i Kaliningradu.

2.6. Identyfikacja problemów

Analiza poszczególnych dziedzin „życia” Gminy i Miasta Dobre Miasto, pozwala na identyfikację najważniejszych problemów, do których należą:

1. *Zły stan ulic na terenie Dobrego Miasta , w tym nieutwardzonych oraz deficyt miejsc parkingowych,*
2. *Niekorzystny układ komunikacyjny – brak obwodnicy Dobrego Miasta.*
3. *Wąski zakres selektywnej zbiórki odpadów, brak nowoczesnego, zorganizowanego składowiska odpadów,*
4. *Niski udział w wytwarzaniu energii cieplnej kotłowni ekologicznych, w tym niekonwencjonalnych źródeł ciepła,*
5. *Nierozwinięta baza turystyczno – hotelarska (hotel, gospodarstwa agroturystyczne na terenie gminy),*
6. *Pomimo poprawy (kryta pływalnia), słabo rozwinięta baza sportowo – rekreacyjna, niski udział zagospodarowanych terenów zielonych (w tym brak ścieżek rowerowych),*
7. *Zły stan techniczny budynków stanowiących własność gminy,*
8. *Zły stan techniczny obiektów dziedzictwa kulturowego.*

II.3. Strefa Gospodarcza Dobrego Miasta

3.1. Warmińsko – Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Podstrefa Dobrego Miasto, przedsiębiorstwa, struktura i trendy

Dobre Miasto jest ośrodkiem administracyjnym gminy Dobre Miasto.

Pełni rolę ośrodka obsługi ludności i rolnictwa o zasięgu znacznie szerszym niż gmina, ze względu szerszą gamę świadczonych usług w stosunku do gminy – Lubomino, Świątki i Dywity. Jest zaliczane do miejscowości średnio uprzemysłowionych, przemysłowo – usługowych, z uzupełniającą funkcją rolnictwa.

Ze względu na rozwinięte szkolnictwo gimnazjalne, średnie ogólne i techniczne miasto pełni również rolę lokalnego centrum edukacyjnego.

Dobre Miasto posiada rozwiniętą infrastrukturę miejską. Atrakcyjność w pełni uzbrojonych działek przeznaczonych do zainwestowania (green field) oraz oferowanych obiektów przemysłowych (grey field) podnosi ich usytuowanie w obszarze Warmińsko – Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (rys. 7).

Przedsiębiorcy działający na terenie W-MSSE w ramach Zezwolenia na prowadzenie działalności w Warmińsko – Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, mają prawo do

korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego. W myśl obowiązujących przepisów w województwie warmińsko – mazurskim przedsiębiorcy mogą liczyć na największą w skali kraju pomoc publiczną.

Rys. 7. Wykaz podstref W-MSSE

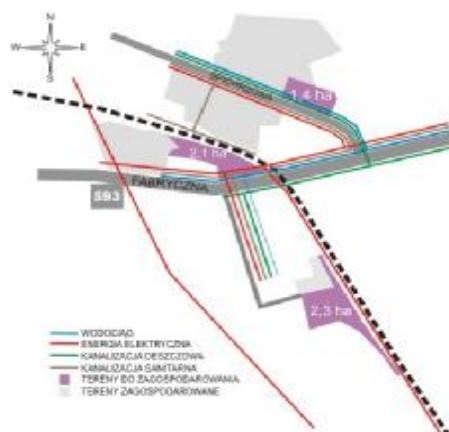
Źródło : Dane W-MSSE.

Tereny podstrefy Dobro Miasto zlokalizowane są w zachodniej oraz południowo-wschodniej części Dobrego Miasta. Na obszarze W- MSSE funkcjonuje 10 podmiotów gospodarczych, dzięki czemu zatrudnienia otrzymało przeszło 1000 osób.

W gminie Dobro Miasto granicami W- M SSE objętych jest 45,1 ha gruntów. Na obszar ten składają się kompleksy:

1. Kompleks Fabryczna i Kompleks Spichrzowa o łącznej powierzchni 24, 7 ha – zlokalizowane w rejonie drogi wylotowej w kierunku Miłakowa.

Rys. 8. Kompleks Fabryczna i Kompleks Spichrzowa

Źródło : Dane W-MSSE.

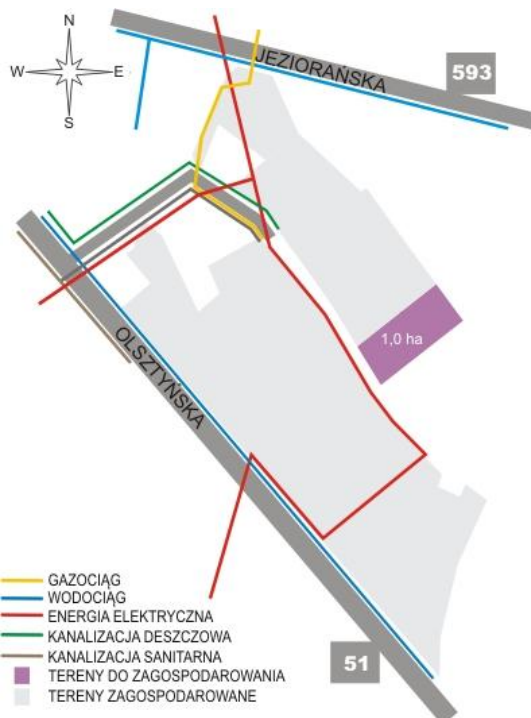
Zdj. 5. Kompleks Fabryczna i Kompleks Spichrzowa

Źródło: Dane W-MSSE.

2. Kompleks Olsztyńska o powierzchni 20,4 ha – zlokalizowany przy drodze wylotowej w kierunku Olsztyna.

Rys. 9. Kompleks Olsztyńska

Źródło: Dane W-MSSE.

Zdj. 6. Kompleks Olsztyńska

Źródło: Dane W-MSSE.

W podstrefie Dobre Miasto do zagospodarowania pozostało 6,8 ha gruntów.

Oprócz atrakcyjnych obszarów pod inwestycje, niewątpliwym atutem Gminy jest jej dogodnie położenie – nad rzeką Łyną, niedaleko Olsztyna, w ciągu komunikacyjnym drogi krajowej nr 51 do granicy z Rosją.

Specyfika Dobrego Miasta polega na:

- bogatej przeszłości historycznej i dużej świadomości historycznej mieszkańców,
- eksponowaniu historycznego zespołu architektonicznego,
- bogactwie obiektów dziedzictwa kulturowego,

wyznaczających kierunki dalszego rozwoju Dobrego Miasta jako ośrodka kulturalnego, w którym krajobraz miasta jest „wartością ekonomiczną” i jako produkt turystyczny przeznaczoną „na sprzedaż”.

Ceny i jakość usług świadczonych w Dobrym Mieście nie odbiegają od standardów województwa warmińsko – mazurskiego (są nieznacznie niższe).

Tab. 14. Wykaz opłat eksploatacyjnych na terenie Dobrego Miasta (w PLN)

Rodzaj kosztu	2003	2004
Koszt 1m ³ wody pitnej (netto)	1,82	2,00
Koszt 1m ³ wody przemysłowej (netto)	1,82	2,03
Koszt 1m ³ ścieków (netto)	1,75	2,18
Czynsz za 1m ² (cele mieszkaniowe)	1,67	1,67
Czynsz za 1m ² (działalność gospodarcza)	1,30	1,30
Koszt 1 kWh energii elektrycznej	0,1635	0,1635

Podstawa wyliczenia podatku rolnego –cena za 1q żyta	28,00	28,00
Podatek od nieruchomości (za 1m ²):		
- grunty związane z działalnością gospodarczą	0,60	0,62
- grunty pozostałe	0,08	0,15
- budynki mieszkalne	0,49	0,51
- budynki związane z działalnością gospodarczą	15,00	16,00

Źródło : Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Działalność produkcyjna większych podmiotów gospodarczych na obszarze Dobrego Miasta ma zasięg ponadlokalny i zaspokaja potrzeby lokalne, regionalne i zagraniczne. Wskaźnik koniunktury gospodarczej w Dobrym Mieście można obserwować poprzez liczbę zarejestrowanych i wyrejestrowanych w latach 2006 i 2008r. podmiotów gospodarczych(tab. 15).

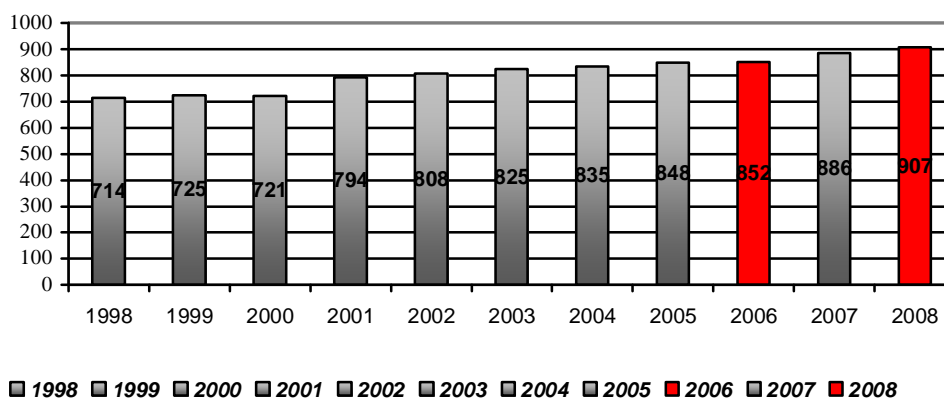
Tab. 15. Stan wpisów i wykreśleń z ewidencji działalności gospodarczej

Rok	Rozpoczęta działalność gospodarcza	Zlikwidowana działalność gospodarcza	Liczba wpisów do ewidencji działalności gospodarczej
2006	101	96	852
2008	115	85	907

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Poniżej przedstawiony został wykres, ukazujący liczbę przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w latach 1998 – 2008. Analizując poniższy wykres można zaobserwować pozytywną tendencję wzrostową – przybywa nowo – rejestrowanych podmiotów gospodarczych. Należy jednak uwzględnić, iż tendencja do końca nie odzwierciedla stanu faktycznego (wyk. 3).

Wyk. 3. Liczba przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w latach 1998 – 2008

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Informacje te nie odzwierciedlają rzeczywistej liczby przedsiębiorców działających na terenie Gminy Dobre Miasto, ponieważ:

- wśród przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności około 5-10 % to wspólnicy spółek cywilnych, prowadzący działalność zarówno we własnym imieniu i w formie spółki cywilnej,
- nie wszyscy przedsiębiorcy działający na terenie Gminy są wpisani do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez tut. urząd, gdyż organem właściwym do zarejestrowania przedsiębiorcy jest organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania przedsiębiorcy,
- zakłada się że około 25 % przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej to podmioty nieaktywne.

3.2. Struktura podstawowych branż gospodarki

Na terenie Gminy Dobre Miasto działają następujące grupy firm i instytucji (tab. 16).

Tab. 16. Liczba prowadzonej działalności gospodarczej

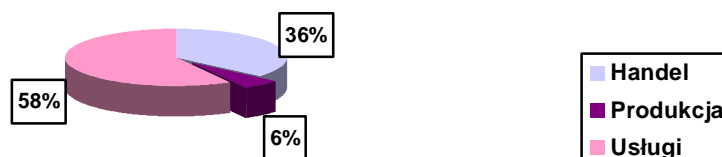
Lp.	Podmioty gospodarcze	ilość
1	przedsiębiorcy wpisani do ewidencji działalności gospodarczej – osoby fizyczne	680
2.	spółki akcyjne	2
3.	spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	20
4.	spółki jawne	10
5.	jednostki organizacyjne gminy: sektor publiczny – 2%, sektor prywatny – 98 %	9

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Struktura podstawowych form prawnych działalności gospodarczej, jak widać na podstawie powyższej tabeli nie różni się od sytuacji gospodarczej w innych miastach województwa, tj. w Dobrym Mieście znajduje się najwięcej firm sektora MSP.

Sektory działalności gospodarczej w Gminie Dobre Miasto z podziałem na branże przedstawia poniższy wykres

Wyk. 4. Działalność gospodarcza z podziałem na branże

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Na podstawie danych z ewidencji działalności gospodarczej na terenie gminy dominującą branżą są usługi ogólnobudowlane, ponadto w ostatnim czasie rozwijają się usługi finansowe, marketingowe, doradcze i ubezpieczeniowe. W Gminie Dobre Miasto jest około 15 placówek gastronomicznych ponad 100 punktów handlowych z przewagą branży spożywczo-przemysłowej.

Jak wynika z przedstawionych informacji, większość firm zlokalizowanych w Gminie Dobre Miasto, stanowi sektor MSP (wpis do ewidencji działalności gospodarczej).

Sytuacja taka stwarza płaszczyznę dla władz miasta, wspierania rozwoju małej przedsiębiorczości. Temu celowi mają również służyć działania Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta.

3.3. Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach

Porównując liczbę zatrudnionych w powyższych firmach i instytucjach w latach 2006 i 2008, liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie (tab. 17).

Wahania zatrudnienia widoczne są jedynie sezonowo. W sezonie letnim zatrudnienie nieco wzrasta ze względu na:

- wzrost świadczenia usług turystycznych (gastronomia, hotelarstwo),
- zwiększenie popytu na usługi ogólnobudowlane,
- przetwórstwo w branży rolno – spożywczej.

Tab. 17. Główni pracodawcy i zatrudnienie

Lp.	Nazwa pracodawcy	Liczba zatrudnionych (dane na 30.06.2009)
1.	Urząd Miejski w Dobrym Mieście ul. Warszawska 14	54
2.	Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego Plac 1-go Sierpnia 1	10
3.	Zakład Budynków Komunalnych ul. Olsztyńska 19	19
4.	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Olsztyńska 19	30
5.	Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., ul. Olsztyńska 19	13
6.	Zakład Usług Wodnych Sp. z o.o. ul. Jeziorańska 18	32
7.	Zespół Obsługi Ekonomiczno – Administracyjnej ul. Olsztyńska 19 (w tym szkoły i przedszkola publiczne, dla których organem prowadzącym jest Gmina Dobre Miasto)	250
8.	Centrum Kultury ul. Grudziądzka 9B	10
9.	Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna ul. Górna 1	8
10.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Olsztyńska 3	25
11.	Dom Pomocy Społecznej ul. Łużycka 71	13
12.	PSS "SPOLEM" ul. Kościuszki 2 B	90
13.	Spółdzielnia Mieszkaniowa Lok. – Wł. PEWNOŚĆ ul. Grudziądzka 8a	14
14.	Warmiński Bank Spółdzielczy ul. Wojska Polskiego 8	14
15.	Bank Pekao S.A. o/ Dobre Miasto ul. Warszawska 12	11
16.	Bank PKO BP S.A. o/ Dobre Miasto ul. Jana Pawła II	4
17.	DFM Sp. z o.o., ul. Olsztyńska 21	270
18.	„BMT Internetal” Sp. z o. o. ul. Fabryczna 6b	160
19.	Zakład Cukierniczy „JUTRZENKA – DOBRE MIASTO” ul. Jeziorańska 16	66
20.	POL – MOT Warfama S.A ul. Fabryczna 21	390
21.	„Alter” Sp. z o.o. ul. Fabryczna 25	45
22.	„Provimi – ROLIMPEX” S.A. Al. Jerozolimskie 146D, 02-305 Warszawa, Oddział w Dobrym Mieście ul. Spichrzowa 15,	30
23.	„AGROCHEM” Sp. z o.o., ul. Spichrzowa 13	26
24.	Zakład Suszenia i Uzlachetniania Warzyw Nowa Wieś Mała 46	30
25.	„RITTPOL” Sp. z .o.o., ul. Fabryczna 6	126
26.	DLG Polska Sp. z o. o. ul. Fabryczna 13	79
27.	MAX – LIGHT” Sp. jawna Knopin 2	16
28.	„Orion +, ul. Spichrzowa 1	120
29.	„Synergis” Sp. z o.o. ul. Spichrzowa 11	11
30.	FPHU "PAWELEK" Sp. jawna ul. Łużycka 55a	75
31.	Zakład Piekarniczy „Złoty Róg” ul. Wojska Polskiego 1	15
32.	PPHU „KOWART” ul. Fabryczna 6	20
33.	NOW – MET” ul. Fabryczna	25
34.	Agrokompleks Giers Sp. jawna ul. Fabryczna 38	20
35.	AKCENT spółka jawna ul. Fabryczna 21A	20
36.	STAGROL-WARMIA” Spółka jawna ul. Fabryczna 36	23
37.	Inter – Trans” K.Kobus ul. Jana Pawła II 15	10
38.	„Inter – Trans bis” ul. Jana Pawła II 15	20
39.	„RANCZO W DOLINIE” ul. Łużycka 44	23
40.	„MAZANEK” Sp. z o.o. ul. Fabryczna 34	12

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Największymi lokalnymi pracodawcami są:

1. POL – MOT Warfama S.A – 390 osób;
2. DFM Sp. z o.o.– 270 osób;
3. Zespół Obsługi Ekonomiczno – Administracyjnej – 250 osób.

W tym firma DFM Sp. z o.o, usytuowana jest w specjalnej podstrefie ekonomicznej.

Innymi pracodawcami zarejestrowanymi w specjalnej podstrefie ekonomicznej w dobrym Mieście są:

1. Superior Strefa Józef Żuraw i Wspólnicy sp. J.;
2. Agrochem sp. z o.o.;
3. BogArt sp. z o. o.;
4. Zakład Suszenia i Uszlachetniania Warzyw Michał Jaworski;
5. Alter sp. z o.o.;
6. Synergis sp. z o.o.;
7. NABER – POLSKA sp. z o.o.;
8. Orion sp. z o.o.;
9. NAR – AL Irena Narwojsz;

Porównując liczbę zatrudnionych w powyższych firmach i instytucjach w latach 2006 i 2008, liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wahania zatrudnienia widoczne są jedynie porównując sezon letni do zimowego, gdzie w sezonie letnim zatrudnienie nieco wzrasta ze względu na następujące czynniki:

- świadczenie usług turystycznych (gastronomia, hotelarstwo),
- zwiększenie popytu na usługi ogólnobudowlane.

3.4. Identyfikacja problemów

Pomimo obserwowanego trendu rozwoju gospodarczego Gminy Dobre Miasto (wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów zarejestrowanych w specjalnej podstrefie ekonomicznej), niniejszy obszar wymaga dalszych rozwiązań i doskonań w następujących grupach problemowych:

- 1. Mała promocja atutów gospodarczych gminy Dobre Miasto;**
- 2. Brak w pełni uzbrojonych terenów pod działalność gospodarczą;**
- 3. Niedostateczny stopień wykorzystania oferty Specjalnej Strefy Ekonomicznej;**
- 4. Brak alternatywnych form zatrudnienia w innych sektorach gospodarki dla osób odchodzących z rolnictwa;**
- 5. Brak infrastruktury okołobiznesowej.**

II.4. Strefa społeczna

4.1. Struktura demograficzna

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2007 roku, Gminę Dobre Miasto zamieszkiwało **15 828 osób**, z czego 66% mieszkańców stanowili mieszkańcy Dobrego Miasta. Jest to wskaźnik znacznie wyższy niż średnia województwa warmińsko – mazurskiego, która wynosi niewiele ponad 60% mieszkańców miasta w liczbie mieszkańców ogółem. W samym Dobrym Mieście w 2007 r. mieszkało 10476 osób, w tym 4963 mężczyźni i 5513 kobiety (tab. 18).

Tab. 18. Stan Ludności na dzień 31.12.2006r. oraz 31.12.2007r.

l.p	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2006					Stan na dzień 31.12.2007				
		Stan ludności	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Stan ludności	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1	Gmina Dobre Miasto	15897	107	196	144	52	15828	117	184	143	41
	Mężczyźni	7742	-	103	89	14	7700	-	93	75	18
	Kobiety	8155	-	93	55	38	8128	-	91	68	23
	Na 100 ludności	-	6,72	12,31	9,04	10,20	-	7,38	11,61	9,02	2,59
2	Miasto Dobre Miasto	10502	68	140	106	34	10476	83	121	88	88
	Mężczyźni	4995	-	75	61	14	4963	-	61	49	49
	Kobiety	5507	-	65	45	20	5513	-	60	39	39
	Na 100 ludności	-	6,45	13,28	10,05	3,22	-	7,91	11,53	8,39	8,39
3	Pozostałe ośrodki w gminie	5395	39	56	38	18	5352	34	63		55
	mężczyźni	2747	-	28	28	-	2737	-	32	26	/6
	kobiety	2648	-	28	10	18	2615	-	31	29	29
	Na 1000 mieszkańców	-	7,25	10,40	7,06	3,34	-	6,35	11,76	10,27	1,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

W ciągu ostatnich lat notuje się niewielki ujemny wskaźnik przyrostu liczby mieszkańców Gminy, przy dodatnim przyroście naturalnym, co wskazuje na odpływ mieszkańców związany przede wszystkim z miejscem pracy.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 61 mieszkańców na km², na obszarze wsi: 21 osób na km².

Od roku 2006 notowany jest niewielki przyrost liczby ludności na obszarach wiejskich gminy, bezpośrednio przylegających do Dobrego Miasta. Wzrost liczby mieszkańców na tych obszarach jest jednak bardzo nieznaczny i nie odpowiada ogólnym tendencjom rozwoju stref okołomiejskich w kraju i województwie.

Niska gęstość zaludnienia na wsi i duże rozdrobnienie sieci osadniczej to przyczyny niedostatecznego zabezpieczenia mieszkańców w infrastrukturę publiczną. Z drugiej strony stanowi o malowniczym, naturalnym, nie zurbanizowanym krajobrazie wsi.

Z ogólnej liczby ludności 51,3 % stanowią kobiety. Udział kobiet zamieszkujących w mieście do ogólnej liczby ludności zamieszkującej w mieście wynosi 52,4 %, analogicznie – na wsi 49,1 %. W przedziale wiekowym powyżej 70 lat udział kobiet gwałtownie wzrasta i wynosi ponad 67 %.

Dzieci i młodzież w wieku do 19 lat stanowią 25,2 % ludności i w tym przedziale większość stanowią osoby płci męskiej. Osoby w wieku produkcyjnym to 61,45 % ludności, w wieku nieprodukcyjnym 13,6%. W porównaniu z danymi województwa, struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku jest bardzo podobna (tab. 19).

Tab. 19. Ludność Gminy Dobre Miasto według wieku i płci wg stanu na 30.06.2007r.

Wiek	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Mieszkańcy miasta	Mieszkańcy wsi
Ogółem	15897	7742	8155	10502	5395
0 - 4 lata	816	438	378	577	239
5 - 9	851	455	396	512	339
10 - 14	1054	574	480	641	413
15 - 19	1287	666	621	774	513
20 - 24	1448	713	735	933	515
25 - 29	1320	655	665	907	413
30 - 34	1148	601	547	746	402
35 - 39	894	454	440	537	357
40 - 44	997	493	504	642	355
45 - 49	1229	599	630	800	429
50 - 54	1342	631	711	978	364
55 - 59	1051	533	518	775	276

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

60 - 64	540	247	293	399	141
65 - 69	543	230	313	373	170
Powyżej 70 lat	1377	453	924	908	469

Źródło: GUS Rocznik Demograficzny za 2007 rok

Migracje ludności stanowią o potencjale demograficznym danego obszaru, stanowią czynnik, który obok urodzeń i zgonów decyduje o tempie przyrostu lub spadku liczby ludności, a także o jej rozmieszczeniu. Kierunki oraz intensywność przemieszczania się ludności oraz ich natężenie uzależnione są od przyczyn ekonomicznych (praca) oraz pozaekonomicznych (nauka), jak i zewnętrznych (zagranicznych – emigracja i imigracja ludności).

Wskaźniki natężenia migracji liczone są jako saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób. W województwie warmińsko-mazurskim pogłębia się niekorzystna wynikająca z szybszego przyrostu wymeldowań z pobytu stałego w stosunku do zameldowań na pobyt stały. Nieco odmiennie saldo migracji wyglądało w województwie w ośrodkach miejskich i wiejskich. W miastach wskaźnik natężenia migracji był wzrostowy, natomiast na wsi saldo migracji od 2000 roku wykazuje znaczne złagodzenie (tab.20.).

Tab. 20. Stan, ruch naturalny, migracje ludności –2006 i 2007 rok

Wyszczególnienie	Symbol terytorialny	Stan ludności	Migracje wewnętrzne napływ	Imigracja	Migracje wewn. odpływ	Emigracji	Saldo migracji stałej
2006 r.							
M-W.Dobre Miasto	2814033	15897	184	5	217	46	-74
mężczyźni		7742	101	3	110	27	-33
kobiety		8155	83	2	83	19	-41
na 1000 ludności		x	11,55	0,31	13,62	2,86	-4,65
M.Dobre Miasto	2814034	10502	104	5	121	34	-46
mężczyźni		4995	58	3	57	24	-20
kobiety		5507	46	2	64	10	-26
na 1000 ludności		x	9,86	0,47	11,48	3,22	-4,36
G.Dobre Miasto	2814035	5395	80	-	96	12	-28
mężczyźni		2747	43	-	53	3	-13
kobiety		2648	37	-	43	9	-15
na 1000 ludności		x	14,86	-	17,83	2,23	-5,20
2007 r.							
M-W.Dobre Miasto	2814033	15828	178	11	217	21	-49
mężczyźni		7700	88	7	106	13	-24
kobiety		8128	90	4	111	8	-25

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

na 1000 ludności		-	11,23	0,69	13,69	1,32	-3,09
M.Dobre Miasto	2814034	10476	111	9	126	16	-22
mężczyźni		4963	55	6	63	10	-12
kobiety		5513	56	3	63	6	-10
na 1000 ludności		-	10,58	0,86	12,01	1,52	-2,10
G.Dobre Miasto	2814035	5352	67	2	91	5	-27
mężczyźni		2737	33	1	43	3	-12
kobiety		2615	34	1	48	2	-15
na 1000 ludności		-	12,50	0,37	16,98	0,93	-5,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Ponad 70 % imigrantów, przybyłych do Warmii i Mazur w 2007 roku osiedliło się w miastach, podobnie osoby mieszkające w miastach częściej wyjeżdżały kraju niż mieszkańcy wsi. Biorąc pod uwagę kierunki emigracji zagranicznych w końcu 2007 roku, najczęściej wybieranym krajem przez mieszkańców regionu była Wielka Brytania (44 %), a następnie Niemcy (14 %), Irlandia (11%), USA (10%).

Ludność przyjeżdżająca i wyjeżdżająca na pobyt stały z Warmii i Mazur za granicę kraju najczęściej nie przekracza 35 roku życia. Wśród imigrantów przeważały osoby z przedziału wiekowego pomiędzy 25 – 29 lat. Natomiast na emigrację decydowały się przeważnie osoby młode w wieku 20-24 lata.

Analizę migracji w Gminie Dobre Miasto należy rozpatrywać w podziale na migrację osób mieszkających w mieście – stolicy gminy oraz poprzez analizę pozostałych miejscowości gminy. Sytuacja migracyjna w przypadku napływu wewnętrznego w 2008 roku, wskazywała na większe zainteresowanie przenoszeniem się mieszkańców gminy na wieś, niż do miasta (10,58 – Dobre Miasto, 12,50 – wieś)¹¹. Imigracja wskazuje natomiast na tendencję odwrotną. Wskaźnik imigracji dla miasta wynosił 0,86, natomiast dla wsi i pozostałych miejscowości wynosi 0,37. Wyższy wskaźnik migracji wewnętrznych oraz emigracji również należy do miasta, co podkreśla i potwierdza małą mobilność mieszkańców wsi.

Z badań migracyjnych pod kontem płci wynika, iż mieszkańcami napływowymi Gminy i miasta Dobre Miasto były raczej kobiety, natomiast mężczyźni chętniej opuszczali miejsce zamieszkania (za wyjątkiem migracji wewnętrznej Pań mieszkających na obszarach wiejskich, gdzie kobiety stanowiły większość).

¹¹ Wskaźnik – ilość osób migrujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Migracje ludności na pobyt stały dla gminy Dobre Miasto, w porównaniu z województwem kształtowały się w następujący sposób, przedstawiony w tabeli poniżej (tab. 21):

Tab. 21. Migracja ludności na pobyt stały w 2007r.

l. p.	Wyszczególnienie	Napływ		Odływ		Saldo migracji		
		ogółem	w tym z zagranicy	ogółem	w tym za granicę	ogółem	w tym zagranicznych	Na 1000 ludności
1	Województwo	21038	621	24830	1672	-3792	-1051	-2,65
2	Powiat olsztyński	2856	51	2213	204	643	-153	5,62
3	Gm. Dobre Miasto	105	5	115	4	-10	1	-1,86
4	m. Dobre Miasto	126	9	192	21	-66	-12	-6,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Migracje ludności w województwie warmińsko – mazurskim w 2007r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2008r.

Analizując sytuację migracyjną Gminy Dobre Miasto w kontekście migracji poszczególnych miast i gmin powiatu olsztyńskiego można odnotować kilka zjawisk:

- podobnie, jak w województwie, pomiędzy dobrym Miastem, a ośrodkami wiejskimi Gminy istnieje znaczna różnica w napływach i odpływach ludności,
- w 2007 roku, w stosunku do innych miast powiatu olsztyńskiego, Dobre Miasto znalazło się na 1 miejscu w napływie osób z zagranicy.
- w 2007 roku, w stosunku do innych miast powiatu olsztyńskiego w Dobrym Mieście odnotowano znaczny odpływ ludności - miasto znalazło się na 2 miejscu w powiecie, zaraz za Biskupcem,
- ciekawym jest również fakt, iż Gmina Dobre Miasto, jako jedyna odnotowała dodatnie zagraniczne saldo migracyjne w powiecie olsztyńskim.

4.2 Mieszkalnictwo

Mieszkaniowy zasób Gminy Dobre Miasto tworzą lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność Gminy oraz w budynkach wspólnot mieszkaniowych, położonych na terenie miasta Dobre Miasto oraz na terenach wiejskich. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, na dzień 01 października 2008r. w skład gminnego zasobu mieszkaniowego wchodziły 342 lokale mieszkalne. Łączna powierzchnia użytkowa wymienionych lokali wynosi 13.902,85 m². Z powyższego zasobu mieszkaniowego zostało wydzielonych 37 lokali, o łącznej powierzchni użytkowej 920,93m², które przeznaczono na wynajem jako lokale socjalne.

Stan techniczny zasobu mieszkaniowego można określić jako zły, wymagający szybkiego wsparcia. W grupie lokali, jedynie stan 66 lokali można określić jako dobry, natomiast, 261 lokali wymaga modernizacji i remontu bieżącego lub kapitalnego. 15 lokali mieści się w dwóch budynkach kwalifikujących się do rozbiórki.

Wyposażenie lokali w urządzenia infrastruktury technicznej, kształtuje się w następujący sposób:

- 1) mieszkania o współczesnym standardzie wyposażone w instalację: wodną, kanalizacyjną, w.c. , łazienkę, gaz, c.o. i c.w. - 15 szt.
- 2) mieszkania z brakiem jednego z urządzeń - 51 szt.
- 3) mieszkania z brakiem dwóch urządzeń - 96 szt.
- 4) mieszkania z brakiem trzech urządzeń - 65 szt.
- 5) mieszkania z brakiem czterech urządzeń - 34 szt.
- 6) mieszkania z brakiem pięciu urządzeń - 36 szt.
- 7) mieszkania z brakiem sześciu urządzeń - 8 szt.
- 8) lokale socjalne - 37 szt.

Tab. 22. Prognoza wielkości mieszkaniowego zasobu w poszczególnych latach

Rok	Ilość lokali mieszkalnych	Ilość lokali socjalnych
2009	325	39
2010	305	44
2011	285	49
2012	265	54
2013	250	59
2014	240	65
2015	230	70
2016	220	75
2017	210	80
2018	205	95

Źródło: Statystyka Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście

Zły stan techniczny zasobu mieszkaniowego, w tym jego wiek oraz stopień zużycia wyznaczają potrzeby remontów bieżących i kapitalnych oraz modernizacji. Zdecydowana większość budynków wymaga modernizacji ze względu na ich wiek, ogólny stan

techniczny i konieczność dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych. Dotyczy to około $\frac{3}{4}$ ogólnego stanu zasobu.

Brak dostatecznej liczby wolnych lokali dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych najsłabszych grup społecznych powoduje nasilający się problem, związany z jakością życia w gminie.

Z analizy potrzeb mieszkaniowych, przeprowadzonej na podstawie ilości wniosków składanych na przestrzeni ostatnich lat przez osoby ubiegające się o przydział lokalu komunalnego oraz ilości wydanych przydziałów na wynajem lokalu mieszkalnego lub socjalnego wynika, że zapotrzebowanie jest i będzie nadal duże. Przy założonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobre Miasto na lata 2009 – 2018, postępującym procesie sprzedaży mieszkań i zmniejszającym się zasobie lokalowym, zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych dla osób ubiegających się o przydział lokalu komunalnego przedłuża się w czasie. Prognoza potrzeb w zakresie zapewnienia lokali socjalnych dla gospodarstw domowych o niskich dochodach przedstawia się następująco:

- 1) 2009 r. - 35 lokali,
- 2) 2010 r. - 30 lokali,
- 3) 2011 r. - 30 lokali,
- 4) 2012 r. - 25 lokali,
- 5) 2013 r. - 20 lokali,
- 6) 2014 r. - 20 lokali,
- 7) 2016r. - 20 lokali,
- 8) 2017 r. - 10 lokali,
- 9) 2018 r. - 10 lokali.

Analiza przedstawionych danych ukazuje przyjęcie bardzo optymistycznego scenariusza redukcji potrzeb względem mieszkalnictwa socjalnego. Należy jednak pamiętać, iż ogólne tendencje rozwojowe, związane z globalizacją, determinują i nasilają takie zjawiska, jak bezdomność, czy ubóstwo, dlatego przedstawiona prognoza winna pełnić funkcję bardziej orientacyjną w zakresie przedstawionego problemu, niż pewnego typu plan z określonymi celami długo i krótkookresowymi.

4.3. Służba zdrowia

Na terenie gminy Dobre Miasto nieprzerwane korzystanie ze świadczeń zdrowotnych bez ograniczenia ich dostępności, warunków i jakości zapewniały niepubliczne, jak też i publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz prywatne praktyki lekarskie;

1. Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „RAMED” funkcjonujący od 2001r.- usługi z zakresu kompetencji lekarza rodzinnego.
2. Niepubliczny Zakład Lecznictwa Otwartego „Poradnia Rodzinna” funkcjonujący od 2001r. – usługi z zakresu kompetencji lekarza rodzinnego.
3. Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej przy Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej – usługi z zakresu kompetencji lekarza rodzinnego.
4. „OPIEKA” s.c. pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych realizuje zadania z zakresu pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnego.
5. „WITALIS” spółka cywilna – realizuje zadania z zakresu pielęgniarstwa szkolnego.
6. Falk Medycyna –usługi z zakresu nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.
7. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia ”K” – usługi z zakresu ginekologii.
8. Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – w zakresie kompetencji lekarzy specjalistów.
9. Gabinety stomatologiczne .
10. Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „VITAREH” – specjalizujący się w leczeniu schorzeń artropii i chorób grzbietu.

Wszystkie zakłady pozyskiwały środki z Narodowego Funduszu Zdrowia z którym miały zawarte umowy na świadczenia medyczne.

Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej RAMED funkcjonuje od 2001 roku i świadczy usługi dla około 8500 pacjentów. W ośrodku pracuje 4 lekarzy specjalistów oraz jeden lekarz w trakcie specjalizacji (tab. 23).

Tab. 23. Zasoby kadrowe RAMED

Lek. Specj.		Specjalizacja I	Specjalizacja II
1.	Lek. med	Pediatrya	Medycyna rodzinna
2.	Lek. med	Choroby wewnętrzne	Medycyna rodzinna
3.	Lek. med.	Pediatrya Dermatologia i wenerologia	
4	Lek. med	Anestezjologia	Medycyna rodzinna

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobre Miasto na lata 2009 – 2018.

Zakład zatrudnia na pełnym etacie trzy pielęgniarki praktyki, z których jedna posiada specjalizację z zakresu pielęgniarstwa pediatrycznego, jedna z zakresu pielęgniarstwa zachowawczego i jedna posiadająca kurs pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnego. Wszystkie pielęgniarki posiadają uprawnienia do wykonywania szczepień ochronnych.

Od 2008 roku ośrodek realizuje Programy Profilaktyki Chorób Układu Krążenia oraz Chorób Odtytoniowych finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Niepubliczny Zakład Lecznictwa Otwartego Poradnia Rodzinna funkcjonuje również od 2001 roku i świadczy usługi dla około 6500 pacjentów. W ośrodku pracuje 4 lekarzy (tab. 24).

Tab. 24. Zasoby kadrowe

Lek. Specj.	Specjalizacja I	Specjalizacja II
1. Lek. med. – 2 os.	Pediatria	
3. Lek med. – 2 os.	Choroby wewnętrzne	Reumatologia, Medycyna rodzinna

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobre Miasto na lata 2009 – 2018.

Zakład zatrudnia na pełnym etacie trzy pielęgniarki praktyki, w tym jedną posiadającą specjalizację z pielęgniarstwa pediatrycznego. Wszystkie pielęgniarki posiadają uprawnienia do wykonywania szczepień ochronnych.

Od 2008 ośrodek realizuje Program Profilaktyki Chorób Układu Krążenia.

Zadania z zakresu pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnego realizuje na terenie gminy spółka cywilna „Opieka”, którą tworzy osiem pielęgniarek posiadających ukończony kurs pielęgniarstwa środowiskowo –rodzinnego. Pielęgniarki obejmują opieką około 16000 osób i świadczą usługi przede wszystkim w terenie. Od 2008 realizują program profilaktyki gruźlicy

Zadania z zakresu medycyny szkolnej realizuje Witalis. Spółkę tworzą dwie pielęgniarki, które obejmują opieką ponad 2000 uczniów szkół podstawowych, gimnazjum i szkół średnich na terenie gminy.

Zadaniem stojącym przed samorządem gminnym jest aktywne włączanie się w działania mające na celu podniesienie potencjału zdrowia (kapitału zdrowia) dużych zbiorowości. Najważniejsze dwa kierunki działań powiększające potencjał zdrowia obejmują;

- osiągnięcie korzystnych, prozdrowotnych zmian w stylu życia jednostki i zbiorowości,

- kształtowanie sprzyjającego zdrowiu środowiska życia.

W Gminie Dobre Miasto w poradniach podstawowej opieki zdrowotnej zatrudniona jest następująca kadra:

- dwóch lekarzy ze specjalizacją z interny, w tym jeden z lekarzy z dodatkową specjalizacją z diabetologii ,drugi w trakcie specjalizacji z kardiologii,
- dwóch lekarzy w trakcie specjalizacji z interny, w tym jeden z 10 letnim stażem pracy w Podstawowej Opiece Zdrowotnej,
- lekarz ze specjalizacją z położnictwa i ginekologii z 10 letnim stażem pracy w Podstawowej Opiece Zdrowotnej,
- Wszyscy lekarze spełniają wymagania kwalifikacyjne i staż pracy uprawniający do świadczenia usług w Poradni POZ,
- pielęgniarka – kurs szczepień ochronnych.

W Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej, udzielono następujących porad:

- poradnia chirurgiczna – liczba porad – 6740 (I-XI 2008),
- poradnia neurologiczna – liczba porad – 915 (I-XI 2008),
- poradnia dermatologiczna – liczba porad – 1596 (I-XI 2008),
- poradnia chorób płuc i gruźlicy – liczba porad – 638 (I-XI 2008),
- poradnia endokrynologiczna – liczba porad – 1305 (I-XI 2008),
- poradnia położniczo -ginekologiczna – liczba porad –3518 (I-XI 2008),
- poradnia otolaryngologiczna – liczba porad – 1026 (I-XI 2008),
- poradnia zdrowia psychicznego – liczba porad – 1696 (I-XI 2008),
- poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu – 2720 porad (I-XI 2008).

W strukturze Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej – w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej znajduje się:

- **oddział chorób wewnętrznych** – 30 łóżek , w tym 2 łóżka intensywnego nadzoru kardiologicznego, liczba osób hospitalizowanych - 1411 (I-XI 2008), z tego z terenu Miasta i Gminy Dobre Miasto – 963. Średniomiesięcznie w oddziale przebywa ok. 150 osób,
- **Zakład Opiekuńczo – Lecznicy** – 34 łóżka, liczba osób hospitalizowanych - 161 (I-XI 2008), z tego z terenu Miasta i Gminy Dobre Miasto - 27. Średniomiesięcznie w

ZOL przebywa ok. 44 osoby. Do Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego przyjmowani są pacjenci z terenu Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

Zakład Opiekuńczo – Leczniczy to forma opieki długoterminowej, całodobowej, której głównym celem jest kontynuacja leczenia, rehabilitacji, pielęgnacji po ostrej formie leczenia szpitalnego umożliwiającą po zakończeniu pobytu w ZOL – funkcjonowanie lub kontynuowanie leczenia, rehabilitacji i opieki w warunkach domowych,

- **Zakład Opiekuńczo – Leczniczy Psychiatryczny** – 30 łóżek, liczba osób hospitalizowanych - 53 (I-XI 2008), z tego z terenu Miasta i Gminy Dobre Miasto – 13. Średniomiesięcznie w ZOL-P przebywa ok. 32 osoby. Do Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego Psychiatrycznego przyjmowani są pacjenci z terenu Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Zakład Opiekuńczo – Leczniczy Psychiatryczny to forma opieki długoterminowej psychiatrycznej, całodobowej, której celem jest leczenie, rehabilitacja i pielęgnacja osób z przewlekłymi zaburzeniami zachowania i innymi nieostrymi zaburzeniami psychicznymi.
- **Zespół Ratownictwa Medycznego** typu podstawowego z obsadą dwóch ratowników medycznych i kierowcą. Liczba wyjazdów w okresie od I- XI 2008 wynosi – 1568. Obszar działania Zespołu Ratownictwa Medycznego – miasto i gmina Dobre Miasto, gmina Świątki, część miejscowości gmin: Lubomino, Łukta, Jonkowo, Dywity.

Z analizy składanych wniosków o umieszczenie osób w ZOL i ZOL-P wynika że wiele z tych osób kwalifikuje się do pobytu Domu Pomocy Społecznej lub środowiskowej opieki społecznej.

W okresie ostatniego półrocza Narodowy Fundusz Zdrowia zaostrzył kryteria kwalifikacji pacjentów do Zakładu Opiekuńczo –Leczniczego, stąd **należałoby rozważyć rozwój form opieki środowiskowej społecznej lub medycznej, albo zwiększenie miejsc w Domu Pomocy Społecznej.**

Pogarszający się stan zdrowia mieszkańców gminy jest zjawiskiem obserwowanym w skali makro i podobnie jak w przypadku innych mieszkańców Europy Wschodniej w dużej mierze wynika z nieprawidłowego stylu życia i podejmowania tzw. działań ryzykownych. Chodzi w szczególności o palenie tytoniu, picie alkoholu, zwłaszcza wysokoprocentowego oraz uzależnienie od substancji psychoaktywnych. Mała aktywność fizyczna ,siedzący tryb życia oraz niewłaściwa bogatotłuszczowa dieta ,duże spożycie sodu i węglowodanów prostych sprzyjają

otyłości i wpływają negatywnie na stan zdrowia i rozwój chorób tzw. cywilizacyjnych (cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, choroba niedokrwienna mięśnia sercowego).

Uważa się, że styl życia (zachowania zdrowotne) są najważniejszym modyfikowalnym czynnikiem zdrowia.

Środowisko życia populacji jest drugim czynnikiem determinującym stan jej zdrowia. Najistotniejszy negatywny wpływ wywierają ubóstwo, brak wykształcenia, złe warunki pracy, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe (zwłaszcza brak kanalizacji, zagęszczenie w mieszkaniach i konflikty między osobami wspólnie zamieszkującymi) oraz jakość wody, powietrza, gleby, postępowanie z odpadami, transport, narażenie na szkodliwe czynniki fizyczne i chemiczne.

Ogromne znaczenie ma również dostęp do świadczeń zdrowotnych, zwłaszcza poradni lekarzy rodzinnych, specjalistów oraz profilaktycznych programów zdrowotnych.

Działania na rzecz poprawy systemu opieki zdrowotnej w gminie winny uwzględniać wszystkie powyższe aspekty wpływające na stan zdrowia społeczeństwa. Samorząd lokalny wspólnie z placówkami ochrony zdrowia powinien angażować się w działania mające na celu :

- poprawę dostępności do usług medycznych, przede wszystkim z zakresu ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz stomatologii szkolnej,
- wspólną z NFZ oraz placówkami medycznymi aranżacją programów profilaktycznych zwłaszcza w kierunku wczesnego wykrywania chorób nowotworowych (cytologia, mammografia), chorób układu krążenia, cukrzycy, osteoporozy, chorób odżywczych. Szczególnie należy podjąć działania mające na celu pełniejsze korzystanie z badań profilaktycznych mieszkańcom wsi poprzez zapewnienie środków komunikacji, kampanię informacyjną oraz organizację badań w miejscu zamieszkania.
- współfinansowanie programów badań przesiewowych dzieci i młodzieży w kierunku wczesnego wykrywania wad postawy i otyłości oraz realizacji zajęć korekcyjnych we wszystkich typach szkół i przedszkoli,
- współfinansowanie szczepień ochronnych nie objętych obowiązkowym kalendarzem szczepień (np. przeciwko meningokokom, pneumokokom, grypie),
- edukację prozdrowotną społeczeństwa i promocję zdrowego trybu życia (organizacja festynów, rajdów, prelekcji, konkursów – działania wspólne z placówkami oświaty),
- motywowanie pracodawców do działań na rzecz poprawy stanu zdrowia pracowników (higiena pracy, współfinansowanie szczepień ochronnych, zachęcanie do

aktywności fizycznej poprzez np. organizację imprez sportowych, zakup karnetów na basen itp),

- poprawę dostępności do zakładów opieki zdrowotnej (budowa parkingów przy funkcjonujących ośrodkach zdrowia oraz podjazdu dla inwalidów przy ul. Olsztyńskiej).
- pozyskiwanie środków pomocowych na ochronę zdrowia (Unia Europejska, Bank Światowy itp).

4.4. Bezpieczeństwo publiczne

Poziom przestępczości w Dobrym Mieście jest stosunkowo niski. Obserwuje się następujące negatywne zjawiska:

- zwiększająca się ilość wybryków chuligańskich,
- brak skutecznych programów wychowawczych w szkołach,
- niedostateczna działalność prewencyjna policji,
- brak zintegrowanego systemu ratownictwa,
- niedostateczna ilość pieszych patroli policyjnych.

Skuteczność organów, w których gestii pozostaje dbanie o bezpieczeństwo publiczne, uzależniona jest zarówno od kwalifikacji funkcjonariuszy, jak i warunków ich pracy. Wobec niewystarczających nakładów na działalność policji i straży pożarnej, konieczne jest dofinansowywanie przez gminę konkretnych zakupów majątkowych, w celu utrzymania porządku publicznego.

Policja

Komisariat Policji w Dobrym Mieście obejmuje swym zasięgiem obszar gmin: Dobre Miasto, Dywity, Jonkowo i Świątki. Ogółem zatrudnionych jest 30 osób, z czego 3 etaty przeznaczone są dla potrzeb gminy Świątki.

Przestępczość na terenie gminy Dobre Miasto nie odbiega w sposób znaczący od średniej dla całego powiatu olsztyńskiego.

Straż pożarna

Teren gminy pod względem ochrony przeciwpożarowej jest zabezpieczony przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym przede wszystkim przez OSP Dobre Miasto –

wyposażone w 3 samochody ratowniczo-gaśnicze, należące do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Na terenie gminy Dobre Miasto funkcjonuje 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Z analizy ich działalności wynika, że liczba pożarów i miejscowych zagrożeń ustabilizowała się. Obserwuje się niepokojące zjawisko wzrostu ilości pożarów na skutek zapalenia się sadzy w kominach.

Poza podstawową działalnością statutową OSP prowadzą również pracę z młodzieżą poprzez Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Zrzeszonych jest w nich 109 członków (48 dziewcząt i 61 chłopców). Biorą oni udział w regularnych zajęciach poświęconych profilaktyce przeciwpożarowej oraz uczą się obsługi sprzętu gaśniczego.

Przestępczość

Rok 2007

- interwencje domowe ogółem – 462,
- procedura NK (Niebieskiej Karty)– 24,
sprawcami byli:
  - mężczyźni – 22,
  - kobiety – 2,
- liczba sprawców pod wpływem alkoholu – 11,
- wygenerowana liczba osób pokrzywdzonych w odniesieniu do w/w liczby procedur NK i liczby sprawców:
  - kobiety – 23,
  - mężczyźni – 3,
  - dzieci do lat 13 – 16,
  - dzieci od 13 do 18 lat – 8.

Na chwilę obecną procedura NK realizowana jest w 20 rodzinach przez dwóch dzielnicowych.

W związku z realizacją procedury NK na podstawie obowiązujących przepisów, z własnej inicjatywy, na skutek reakcji podmiotów zewnętrznych w bieżącym roku zrealizowano:

- przekazano informacje do:
  - Ośrodków Pomocy Społecznej – 6,
  - GKRPA – 5,
  - Innych (np. sądy, PCPR) – 5.

Od 2008 roku można stwierdzić, że zintensyfikowano działania w tym zakresie mając uzasadnione przypuszczenia, że zagadnienie nie do końca jest absorbowane i obejmowane działaniami na to ukierunkowanymi.

Podstawowych czynników takiego stanu rzeczy można dopatrywać się w:

- okrojonym stanie osobowym w strukturze dzielnicowych,
- braku przepływu informacji pomiędzy podmiotami zajmującymi się tym zagadnieniem,
- zbyt ogólnikowym i nie do końca dokładnym zdiagnozowaniu zjawiska.

Powyższe znalazło odzwierciedlenie w obecnych statystykach z 10 miesięcy 2008 roku, gdzie przedstawia się to następująco:

- interwencje domowe ogółem:
- procedura NK – 44,
sprawcami byli:
  - kobiety – 1,
  - mężczyźni – 43,
- liczba sprawców pod wpływem alkoholu – 23,
  - kobiety – 0,
  - mężczyźni – 23,

wygenerowana liczba pokrzywdzonych:

- § kobiety – 41,
- § mężczyźni – 6,
- § dzieci do lat 13 – 24,
- § dzieci od 13 do 18 lat – 10,

Niezaprzeczalnie zbieżne z powyższą tematyką i generującą ją, są zachowania społeczne wśród młodzieży, gdzie oprócz czynników psychologicznych, predyspozycji psychicznych, wpływu grup społecznych, należy też dopatrywać się dysfunkcjonalności podstawowej komórki społecznej, jaką jest rodzina.

W tym przypadku dokonano porównania lat 2006 i 2007, na przykładzie zjawisk świadczących o demoralizacji dzieci i młodzieży, co przedstawia się następująco:

- rok 2006:
  - na terenie szkoły:
    - 9 przypadków w Dobrym Mieście,

- 20 przypadków w całej jednostce,
- poza szkołą:
  - 5 przypadków w Dobrym Mieście,
  - 15 przypadków w całej jednostce,
- rok 2007:
  - na terenie szkoły:
    - 2 przypadki w Dobrym Mieście,
    - 5 przypadków w całej jednostce,
  - poza szkołą:
    - 36 przypadków w Dobrym Mieście,
    - 50 przypadków w całej jednostce.

W przypadku osób nieletnich ujawnionych jako sprawcy czynów karalnych (w 2007r.) czyli najprościej mówiąc sprawców przestępstw (pomijając czyny świadczące o demoralizacji) stwierdzono:

- 85 czynów karalnych popełnionych przez 61 nieletnich, w których to przypadkach sprawy zostały skierowane do SRWRiN w Olsztynie.

Zjawiskami negatywnie wpływającymi na poziom bezpieczeństwa w mieście są również wszelkiego rodzaju patologie społeczne. W środowisku Gminy Dobre Miasto sytuacja w poszczególnych grupach marginalizacji życia kształtuje się w następujący sposób:

4.5. Edukacja

Spadkowa tendencja w demografii jest obserwowana również w Gminie Dobre Miasto, chociaż przedstawione w (tab. 25) dane wskazują, że spadek liczby urodzeń stopniowo zatrzymuje się. Prognozy długoterminowe mówią, że kolejne lata przyniosą odwrócenie tendencji.

Tab. 25. Liczba dzieci wg roczników z podziałem na zamieszkałe w mieście i na wsi

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Miasto	123	114	103	111	98	102	94	103	96	99	125
Wieś	72	82	65	72	70	68	44	60	60	51	68

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Na terenie Gminy Dobre Miasto funkcjonują dwa przedszkola publiczne: Przedszkole Samorządowe Nr 1, z siedzibą przy ul. Grudziądzkiej 9a i Przedszkole Samorządowe Nr 2 przy ul. Malczewskiego 7. Przedszkola oferują miejsca dla 200 wychowanków, w których jest 8 sal. Każde z przedszkoli posiada zaplecze kuchenne. Oprócz publicznych placówek od września 2008 funkcjonuje Punkt Przedszkolny obejmujący opieką dzieci w wieku 3-5 lat.

Tab.26. Zorganizowanie przedszkoli w mieście – stan na dzień 30 września 2008r.

Nazwa placówki	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
Przedszkole Samorządowe nr 1 w Dobrym Mieście	127	5
Przedszkole Samorządowe nr 2 w Dobrym Mieście	74	3
Punkt Przedszkolny „Marysieńka” w Dobrym Mieście	19	1
Ogółem	220	9

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Od listopada 2008r., dzięki dotacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki rozpoczęło działalność pierwsze przedszkole wiejskie: MAŁE PRZEDSZKOLE w Jesionowie. Z nieodpłatnego przedszkola korzystają dzieci z Jesionowa i Podlesnej. Przedszkole prowadzi naukę angielskiego, zajęcia gimnastyczne, zajęcia z logopedą, organizuje spotkania integracyjne dla rodzin.

Przy szkołach podstawowych w mieście i na terenie wsi funkcjonują oddziały przedszkolne, w których dzieci sześciolatnie odbywają obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne (tab. 27).

Tab. 27. Liczba dzieci sześciolatków w oddziałach przedszkolnych na dzień 30.09.2008 r.

Nazwa Szkoły	Liczba dzieci
Szkoła Podstawowa nr 1 w Dobrym Mieście	28
Szkoła Podstawowa nr 2 w Dobrym Mieście	20
Szkoła Podstawowa w Barcikowie	17
Szkoła Podstawowa w Orzechowie	2
Szkoła Podstawowa w Jesionowie	1
Szkoła Podstawowa w Piotraszewie	2

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Smolajnach	5
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Głotowie	2
Ogółem	77

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W większości przypadków w szkołach wiejskich opiekę w oddziałach przedszkolnych znajdują również chętne dzieci pięcioletnie.

Analiza uogólniona powyższych danych wskazuje, że opieką przedszkolną w grupie dzieci od 3 do 6 lat jest objętych 49% populacji, jednakże w grupie 3-5 - latków wskaźnik wynosi ok. 36%.

Organizacja szkół podstawowych w chwili obecnej przedstawia się, jak w tabeli nr 29. W trzech szkołach wiejskich nauka odbywa się w klasach łączonych.

Tab.28. Zorganizowanie szkół w roku szkolnym 2008/09 r.

Lp.	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddz.	Średnio w oddziale	Liczba dzieci w oddziale 0	Liczba oddz. 0	Ogółem dzieci
1	SP1	196	8	24,5	28	1	224
2	SP2	389	17	22,9	20	1	409
3	SP3	157	6	26,2	-	-	157
4	SP Barcikowo	85	6	14,2	13	1	98
5	SP Jesionowo	41	3,5	11,7	1	0,5	42
6	SP Orzechowo	32	3,5	9,1	2	0,5	34
7	SP Piotraszewo	30	3,5	8,6	5	0,5	35
RAZEM		930	47,5	19,6	69	4,5	999

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W obwodach szkół Nr 1 i Nr 2 w Dobrym Mieście oraz w Barcikowie funkcjonują szkoły niepubliczne, do których uczęszcza:

- w Smolajnach – 30 uczniów,
- w Głotowie – 27 uczniów,
- w Cerkiewniku – 9 uczniów,

W funkcjonujących w Dobrym Mieście dwóch gimnazjach uczy się łącznie 628 uczniów. Są to praktycznie wszyscy uczniowie z gminy, dowożeni do szkół na koszt gminy. Stan zorganizowania gimnazjów przedstawiono w tabeli nr 29.

Tab. 29. Gimnazja wg stanu na 30 września 2008r.

Szkoła	2008/09		
	L. uczniów	L. oddziałów	Śr. na oddział
Gimnazjum publiczne	457	21	21,8
Gimnazjum niepubliczne	171	7	24,4
Łącznie	628	28	22,4

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W przedszkolach i szkołach jest zatrudnionych łącznie 242 nauczycieli, w tym pełnozatrudnionych 161 osób. Kwalifikacje nauczycieli zatrudnionych w placówkach oświatowych w Gminie Dobre Miasto są wysokie. Pokazano to w tabeli 31.

Tab. 30. Odsetek nauczycieli wg wykształcenia i stopnia awansu zawodowego

Wykształcenie	Stopień awansu zawodowego			
	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany
magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym	3,7%	19,6%	33,8%	31,8%
wyższe zawodowe, licencjat z przygotowaniem pedagogicznym	1,9%	2,7%	2,3%	0,5%
kolegium nauczycielskie	1,3%	0%	0,5%	0%
pozostałe	0%	0%	1,9%	0%

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

O ile kwalifikacje do nauczania przedmiotów są wysokie, to ciągle za mało jest specjalistów do kształcenia specjalnego oraz do prowadzenia specjalistycznych zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Efekty pracy dydaktycznej szkół są od kilku lat oceniane w systemie sprawdzianów zewnętrznych. Wyniki uzyskiwane przez szkoły z naszej gminy są niezadowolające, a działania

naprawcze nie są w pełni skuteczne. W tabeli nr 31 przedstawiono wyniki szkół w dziesięciostopniowej skali staninowej.

Tab.31. Wynik sprawdzianów publicznych egzaminów i szkół publicznych w Gminie Dobre Miasto w ostatnich dwóch latach

Szkoła	Poziom wyników (stanin)	
	2007 rok	2008 rok
SP nr 1 w Dobrym Mieście	średni (5)	niżej średni (4)
SP nr 2 w Dobrym Mieście	niżej średni (4)	wyżej średni (6)
SP nr 3 w Dobrym Mieście	bardzo niski (2)	średni (5)
SP w Barcikowie	wyżej średni (6)	niżej średni (4)
SP w Jesionowie	niżej średni (4)	niski (3)
SP w Orzechowie	bardzo niski (2)	wysoki (7)
SP w Piotraszewie	niski (3)	średni (5)
Gimnazjum (część humanistyczna)	bardzo niski (2)	niski (3)
Gimnazjum (część mat-przyr)	niski (3)	niski (3)

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Pogłębiona, wieloletnia analiza wskazuje na nieokreślone na tym etapie bariery rozwoju, których nie są w stanie przełamać dotychczasowe działania naprawcze realizowane przez szkoły i poszczególnych nauczycieli.

W obszarze edukacji w Gminie Dobre Miasto zdiagnozowane zostały następujące problemy:

- niski stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich,
- niski poziom wiedzy uczniów w zakresie przedmiotów matematyczno – przyrodniczych,
- brak efektywnych instrumentów wspierania ucznia w formie zajęć pozalekcyjnych (rozwijających zainteresowania i likwidujących bariery edukacyjne),
- niedostateczna liczba placówek kształcenia ustawicznego zwłaszcza w zakresie kształcenia osób dorosłych,
- zauważalne problemy wykluczenia społecznego w szkołach: izolacja uczniów gorzej uczących się, brak wykształconych instrumentów samopomocy uczniowskiej,
- niedostateczny poziom kształcenia na obszarach wiejskich,
- brak instrumentów wspierania osób szczególnie wykształconych, zwłaszcza z rodzin.

Analizując trendy demograficzne na podstawie liczby dzieci uczęszczających w poszczególnych latach do szkoły, zaobserwować można, iż w 2008 roku, w stosunku do 2006 liczba dzieci uczęszczających do szkoły zmalała (zarówno dzieci miejskich, jak i wiejskich).

Interesującym zjawiskiem jest również rosnące zainteresowanie nauką prowadzoną przez placówki niepubliczne.

Tab.32. Edukacja na terenie Gminy Dobre Miasto

Placówka	2006 – Liczba uczniów		2008 – Liczba uczniów	
	Ogółem	W tym wiejskich	Ogółem	W tym wiejskich
Szkoły publiczne:				
Szkoła Podstawowa nr 1 w Dobrym Mieście	238	62	196	48
Szkoła Podstawowa nr 2 w Dobrym Mieście	416	80	389	78
Szkoła Podstawowa nr 3 w Dobrym Mieście	168	13	157	14
Szkoła Podstawowa w Barcikowie	79	79	85	83
Szkoła Podstawowa w Jesionowie	52	52	41	41
Szkoła Podstawowa w Orzechowie	45	45	32	32
Szkoła Podstawowa w Piotraszewie	31	31	30	30
Gimnazjum Publiczne w Dobrym Mieście	584	259	457	217
Sumy	1613	621	1387	543
Przedszkola Samorządowe:				
Przedszkole Samorządowe nr 1 w Dobrym Mieście	133	10	127	24
Przedszkole Samorządowe nr 1 w Dobrym Mieście	77	0	78	8
Sumy	210	10	205	32
Szkoły niepubliczne:				
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Smolajnach	29	29	30	30
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Cerkiewniku	16	16	9	9
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Głotowie	21	20	27	27
Niepubliczne Gimnazjum w Dobrym Mieście	139	30	171	32
Sumy	205	95	237	98
Przedszkola niepubliczne:				
Punkt Przedszkolny „Marysieńka” w Dobrym Mieście	0	0	19	3
Sumy	0	0	19	3

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

4.6. Kultura i sport

W Dobrym Mieście działalność kulturalną realizują instytucje, mające w swoim dorobku wiele stałych imprez kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym. Do placówek tych zaliczamy przede wszystkim:

- Centrum Kultury,
- Miejsko – Gminną Bibliotekę Publiczną.

Do najważniejszych imprez cyklicznych realizowanych w mieście należą:

- Krajowa Wystawa Psów Rasowych organizowaną co roku w maju,
- Dni Dobrego Miasta organizowane w lipcu,
- Międzynarodowe Spotkania Rodzin Muzykujących w sierpniu,
- Festyn chleba we wrześniu.

Godnym polecenia w zakresie działalności kulturalnej są również zajęcia realizowane przez najstarsze Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Pojezierze”, mające swą siedzibę w Dobromiejskiej Baszcie.

Dobre Miasto, jako nieliczne z miast w powiecie stworzyło tzw. wykaz artystów lokalnych realizujących swoją działalność w zakresie dziedzictwa kulturalnego w następujących dziedzinach: fotografia, haft, malarstwo, wyroby z drewna.

Główne kierunki działalności Centrum Kultury w Dobrym Mieście w 2008r. można ująć w następujące grupy tematyczne:

Prowadzenie edukacji kulturalnej wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych poprzez:

- prowadzenie amatorskich zespołów artystycznych,
- prowadzenie kół zainteresowań,
- organizację różnych imprez artystycznych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym, regionalnym, międzynarodowym,
- upowszechnianie sztuki filmowej i teatralnej,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i aktywnymi grupami mieszkańców,
- opracowywanie projektów, czyli zdobywanie grantów na statutową działalność Centrum Kultury,
- prowadzenie oferty programowej dla młodzieży z terenów wiejskich.

Placówka od wielu lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi. Specjalnie dla organizacji został stworzony „Pokój Stowarzyszeń” i wyposażony w szafki na dokumenty, dostęp do telefonu, podłączenia do Internetu..

Wspierane jest również Warmińskie Stowarzyszenie Kobiet, które zajmuje się dystrybucją żywności z Banku żywności (w ramach programu PEAD). W tym roku z takiej formy pomocy skorzysta ok. 2000 osób.

Postawionym celem prowadzonej działalności Centrum Kultury jest to, aby było miejscem odkrywania talentów i pasji. Co roku poszerzana jest oferta programowa dla dzieci i młodzieży. W 2009 roku wzbogacona o zajęcia zespołów muzycznych, tanecznych (dziecięcy taniec ludowy). Poza tym dzieci mogą: kształcić głos, uczyć się grać na gitarze.

Prowadzone są również zajęcia z grafitti dla młodzieży. Młodsze dzieci mają możliwość uczęszczania na zajęcia rytmiczne i plastyczne. Dodatkowo prowadzona jest świetlica gier, w tym nieodpłatnie udostępniony młodzieży stół bilardowy, stół do tenisa stołowego, gra piłkarzyki i inne gry planszowe.

Młodzież mająca własne zespoły muzyczne ma możliwość odbywania regularnych spotkań w celu odbywania prób.

Dorośli mieszkańcy mają możliwość rozwijania własnych pasji, między innymi w działających klubach: Klub Artysty Amatora, Klub Seniora, Zespół śpiewaczy „Seniorzy”, Zespół „Rodzinny”.

W okresie zimowym, jesiennym i wiosennym rok rocznie realizowany jest cykl „Czwartkowych Spotkań ze Sztuką”.

W sezonie zaś letnim tradycyjnie realizowane są przedsięwzięcia takie jak: Międzynarodowe Spotkania Rodzin Muzykujących, Święto chleba, miodu i kapusty, Krajowa Wystawa Psów Rasowych, Biesiada Majowa, Dzień Dziecka, Sylwester.

Co roku realizowane są imprezy z okazji Dni Dobrego Miasta.

Nowo wyremontowane kino przyjaźń zostanie również otwarte na działalność pozafilmową. Będą odbywały się w nim zajęcia grup teatralnych.

W Dobrym Mieście od wielu lat organizowane są atrakcyjne imprezy kulturalne, które swą atrakcyjnością przyciągają nie tylko mieszkańców miasta i gminy.

Do imprez zasługujących na szczególną uwagę należy zaliczyć:

- **Międzynarodowe Spotkania Rodzin Muzykujących** – międzynarodowa impreza cykliczna. Głównym celem Spotkań jest promocja rodzinnego muzykowania, stworzenie

możliwości szerszej prezentacji różnorodnych kultur poprzez koncerty i warsztaty, w których udział bierze i integruje się społeczność lokalna. Efektem szeroko zakrojonych działań warsztatowych są: bezpośrednia wymiana i szczególne uwypuklenie doświadczeń, umiejętności, oraz wartości przejawiających się w idei wspólnego, rodzinnego muzykowania. Podczas warsztatów istnieje możliwość uczestnictwa w działaniach i prezentacjach artystycznych.

- **Letni Jarmark Sztuki i Rękodzieła** – (impieza trzydniowa). Organizacja letniego jarmarku ma celu: integrację i rozwój aktywności mieszkańców wsi, kontynuowanie tradycji letnich Jarmarków- spotkań z kulturą i sztuką, upowszechnianie kultury w środowisku wiejskim i stwarzanie do niej dostępu, stworzenie platformy wymiany doświadczeń, prezentacji dorobku i rozwoju dla lokalnych twórców, wspieranie i promocję współczesnej warmińskiej sztuki ludowej, prezentacja rzemiosła artystycznego Warmii, kreowanie turystyki kulturowej na terenach wiejskich, pobudzanie aktywności mieszkańców wsi, kontynuowanie tradycji spotkań z kulturą, edukację kulturalną, tworzenie motywacji ekonomicznej dla wiejskich twórców, rolników i rzemieślników, nawiązanie przez uczestników Jarmarku kontaktów z galeriami i twórcami z innych stron kraju poprzez wymianę kulturalną między środowiskami miejskim i wiejskim, inicjowanie i wspieranie procesu tworzenia pakietu produktów regionalnych;
- **Jazzteaval** – impreza muzyczno-kabaretowa, organizowana w Dobrym Mieście po raz drugi. W 2008r. na scenie zagrali m.in. Jerzy Filar i Janusz Skowron, Piotr Bukartyk, Maria Namysłowska, Marcin Rumiński, kabaret Paralaksa, ale też Teatr Jednego Mima Ireneusz Krosny, Grupa MoCarta. Ściany stodoły zdobiły prace artystów skupionych wokół „Aresztu Sztuki”;
- **XIII Wystawa „Ręką Dzieło”** – wystawa jest imprezą cykliczną, odbywającą się od 1997r., w Dobrym Mieście -organizowaną po raz trzeci. Jej celem jest promocja współczesnej warmińskiej sztuki i rękodzieła ludowego oraz krzewienie warmińskich zwyczajów i tradycji. Prezentowane prace artystów lokalnych są przejawem twórczości wielu dziedzin oraz rozmaitych form i technik rękodzielniczych, wykorzystujących warmińskie wzory artystyczne jako inspirację -malarstwa, rysunku, grafiki, rzeźby w drewnie i kamieniu, kowalstwa, metaloplastyki, fotografii, ceramiki, tkactwa, hafciarstwa i wielu innych. Wystawie towarzyszą koncerty zespołów ludowych, pokazy plenerowe, spektakle teatralne; widzowie mają również okazję do uczestnictwa w rozmaitych warsztatach artystycznych;
- **Święto Chleba Termin** – Święto Chleba jest imprezą cykliczną, odbędzie się po raz 12. Impreza ta ma na celu promowanie i kultywowanie wartości tradycji regionalnych i czystości

oraz wartości środowiska naturalnego. Sołectwa przygotowują stoiska prezentujące plony ziemi, promujące ich walory i zasoby. Nie zabraknie tu dzieł rękodzielniczych, twórczości ludowej, domowych wypieków, wędzonek a także darów natury. Zaprezentujemy gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne. Zapraszamy uczniów ze szkół do zaprezentowania efektów swojej pracy na polu ekologicznym. Prezentować będą walory naszej przyrody, tj. tras rowerowych,, ścieżek pieszych wędrowek, Łyny jako szlaku wodnego, jeziora Limajno jako miejsca rekreacji i uprawiania sportu. Na to święto zapraszamy amatorów, twórców ludowych z różnych dziedzin artystycznych. Zawsze spore zainteresowanie budzą warsztaty rękodzielnictwa (wyplatanie koszy, lepienie z gliny, haft, itp.);

- **Czwartkowe Spotkania ze Sztuką** – Spotkania ze Sztuką odbywają się w Dobrym Mieście od 2006 roku. Jest to cykliczna, kameralna impreza składająca się z dwóch części -koncertu i wernisazu. Z założenia proponuje ona publiczności bezpośredni kontakt ze sztuką oraz jej twórcami. Widzowie usłyszeć mogą repertuar jazzowy, muzyki dawnej, folkowej rozumianej jako zabytek kulturowy, oraz programy muzyczne;
- **Spotkania z Folklorem Ukraińskim** – święto muzyki, kolorów, sztuki i smakowitych kulinariów Ukraińskich, które odbywa się corocznie w pierwszą sobotę czerwca i które gromadzi członków polskiej mniejszości ukraińskiej z całego kraju i ogromną grupę miłośników folkloru. składające się na kanon muzyki klasycznej wykonywanej przez znanych artystów;
- **Noc Sobótkowa i Wileńskie Kaniuki** – tradycyjne litewskie obchody świąteczne, prezentujące obrzędy, kulturę i przepiękny język litewski. Imprezy organizowane cyklicznie od wielu lat przez dobromiejskie stowarzyszenie „Kresowiaczy” w marcu (Kaniuki) i czerwcu (Noc Sobótkowa), skupiające wielu widzów - miłośników barwnej kultury zza wschodniej granicy;
- **Dni Młodzieży** – zorganizowane w roku 2008 po raz pierwszy Dni Młodzieży były pomysłem i „dziełem” Młodzieżowej Rady Miejskiej. Inwencja i ciekawe projekty młodych ludzi skupiły wokół przedsięwzięcia młodzież z Dobrego Miasta i sąsiednich gmin. Dowiodły, że młodzież wie najlepiej co ją sama interesuje i kreuje ofertę najbardziej odpowiadająca gustom młodego pokolenia. Powodzenie przedsięwzięcia gwarantuje jego kontynuację, nawet w formie działania powiatowego (Powiatowe Dni Młodzieży);
- **Krajowa Wystawa Psów Rasowych Termin:** 1.05.2009r – Impreza odbędzie się już po raz 12. W wystawie bierze udział około 700 wystawców (1000 psów) z całej Polski jak również

z takich krajów jak.: Belgia, Francja, Niemcy, Estonia, Białoruś, Rosji i inne. Wystawa jest doskonałą formą promocji poprzez duże nakłady materiałów informacyjnych, np. katalogi, portale internetowe, afisze;

- **Paraolimpiada pływacka planowana do realizacji od 2009 roku** – dobromiejska pływalnia „Na Fali” jest obiektem, do którego priorytetowych działań należy kreowanie oferty dla osób niepełnosprawnych i o utrudnionym dostępie do oferty sportowej i rekreacyjnej, w tym mieszkańców wsi i osób starszych. W roku 2009 planowana jest organizacja paraolimpiady pływackiej o zasięgu co najmniej powiatowym.

Dodatkowo dobromiejskie organizacje pozarządowe, w ramach prowadzonej działalności statutowej również realizują różnego rodzaju imprezy kulturalno – oświatowe, między innymi takie, jak:

- Dobromiejski Oddział Stowarzyszenia Społeczno – Kulturalnego „Pojezierze” i **Galeria w Baszcie Bocianie** – ciekawa lekcja historii Warmii prezentowana na ekspozycjach stałych i organizowanych w sezonie letnim wernisażach i wystawach;
- Stowarzyszenie Pro Architektura – **Prowincjonalna Galeria Architektury i Dziedzictwa Kulturowego regionu Warmii i Mazur w Starej Gazowni w Dobrym Mieście.**

Sport w Gminie stanowi niezbędny element życia wielu jej mieszkańców. To dziedzina życia społeczności lokalnej, która uczy istotnych wartości i umiejętności życiowych – pracy zespołowej, pewności siebie, poczucia wspólnoty, dyscypliny, szacunku i zasad fair play.

Aktywność fizyczna jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka w każdym okresie życia, a szczególnie w odniesieniu do młodych ludzi, rekreacja ruchowa młodzieży powinna odgrywać na tle innych zajęć w czasie wolnym pierwszoplanową rolę.

Dzisiejsza kultura, mimo wielu ułatwień i usprawnień funkcjonowania, zrodziła również szereg zagrożeń – brak ruchu, nadmierne obciążenie psychiczne, uzależnienia, poczucie wyobcowania, problemy z nawiązywaniem relacji międzyludzkich oraz utrwalanie się konsumpcyjnego stylu życia. W obliczu tych zmian, aktywny wypoczynek nabiera współcześnie coraz większego znaczenia. Przeciwdziała on ujemnym skutkom życia w warunkach wysoko rozwiniętej cywilizacji, równoważy jednostronność zajęć zawodowych, przyczynia się do wszechstronnego rozwoju osobowości, rozładowuje stany napięcia nerwowego, buduje pozytywne nawyki i zachowania prozdrowotne.

Podstawową rolę w regulacji funkcjonowaniu systemu rekreacji i turystyki pełni Państwo. To ono tworzy zasady uczestnictwa w sporcie, kształci trenerów i wychowawców, określa zasady finansowania działalności sportowej, tworzy niezbędną infrastrukturę. Niezwykle istotną rolę odgrywają również władze samorządowe, stowarzyszenia, organizacje sportowe, kluby i szkoły, wpływające na charakter tej dziedziny życia społecznego na poziomie lokalnym.

Działalność sportowa i rekreacyjna w Gminie Dobre Miasto opiera się na współpracy ze szkołami, osobami zrzeszonymi w klubach sportowych oraz stowarzyszeniach i świetlicach wiejskich.

W placówkach oświatowych, obok obowiązkowego wychowania fizycznego, organizowane są różnorodne zajęcia pozalekcyjne z zakresu kultury fizycznej. Dzięki temu młodzi ludzie mają możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego w formie odpowiadającej ich zainteresowaniom, potrzebom i predyspozycjom. Na terenie Gminy corocznie ma miejsce wiele imprez, turniejów i zawodów promujących sport, turystykę i zdrowy styl życia, zarówno w ujęciu masowym, jak też w ściślejszym, wyczynowym zakresie. Z rozmaitych form aktywności ruchowej mogą również skorzystać w naszej Gminie osoby niepełnosprawne.

Baza sportowa na terenie Gminy Dobre Miasto obejmuje:

- stadion miejski oraz Dobromiejskie Centrum Sportowo-Rekreacyjne przy ul. Olsztyńskiej w Dobrym Mieście;
- wiejskie boiska piłkarskie,
- halę sportową przy ul. Łużyckiej,
- szkolne sale gimnastyczne w Gimnazjum Publicznym, Liceum Ogólnokształcącym i szkołach podstawowych na terenie miasta,
- kort tenisowy przy Liceum Ogólnokształcącym,
- kort tenisowy przy Zakładzie Usług Wodnych,
- siłownię w Gimnazjum Publicznym przy ul. Garnizonowej 20,
- Skatepark przy ul. Grunwaldzkiej,
- krytą pływalnię „Na Fali”, która funkcjonuje w mieście od 19 kwietnia 2008 roku.

Kryta pływalnia „Na Fali” w Dobrym Mieście funkcjonuje od 19 kwietnia 2008 r.

Pływalnia składa się z basenu sportowego 6 – torowego, o długości 25 m i głębokości od 120 do 180 cm; basenu rekreacyjnego o długości 12,5 m i szerokości 6 m, wyposażonego w szereg biczów wodnych oraz sztuczny nurt do nauki pływania. Dodatkowym wyposażeniem wpływającym na atrakcyjność pływalni jest zjeżdżalnia rurowa o długości 50 m oraz jacuzzi.

Obiekt przystosowany jest do szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych, poprzez specjalne rozwiązania techniczno – architektoniczne, w skład których wchodzi ciąg szatniowo – natryskowy, z odpowiednio zaprojektowanymi urządzeniami sanitarnymi i alarmowymi. Stale dostępny jest podnośnik krzeselkowy oraz schodołaz, umożliwiające korzystanie z basenu osobom niepełnosprawnym. Na wyposażeniu pływalni znajduje się również defibrylator.

W Gminie Dobre Miasto funkcjonują liczne kluby sportowe oraz organizacje pozarządowe o bogatej ofercie dziedzin sportowych, takich jak: piłka nożna, siatkówka, pływanie, jeździectwo, strzelectwo, wędkarstwo, harcerstwo, karate. Między innymi:

- **Dobromiejski Klub Sportowy** o profilu „piłka nożna”;
- **Miejski Klub Sportowy w Dobrym Mieście** o profilu „piłka siatkowa”;
- **Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej**;
- **Ludowy Zespół Sportowy „Knopin”** o profilu „piłka nożna”;
- **Zarząd Miejsko – Gminny Ligi Obrony Kraju w Dobrym Mieście**;
- **Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Olsztynie, Koło Nr 10 WARFAMA – Dobre Miasto**;
- **Jeździecki Uczniowski Klub Sportowy „Galop” w Smolanach**;
- **Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Warmińsko – Mazurska, Hufiec Dobre Miasto**;
- **Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym**.

W 2008 r. dwa zespoły zdobyły mistrzostwo Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

W lipcu 2008 r. na stadionie miejskim w Dobrym Mieście miały miejsce mecze półfinału i finału Mistrzostw Powiatu w Piłce Nożnej.

Warto dodać, iż najmłodszy zawodnicy DKS odnoszą bardzo liczne sukcesy, pomimo niewielkich środków finansowych przeznaczanych przez Klub na rozwój ich kariery sportowej.

W roku 2008 Miejski Klub Sportowy organizował zajęcia piłki siatkowej w dwóch grupach – grupie chłopców rocznik 1996 i młodszych oraz w grupie dziewcząt rocznik 1993 i młodszych, w kategoriach kadetki i młodziczki.

W turnieju wojewódzkim w mini piłkę siatkową chłopców organizowaną przez Szkolny Związek Sportowy, zajęła odpowiednio I miejsce w powiecie, I miejsce w rejonie oraz III miejsce w regionie. Ponadto, zespół reprezentował Dobre Miasto w rozgrywkach wojewódzkich Kinder + Sport, w kategorii „trójek”, zajmując II miejsce, w kategorii „czwórki” – III miejsce,

oraz w kategorii „dwójek” – II i III miejsce. Drużyna uczestniczyła również w półfinałach Mistrzostw Polski Kinder + Sport w Warszawie.

Licząca również 30 osób grupa dziewcząt realizowała zajęcia w wymiarze 2 godzin, trzy razy w tygodniu. Drużyna uczestniczyła w rozgrywkach Miejskiej Ligi Piłki Siatkowej, zajmując w kategorii młodziczek IV miejsce, oraz w kategorii kadetek – V miejsce, rywalizując tym samym z drużynami seniorskimi. Młodziczki wzięły również udział w rozgrywkach wojewódzkich, zajmując II miejsce, premiowane awansem do finału wojewódzkiego.

Funkcjonująca od 1997 r. Dobromiejska Sekcja Karate, corocznie bierze udział w licznych zmaganiach sportowych, zarówno na szczeblu krajowym, jak też i międzynarodowym, osiągając wysokie wyniki, a co za tym idzie – skutecznie promując Gminę Dobre Miasto. Zawodnicy klubu często zajmowali I i II miejsca.

W 2008 r., w ramach ligi szkolnej, w okresie od stycznia do czerwca oraz od września do grudnia, organizowane były, dwa razy w tygodniu, zajęcia strzeleckie. Łącznie wzięło w nich udział 486 osób. W zorganizowanych na zakończenie tych zajęć zawodach strzeleckich w czerwcu i wrześniu wzięły udział 132 osoby.

Ponadto, w rozgrywkach szkolnej i miejskiej ligi strzeleckiej w trakcie całego roku 2008 uczestniczyło 620 osób.

W roku 2008, prowadzona była szkółka wędkarska dla dzieci i młodzieży nie zrzeszonej w PZW. Dobromiejskie Koło PZW zorganizowało szereg imprez integracyjnych i zawodów wędkarskich – II Piknik Wędkarski, trzykrotne integracyjne zawody wędkarskie dla młodzieży nie zrzeszonej, zawody dla osób niepełnosprawnych ze Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym oraz zawody dla członków dobromiejskiego Koła Wędkarskiego i otwarte zawody integracyjne dla wszystkich chętnych wędkarzy.

Działająca przy Kole Społeczna Straż Rybacka uczestniczyła w kontrolach, współpracując tym samym z Policją oraz Państwową Strażą Rybacką.

W roku 2008, zajęcia z jazdy konnej prowadzone były sześć razy w tygodniu w jednej grupie. Cztery razy w tygodniu odbywały się ćwiczenia z jazdy konnej skoków i ujeżdżenia. Raz w tygodniu odbywały się zajęcia z woltyżerki. Jak co roku przeprowadzane były również zajęcia dziećmi niepełnosprawnymi.

W minionym roku jeźdźcy UKS „Galop” uczestniczyli dwukrotnie w zawodach. Członkowie klubu brali udział w opracowaniu szlaku konnego ścieżki dydaktycznej powstającej

jako element dydaktyki i zagospodarowania terenu szkoły z funduszy europejskich. Wykonano także tablice poglądowe na tematy budowy i ras koni, sprzętu jeździeckiego.

W roku 2008 Klub zorganizował dwie imprezy jeździeckie - „Dzień Woźnicy” i „Hubertus – 2008” .

W roku 2008, zajęcia z jazdy konnej prowadzone były sześć razy w tygodniu w jednej grupie. Cztery razy w tygodniu odbywały się ćwiczenia z jazdy konnej skoków i ujeżdżenia. Raz w tygodniu odbywały się zajęcia z woltyżerki. Jak co roku przeprowadzane były również zajęcia dziećmi niepełnosprawnymi.

W minionym roku jeźdźcy UKS „Galop” uczestniczyli dwukrotnie w zawodach. Członkowie klubu brali udział w opracowaniu szlaku konnego ścieżki dydaktycznej powstającej jako element dydaktyki i zagospodarowania terenu szkoły z funduszy europejskich. Wykonano także tablice poglądowe na tematy budowy i ras koni, sprzętu jeździeckiego.

W roku 2008 Klub zorganizował dwie imprezy jeździeckie - „Dzień Woźnicy” i „Hubertus – 2008” .

W dniach 4-5 kwietnia miał miejsce Wiosenny Rajd Drużyn w Lubominie. Udział wzięło w nim 45 zawodników. Dwa tygodnie później zorganizowano w Swobodnej imprezę ekologiczną zuchów „A to może mały człowiek”. W przedsięwzięciu uczestniczyło 121 młodych członków ZHP oraz 6 opiekunów.

W Swobodnej miał również miejsce w dniu 22 kwietnia harcerski rajd „Zdrowe ciało”, podczas którego harcerze wykonali m.in. plakat promujący aktywny wypoczynek, wzięli udział w konkursie jazdy na rowerze po wyznaczonej trasie, przygotowali przedstawienie dotyczące następstw nałogów oraz sprząkali okolice jeziora Limajno.

W akcji wzięło udział 30 osób oraz 2 członków kadry.

Rok 2008 dobromiejski Hufiec zamknął akacja pod hasłem „Światelko Betlejmskie” w dniu 21 grudnia.

Działania prowadzone przez Stowarzyszenie na rzecz popularyzacji kultury fizycznej i sportu wśród osób niepełnosprawnych z Gminy Dobre Miasto, odgrywają bardzo istotną rolę w integracji zdrowych mieszkańców z osobami chorymi.

Corocznie organizowane są przez Stowarzyszenie Powiatowe Festyny Integracyjne z udziałem niepełnosprawnych, podczas których rozgrywane są mecze, turnieje i zawody, a także prowadzone są zajęcia rehabilitacyjne.

W roku ubiegłym, IV Powiatowy dzień Integracji miał miejsce w dniu 7 czerwca.

W imprezie wzięło udział 290 osób niepełnosprawnych, wolontariuszy i opiekunów. Zawody sportowe odbywały się na boisku szkolnym i terenie Gimnazjum Publicznego. Wśród konkurencji sportowych znalazły się: skok w dal, strzały do bramki, przeciąganie liny, wyścig z piłeczką, kręgle, rzut do celu i basenu z piłeczkami.

6 grudnia 2008 r. na basenie „Na Fali” miało miejsce podsumowanie projektu „My też możemy być mistrzami”, prowadzonego przez okres 3 miesięcy przez dobromiejskie koło PSOUU. W cotygodniowych zajęciach na basenie, od września 2008 r. pod okiem fizjoterapeutów i terapeutów uczestniczyły osoby niepełnoprawne. Finałowe zawody były okazją do integracyjnego spotkania wszystkich uczestników projektu, rodziców i terapeutów. Rywalizacja miała miejsce w 5 dyscyplinach – wyścigu na dystansie 25 m, marszu w małym basenie, sztafecie po 2 osoby na dystansie 25 m, wyławianiu pierścieni z dna basenu oraz meczu 7-osobowych drużyn w piłkę ręczną w małym basenie. Kulminacją imprezy było wręczanie medali i nagród oraz występy artystyczne.

Również szkoły wykazują zaangażowanie, w działalność rekreacją miasta, szczególnie uczęszczających do nich dzieci. W szkołach prowadzone są między innymi:

- zajęcia rekreacyjno-sportowe –siatkówka, lekka atletyka, piłka nożna, koszykówka,
- gimnastyka korekcyjna,
- aerobik.

Finansowanie zadań z zakresu sportu realizowane jest zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Dobrym Mieście w sprawie uchwalenia rocznego Programu Współpracy Gminy Dobre Miasto z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Funkcjonowanie sportu w Gminie Dobre Miasto rozpatrywać można z perspektywy mocnych i słabych stron.

Do atutów Gminy w tym zakresie należą niewątpliwie:

- szeroka oferta klubów sportowych dla osób dorosłych (jeździectwo, strzelectwo, piłka nożna, piłka siatkowa),
- oferta zajęć rekreacyjno – sportowych dla osób niepełnosprawnych (zajęcia basenowe, festyny integracyjne),
- dobry poziom infrastruktury do uprawiania piłki nożnej, piłki siatkowej (hala przy ul. Łużyckiej, sama gimnastyczna Gimnazjum Publicznego) oraz pływactwa (basen „Na Fali”),
- korzystne warunki naturalne do uprawiania wielu form turystyki i rekreacji,

- istnienie kapitału ludzkiego dla rozwoju sportu i rekreacji (trenerzy, działacze),
- możliwość uczestnictwa dzieci i młodzieży w zajęciach pozalekcyjnych w szkołach,
- liczne oznakowane szlaki piesze i rowerowe na terenie lasu,
- możliwość uczestnictwa dzieci, młodzieży i osób dorosłych w zajęciach karate (DKK Kyokushin).

Słabe strony:

- brak infrastruktury sportowej w części placówek szkolnych (sal gimnastycznych, boisk, odpowiedniego sprzętu w szkołach wiejskich) związany z małą liczebnością dzieci w tych placówkach,
- utrudniony dostęp dzieci wiejskich do miejskiej infrastruktury sportowej,
- małe zainteresowanie dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich uczestnictwem w różnych formach rekreacji ruchowej (np. zajęciach na basenie),
- zbyt mała oferta klubów sportowych skierowana do dzieci i młodzieży,
- zbyt małe wykorzystanie naturalnych walorów rekreacyjnych (np. rzeka Łyna, las) dla uprawiania różnorodnych form rekreacji i turystyki (biegi masowe, spływy kajakowe, rajdy, turystyka piesza itp.),
- brak odseparowanych od ruchu drogowego ścieżek rowerowych do okolicznych miejscowości (np. do Swobodnej, Głotowa itp.),
- brak bazy sportowej do uprawiania innych dziedzin sportowych (boiska lekkoatletycznego, sal do gier zespołowych dla osób z zewnątrz, brak lodowiska).

Powyższe zestawienie obrazuje potrzeby naszej Gminy w zakresie sportu i rekreacji, wyznaczając jednocześnie pożądane kierunki działań.

Istnieje wyraźna konieczność rozbudowy i modernizacji bazy sportowej, tworzenia obiektów rekreacyjnych typu boiska osiedlowe, tory biegowe, leśna infrastruktura turystyczna (tarasy widokowe, wiaty itp.). Wskazane jest poszerzenie oferty zajęć sportowych dla wszystkich grup wiekowych.

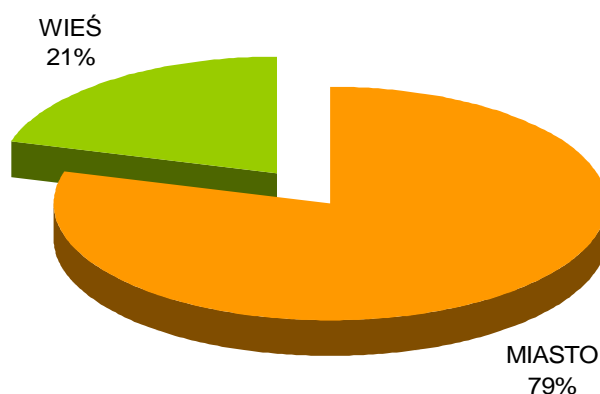
Warto dodać, iż na rok 2009 planowana jest rozpoczęcie budowy kompleksu boisk z zapleczem socjalnym, w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012”. Środki na realizację zadania stanowią w równych częściach środki finansowe z budżetu województwa, budżetu Państwa oraz środków własnych Gminy. Całość przedsięwzięcia opiewa na sumę

1 mln złotych. Lokalizacja inwestycji w naszym mieście została zaprojektowana przy ulicy Garnizonowej, w bezpośrednim sąsiedztwie krytej pływalni.

4.7. Organizacje pozarządowe

Na podstawie przekazanych informacji przez samych zainteresowanych, dotyczącej aktualizacji bazy danych organizacji pozarządowych, na terenie Gminy działa 29 organizacji pozarządowych. W tym większość zgłoszonych organizacji, jako siedzibę prowadzenia statutowej działalności podało miasto. Tylko 21 % organizacji swoją siedzibę ma na wsi.

Wyk. 5. Struktura organizacji pozarządowych ze względu na siedzibę

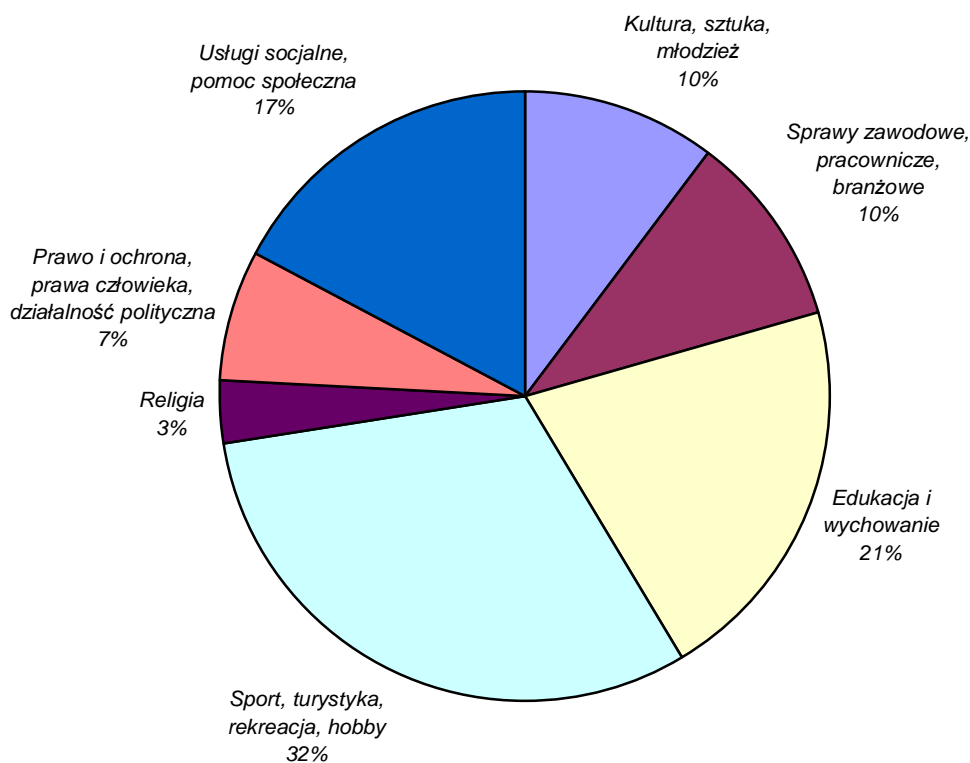
Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Struktura organizacji pozarządowych, złożona jest przede wszystkim z organizacji, które według zapisów w statucie zajmują się (wyk.5) :

- sportem, turystyką, rekreacją i hobby – 32 %,
- edukacją i wychowaniem – 21 %,
- usługami socjalnymi i pomocą społeczną – 17 %,
- kulturą, sztuką, działaniami związanymi z pracą, której odbiorcami i uczestnikami jest młodzież – 10 %,
- sprawy zawodowe, pracownicze, branża – 10%,

- prawo i ochrona praw człowieka, działalność polityczna – 7 %,
- religia – 3%,

Wyk. 6. Struktura pozarządowych organizacji dobromiejskich (podział ze względu na rodzaj prowadzonej działalności)

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Obserwowaną tendencją zmian struktury organizacji pozarządowych działających w Gminie Dobre Miasto jest dostępność zewnętrznych źródeł finansowania. Działa tutaj zasada, iż im łatwiej jest pozyskać fundusze na dany typ działalności, w tym większym zakresie w danym obszarze powstają organizacje pozarządowe.

Coraz większą pokusą jest tworzenie organizacji pozarządowych, funkcjonujących przy różnych instytucjach w celu umożliwienia im pozyskania dodatkowych środków finansowych na realizację zadań. Do takich organizacji należą:

- działające przy jednostce budżetowej (szkole) Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania

Rozwoju Gimnazjum Publicznego,

- działające przy jednostce budżetowej (MOPS) Dobromiejskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych.

Gmina zleca realizację zadań publicznych organizacjom pozarządowym w drodze otwartych konkursów ofert.

W tabeli poniższej przedstawiono sumę środków finansowych przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań publicznych na 2008r. (tab. 33).

Tab. 33. Wysokość środków finansowych, przeznaczonych na poszczególne zadania publiczne

Lp.	Zadania w zakresie:	Planowana kwota dotacji wynikająca z Programu	Planowana kwota dotacji po zmianach w budżecie Gminy
1.	Wspierania działalności turystycznej, krajoznawczej i przyrodniczej Gminy Dobre Miasto	6.000,00	29.000,00
2.	Wspierania organizacji pozarządowych w tym również na dofinansowanie wkładu własnego organizacji ubiegających się o środki dodatkowe ze źródeł zewnętrznych	11.500,00	11.500,00
3.	Wspierania działań i aktywizację osób starszych, bądź pozostających w trudnej sytuacji życiowej	5.500,00	5.500,00
4.	Wspieranie i upowszechnianie działań wspomagających rozwój społeczności na obszarach wiejskich, w szczególności organizacja alternatywnych form i miejsc spotkań mieszkańców	140.000,00	101.280,00
5.	Wspieranie wartościowych przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturalnego, promocji twórczości lokalnej, edukacji i oświaty kulturalnej	44.000,00	76.000,00
6.	Upowszechnianie kultury fizycznej w tym wzmocnienie postawy sportowej, prowadzenie sportowych szkoleń dzieci i młodzieży oraz rozwój bazy sportowo – rekreacyjnej	160.000,00	170.500,00
	RAZEM	367.000,00	393.780,00

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W trakcie roku nastąpił wzrost środków o 7% w stosunku do planowanej kwoty uchwalonej w Programie.

W wyniku rozstrzygniętych otwartych konkursów ofert zostały dofinansowane i zrealizowane następujące zadania.

Tab. 34. Organizacje pozarządowe, którym powierzono realizację zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji

Podmiot, któremu powierzono realizację zadania	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji na zadanie, które zostało powierzone do realizacji
Zadanie 3: Wspieranie działań i aktywizacja osób starszych bądź pozostających w trudnej sytuacji życiowej – 4.993,00		
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Dobrym Mieście	„Starsi, ale aktywni”	1.500,00
Warmińskie Stowarzyszenie Kobiet	„Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej 2008”	2.494,43
Związek Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło Miejsko-Gminne Dobre Miasto	„Starość nie musi być przykra”	998,57
Zadanie 4: Wspieranie i upowszechnianie działań wspomagających rozwój społeczności na obszarach wiejskich, w szczególności organizacja alternatywnych form i miejsc spotkań mieszkańców poprzez prowadzenie świetlic wiejskich – 33.091,00		
Stowarzyszenie „Przyjaciół Dziecka” w Głotowie	Głotowo	10.640,00
Stowarzyszenie Młodzieżowe „Pod Jesionem”	Jesionowo	10.640,00
OSP w Smolajnach	Smolajny	11.811,00
Zadanie 5: Wspieranie wartościowych przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturalnego, promocji twórczości lokalnej, edukacji i oświaty kulturalnej – 3.000,00		
Stowarzyszenie „Działajmy Wspólnie” w Bzowcu	„Zabawa dożynkowa”	1.000,00
Stowarzyszenie „Przyjaciół dziecka” w Głotowie	„Wspieranie wartościowych przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz promocja twórczości lokalnej”	1.000,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Prasłity	„Wspieranie kultury na wsi”	1.000,00
Zadanie 6: Upowszechnianie kultury fizycznej, w tym wzmacnianie postawy sportowej, prowadzenie sportowych szkoleń dzieci i młodzieży oraz rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej – 37.970,00		
DKS w Dobrym Mieście	„Współzawodnictwo drużyn sportowych Gminy Dobre Miasto w zorganizowanych rozgrywkach o zasięgu, co najmniej wojewódzkim”	25.000,00
Okręg PZW Koło Nr 10 – Warfama Dobre Miasto	Organizacja zajęć sportowych i edukacyjno-ekologicznych dla dzieci i młodzieży z Gminy Dobre Miasto	1.000,00
Stowarzyszenie „Przyjaciół Dziecka” w Głotowie	Upowszechnianie kultury fizycznej	2.000,00
LZS „Knopin”	„Upowszechnianie kultury fizycznej”	4.973,00
	„Współzawodnictwo drużyn	4.997,00

	sportowych Gminy Dobre Miasto w zorganizowanych rozgrywkach o zasięgu, co najmniej wojewódzkim”	
RAZEM POWIERZENIE		79.054,00

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Tab. 35. Organizacje pozarządowe, które otrzymały dofinansowanie realizacji zadań publicznych

Podmiot, któremu udzielono dofinansowania w formie wsparcia realizacji zadania	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji jako wsparcie zadania
Zadanie 1: Wspieranie działalności turystycznej, krajoznawczej i przyrodniczej Gminy Dobre Miasto – 29.000,00		
Stowarzyszenie Ekologiczno-Artystyczne „Ręką Dzieło”	„IV Letni Jarmark Sztuki i Rękodzieła Dobre Miasto 2008”	6.000,00
Stowarzyszenie LGD „Warmiński Zakątek”	Organizacja informacji turystycznej i letniej oferty turystycznej Gminy Dobre Miasto w 2008 roku	23.000,00
Zadanie 2: Wspierania organizacji pozarządowych w tym również na dofinansowanie wkładu własnego organizacji ubiegających się o środki dodatkowe ze źródeł zewnętrznych – 11.081,00		
Centrum Kultury w Dobrym Mieście	„Centrum Aktywności Organizacji Pozarządowych”	2.081,00
Stowarzyszenie LGD „Warmiński Zakątek”	„Warmińskie Centrum Inicjatyw Pozarządowych”	9.000,00
Zadanie 4: Wspieranie i upowszechnianie działań wspomagających rozwój społeczności na obszarach wiejskich, w szczególności organizacja alternatywnych form i miejsc spotkań mieszkańców poprzez prowadzenie świetlic wiejskich – 67.755,00		
Stowarzyszenie „Działajmy Wspólnie” w Bzowcu	Bzowiec	8.011,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Cerkiewnik	Cerkiewnik	11.880,00
Stowarzyszenie „Wieś moich marzeń” w Piotraszewie	Piotraszewo	6.460,00
Stowarzyszenie „Kirsna” w Orzechowie	Orzechowo	7.790,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Prasłity	Prasłity	8.360,00
Stowarzyszenie „Przystanek Międzylesie”	Międzylesie	7.410,00
OSP w Podleśnej	Podleśna	8.930,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Szkoły i Wsi w Barcikowie	Barcikowo	8.914,00
Zadanie 5: Wspieranie wartościowych przedsięwzięć w zakresie rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturalnego, promocji twórczości lokalnej, edukacji i oświaty kulturalnej – 72.996,00		
Stowarzyszenie „Glotovia”	„Głotowo warto zobaczyć”	1.500,00
M-G Biblioteka Publiczna	„Teatr przy stoliku”	2.000,00

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

Związek Ukraińców w Polsce	„IV Regionalne Spotkania z Folklorem Ukraińskim”	5.500,00
Stowarzyszenie „Kirsna”	„Ocalić od zapomnienia”	1.000,00
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”	„Muzeum i galeria sztuki w Baszcie Bocianiey”	9.000,00
Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju Gimnazjum Publicznego	Projekt edukacji teatralnej „Theatron”	1.500,00
	„Warmińskie Kiermasy”	1.497,00
Centrum Kultury w Dobrym Mieście	Dni Dobrego Miasta	3.000,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Szkoły i Wsi w Barcikowie	„Warmia – kultura bliska”	999,00
Stowarzyszenie „Kresowiacy”	„Wileńskie Kaziuki”	3.500,00
Międzyszkolny Chór „Canzonetta”	„Wychowujmy śpiewając”	2.500,00
Europejskie Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne „Pinokio”	„Promocja twórczości artystycznej dzieci i młodzieży w ramach współpracy miast partnerskich Quackenbrück – Dobre Miasto”	5.000,00
Stowarzyszenie Ekologiczno-Artystyczne „Ręką Dzieło”	XIII Wystawa Ręką Dzieło	9.000,00
	Cykl wystaw artystycznych w Galerii „Obora”	8.000,00
	„IV Letni Jarmark Sztuki i Rękodzieła Dobre Miasto 2008”	15.000,00
Akcja Katolicka Archidiecezji Warmińskiej	„Kalendarz Dobromiejski na 2009 rok – Św. Katarzyna Aleksandryjska – Patronka Dobrego Miasta”	4.000,00
Zadanie 6: Upowszechnianie kultury fizycznej, w tym wzmacnianie postawy sportowej, prowadzenie sportowych szkoleń dzieci i młodzieży oraz rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej – 132.500,00		
Stowarzyszenie na Rzecz Oświaty w Dobrym Mieście	Organizacja miejsko-gminnych zawodów sportowych	1.500,00
DKS w Dobrym Mieście	„W piłkę gramy – zdrowie mamy”	33.000,00
	„Aktywnie i zdrowo – na sportowo”	40.000,00
	„Letnia akademii piłki nożnej – obóz kondycyjny i udział w rozgrywkach sportowych zawodników DKS do lat 13”	8.000,00
Zarząd Miejsko-Gminny LOK w Dobrym Mieście	„W LOK strzelanie młodzież wychowuje”	5.000,00
ZHP Hufiec Dobre Miasto	„Rekreacja, turystyka, sport – to harcerski styl życia”	3.000,00
MKS w Dobrym Mieście	Organizacja rozgrywek XIV edycji Dobromiejskiej Ligi Piłki Siatkowej	2.000,00
	„Sport sposobem na życie –	20.000,00

	siatkówka dziecięca i młodzieżowa dziewcząt i chłopców”	
DKK Kyokushin	Upowszechnianie kultury fizycznej	9.000,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Prasłity	„Sport – zdrowie - aktywność”	1.000,00
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Szkoły i Wsi w Barcikowie	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu w środowisku lokalnym	1.000,00
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym	IV Powiatowy Dzień Integracji	2.500,00
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym	„My też możemy być mistrzami”	4.000,00
Jeździecki Uczniowski Klub Sportowy „Galop”	Zajęcia rekreacyjno-sportowe z jazdy konnej	2.500,00
RAZEM WSPARCIE		313.332,00

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

Wyk. 7. Podmioty, które otrzymały dofinansowanie

Stopień wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Dobrym Miście.

Kwota przeznaczona na dotacje w 2008r. uchwalona w Programie wynosiła początkowo 367.000,00 zł, jednak w trakcie roku została ona zwiększona o 26.780,00 zł, czyli ostateczna przyznana kwota na dotacje wyniosła 393.780,00 zł. W ramach realizacji programu zostało ogłoszonych 12 otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych. Złożono 72 oferty, z czego zawarto 55 umów na powierzenie lub wsparcie zadań publicznych, a tym samym dofinansowano 55 zadań na łączną kwotę 392.386,00 zł.

Z roku na rok ilość środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe wzrasta. W roku 2008 ogłoszono więcej konkursów, a tym samym

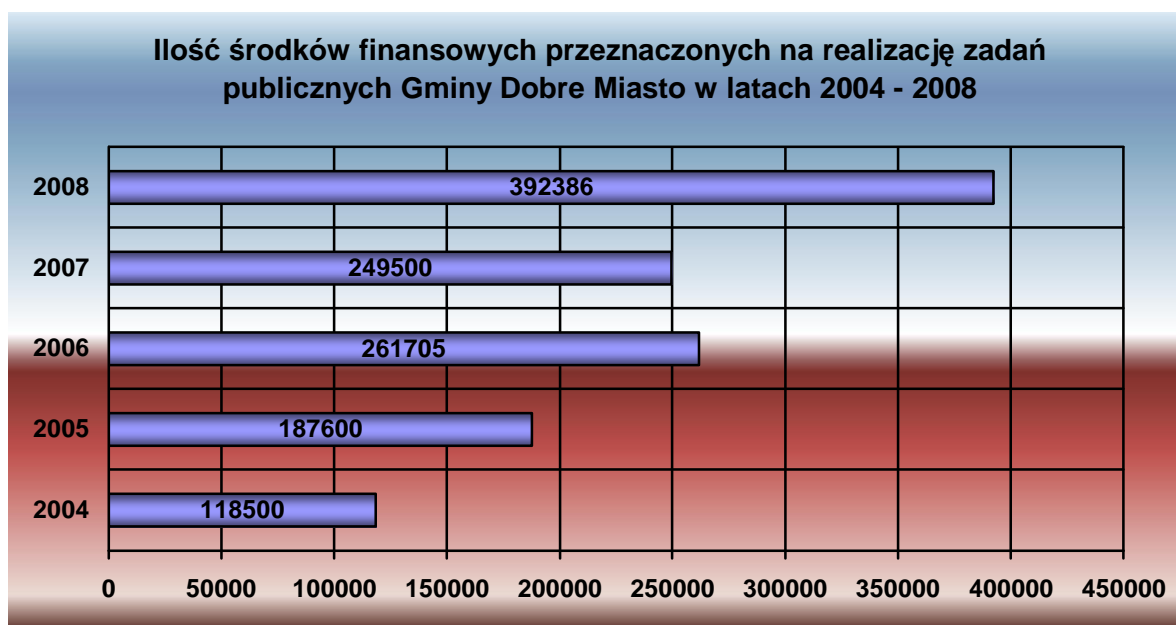
zawarto więcej umów na realizację zadań publicznych niż w latach ubiegłych. Zakres poszczególnych konkursów był szerszy, co dawało organizacjom większą dowolność w tworzeniu projektów i sprawiało, że były one dość zróżnicowane tematycznie.

Współpraca Urzędu z organizacjami pozarządowymi również realizowana jest w formie pozafinansowej. Polega przede wszystkim na tym, iż:

1. Na bieżąco informowano organizacje pozarządowe (w większości poprzez Dobromiejską Radę Organizacji Pozarządowych) o dostępnych programach i funduszach grantowych, szkoleniach, spotkaniach, konferencjach, itp.;
2. Zarekomendowano projekt Dobromiejskiego Klubu Sportowego pn. „Wakacje na medal, czyli letnia przygoda z piłką” do dofinansowania ze środków samorządu województwa;
3. Wystawiono opinie w sprawie realizacji następujących przedsięwzięć:
  - „XIII Wystawa „Ręką Dzieło”;
  - Święto Chleba, Miodu i Kapusty;
  - IV Letni Jarmark Sztuki i Rękodzieła Dobre Miasto 2008;
  - Czwartkowe Spotkania ze sztuką;
  - XVII Międzynarodowe Spotkania Rodzin Muzykujących;
  - Kultura Wspólna Podlasia i Warmii. Letnie Spotkania Kapel Ludowych; Drohiczyn – Dobre Miasto – Lato 2008- do dofinansowania ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
4. Wystosowano list intencyjny w sprawie partnerstwa gminy Dobre Miasto i LGD „Warmiński Zakątek” w ramach projektu „Warmińska Zagroda – Dzieło Natury i Ludzkich Rąk etap I”;
5. Skontrolowano organizacje pozarządowe, prowadzące świetlice wiejskie w: Jesionowie, Podleśnej, Międzyzlesiu, Piotraszewie, Praslitach, Bzowcu, Głotowie, Cerkiewniku oraz Stowarzyszenie Ręką Dzieło (2 dotacje przyznane na organizację IV Letniego Jarmarku Ręką Dzieło) pod względem prawidłowości wydatkowania przyznanych środków jak również merytoryczną realizację projektów;
6. Materiały związane z konkursami ofert (treść ogłoszeń konkursowych i formularze) były udostępniane w formie wydruku i elektronicznej każdemu zainteresowanemu. Dodatkowo, treść ogłoszeń konkursowych i formularze były umieszczane na bieżąco w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miejskiego.

W przeciągu 5 ostatnich lat realizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ilość środków finansowych przekazywanych organizacjom/podmiotom wzrosła ponad trzykrotnie.

Wyk. 8. Ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

Należy dodać, iż wzrost kwoty przekłada się na liczbę obszarów współpracy finansowej i liczbę zadań zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym, która z roku na rok rośnie. Do roku 2004 Gmina Dobry Miasto zlecała realizację zadań publicznych wyłącznie w obszarze sportu, natomiast od roku 2005 poza sportem do ważnych obszarów współpracy należą: kultura, wspieranie mniejszości narodowych, promocja, turystyka, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, w tym wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych, działania na rzecz aktywności mieszkańców wsi, itp. Ponadto w roku 2008 wyodrębnione zostały środki finansowe na wsparcie organizacji ubiegających się o dofinansowanie działalność z funduszy zewnętrznych innych niż gminne. W roku ubiegłym żadna z organizacji pozarządowych nie ubiegała się o dotację z budżetu gminy w zakresie sfinansowania wkładu własnego w związku z aplikowaniem o zewnętrzne środki finansowe.

Lokalne organizacje pozarządowe opierają swoją działalność statutową o dotacje Gminy Dobre Miasto, pozyskiwane na realizację zadań publicznych.

Pomimo zorganizowanego wsparcia w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na działalność w formie stałego doradztwa, bieżącego przekazu informacji, pomocy w pisaniu wniosków, aktywność organizacji pozarządowych w tej sferze jest znikoma.

Część organizacji zniechęca się po nieudanej pierwszej próbie pozyskania funduszy, inne nawet nie próbują skonstruować wniosku, licząc często na pracownika urzędu i podkreślając brak umiejętności w tym zakresie. Z drugiej strony organizacje pozarządowe niechętnie biorą udział w szkoleniach i warsztatach dotyczących pozyskiwania funduszy.

Tylko kilka dobromiejskich organizacji podejmuje próby pozyskania funduszy zewnętrznych na swoją działalność statutową, co jest niepokojące przy tak dużej dostępności różnych funduszy i programów wsparcia.

4.8. Turystyka i rekreacja

Gmina Dobre Miasto położona jest w malowniczej okolicy. Na całej długości wschodnich granic przylegają do miasta rozległe Lasy Wichrowskie, które zachwycają bogactwem natury. Liczne jeziora, bogactwo fauny i flory, tworzą niepowtarzalny urok leśnej krainy. Uroku dodaje płynąca wśród morenowych wzgórz rzeka Łyna.

Atrakcyjnymi turystycznie są tereny położone w okolicach jeziora Limajno, zwanego „Perłą Warmii”, między innymi ze względu na I klasę czystości wód. Nad jeziorem znajduje się ośrodek wypoczynkowy, który stanowi jedną z baz postojowych amatorów sportów wodnych, wędkowania i wypoczynku na „łonie natury”

Zdj. 7. Jezioro Limajno

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

Na terenie gminy istnieje baza hotelowa dysponująca w 2005 roku około 250 miejscami noclegowymi, z czego 50 znajdują się na terenie miasta. Na obszarze wiejskim funkcjonują także gospodarstwa agroturystyczne.

Funkcjonująca sieć gastronomii nie zabezpiecza wszystkich potrzeb rynku, zwłaszcza w zakresie usług turystycznych.

Brak jest małych punktów gastronomicznych w centrum miasta.

Aktualna baza noclegowa w Gminie składa się z dziewięciu punktów:

- Pokoje i restauracje – „Ranczo w Dolinie”;
- Ośrodek Wypoczynkowy – „Leśne Wzgórze”;
- Gospodarstwa agroturystyczne;
- Pokoje noclegowe;
- Pola namiotowe;
- Domek letniskowy;
- Dom Pielgrzyma;
- Dom Gościnny „Strumiłowo”.

Punkty gastronomiczne w Gminie :

- Restauracja „Ranczo w Dolinie”;
- Bar „Tawerna”;
- Bar „Frykas”;
- Bar „Małe Co Nieco”;
- „Stary Dwór”;
- Bar „Dobrzanka”;
- Pizzeria „Kasia”;

- „Grill-Bar”;
- „Mała Gastronomia”;
- „Dom Warmiński”;
- Pizzeria „Rondo”;
- Pizzeria „Soprano”;
- Kebab „U Sytego”.

Przez teren gminy przechodzi 1 szlak turystyczny PTTK, ponadto gmina posiada własne szlaki rowerowe. Również jezioro Limajno, może zostać podziwiane przez amatorów ekologicznych jednośladów.

Główne atrakcje turystyczne

Atrakcje turystyczne Dobrego Miasta to:

- bogactwo dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych, między innymi:
  - Kościół Pod Wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych w Dobrym Mieście;
  - Kościół Pod Wezwaniem Św. Mikołaja w Dobrym Mieście;
  - Dwór Biskupi w Smolajnach;
  - Kościół Pod Wezwaniem Najświętszego Zbawiciela oraz Kalwaria Warmińska w Głotowie;
- walory krajobrazowo – przyrodnicze:
  - jezioro Limajno (I klasa czystości wód);
  - rzeka Łyna;
  - wysoka lesistość;
  - uroki wsi warmińskiej;

4.9. Gminy Partnerskie

Porozumienia o współpracy zostały podpisane z dwiema gminami w Polsce i czterema za granicą . Gminami partnerskim są:

- Radzionków,
- Boguszów Gorce,

- Osnabrück – Niemcy,
- Montierchaume – Francja,
- Kostopol – Ukraina,
- Artland – Niemcy.

4.10. Rynek pracy

Szacunkowa stopa bezrobocia w Gminie Dobre Miasto na koniec m-ca listopada 2008r. wynosi 8,28 % . Szacunkowa stopa bezrobocia na wsi 8,67%, w mieście 8,08% . Szacunkowa stopa bezrobocia kobiet 10,30 %, mężczyzn 6,34 %.

Według danych Urzędu Statystycznego na koniec miesiąca października 2008 roku stopa bezrobocia wyniosła :

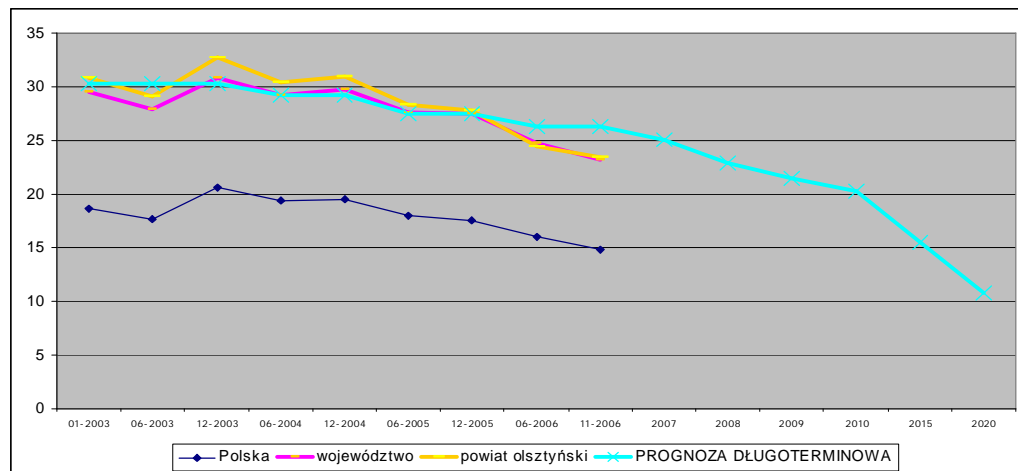
- kraj –8,8 %,
- województwo – 15,4%,
- powiat – 13,9 %.

Od roku 2003 dynamika zmian stopy bezrobocia (w kraju, województwie warmińsko - mazurskim, powiecie olsztyńskim) przedstawiała się następująco:

Prognoza długoterminowa zaznaczona na wykresie została opracowana dla województwa warmińsko – mazurskiego w dokumencie „Rynek Pracy województwa warmińsko – mazurskiego – diagnoza” w maju 2006 roku (wyk. 8).

Powyższy wykres wskazuje na dosyć proporcjonalną dynamikę spadku stopy bezrobocia we wszystkich obszarach terytorialnych (największy realny spadek stopy bezrobocia w powiecie olsztyńskim). Na uwagę zasługuje powtarzalna tendencja szybszego spadku stopy bezrobocia w I półroczu i zatrzymanie a nawet przyrost stopy bezrobocia na koniec roku.

Wyk. 9. Dynamika zmian stopy bezrobocia na przestrzeni lat i w porównaniu do wskaźników regionalnych i krajowych

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

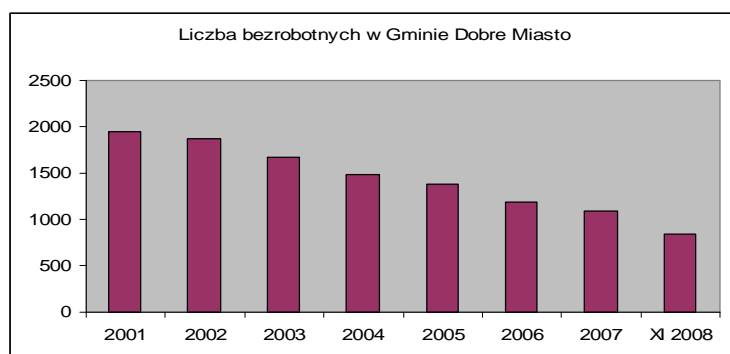
Dane o liczbie bezrobotnych na terenie Gminy Dobrych Miasto obejmują osoby, które są zarejestrowane w Urzędzie Pracy Powiatu Olsztyńskiego – Filia w Dobrym Mieście jako osoby bezrobotne, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.).

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy Powiatu Olsztyńskiego – Filia w Dobrym Mieście **na 30 listopada 2008r. wyniosła 845**. W porównaniu z końcem 2007 roku liczba ta zmniejszyła się o 245 osób.

Na podstawie danych sprawozdawczych, otrzymanych z Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego Filia w Dobrym Mieście obliczono następujące wskaźniki struktury bezrobocia na koniec listopada 2008 roku:

- bezrobotni zamieszkali na wsi stanowią 34,91 % ogółu bezrobotnych (295 osób),
- bezrobotne kobiety stanowią 60,1% ogółu bezrobotnych (514 osób) ,
- liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku : 281osób (33,25%).

Wyk. 10. Tendencje zmian liczby bezrobotnych w latach 2003-2008

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

Niniejszy wykres wskazuje stałą i znaczną tendencję spadku liczby osób bezrobotnych w Gminie Dobrze Miasto. W ciągu ostatnich 8 lat bezrobocie spadło o ponad 50%, znacznie intensywniej niż w województwie warmińsko – mazurskim i powiecie olsztyńskim.

Spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie Dobrze Miasto, w latach 2007-2008 jest duży, pomimo pojawiających się problemów funkcjonowania dużych zakładów obejmujących zwolnienia pracowników (szczególnie w II półroczu 2008 roku), co wskazuje na duże zapotrzebowanie na pracowników na lokalnym i ponadlokalnym (Olsztyn) rynku pracy.

Niepokojący jest fakt nasilającego się kryzysu gospodarczego gospodarki światowej, który zaczyna dotyczyć największych regionalnych pracodawców (np. Michelin Olsztyn) i przenosi się na zachwianie rynku zatrudnienia w ujęciu regionalnym.

Struktura bezrobotnych według wieku na koniec 2008 roku kształtowała się w następujący sposób:

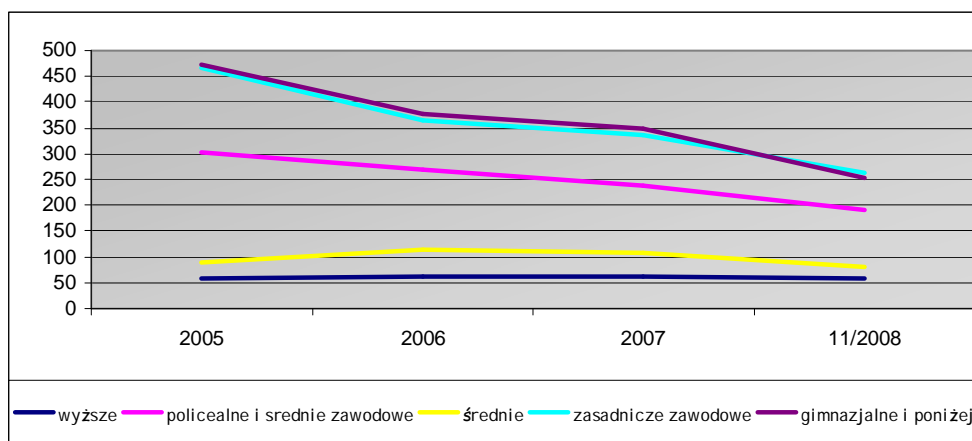
- bezrobotni do 25 roku życia stanowili 20 % bezrobotnych,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia stanowili 60 %.

Podobna struktura wiekowa osób bezrobotnych w dobrym mieście notowana była również w ostatnich latach:

- poniżej 25 roku życia: 21,5 % na koniec 2006 i 2007 roku,
- powyżej 50 roku - na koniec 2006 roku 15,7%, na koniec 2007 roku 17,8%.

W latach 2005 - 2008 liczba osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wykształcenia przedstawiała się następująco:

Wyk.11. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

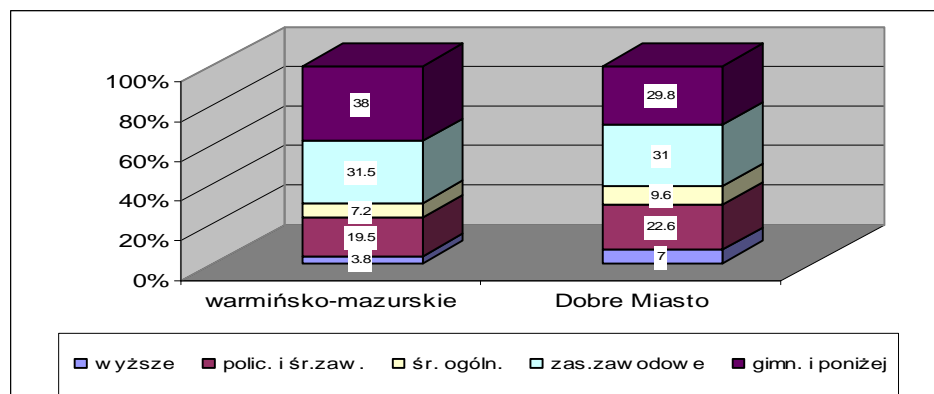
Grupę o najniższej liczbie osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym. Liczba osób bezrobotnych w tej grupie w ostatnich latach utrzymywała się na stabilnym (ale nieznacznie rosnącym) poziomie. W roku 2008 liczba bezrobotnych z wyższym i średnim wykształceniem spadła do poziomu z roku 2005.

Najwięcej osób bezrobotnych posiada zasadnicze wykształcenie zawodowe, albo nie ukończyło żadnej szkoły. Niemniej osoby te wykazały się największą aktywnością w pozyskiwaniu pracy, na co wpływ miała:

- duża oferta prac sezonowych (np. budowy, praca za granicą),
- uruchomienie gminnego programu prac społecznie użytecznych od 2006 roku

(zatrudnienie ok. 80 osób rocznie).

Wyk. 12. Porównanie struktury bezrobotnych wg wykształcenia w gminie Dobre Miasto i województwie warmińsko – mazurskim

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Miście.

Porównując do struktury bezrobocia województwa warmińsko – mazurskiego w Gminie Dobre Miasto:

- większy jest udział osób bezrobotnych wykształconych (z wykształceniem wyższym i średnim),
- znacznie mniej wśród bezrobotnych jest osób nie posiadających wykształcenia (ponad 8% mniej).

Ostatni wskaźnik może sugerować lepszą ofertę pracy na lokalnym rynku dla osób bez wykształcenia (rozwój gałęzi przemysłu wymagających niewykwalifikowanej siły roboczej). Z kolei wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym sugerować może brak ofert pracy, w których wykształcenie wyższe jest wymagany lub nieodpowiedni profil wykształcenia-niedostosowany do potrzeb rynkowych.

Największe bezrobocie na rynku rejestrowane jest wśród kobiet. Na koniec listopada 2008 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet wyniosła 514 osób i w ostatnim roku zmalała aż o 163 osoby (24%). **W 2008 rok, pierwszy raz od 2002 roku zmniejszyła się liczba bezrobotnych kobiet. Mniej dynamiczny jest wskaźnik dla kobiet zamieszkujących miasto - 21,4%, znacznie zmniejszył się natomiast wskaźnik bezrobotnych kobiet na wsi - aż o 28,4%.**

Dysproporcja między liczbą bezrobotnych kobiet a liczbą bezrobotnych mężczyzn w 2008 roku utrzymywała się na jednakowym, przekraczającym 60% poziomie. Na koniec miesiąca listopada 2008 roku kobiety stanowiły 60% ogółu bezrobotnych. Wskaźnik ten jest szczególnie wysoki w porównaniu do danych dla województwa warmińsko – mazurskiego (53,3%) i kraju (53,6%).

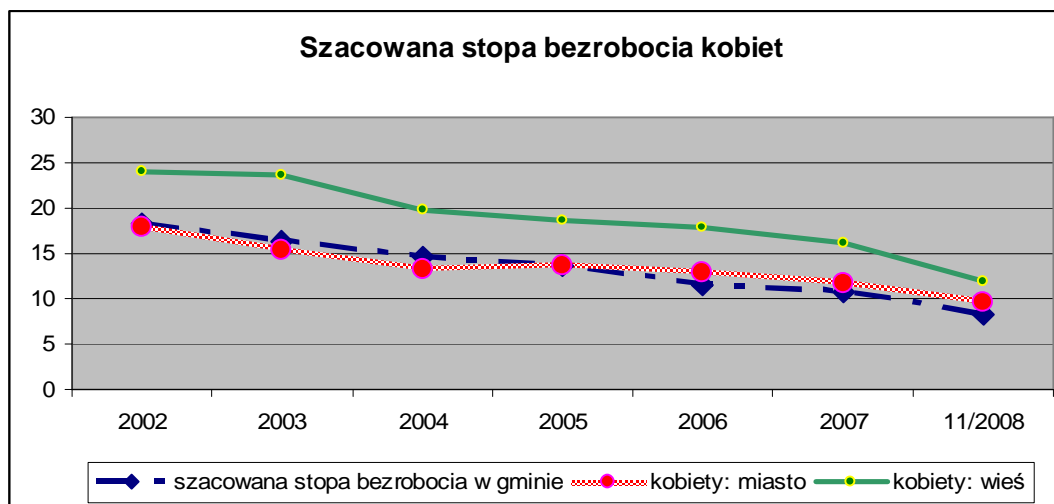
Analiza struktury bezrobocia kobiet, przeprowadzona w diagnozie rynku pracy województwa warmińsko – mazurskiego wskazuje, że bezrobotne kobiety:

- rzadziej niż mężczyźni rejestrują się w urzędach pracy,
- są lepiej wykształcone,
- bardziej zabiegają o zdobycie stażu w zawodzie,
- trudniej jest im podjąć pracę,
- rzadziej niż mężczyźni decydują się na samozatrudnienie.

Powyższe informacje potwierdzone są również przez UPPO Filia w Dobrym Mieście. Chęć podnoszenia kwalifikacji na organizowanych przez Urząd kursach, warsztatach, programach

stażach zawodowych, świadczy o wysokim zaangażowaniu i motywacji. Jednak znacznie trudniej kobietom znaleźć pracę na lokalnym rynku.

Wyk. 13. Dynamika zmian poziomu bezrobocia kobiet w Gminie Dobre Miasto (porównanie do średniej stopy bezrobocia w Gminie)

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

W 2008 roku (stan na 30.11.2008) UPPO Filia w Dobrym Mieście posiadało łącznie **534 oferty pracy**, tj. średnio po **48,5 oferty** w każdym miesiącu

Dla porównania średnia miesięczna liczba ofert pracy dostępnych w UPPO F/Dobre Miasto wynosiła:

- w roku 2003 – 60,42 (średnio na 100 bezrobotnych 3,6 oferty),
- w roku 2004 – 49,33 (średnio na 100 bezrobotnych 3,1 oferty),
- w roku 2005 – 49,33 (średnio na 100 bezrobotnych 3,5 oferty),
- w roku 2006 – 50,41 (średnio na 100 bezrobotnych 4,2 oferty),
- w roku 2007 – 45,7 (średnio na 100 bezrobotnych 4,2 oferty),
- w roku 2008 – 48,5 (średnio na 100 bezrobotnych 5,8 oferty).

Podjęcia pracy są podstawową przyczyną wyłączeń bezrobotnych z ewidencji bezrobotnych. Kategoria ta obejmuje wszystkie formy podejmowania pracy przez bezrobotnych, tzn. pracy subsydiowanej (prac interwencyjnych, robót publicznych, otrzymanie przez

bezrobotnych pożyczki na uruchomienie własnej działalności gospodarczej itd.) oraz pracy niesubsydiowanej, w tym pracy sezonowej.

W roku 2008 r. wśród osób bezrobotnych podjęło pracę ogółem 738 osób, w tym:

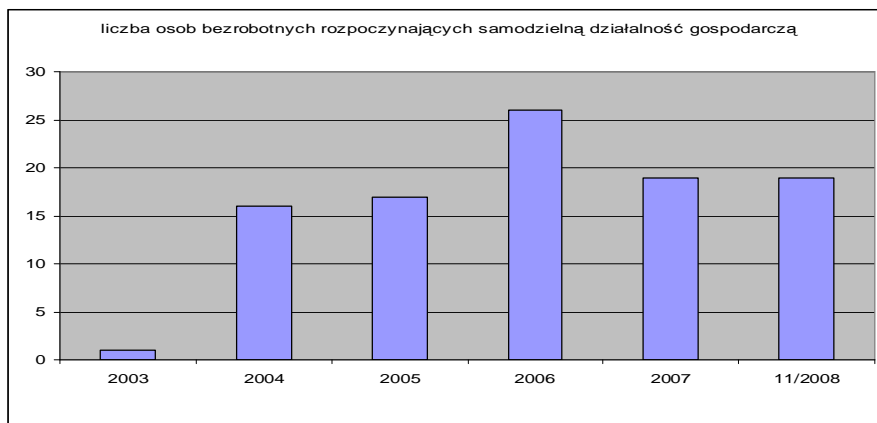
- z własnej inicjatywy – 490 osób (66,4%),
- skierowani przez Urząd Pracy – 246 osób (33,3%),

Według struktury finansowania:

- stała – 54 osoby,
- prace interwencyjne – 52 osoby,
- prace sezonowe – 90 osób,
- roboty publiczne – 33 osoby,
- praca subsydiowana (zakład pracy chronionej) – 1 osoba,
- refundacja kosztów doposażenia – 7 osób.

Ponadto w 2008 roku **19 osób** podjęło samodzielną działalność gospodarczą i otrzymało dotację na jej uruchomienie.

Wyk. 14. Liczba osób bezrobotnych rozpoczynających samodzielną działalność gospodarczą

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku na koniec listopada 2008 roku wyniosła **281 osób i obecnie stanowi 33,3 % ogółu bezrobotnych.**

Porównując powyższe dane do struktury bezrobocia w latach 2003 - 2008 należy stwierdzić, że z każdym rokiem spada liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku.

Za osoby długotrwale bezrobotne uznawane są osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat. Na koniec listopada 2008 roku udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie wyniósł 44,4% i jest on znacznie niższy niż średnia w województwie warmińsko – mazurskim ((67,1%) i kraju (66%).

4.11. Grupy społeczne wymagające wsparcia

Jednym z obszarów polityki społecznej jest pomoc społeczna. Celem działalności pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, środki i możliwości. Wspiera ona osoby i rodziny w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Podstawowymi zadaniami pomocy społecznej są :

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń, pracy socjalnej,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomoc społeczną w gminie organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście jako instytucja zajmująca się pomocą społeczną w gminie Dobre Miasto, realizuje powołany Uchwałą Nr XXX/86/93 Rady Miejskiej w Dobrym Mieście z dnia 19 marca 1993 r. działania w zakresie pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadania gminy o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym, zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej oraz zadania wynikające z rządowych i własnych programów osłonowych mających na celu ochronę poziomu życia osób , rodzin i grup społecznych.

Realizowane przez Ośrodek zadania własne gminy to w szczególności:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, zasiłków celowych i zasiłków celowych specjalnych,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad ciężko chorym członkiem rodziny,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Ośrodek należy w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu ich zamieszkania,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłuską żywnościową i ekologiczną.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście, oprócz zadań z zakresu pomocy społecznej, realizuje również zadania wynikające z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Do zadań tych należy:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń osobom uprawnionym do alimentów,

- realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście

Według stanu na dzień 31.10.2008 r. stałą kadram Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście stanowi 19 pracowników, w tym 3 pracowników w niepełnym wymiarze godzin.

Główną grupę zawodową Ośrodka stanowią pracownicy socjalni, którzy bezpośrednio zajmują się wykonywaniem zadań z zakresu pomocy społecznej. Ośrodek zatrudnia 10 pracowników socjalnych, w tym 8 pracowników zajmuje się pomocą środowiskową w 8 rejonach pracy socjalnej, 1 pracownik koordynuje realizację różnych programów pomocowych ze środków pozyskiwanych z zewnątrz i 1 pracownik socjalny świadczy specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Pracownicy socjalni są kadram dobrze przygotowaną do wykonywania powierzonych zadań. Większość z nich posiada długoletnie doświadczenie zawodowe, wszyscy stale podnoszą swoje kwalifikacje i umiejętności zawodowe poprzez uzyskiwanie kolejnych stopni specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego jak również poprzez udział w różnorodnych szkoleniach.

Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych jest odpowiednia do norm zatrudnienia określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Ośrodek zatrudnia również radcę prawnego, który świadczy pomoc w zakresie specjalistycznego poradnictwa prawnego.

Właściwa i pełna realizacja zadań pomocy społecznej uwarunkowana jest nie tylko posiadaniem odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowników ale również odpowiedniej infrastruktury oferującej różnego rodzaju usługi socjalne.

Na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia działają znajdujące się w strukturze organizacyjnej Ośrodka następujące komórki organizacyjne:

- Ośrodek Profilaktyki i Pomocy Rodzinie, do zadań którego należy wspieranie osób z problemami uzależnień od alkoholu i narkotyków, doznających przemocy oraz członków ich rodzin;
- Świetlica Socjoterapeutyczna organizująca zajęcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym;

- Klub Integracji Społecznej zajmujący się reintegracją społeczną i zawodową osób długotrwale bezrobotnych, oferujący również osobom pozostającym bez pracy zatrudnienie subsydiowane w ramach robót publicznych, prac społecznie użytecznych;
- Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej oferujący zajęcia dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Innymi instytucjami i organizacjami tworzącymi infrastrukturę socjalną są:

1. Dom Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście dysponujący 16 miejscami dla osób starych i przewlekle chorych, będący jednostką samorządu powiatowego;

2. Punkt Interwencji Kryzysowej w Dobrym Mieście prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie świadczący pomoc i schronienie ofiarom przemocy;

3. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dobrym Mieście prowadzone przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym dla 30 osobowej grupy młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;

4. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Dobrym Mieście prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, dla 14 dzieci z głębszymi upośledzeniami;

5. Poradnia Terapii Uzależnień i Współzależnienia od Alkoholu w Dobrym Mieście działająca w strukturach ZZOZ w Dobrym Mieście;

Stworzona na terenie Gminy Dobre Miasto infrastruktura socjalna nie zabezpiecza wszystkich istniejących potrzeb socjalnych.

W najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby starsze. Oprócz zapewnienia tym osobom usług opiekuńczych, skierowania i umieszczenia w domu pomocy społecznej, nie ma innej oferty usług środowiskowych umożliwiających przełamanie ich bierności społecznej, poczucia osamotnienia, izolacji i nieporadności życiowej.

Brak jest również infrastruktury socjalnej dla osób bezdomnych. Osobom tym dostarczana jest pomoc zastępcza w postaci umieszczenia w odpowiednich domach dla bezdomnych, schroniskach i noclegowniach funkcjonujących na terenie całego województwa. Najczęściej w Domu Odzyskanych dla Życia „Markot” w Marwałdzie lub Noclegowni w Lidzbarku Warmińskim.

Pomocą społeczną w Gminie Dobrze Miasto w 2007 roku objęto 1005 rodzin gdzie liczba osób w rodzinach wyniosła 2717. Przyjmując, że w gminie zamieszkuje 16435 osób, świadczeniami pomocy społecznej objęto 16,5% mieszkańców gminy. W 2006r. z pomocy społecznej skorzystało 1016 rodzin z 2881 osobami. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Biorąc pod uwagę typy rodzin objętych pomocą, największą grupę stanowią rodziny z dziećmi. Rodziny z dziećmi stanowią ok. 48% wszystkich korzystających z pomocy. Spośród rodzin z dziećmi najwięcej jest rodzin z jednym dzieckiem, tylko niewiele bo ok. 10% to rodziny z czwórką i więcej dzieci.

Niepokojący jest fakt zwiększenia liczby rodzin niepełnych. Z pomocy społecznej w 2007r. korzystały 202 rodziny niepełne, a ich ilość w porównaniu z 2006r. istotnie wzrosła. Wskazuje to na poważny problem nietrwałości rodziny. Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że bardzo młodzi ludzie szybko wchodzą w związki, najczęściej nieformalne, szybko decydują się na posiadanie potomstwa, szybko też podejmują decyzję o rozstaniu.

Liczną grupę, wśród rodzin korzystających z pomocy, stanowią rodziny rencistów i emerytów. Część z tych rodzin, szczególnie jednoosobowych, znalazła się w kręgu podopiecznych pomocy społecznej ze względu na swój wiek i zły stan zdrowia, powodujący konieczność korzystania z usług opiekuńczych czy też oczekując na skierowanie do domu pomocy społecznej. Duża grupa tych osób korzysta jednak z pomocy z powodu złej sytuacji materialnej, pomimo otrzymywania rent lub emerytur. Daje to podstawy sądzić, że osiągnięte przez rencistów i emerytów świadczenia emerytalno-rentowe nie zabezpieczają ich niezbędnych potrzeb życiowych.

Dane w zakresie typów rodzin objętych pomocą przedstawia poniższa tabela.

Tab. 36. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie		2006 rok		2007 rok		2008 rok	
		Liczba rodzin		Liczba rodzin		Liczba rodzin	
		Ogółem	w tym na wsi	Ogółem	w tym na wsi	Ogółem	w tym na wsi
Rodziny ogółem		1016	420	1005	417	1025	426
	O liczbie osób w rodzinie 1	312	108	334	119	390	136
	2	184	62	190	75	199	81
	3	187	81	191	77	175	65
	4	157	72	131	66	137	69

	5	102	52	100	48	68	31
	6 i więcej	74	44	59	32	56	44
W tym rodziny z dziećmi ogółem		492	226	469	207	414	180
	O liczbie dzieci	199	82	194	78	187	68
	1						
	2	157	70	150	66	120	58
	3	86	46	78	35	73	35
	4	33	19	32	21	20	12
	5	9	7	7	5	9	6
	6	7	1	8	2	5	1
	7 i więcej	1	1	0	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem		162	60	202	75	208	77
	O liczbie dzieci	62	25	80	30	93	33
	1						
	2	53	13	71	25	66	21
	3	31	15	26	9	23	11
	4 i więcej	16	7	25	12	26	12
Rodziny emerytów i rencistów		253	82	275	102	277	95
	O liczbie osób	108	27	130	39	159	52
	1						
	2	72	23	83	34	64	22
	3	33	13	30	11	32	10
	4	40	19	32	18	22	11

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Wskazane powyżej rodziny korzystają ze świadczeń pomocy społecznej z różnych powodów. Około 90 % rodzin korzysta z pomocy ze względu na **ubóstwo**. W ustawie o pomocy społecznej ustalony jest próg ubóstwa.

Ubóstwo stanowi bardzo poważny problem rozwijającej się gospodarki, szczególnie w okresie kryzysu. Ma wiele przyczyn, wymiarów i aspektów. Często spowodowane jest różnymi losowymi wydarzeniami w życiu człowieka np. wypadkami. Wynika również z subiektywnych przyczyn zależnych od danego człowieka np. małej zaradności i aktywności. Często przyczyną ubóstwa są patologie społeczne (alkoholizm, narkomania). Odmianą ubóstwa jest ubóstwo strukturalne, które wynika z zewnętrznych przyczyn gospodarczych: bezrobocia, niskich wynagrodzeń, wysokich cen.

Bardzo trudno jest oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo skutkowy.

W gminie Dobre Miasto główną przyczyną pozostawiania rodzin w ubóstwie jest **bezrobocie**. Często przypadkiem, w rodzinie są dwie i więcej osób bezrobotnych.

W ostatnich dwóch latach liczba rodzin bezrobotnych korzystających z pomocy spada jednakże w stopniu wolniejszym niż wynika to ze wskaźników odnotowywanych przez Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego. W kręgu pomocy społecznej pozostały osoby długotrwale

bezrobotne, które często pogodzone ze swoją sytuacją nie mają motywacji do podejmowania jakichkolwiek działań, osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych lub z niskimi kwalifikacjami oraz osoby po 45 roku życia. Częściej osobą bezrobotną w rodzinie jest kobieta. Wspieranie osób bezrobotnych nie może ograniczać się tylko do udzielania świadczeń finansowych i materialnych. Ważne jest podejmowanie różnorodnych działań aktywizujących zawodowo tę grupę osób by w efekcie umożliwić im powrót na rynek pracy.

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy jest **niepełnosprawność** członka rodziny. Są to osoby niepełnosprawne intelektualnie, chore psychicznie, przewlekle chore, z uszkodzeniami narządu ruchu, głuche, niewidome.

Niepełnosprawność zwykle prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia i rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że własne dochody osób niepełnosprawnych nie wystarczają na zaspokojenie wszystkich niezbędnych potrzeb. Istotą działań pomocy społecznej w stosunku do tej grupy osób jest udzielanie takiego wsparcia które nie tylko zaspokoi podstawowe potrzeby życiowe, umożliwi samodzielną egzystencję, ale da szansę na aktywność społeczną, powrót do pełnienia właściwych sobie ról społecznych i poprawi jakość życia.

Ze świadczeń pomocy społecznej korzystają również osoby i rodziny dotknięte **długotrwałą i ciężką chorobą**. Za osobę długotrwale chorą uznaje się osobę, która nie jest w stanie przez dłuższy okres czasu uczestniczyć w życiu społecznym. Powodem może być jej stan fizyczny lub psychiczny. W efekcie długotrwałej choroby również następuje pogorszenie sytuacji finansowej i bytowej rodziny ale długotrwała choroba może doprowadzić osoby do zamknięcia się na świat zewnętrzny. Ważne jest więc, oprócz wsparcia umożliwiającego podjęcie właściwej terapii, zapewnienia jej właściwej opieki i pielęgnacji oraz wsparcia psychologicznego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest również powodem korzystania z pomocy społecznej. Problem ten koncentruje się wokół rodziny. Dotyczy trudności w radzeniu sobie z wychowaniem i opieką nad własnymi dziećmi, czemu towarzyszą również inne problemy tj. uzależnienie, przemoc w rodzinie, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, dysfunkcje rodziny a także nieporadność w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zjawisko bezradności jest ewidentnie niekorzystne. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowawczą dziecka. To w niej przebiega proces socjalizacji dzieci, tu kształtuje się ich osobowość i przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina warunkuje prawidłowy rozwój

biologiczny i psycho-społeczny dziecka. To dzięki rodzinie dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe. Dlatego bardzo ważnym zadaniem pomocy społecznej jest by nie dopuszczać do zaburzeń w strukturze rodziny i jej funkcjonowaniu.

Poniżej przedstawiona została tabela, określająca liczbę osób korzystających z pomocy społecznej wg określonych powodów (tab.37).

Tab. 37. Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	2006 rok		2007 rok		2008 rok	
	Liczba rodzin		Liczba rodzin		Liczba rodzin	
	Ogółem	w tym na wsi	Ogółem	w tym na wsi	Ogółem	w tym na wsi
Ubóstwo	880	280	897	413	844	418
Bezdomność	18	8	14	6	23	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	117	85	102	44	128	61
Bezrobocie	568	250	536	227	522	197
Niepelnosprawność	323	131	340	152	351	139
Długotrwała lub ciężka choroba	253	88	275	121	309	134
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym:	169	74	167	68	187	79
rodziny niepełne	123	53	127	51	143	58
rodziny wielodzietne	55	27	46	20	55	26
Przemoc w rodzinie	1	0	1	0	0	0
Alkoholizm	97	39	103	41	126	45
Narkomania	4	0	2	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	23	4	17	4	21	4
Zdarzenia losowe	4	2	5	1	2	2

Źródło: Dane MOPS w Dobrym Mieście wg sprawozdania MPIPS-03 za 2006 i 2007 r.

Jednymi z najpoważniejszych problemów XXI wieku są patologie społeczne, powodowane przez:

- alkoholizm,
- narkomania,
- przemoc w rodzinie.

Szacuje się, że w gminie Dobre Miasto uzależnionych od alkoholu jest ok. 500 osób. Dodając do tego osoby współuzależnione i dzieci pochodzące z tych rodzin – to liczba osób, których dotyka problem uzależnienia od alkoholu bezpośrednio i pośrednio wynosi ok., 3.000 – 3.200 co stanowi 20% ogółu mieszkańców Gminy Dobre Miasto.

Nie bez znaczenia jest także liczba osób nadmiernie pijących (ok. 2000 osób), co stanowi 12-13% ogólnej liczby mieszkańców.

Z badań wynika, że ok. 20% nastolatków nadużywa alkoholu w sposób przynoszący poważne szkody dla ich rozwoju fizycznego, psychicznego i moralnego. Stale też wzrasta agresja wśród nieletnich potęgująca zjawiska przemocy w szkole, na ulicach i w domu.

Zmniejszenie skali spożywania alkoholu przez młodzież i dorosłych powinno być głównym celem podejmowanych działań.

Osiągnięcie powyższego celu możliwe będzie poprzez realizację następujących zadań:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;
2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe;
3. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W ostatnich latach uzależnienia od środków odurzających uległo zasadniczym przemianom zarówno w aspekcie jakościowym, jak i ilościowym.

Narkotyki są łatwo dostępne dla wszystkich zainteresowanych stosowane przez całe grupy społeczne. Współczesne rozmiary narkomanii sprawiają, że musi być ona oceniana i zwalczana jako jedna z najbardziej niebezpiecznych chorób cywilizacyjnych.

Konsekwencje narkomanii dotyczą nie tylko jednostek, ujemnie wpływają także na życie społeczne, powodując szereg wymiernych strat ekonomicznych zaprzepaszczenie wartości nie dających się przeliczyć na pieniądze.

Obowiązek realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii należy do zadań własnych gminy i wynika z art. 10 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. Daje się wyraźnie zauważyć ogólne zapotrzebowanie na informację i szkolenia w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania narkomanii.

Z badań ankietowych przeprowadzonych w 2006 roku na reprezentatywnych próbach uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych, których celem był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, wynika że:

Spśród uczniów trzecich klas gimnazjum, choć raz w życiu palił marihuanę lub haszysz co czwarty chłopiec (23%) oraz co ósma dziewczyna (13%). Wśród uczniów drugich klas szkół

ponadgimnazjalnych do kontaktu z narkotykami przyznaje się 38% chłopców i 32 % dziewcząt. Doświadczenie z narkotykami znacznie częściej mają za sobą starsi uczniowie niż młodsi oraz częściej chłopcy niż dziewczęta (zarówno wiek, jak i płeć są istotnymi zmiennymi różnicującymi).

Celem głównym działań powinno być ograniczenie używania substancji psychoaktywnych oraz związanych z tym zjawiskiem problemów społecznych w Gminie Dobre Miasto .

Osiągnięcie tego celu możliwe będzie poprzez realizację następujących zadań:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych przypadków używania narkotyków;
2. Zmniejszenie rozmiarów używania narkotyków przez młodzież;
3. Zwiększenie skuteczności działań oraz zasobów niezbędnych do radzenia sobie w zakresie narkomanii.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorządy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia a także do prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą, ponadto nakazuje opracowanie i realizację programów ochrony osób doświadczających przemocy oraz korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493).

Z pozyskanych danych wynika, że:

- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci mieszkaniec gminy (36%),
- osób wielokrotnie krzywdzonych przez członków rodziny jest 11%,
- najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy jest przemoc psychiczna (31%).
- rzadziej badani doświadczali przemocy fizycznej (17%), ekonomicznej (8%) oraz seksualnej (3%),
- zazwyczaj badani doświadczali tylko jednej formy przemocy (20%), ale co setny (1%) doznał ze strony członka rodziny zarówno przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej jak i seksualnej,
- co piąty mieszkaniec (20%) – wedle uzyskanych deklaracji – był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego,
- do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%).

Spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach. Okazuje się, że 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu.

Według ofiar, zdarzało się, że sprawcy byli pod wpływem alkoholu w 46% przypadków przemocy fizycznej, 45% przemocy psychicznej, 40% przemocy seksualnej oraz 38% przemocy ekonomicznej.

Sprawcy natomiast bardzo niechętnie przyznają się do picia alkoholu przed dopuszczeniem się przemocy wobec członków rodziny – jedynie 15% sprawców się do tego przyznaje.

W przeciwdziałaniu zjawisku przemocy ważne jest:

1. zwiększenie dostępności pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej,
2. zapewnienie różnorodnych form wsparcia socjalnego osobom doświadczającym przemocy,
3. rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz form terapii dla osób doświadczających Przemocy,
4. stworzenie lokalnej koalicji na rzecz systemowej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie,
5. podniesienie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie

4.12. Problematyka „Wielkiej Płyty”

Budownictwo wielkich zespołów mieszkaniowych, pozwalające w miarę szybko niwelować powojenne potrzeby społeczne, z biegiem lat ukazywało inną stronę zmian przestrzennych w sferze mieszkalnictwa. W Polsce tzw. „wielka płyta” już od ponad 20 lat stanowi jeden z głównych problemów rozwojowych każdego Miasta. Na powstanie „blokowisk”, czyli obszarów o zupełnie innej strukturze przestrzennej niż ówczesna tkanka miejska, złożyło się kilka przesłanek. Pierwszą z nich była przyjęta jeszcze w latach 30. pod wpływem Le Corbusiera¹², urbanistyczna idea odejścia od zabudowy obrzeżnej, w celu zapewnienia mieszkańcom lepszych warunków życiowych¹³. Drugą przesłanką była potrzeba wprowadzenia zmian w technologii budownictwa, umożliwiająca podejście ilościowe do niemalże nieograniczonych potrzeb mieszkaniowych, jakie powstawały w powojennej Polsce. Wprowadzone nowoczesne technologie uprzemysłowione, za pomocą ciężkiego sprzętu

---

¹² właściwie Charles-Édouard Jeanneret-Gris. Francuski architekt, urbanista, malarz, rzeźbiarz.

¹³ Zasada powyższa w Polsce przyjęła się nieco później, niż w pierwszych latach powojennych.

budowlanego, w zawrotnym tempie umożliwiały budowanie wielkich zespołów mieszkaniowych, obliczonych nieraz nawet na kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców. W rzeczywistości sprowadzało się to do stawiania na pustym terenie około miejskim równoległych pasm budynków, które można było obsłużyć dźwigiem z jednego torowiska.

Nowo powstawała zabudowa, niemająca nic wspólnego z prawdziwą humanistyczną ideą osiedla społecznego, pochodzącą z lat 20, uniemożliwiała wytworzenia się więzi społecznej wśród mieszkańców. Kolejne narodowe spisy powszechne, w ciągu całego 45-lecia PRL wykazały, iż zbudowano ponad 5,353 mln mieszkań, kolejne 365 tys. w latach 1990–1995. W efekcie w ciągu pół wieku powstało ich przeszło 5,7 mln, co stanowi ponad 70 % całego zasobu mieszkaniowego miast polskich, z czego ponad 60 % wszystkich stanowiły mieszkania wykonane w różnych technologiach uprzemysłowionych. Początkowo przodowała tzw. cegła żerańska, następnie technologie wielkopłytowe, wykonane w systemach najbardziej znanych: OWT-67 i WUF-T - ostatecznie uznanymi za wzorcowe. Przyjęty sposób realizacji i odbioru budynków wykonywanych w tych technologiach zatwierdzony został normami, które miały zapobiec obniżaniu wytrzymałości obiektów na skutek wprowadzania zabiegów oszczędnościowych w trakcie budowy. Nie wpływały one jednak na fatalną jakość masowo oddawanych osiedli wielkopłytowych. Przeprowadzone badania w kolejnych latach wykazywały tzw. wady systemowe występujące w ok. 20 % budynków wielkopłytowych, co jednak nie wpływało na stabilność konstrukcyjną samych budowli. Zważywszy na to, iż budynki nadal mogą być użytkowane pojawia się problem opłacalności ich dostosowania do współcześnie obowiązujących standardów. Dodatkowym problemem jest tzw. estetyka samych budynków i szablonoowo umieszczonych w nich mieszkań oraz potrzeba usunięcia niektórych materiałów obecnie niedopuszczalnych w budownictwie (wyroby azbestowo-cementowe, papy i lepiki smołowe, elementy zawierające ksylamit, radon czy formaldehydy). Jednak podstawowym problemem „wielkiej płyty” stał się tzw. niekorzystny bilans energetyczny, który przyczynił się do uchwalenia w roku 1998 specjalnej ustawy termomodernizacyjnej. Dodatkowym problemem stały się również różnego rodzaju negatywne zjawiska społeczne, takie jak rozboje, pijaństwo, włamania, bójkki, agresywne zachowania.

Ważnym problemem pogłębiającym istotne zmiany stały się wyzbycia przez zakłady pracy własnych zasobów mieszkaniowych, jako nieprodukcyjnego mienia. Powszechność wyzbywania się zasobów mieszkaniowych wiązała się z rozmiarami luki remontowej, tj. stałego niedoboru środków na bieżące utrzymanie i remonty budynków. Gminy, którym przeważnie

przekazywano budynki mieszkalne, broniąc się przed kosztami utrzymania, starały się przekazywać mienie na rzecz dotychczasowych użytkowników, odsprzedając je nawet za znacznie obniżoną cenę. Przerzucenie troski o utrzymanie budynków na dawnych lokatorów, a obecnych właścicieli, którymi były/są często osoby starsze i niezamożne, skutkuje znacznym ograniczeniem zakresu możliwych inwestycji. Dodatkowym mankamentem było/jest znaczne rozproszenia własności, co skutkuje brakiem woli większości (wspólnoty mieszkaniowe) do realizacji jakichkolwiek przedsięwzięć. Wśród podmiotów zainteresowanych poprawą stanu blokowisk są więc zarówno całe gminy, jak i większe lub mniejsze spółdzielnie mieszkaniowe, gospodarujące w poszczególnych osiedlach, wreszcie wspólnoty mieszkaniowe, jako właściciele pojedynczych budynków. Ich zdolność działania jest jednak mocno zróżnicowana.

4.13. Identyfikacja problemów

Dokonana analiza obszarów polityki społecznej gminy Dobre Miasto wskazuje na występowanie pewnych istotnych problemów społecznych, które nie pozwalają mówić o całkowicie zrównoważonym rozwoju społecznym Gminy zapewniającym dobrobyt wszystkim swoim mieszkańcom, minimalizującym rozbieżności między nimi i zapobiegającym dezintegracji grup społecznych.

Do zjawisk niekorzystnie wpływających na rozwój gminy należą między innymi **wskaźniki demograficzne**:

- odpływ mieszkańców (zwłaszcza młodych i wykształconych ludzi),
- niski poziom wykształcenia,
- niska gęstość zaludnienia wsi i wynikowo słabe zaopatrzenie mieszkańców wsi w infrastrukturę techniczną, utrudniony dostęp do rynku pracy i edukacji.

Kluczowym problemem społecznym w gminie jest **struktura bezrobocia**.

Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych wskazuje na występowanie problemu długotrwałego bezrobocia, szczególnie wśród osób z niskim wykształceniem i kwalifikacjami. Aż 44, 4% bezrobotnych pozostaje w rejestrach urzędu pracy przez ponad 12 miesięcy. Najwięcej bezrobotnych to osoby z wykształceniem zawodowym lub bez jakichkolwiek kwalifikacji. Może to świadczyć o niedostosowaniu wyuczonych kwalifikacji do warunków

lokalnego rynku pracy. Należy w tej sytuacji stworzyć warunki do podnoszenia i zmiany kwalifikacji w trybie ustawicznym.

Wśród bezrobotnych większość to kobiety. Odnotowuje się również wzrost liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia.

Osoby długotrwale bezrobotne oraz słabo wykształcone mają wyraźne problemy z powrotem na rynek pracy, co oznacza dla nich zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Z analizy danych wynika, że ponad 16% społeczeństwa gminy Dobre Miasto pozostaje w **trudnej sytuacji materialno-bytowej** dlatego też korzysta z różnych świadczeń pomocy społecznej. Złe warunki materialne życia rodzin niejednokrotnie wywierają wysoce degradujący i dezorganizujący wpływ na większość funkcji spełnianych przez rodzinę, szczególnie w stosunku do dzieci wychowujących się w tych rodzinach, przyczyniają się do wzrostu przestępczości, alkoholizmu i różnorodnych patologii społecznych.

Trudności w samodzielnym uczestnictwie w życiu społecznym mają jednoosobowe gospodarstwa domowe, w tym najczęściej **osoby w wieku starszym; emeryci i renciści, osoby przewlekle chore i niepełnosprawne**. To w tych grupach mieszkańców gminy najczęściej zgłaszane jest zapotrzebowanie na pomoc społeczną, z uwagi na ograniczone możliwości samodzielnej egzystencji.

Zauważa się **niewykorzystany potencjał lokalnie działających organizacji pozarządowych**. Przy stosunkowo dużych możliwościach wynikających z programów operacyjnych finansowanych przez Unię Europejską i obowiązujących obecnie uwarunkowaniach prawnych można rozważyć szersze współdziałanie z podmiotami non-profit w zakresie partnerstwa publiczno-społecznego włącznie ze zlecaniem tym podmiotom zadań publicznych.

II.5. Analizy strategiczne

5.1. Analiza makrootoczenia (PRESTCOM, PEST)

Analiza makrootoczenia Prestcom polega na badaniu zespołu warunków funkcjonowania organizacji w określonej przestrzeni i otoczeniu. Charakterystyczne w przypadku tej analizy jest obiektywne zdiagnozowanie potencjalnych możliwości konkurowania. W stosunku do Jednostek Samorządu terytorialnego określa zdolność poszczególnych gmin do konkurowania na rynku regionalnym. Analiza makrootoczenia **metodą Prestcom** obejmuje ocenę:

- Otoczenia politycznego,
- Otoczenia regulacyjnego,
- Otoczenia ekonomicznego,
- Otoczenia technologicznego,
- Otoczenia rynkowego,
- Otoczenia organizacyjnego.

Aktualnie realizowana polityka państwa nie ma raczej wpływu na stabilność realizacji działań przez poszczególne małe gminy miejskie. Obowiązujące regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska oraz zainteresowanie zewnętrznych firm podstrefą ekonomiczną sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości na terenie Dobrego Miasta. Ogólnoświatowy kryzys gospodarczy nie przeszedł również bez echa dla mieszkańców Dobrego Miasta. Wartościowym wskaźnikiem społecznym dla miasta jest wzrost liczby mieszkańców Dobrego Miasta w kontekście migracyjnym. Bardzo mocnym stymulatorem rozwoju miasta są aktualnie proponowane dofinansowania, w ramach środków UE na zachowywanie tzw. tradycji i kultury. Obserwując mieszkańców gminy Dobre Miasto, kultywujących tradycje lokalne, można potwierdzić wagę tego czynnika.

Analiza PEST, której nazwa pochodzi od skrótów pierwszych liter poszczególnych nazw części otoczenia (P - political, E- economic, S- socjal, T- technological), polega na doborze odpowiednio wyselekcjonowanych składników wpływających na funkcjonowanie organizacji w otoczeniu. Przy wyborze należy kierować się zasadą według której wybieramy te składniki, które wykazują najwyższą siłę oddziaływania lub w przyszłości mogą się odznaczać dużym oddziaływaniem. O ile metoda PEST pierwotnie przystosowana została do analizy strategicznej makrootoczenia firm, o tyle skutecznie może być również stosowana dla Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) w kontekście badania ich konkurencyjności na rynku regionalnym.

W przypadku analizy makrootoczenia powyższą metodą dla gminy Dobre Miasto, należy zauważyć pozytywny wpływ sfery otoczenia politycznego (przepisy UE, możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania) oraz sfery socjokulturowej (trendy powrotu rozwijającej się cywilizacji „do korzeni”), która w połączeniu z kultywowaną tradycją i kulturą dobrego Mięście, może przyczynić się do uzyskania przez Gminę przewagi konkurencyjnej.

5.2. Analiza mikrootoczenia (Metoda 5 sił Portera)

Mikrootoczenie, zwane inaczej otoczeniem bliższym składa się z lokalnych organizacji, instytucji zarówno biznesowych, jak i pozabiznesowych. Są to jednostki współpracujące (dostawcy) rynku lokalnego, jak również odbiorcy wytwarzanych na rynku lokalnym towarów i usług (w przypadku powyższym przez rynek lokalny należy rozumieć ekonomiczne ujęcie całej gminy).

Najczęściej stosowaną analizą mikrootoczenia jest Metoda 5 sił Portera, która polega na zbadaniu pięciu czynników mikrootoczenia oraz ich wpływie na organizację (gminę):

1. siła rywalizacji konkurencyjnej na rynku (rywalizacja między poszczególnymi miastami, gminami w regionie),
2. zagrożenie ze strony nowych wejść na rynek (zagrożenie konkurencyjne ze strony innych mniejszych miasteczek, gmin, poprzez ich wzrost i np. możliwość przejęcia niektórych oferowanych przez /dobre Miasto funkcji),
3. zagrożenie substytutów (np. pojawienie się w ościennych gminach, miasteczkach, odpowiednich usług, odciągających „klientów” Dobrego Miasta od wizyt w mieście oraz możliwość „przejęcia” części mieszkańców gminy przez inne ościenne miasto w przypadku np. pojawienia się możliwości atrakcyjniejszego życia w innym ościennym mieście, gminie.
4. Siła przetargowa dostawców w przypadku odniesienia analizy pięciu sił Portera do gminy polegać będzie przede wszystkim na analizie w kontekście atrakcyjności gminy pod względem lokowania się na jej terenie inwestorów, firm świadczących różnego typu usługi, przez co podnoszących możliwości rozwojowe miasta .
5. Siła przetargowa nabywców (mieszkańców gminy oraz osób przybywających do gminy) wskazuje na potencjalne możliwości zaspokojenia potrzeb zainteresowanych osób (przede wszystkim mieszkańców) przez rynek lokalny.

Uproszczona analiza 5 sił Portera w kontekście Gminy Dobre Miasto wskazuje na pozytywny rozwój czynnika czwartego – podstrefa ekonomiczna oraz rozwój miasta w kontekście nadania i umocnienia regionalnej, historycznej i indywidualnej tożsamości miasta.

5.3. Analiza wewnętrzna organizacji (Kluczowe czynniki sukcesu)

Analiza kluczowych czynników sukcesu opiera się na analizie zasobów i umiejętności analizowanej organizacji. Metoda powyższa opiera się na metodzie Pareto, opartej na zasadzie 20 – 80 (- 20 % naszych działań przynosi 80 % sukcesu). Przy realizacji analizy przy tej metodzie niezbędny jest stworzenie tabeli kluczowych czynników sukcesu, ustalenie wagi dla poszczególnych czynników, przypisanie poszczególnym czynnikom oceny (tj. określenie jaki poziom określony przez ocenę spełniony został w poszczególnych kategoriach oraz wyliczenie tzw. wartości ważonej dla poszczególnych czynników. Otrzymane wyniki wykażą, na czym organizacja (gmina) powinna skupić swoje wysiłki w celu podniesienia konkurencyjności. Dla Gminy Dobre Miasto czynnikami takimi są: potencjalne możliwości „ściągnięcia” inwestorów zewnętrznych, wykorzystanie usytuowania gminy na międzynarodowej trasie, promocja i rozwój walorów przyrodniczo – historycznych Dobrego Miasta.

5.4. Analiza zewnętrzna organizacji (Analiza Stakeholders)

Analiza strategiczna Stakeholders jest analizą polegającą na badaniu grup zainteresowania działalnością organizacji. W przypadku gminy analiza powyższa jest niezbędną przy realizacji przez gminę wszelkich typów inwestycji. Podobnie zastosowanie jej jest zalecane przy podejmowanych działaniach rewitalizacyjnych.

Działaniem pozwalającym na uzyskanie informacji na temat ewentualnych działań rewitalizacyjnych była przeprowadzona ankietyzacja wśród mieszkańców miasta, która potwierdziła zainteresowanie rewitalizacją miasta oraz zaskutkowała wyłonieniem projektów priorytetowych.

5.5. Pozycjonowanie strategiczne (SWOT/TOWS)

Analiza SWOT jako podstawowe narzędzie analizy strategicznej wykorzystywana jest najczęściej. Zastosowanie jej również jest zalecane przy tworzeniu lokalnego programu rewitalizacji. Analiza SWOT dla Gminy Dobre Miasto przedstawia się w następujący sposób, przedstawiony poniżej:

Tab. 38. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	
1.	Atrakcyjne położenie geograficzne w kontekście: <ul style="list-style-type: none"> • geograficznym: centrum Warmii, tereny zielone, woda, • możliwości sportowo –rekreacyjnych, • na obszarze chronionego krajobrazu rzeki Łyna (korytarz ekologiczny rzeki Łyna), • infrastrukturalnym: przy drodze krajowej E-51.
2.	Atrakcyjne zabytki w mieście i gminie;
3.	Niski stopień zanieczyszczenia powietrza przy braku większych zakładów przemysłowych;
4.	Duża powierzchnia lasów, obfitujących w zasoby naturalne;
5.	Obszary o silnym potencjale innowacyjnym (przemysł meblarski, suszarnia warzyw; przetwórstwo spożywcze);
6.	Znaczne zasoby siły roboczej;
7.	Oferta pracy korzystna dla pracodawców (niski koszt siły roboczej);
8.	Obszar Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
9.	Infrastruktura techniczna: <ul style="list-style-type: none"> • nadwyżki energii cieplnej, • nie wykorzystane zasoby oczyszczalni ścieków, • wysoki poziom zwodociągowania i skanalizowania miasta.
10.	Wystarczająca sieć szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego.
11.	Ponadlokalne oddziaływanie Dobrego Miasta.

SŁABE STRONY	
1.	Wysoki poziom bezrobocia;
2.	Brak korelacji kwalifikacji zawodowych osób poszukujących pracy z zapotrzebowaniem pracodawców;
3.	Niezadowalająca jakość dróg lokalnych, brak parkingów i obwodnicy miasta;
4.	Braki i zły stan techniczny zasobów komunalnych (zwłaszcza lokali socjalnych);
5.	Słabo rozwinięta przedsiębiorczość;
6.	Odczuwalne skutki gospodarczego upadku dużych przedsiębiorstw;
7.	Niedostateczna powierzchnia terenów pod inwestycje;
8.	Ograniczony rynek wewnętrzny i niska siła nabywcza ludności;
9.	Niedostateczny zakres i zły stan techniczny bazy kulturalno – sportowej;
10.	Mały udział zagospodarowanych terenów zielonych i rekreacyjnych;
11.	Brak infrastruktury turystycznej;
12.	Niedostateczne nasycenie usługami gastronomicznymi;
13.	Niedostatecznie wykształcone nawyki zachowań pro – zdrowotnych;
14.	Brak alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
15.	Brak infrastruktury okołobiznesowej.

SZANSE

1. Możliwość współfinansowania rozwoju społeczno – gospodarczego środkami pomocowymi;
2. Położenie geograficzne:
  - na obszarze Warmii,
  - obszar przygraniczny zewnętrznej granicy Unii Europejskiej.
3. Atrakcyjność przyrodniczo - turystyczna regionu – wzrost zapotrzebowania na usługi turystyczne (agroturystyka);
4. Wspieranie przez Państwo rozwoju sektora MŚP;
5. Korzystne tendencje rozwoju małych miast w aspekcie napływu mieszkańców z innych środowisk (dużych aglomeracji, starszych ludzi etc.);
7. Rosnący popyt wsi na ofertę gospodarczo-społeczną miast;
8. Budowa urządzeń infrastruktury sportowej.

ZAGROŻENIA

1. Niski przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa;
2. Stagnacja rozwojowa „ściany wschodniej”;
3. Narastanie zagrożeń bezpieczeństwa społecznego (patologie wśród młodzieży);
4. Pauperyzacja społeczeństwa;
5. Apatia i bezradność życiowa związane z trwałym bezrobociem ;
6. Drenaż potencjału społecznego do obszarów o wyższej dynamice rozwojowej („ucieczka” młodych i wykształconych);
7. Słaba dostępność komunikacyjna (słaba sieć dróg, duża odległość od lotniska, niedostateczna sieć kolejowa i autobusowa);
8. Brak skuteczności w pozyskiwaniu środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
9. Zmiana prawodawstwa w zakresie zbioru zadań własnych gmin i zasad ich finansowania;

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Według H. Weihricha analiza SWOT powinna uwzględniać dwa etapy „życia organizacji”¹⁴:

1. Analizę bieżącą życia organizacji i przewidywanie jej przyszłych warunków działania;
2. Projektowanie strategii dla czterech typów sytuacji strategicznej;

W przypadku Jednostek Administracji Publicznej, analiza z zakresu punktu pierwszego powinna być przeprowadzona w kontekście:

- analizy bieżącej sytuacji Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście,
- analizy bieżącej miasta i gminy Dobre Miasto.

Niniejsze podejście wyróżnia cztery typy strategii, odpowiadające następującym sytuacjom:

¹⁴ A. Pomykalski, Nowoczesne Strategie Marketingowe, Wydawnictwo INFOR, Warszawa 2001, s. 46.

1. **Strategia „Maxi – maxi” (SO)** – strategia skupiająca się na wykorzystaniu istniejących szans oraz silnych stron;
2. **Strategia „Mini – maxi” (WO)** – ma miejsce w przypadku przewagi słabych stron nad mocnymi, lecz istnieje „nadwyżka” szans nad zagrożeniami;
3. **Strategia „Maxi– mini” (ST)** – ma miejsce wówczas, gdy silne strony przeważają nad słabymi, jednak w sytuacji przewagi zagrożeń nad szansami;
4. **Strategia „Mini - mini” (WT)** – w przypadku organizacji biznesowych strategia powyższa prowadzi do upadku firmy. Dla JST oraz gmin, miast stosowanie powyższej skutkuje do stagnacji, braku rozwoju, a tym samym „cofania się” w rozwijającym się regionie).

Analiza macierzy SWOT w przypadku gminy Dobre Miasto wskazuje na potrzebę stosowania strategii „Mini – maxi”.

Przy zastosowaniu niniejszej strategii zaleca się podjęcie działań w kierunku usprawnienia działania samej organizacji (JST), jak również zadbanie o promocję gminy podkreślenie jej walorów (promocja tożsamości kulturowej gminy oraz atrakcji przyrodniczych).

Działania powyższe powinny być realizowane poprzez wykorzystanie wszystkich szans – dogodnie usytuowanie, wolne tereny pod inwestycje, umiejscowienie na trasie międzynarodowej. Poprzez wykorzystanie ogólnodostępnych środków unijnych, należałoby również zadbać o podniesienie kwalifikacji i zmniejszenie bezrobocia w gminie. W zakresie poziomu i jakości życia należałoby zadbać o jakość otoczenia mieszkańców Dobrego Miasta oraz kontynuować podjęte działania w zakresie walki patologią.

III. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZO – PRZESTRZENNEGO MIASTA

III.1. Polityki i strategie

3.1. Polityka Regionalna Unii Europejskiej

Znamienną cechą obszaru Unii Europejskiej jest jej różnorodność obszarowa, wielokulturowość, wielonarodowość oraz bogactwo tradycji, postrzegane jako jeden z fundamentów, na których powinien opierać się dalszy rozwój Wspólnoty Europejskiej¹⁵.

Różnorodność obszarowa, polegająca na wieloaspektowych cechach naturalnych lub nabytych cechach przestrzenno – ekonomiczno – społecznych poszczególnych regionów, determinuje występowanie różnic między poszczególnymi obszarami, zwanymi regionami.¹⁶

Poziom występowania określonych zasobów w regionie (naturalnych – klimat, ukształtowanie terenu, gleby, infrastrukturalnych – drogi, sieci przesyłowe), wpływają na osiedlanie się na danym obszarze wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz powstawaniem nowych przedsiębiorstw i jednostek okołobiznesowych. Zjawisko zróżnicowania regionalnego zostało zarejestrowane już w momencie tworzenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i zapisane w Traktacie Rzymskim. Pierwsza strategia rozwoju regionalnego została przyjęta w 1972r. Jednak dopiero powołanie odpowiednio ukształtowanego instrumentu finansowego – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), rozpoczęło właściwe działania regionalne¹⁷.

Aktualnie polityka regionalna realizowana jest w ramach wielu polityk wewnętrznych, tworzonych programów oraz strategii na różnych poziomach zarządzania.

Za podstawę realizacji wszelkich działań przyjęła nadrzędne zasady, wykorzystywane w tworzonych programach. Do zasad tych zaliczamy:

1. **Zasadę koncentracji środków** (celem zasady skupienie i skierowanie środków finansowych na najbardziej potrzebujące obszary);
2. **Zasadę programowania** (realizacja zadań poprzez opracowane długofalowe programy);
3. **Zasadę partnerstwa** (w celu osiągnięcia wyższej skuteczności i efektywności);
4. **Zasada dodatkowości** (środki unijne stanowią jedynie dopełnienie środków krajowych);

---

¹⁵ M. Bujnowski, *Polityka spójności UE i jej realizacja w Polsce*, w: *Polityka Gospodarcza UE*, pod red. E. Kaweckiej – Wyrzykowskiej, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2009, s. 83.

¹⁶ M. Rudnicki, *Polityka regionalna Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2000, s. 17.

¹⁷ J. Zombrit, *Mechanizmy Rynku Wewnętrznego Unii Europejskiej*, wydawnictwo Difin, Warszawa 2008 r. s.319.

5. **Zasad komplementarności** (ustalenie proporcji między środkami unijnymi i krajowymi w finansowaniu poszczególnych przedsięwzięć);
6. **Zasad subsydiarności** (realizacja poszczególnych zadań na odpowiednich szczeblach – najbliższych określonym zagadnieniom);
7. **Zasad koordynacji** (skupienie wszystkich źródeł finansowania na przyjętych celach);
8. **Zasad kompatybilności** (zgodność polityki regionalnej i innych polityk oraz ich wzajemne uzupełnianie);
9. **Zasada spójności** (dotyczy spójności polityki regionalnej względem polityk krajowych);
10. **Zasada monitorowania oraz oceny** (przyjęto trzy etapy dokonywania oceny: ocena ex ante, ocena mid term, ocena ex post).

Zasady powyższe są wskazywane do stosowania w realizowanych projektach współfinansowanych z funduszy UE. Polityka regionalna realizowana jest między innymi przez Politykę Spójności.

Polityka Spójności stanowi jeden z obszarów współpracy w I filarze w sferze współpracy gospodarczej¹⁸. Realizowana jest w regionach krajów spełniających tzw. „zapóźnienie gospodarcze”. Wyznacznikiem w tym względzie jest między innymi wskaźnik PKB, (mniejszy niż 75 % średniej unijnej)¹⁹. Celem polityki spójności jest wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej Wspólnot Europejskich²⁰. Aktualnie realizowana w obowiązującym okresie programowania na lata 2007 – 2013, stanowi jeden z fundamentów Strategii Lizbońskiej²¹. Głównym celem postawionym w bieżącym okresie programowania w polityce spójności jest konwergencja²².

Finansowymi instrumentami polityki regionalnej są fundusze strukturalne, Fundusz Spójności oraz Europejski Bank Inwestycyjny. Największą rolę wśród tych narzędzi pełnią fundusze strukturalne, a szczególnie EFRR.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego wspiera wszelkiego rodzaju inwestycje. Z pomocą powyższego funduszu realizowane są wszelkiego rodzaju inwestycje. Za wyjątkiem przedsięwzięć realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, skierowanego na zasoby

---

¹⁸ Fundusze Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007 – 2013, red. Z. Bajko, B. Józwik, M. Szewczak, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 42.

¹⁹ M. Greta, Unijna polityka spójności w strategii lizbońskiej i jej wpływ na podnoszenie konkurencyjności „starego kontynentu”, w: Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej, red. M.K. Sawicka, M. Noga, Wydawnictwo Cedetu, Warszawa 2008, s. 100.

²⁰ Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe. Prawo materialne i polityki, pod red. J. Barcza, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2006, s. I-25.

²¹ Fundusze Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007 – 2013, op. cit. s.42.

²² M. Bujnowski, Polityka spójności UE i jej realizacja w Polsce, op. cit., s.83

ludzkie, współfinansuje projekty realizowane w ramach Programów Operacyjnych oraz Regionalnych Programów Operacyjnych.

Wszystkie projekty realizowane przez Dobre Miasto uwzględniają opisywane zasady polityki regionalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zasady koncentracji,

3.2. Agenda terytorialna Unii Europejskiej

Zaakceptowana na nieformalnym spotkaniu ministrów ds. rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku w dniach 24 - 25 maja 2007 roku „Agenda Terytorialna”, jako kierunek zaplanowanych działań obrała stworzenie bardziej konkurencyjnej i zrównoważonej Europy²³.

Opracowana na podstawie przyjętych priorytetów rozwoju regionalnego w Luksemburgu w 2005 roku oraz raportu ekspertów „*Stan terytorialny i perspektywy Unii Europejskiej*”, realizuje zarówno „*Strategię Lizbońską*”, jak i „*Strategię Goeteborską*” Rady Europejskiej, które wzajemnie się uzupełniają.

Do celów postawionych na przyszłość, przyjęła wzmocnienie spójności terytorialnej, poprzez policentryczny rozwój regionalny – integrację terytorialną w obszary zamieszkane. Celem, który został postawiony do osiągnięcia, jest solidarność terytorialna, zapewniająca lepsze warunki życia oraz wyższą jego jakość, przy zachowaniu równych szans i ukierunkowaniu na potencjał regionalny i lokalny.

Metodami, jakimi ma zostać zrealizowana Agenda, jest stała realizacja, opartych na współpracy zadań, angażujących różnych uczestników i interesariuszy rozwoju terytorialnego na szczeblu politycznym, administracyjnym i technicznym.

Niezbędnym narzędziem realizującym ten zamiar jest dialog i partycypacja społeczna, w szerszym zakresie rozumiany jako zarządzanie terytorialne „*territorial governance*”.

Agenda terytorialna zwraca uwagę na większe uwzględnianie w tworzonych politykach potencjału lokalnego.

Uzupełnieniem Agendy Terytorialnej jest Karta Lipska w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich, podejmująca zintegrowany rozwój obszarów miejskich, jako zadanie o wymiarze europejskim.

Podstawą Agendy Terytorialnej są trzy główne cele Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (EPRR), tj.:

---

²³ www.mrr.gov.pl, 04.06.2009.

- zrównoważony rozwój oraz policentryczny system miast, w tym powstawanie partnerstw pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi,
- zapewnienie równego dostępu do wiedzy i infrastruktury,
- zrównoważony rozwój poprzez rozsądne zarządzanie oraz ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Dogłębnie przeanalizowane i wspólnie ustalone przez sektor publiczny i prywatny decyzje inwestorskie powinny wpływać na efektywność realizowanych przedsięwzięć.

Jednym z wyzwań współczesnej Europy są również problemy demograficzne. Spadek populacji w grupie ludzi młodych, wymusza podniesienie poziomu i atrakcyjności zamieszkiwania na danym obszarze.

Z drugiej strony nieunikniona potrzeba przemieszczania się na policentrycznym terytorium Europy, jak również państw sąsiadujących wymaga zapewnienia zrównoważonego rozwoju multimodalnych systemów transportowych.

Wyjątkowość walorów przyrodniczych, kulturowych oraz zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, winny stanowić fundament, stwarzający perspektywy rozwojowe, chroniący jednak tożsamość kulturową.

Opracowany niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji, w tym przyjęte cele uwzględniają zapisy zarówno Agendy Terytorialnej, jak i Karty Lipskiej.

Gmina Dobre Miasto dąży, między innymi poprzez zaplanowane działania rewitalizacyjne, do zrównoważonego rozwoju, zapewniającego swoim mieszkańcom możliwość atrakcyjnego zamieszkania, realizowania swoich pasji życiowych i podjęcia odpowiedniego zatrudnienia.

3.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

Na podstawie wytycznych UE określającej główne cele polityki spójności oraz uwzględniając uwarunkowania społeczno – gospodarcze Polski, przyjęto Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007- 2013 (NSRF). Dokument określa obszary wsparcia w okresie siedmiu lat w oparciu o trzy instrumenty finansowe: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności.

Dokument powyższy stanowi ramy odniesienia dla powstałych programów operacyjnych. W swoich zapisach uwzględnia postanowienia Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015.

Prócz zasad polityki regionalnej, wymienionych w powyższym podpunkcie 3.1, NSRO dodatkowo uwzględniają:

- **Równość szans** – w ramach realizacji NSRO wspierana będzie zasada równości szans, co oznacza zapewnienie wsparcia zasady równości mężczyzn i kobiet oraz uwzględnienie problematyki równości na wszystkich etapach realizacji poszczególnych działań;
- **Społeczeństwo obywatelskie** – stworzenie trzeciej poza sferą publiczną i biznesową przestrzeni dla aktywności obywatelskiej,
- **Trwały i zrównoważony rozwój** – podstawą realizacji wszelkich zadań w ramach współfinansowania z funduszy strukturalnych jest znalezienie konsensusu pomiędzy efektywnością ekonomiczną podejmowanych działań, z promocją zasad zrównoważonego rozwoju i równości szans.

Celem Strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest tworzenie warunków dla rozwoju konkurencyjności, gospodarki opartej na wiedzy oraz przedsiębiorczości, zapewniających wzrost, zatrudnienie oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Wyrównanie szans rozwojowych poszczególnych grup społecznych i obszarów geograficznych będzie odbywało się głównie poprzez eliminację barier stojących na przeszkodzie zwiększenia mobilności zawodowej, społecznej i przestrzennej oraz zapewnienie równego dostępu do infrastruktury społecznej, technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla konkurencyjności poszczególnych jednostek obszarowych (transportowa, edukacyjna, zdrowia i kultury). Przedstawiony cel strategiczny realizowany będzie poprzez poszczególne cele szczegółowe (horyzontalne):

1. Poprawę dostępności i jakości usług publicznych;
2. Poprawa jakości zasobów ludzkich i ich spójności;
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej;
4. Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym znaczenia sektora usług;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów;
6. Wyrównanie szans rozwojowych.

Przyjęte zasady, realizujące działania rewitalizacyjne w Dobrym Mieście wpisują się w cele horyzontalne Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Cel strategiczny Lokalnego Programu Rewitalizacji jest spójny z celem strategicznym określonym w NSRO.

3.4. Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015 to program gospodarczy, określający wizję gospodarczego, społecznego i przestrzennego rozwoju kraju.

Strategia przewiduje gruntowną modernizację kraju poprzez poprawę jakości i poziomu życia mieszkańców. Osiągnięcie powyższego celu zależy od:

- uproszczenia i zmniejszenia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej,
- racjonalizacji wydatków publicznych,
- sprawnie działającej administracji publicznej.

Zakłada się, iż dzięki tym działaniom nastąpi:

- zmniejszenie bezrobocia,
- wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych,
- łatwiejszy dostęp do edukacji,
- poprawę stanu zdrowia i bezpieczeństwa,
- budowa społeczeństwa obywatelskiego,
- odpowiednie wykorzystanie posiadanych zasobów.

Celem głównym strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców polski – poszczególnych obywateli.

Cel główny Narodowej Strategii Kraju realizowany jest poprzez osie tematyczne – priorytety:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej;
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego wartości;
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty i bezpieczeństwa;
5. Rozwój obszarów wiejskich;
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Powyższe cele mają zostać zrealizowane poprzez:

- oprawę procesu stanowienia prawa,
- podniesienie sprawności i nowoczesności administracji publicznej,
- poprawę jakości i dostępności usług publicznych,
- podniesienie poziomu prawodawstwa dla funkcjonowania rynku,
- poprawę funkcjonowania finansów publicznych,
- skuteczny system zarządzania środkami unijnymi.

W zakresie realizacji Narodowej Strategii Kraju, postawione cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta wpisują się szczególnie w Priorytet 6, szczególnie poprzez działania ukierunkowane na wsparcie i poprawę stanu materialnego dziedzictwa kulturowego, wyrównanie szans rozwojowych obszarów problemowych.

3.5. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (NSRR) jest średniookresowym dokumentem planistycznym określającym uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo oraz koordynację polityki sektorowej w poszczególnych województwach na lata 2007 – 2013. Obok Narodowego Planu Rozwoju oraz Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju stanowi zasadniczy dokument planistyczny, określający kierunki rozwoju Polski i jej regionów oraz przemian w przestrzeni kraju w nadchodzącym okresie programowania Unii Europejskiej. Dokument określa priorytety i kryteria wyodrębniania obszarów wsparcia, zasady i kryteria wsparcia finansowego programów wojewódzkich z punktu widzenia polityki państwa. Stanowi punkt odniesienia dla preliminowania wysokości i kierunków wydatkowania środków z budżetu państwa, w tym środków zagranicznych, na realizację kontraktów wojewódzkich.

NSRR określa także sposób koordynacji działań wszystkich ministrów oraz funduszy celowych, które są zgodne z celami i zasadami polityki rozwoju regionalnego państwa, są terytorialnie ukierunkowane i przewidziane do wdrożenia w ramach kontraktów.

Celami realizowanej polityki regionalnej państwa na lata 2007 – 2015 jest:

- poprawa konkurencyjności gospodarczej poszczególnych regionów,
- pokonywanie specyficznych problemów niektórych regionów,
- wyrównanie szans rozwojowych niektórych regionów.

W rozbiciu na poszczególne aspekty w NSRR postawione zostały następujące zadania:

1. Określenie głównych problemów rozwoju regionalnego kraju i wskazanie, jakie są możliwości ich rozwiązania oraz jak ich rozwiązywanie może wspierać procesy rozwoju w bieżącym okresie programowania;
2. Określenie celów polityki regionalnej rządu, sposobów jej realizowania oraz podstaw finansowania.

3. Wskazanie na regionalne uwarunkowania realizacji sektorowych programów horyzontalnych oraz określenie sposobów ich koordynacji przez politykę regionalną państwa.
4. Wskazanie na związki polityki regionalnej i polityki przestrzennego zagospodarowania państwa oraz określenie realizacyjnych i finansowych realizacji między tymi politykami.
5. Określenie zasad rozdziału środków przypadających na regionalne programy operacyjne realizowane w poszczególnych województwach.
6. Określenie priorytetów, jakimi powinny kierować się samorzady województw w formułowaniu swoich polityk rozwoju regionów, które mają być finansowane w ramach regionalnych programów operacyjnych, oraz zasad rozdziału środków na poszczególne priorytety – przy przyjęciu możliwości różnicowania tych zasad w zależności od specyfiki regionu(ów).
7. Określenie procedur przygotowywania regionalnych programów operacyjnych oraz ich uzgadniania.
8. Wskazanie na konieczne zmiany w warstwie regulacyjnej oraz w szeroko rozumianym, otoczeniu rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, których wprowadzenie jest konieczne dla osiągnięcia zakładanych celów i stosowania założonych instrumentów.

Narzędziami realizującymi powyższe cele są:

- kontrakty wojewódzkie,
- programy sektorowe i horyzontalne rządu,
- zintegrowane programy operacyjne,

Główną przesłanką, która towarzyszyła sposobowi formułowania celów, było odejście od ujęcia gałęziowego, a nawet sektorowego zapisywania celów polityki regionalnej.

Wachlarz priorytetów w celach pierwszym oraz trzecim stanowi wykaz zagadnień istotnych z punktu widzenia polityki regionalnej i przestrzennej państwa, a także realizowanych przez same regiony. Działania te zostały zoperacjonalizowane i finansowane w ogólnopolskich Programach Operacyjnych i w 16 Regionalnych Programach Operacyjnych.

Zakres i zawartość celu drugiego będzie przede wszystkim wyrazem działań i przedsięwzięć prorozwojowych, mających charakter wewnątrzregionalny. Operacjonalizacja i finansowanie tych działań będzie się odbywać w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych.

Cele operacyjne Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013:

- **Cel strategiczny 1: Wzrost konkurencyjności polskich województw;**

• **Cel operacyjny 1.1: Przez rozwój funkcji metropolitalnych do międzynarodowej konkurencyjności polskich regionów;**

- 1.1.1. Poprawa skomunikowania najważniejszych ośrodków miejskich Polski z transportowym układem Europy oraz tych ośrodków między sobą.
- 1.1.2. Rozwijanie ezgozennnych funkcji metropolitalnych w największych miastach Polski i zwiększanie dzięki temu ich atrakcyjności lokalizacyjnej oraz poprawa warunków dla przedsiębiorstw innowacyjnych.
- 1.1.3. Programowanie oraz implementacja nowych form zarządzania obszarami metropolitalnymi w celu podniesienia jego skuteczności i racjonalizacji działań.

Cel operacyjny 1.2: Zwiększanie wewnętrznej spójności funkcjonalnej polskich regionów

- 1.2.1. Rozwijanie systemów wewnątrzregionalnych transportowych wiążących stolice regionu z jej regionalnym zapleczem, integracja tych systemów z miejskim systemem komunikacyjnym.
- 1.2.2. Rozwijanie ośrodków subregionalnych oraz wspomaganie ich potencjału konkurencyjnego w drodze wzmocnienia ich gospodarczych, badawczych, edukacyjnych (szczególnie w zakresie szkolnictwa wyższego), kulturalnych i instytucjonalnych powiązań ze stolicami województw.
- 1.2.3. Tworzenie regionalnych systemów innowacji w ramach ogólnokrajowego Systemu Wspierania Innowacji i Transferu.
- 1.2.4. Umacnianie przyrodniczego i kulturowego potencjału regionów dla potrzeb ich mieszkańców, gospodarki i turystyki, pozwalające na dalszą poprawę środowiska przyrodniczego kraju i wzmocnienie oraz restaurację jego zasobów kulturowych.
- 1.2.5. Inspirowanie i wspieranie przedsięwzięć lokalizowanych wzdłuż układów komunikacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym (autostrady i drogi ekspresowe, drogi wodne, lotniska oraz kolej) dla tworzenia zespołów przemysłowych, centrów zaawansowanych technologii, centrów logistycznych układów kooperacyjnych itp.).

Cel operacyjny 1.3: Wzmacnianie potencjału innowacyjnego regionów

- 1.3.1. Zwiększanie potencjału zaplecza badawczo-rozwojowego i akademickiego kraju oraz międzyregionalna jego integracja zapewniająca przyspieszenie rozwoju pozametropolitalnych ośrodków naukowo-badawczych i akademickich.
- 1.3.2. Stwarzanie warunków w regionach dla zwiększania potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw oraz poziomu ich zaawansowania technologicznego.

1.3.3. Tworzenie ogólnokrajowego Systemu Wspierania Innowacji i Transferu Technologii (SWITT).

Cel operacyjny 1.4: Instytucje wspomagające konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjną województw

1.4.1. Usprawnienie obsługi inwestorów i przedsiębiorców, poprawienie dostępu do kapitału, budowa i rozwijanie regionalnych instytucji wyspecjalizowanych w kompleksowej obsłudze inwestorów (*one desk-shop*), wspieranie i tworzenie regionalnych funduszy kapitałowych, pożyczkowych, wzmocnienie istniejących tego typu instytucji.

1.4.2. Przygotowywanie i prowadzenie kompleksowej promocji regionów jako atrakcyjnych lokalizacji przedsiębiorstw i mieszkańców, obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz promocja produktów regionalnych na rynkach krajowych i międzynarodowych.

1.4.3. Wspieranie i rozwijanie instytucji współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej samorządów wojewódzkich i ich instytucji, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej.

Cel operacyjny 1.5: Rozwój zasobów ludzkich potrzebnych dla nowoczesnej gospodarki

1.5.1. Rozwijanie szkolnictwa na wszystkich poziomach, szczególnie zaś akademickiego, wspomaganie integracji placówek edukacyjnych z instytucjami publicznymi w regionach.

1.5.2. Rozwijanie regionalnych systemów kształcenia ustawicznego, kształcenia dorosłych, kształcenia na odległość, szkoleń zawodowych i specjalistycznych; uruchamianie i rozwijanie programów stypendialnych, stażowych; wspieranie międzyregionalnej i międzynarodowej współpracy w tym zakresie.

1.5.3. Tworzenie materialnych i organizacyjnych podstaw dla rozwijania społeczeństwa informacyjnego, upowszechnianie technik i sieciowych systemów teleinformatycznych w sferze publicznej (administracja, edukacja, kultura) oraz gospodarce.

1.5.4. Podwyższenie poziomu aktywności ekonomicznej ludności i przedsiębiorczości, wspieranie przedsięwzięć nakierowanych na podniesienie poziomu zatrudnialności (kwalifikacji i motywacji) mieszkańców, w tym szczególnie samozatrudnienia.

1.5.5. Integracja społeczności lokalnych oraz zbiorowości regionalnych, wspomaganie inicjatyw i samoorganizacji społecznej oraz instytucji rozwoju lokalnego, międzysektorowego partnerstwa oraz regionalnych porozumień (sieci) na rzecz rozwoju. Wspieranie organizacji społecznych oraz działań na rzecz umacniania społeczeństwa obywatelskiego, w tym kultywowania lokalnych tradycji etnicznych i kulturowych.

Cel strategiczny 2: Wykorzystywanie potencjału endogenicznego regionów

- Priorytet 1: Infrastruktura transportowa i ochrony środowiska oraz przedsięwzięcia jej towarzyszące
- Priorytet 2: Zwiększanie poziomu innowacyjności polskich regionów oraz przygotowania ich mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w gospodarce opartej na wiedzy
- Priorytet 3: Przestrzenna, gospodarcza i społeczna integracja regionów metropolitalnych
- Priorytet 4: Tworzenie instytucji pobudzania konkurencyjności regionu i usprawniania zarządzania układami terytorialnymi
- Priorytet 5: Współpraca międzyregionalna i współpraca transgraniczna

Cel strategiczny 3: Wyrównywanie szans rozwojowych województw - ma za zadanie wspomoczenie własnych wysiłków samorządów wojewódzkich w zwiększaniu szans rozwoju regionów najsłabiej rozwiniętych, o strukturach gospodarczych i społecznych niedostosowanych do wymogów współczesnej gospodarki, słabo wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

- **Cel operacyjny 3.1: Przyspieszenia rozwoju Polski Wschodniej** - zwiększenie szans rozwoju Polski Wschodniej (województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego oraz podkarpackiego).
- **Cel operacyjny 3.2: Przyspieszenia rozwoju Pomorza Środkowego** (ze szczególnym uwzględnieniem byłych dwóch miast wojewódzkich – Koszalina i Słupska
- **Cel operacyjny 3.3: Kompleksowa restrukturyzacja Górnego Śląska** - pomoc zewnętrzna w zakresie celu operacyjnego 3.3. powinna być kierowana głównie na przedsięwzięcia, podejmowane w obszarze: wzmacnianie metropolitalnych funkcji Katowic, odbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej i transportowej oraz jej funkcjonalna integracja, modernizacja i remontowanie zasobów mieszkaniowych i innych budynków, dalsze różnicowanie profili kształcenia, przewyciężanie zależności od zasobów wiedzy zgromadzonej w tradycyjnych sektorach gospodarki i sytemu edukacyjnego.

Cel operacyjny 3.4: Rewitalizacja miast – pomoc skierowana do miast średnich i małych, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, niepozwalającej na likwidację zaniedbań wynikających z tzw. luki remontowej oraz z negatywnych często skutków transformacji. Pomoc skierowana do tych miast powinna być podejmowana na rzecz kompleksowej rewitalizacji, która może przyczynić się do korzystnych przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych, poprawiając jednocześnie jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego. Celem rewitalizacji powinno być również zachowanie walorów historycznych (w tym głównie urbanistycznych i architektonicznych), podkreślenie ich

unikatowości i kolorytu lokalnego, co może zwiększyć ich atrakcyjność turystyczną, a tym samym przyczynić się do wzrostu szans rozwojowych.

Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone w następujących przypadkach:

- **obszary miast o dużych walorach architektonicznych i urbanistycznych, będące elementami historycznego dziedzictwa, szczególnie narażone na bezpowrotne zniszczenie;**
- **tereny przemysłowe, dające się stosunkowo szybko przystosować do nowych funkcji miejskich;**
- **miasta o istotnym znaczeniu dla rozwoju otaczających je układów lokalnych, znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej;**
- **miasta o wysokich walorach turystycznych.**

Zasada koncentracji obowiązująca w NSRR powinna skłaniać do uruchamiania programów rewitalizacji w pierwszym rzędzie tych miast, które leżą na wyznaczonych wyżej zwartych obszarach problemowych.

Postawione cele w Lokalnym Programie Rewitalizacji Dobrego Miasta są kompatybilne względem celów Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w szczególności z Celem strategiczny 3: Wyrównywanie szans rozwojowych województw, Cel operacyjny **3.4: Rewitalizacja Miast.**

3.6. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

W województwie warmińsko–mazurskim, dokumentem podstawowym przedstawiającym cele, koncepcje i zasady wdrażania polityki spójności w kontekście polityki regionalnej jest **Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2020**

Głównym celem **Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020** jest "**Spójność ekonomiczna, przestrzenna i społeczna Warmii i Mazur z regionami Europy**". W czym spójność ekonomiczną należy rozumieć jako wzrost gospodarczy, umożliwiający województwu zmniejszenie dystansu rozwojowego w stosunku do innych regionów kraju i Europy. Z kolei Spójność społeczną tworzą powstające miejsca pracy i poprawa warunków życia społeczności województwa.

Natomiast pod pojęciem spójności przestrzennej należy rozumieć włączenie się województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej oraz poprawę powiązań komunikacyjnych w regionie.

Osiągnięcie powyższego celu w zakresie rozwoju regionalnego Warmii i Mazur wymaga zarówno działań zewnętrznych, dotyczących problematyki transportowej i europejskiej przestrzeni bałtyckiej, jak również uwzględnienia działań służących wzmocnieniu roli miast województwa, jako ośrodków rozwoju lokalnego i ponadlokalnego ze szczególnym uwzględnieniem funkcji metropolitarnej dla stolicy województwa.

Strategia rozwoju województwa przewiduje, że w okresie jej obowiązywania (do 2020 roku) działania swe skoncentruje w trzech obszarach:

1. Priorytet I - Konkurencyjna Gospodarka

2. Priorytet II - Otwarte Społeczeństwo,

3. Priorytet III – Nowoczesne sieci.

Działania powyższe zostaną zrealizowane w ramach trzech Celów strategicznych (Wyk.15):

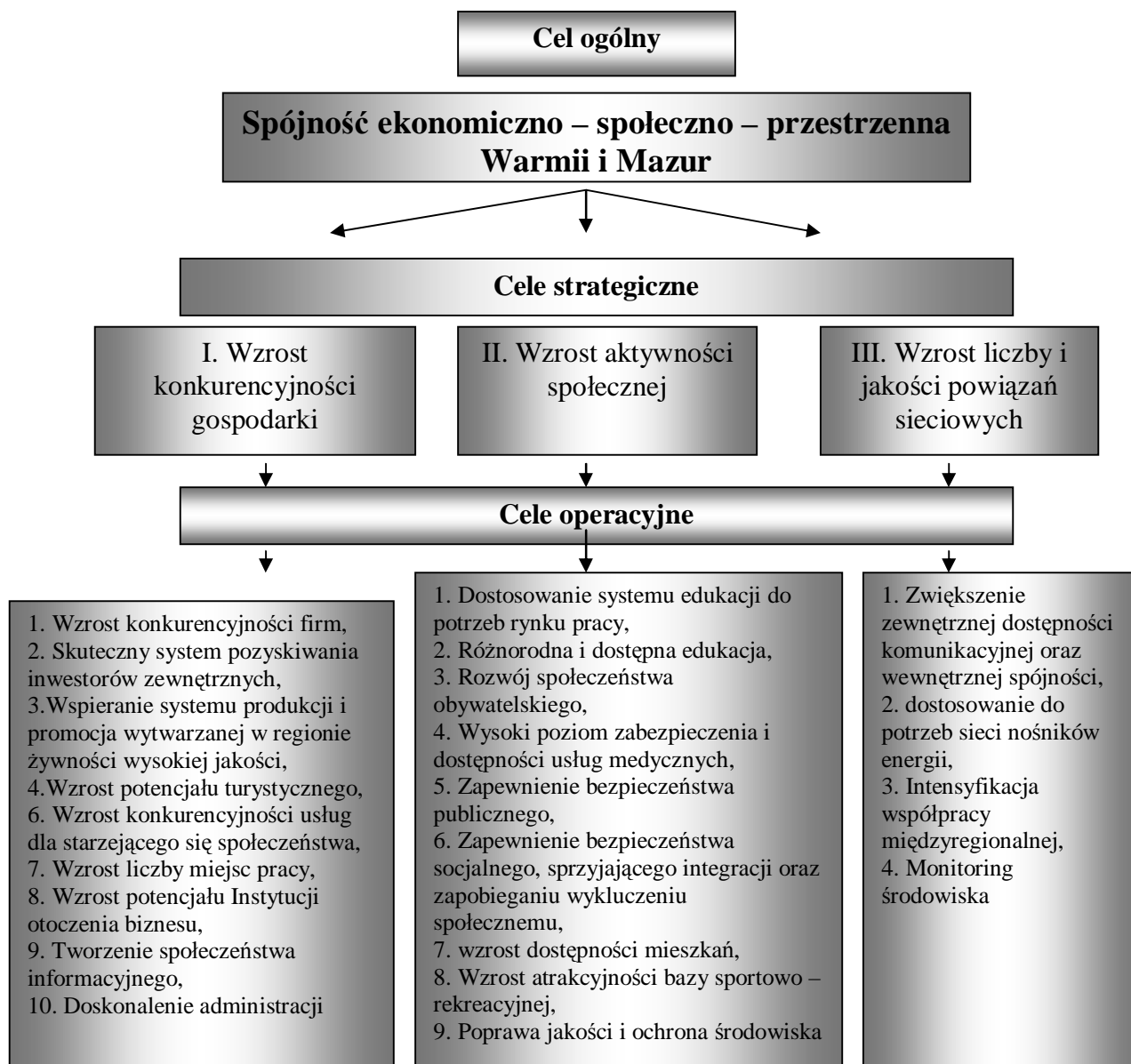
1. Cel 1. - Wzrost konkurencyjności gospodarki,

2. Cel 2. – Wzrost aktywności społecznej,

3. Cel 3. – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych.

Wyk. 15. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2020.

System wdrażania strategii rozwoju Warmii i Mazur stanowi zintegrowany proces, oparty na sprzężeniu zwrotnym, w zakresie wdrażania części, należącej do województwa strategii Polityki Spójności, szczebla krajowego.

Efekt wdrożenia strategii zależy od wielu czynników, między innymi od zaangażowania wszystkich instytucji, beneficjentów oraz uregulowań prawnych, a przede wszystkim woli współpracy w osiąganiu połączonych ze sobą, często w sposób nierozzerwalny, poszczególnych

celów, w oparciu o wojewódzkie strategie i programy branżowe²⁴ oraz o strategię poszczególnych samorządów²⁵.

Realizacja celów strategii województwa odbywa się poprzez realizację strategii lokalnych. Z kolei możliwości współfinansowania realizowanych koncepcji ze środków pomocowych, przy pomocy programów operacyjnych, umożliwi uzyskanie szybszych i bardziej kompleksowych efektów.

Realizacja zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta wpisuje się w Cel Strategiczny I – Wzrost konkurencyjności gospodarki.

3.7. Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto jest programem gospodarczym o horyzoncie czasowym 10 – 15 lat. Biorąc pod uwagę, iż obowiązuje od roku 1998, postawione cele winny być zrealizowane do roku 2013, tj. do końca okresu programowania na lata 2007 – 2013.

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto w ramach określenia celu głównego stawia osiem postulatów skierowanych na rozwój gminy:

1. Uporządkowanie strefy przemysłowej poprzez:
  - Unormowanie stanu prawnego wszystkich obiektów,
  - Podjęcie działań zmierzających do ujednoczenia prowadzonych branż,
  - Poprawa estetyki budynków i terenów przyległych,
2. Uporządkowanie centrum miasta poprzez:
  - zmianę architektury istniejącej zabudowy szczególnie przy placu Jana Pawła II oraz ul. Malczewskiego, Sowińskiego i Orła Białego,
  - zaakcentowanie poszczególnych części miasta ze względu na pełnione funkcje: (handlowo – usługową (ul. i pl. Jana Pawła II, Warszawska, Zwycięstwa), zabytkową i turystyczną (ul. Sowińskiego, Orła Białego), rekreacyjną (Warszawska, Grunwaldzka, Zwycięstwa).

---

²⁴ Regionalna Strategia Innowacji dla województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2015, Strategia Rozwoju Turystyki do 2015 roku, Strategia Rozwoju Edukacji w województwie Warmińsko – Mazurskim do 2015 roku, Strategia Rozwoju Kultury do roku 2015, Strategia Pomocy społecznej do roku 2015, Program Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami, Wojewódzki Program zwiększenia lesistości na lata 2001 – 2010, Program Rozwoju Regionalnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2004 -2006

²⁵ w przypadku Dobrego Miasta – Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto.

3. Przygotowanie uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i działalność gospodarczą;
4. Budowa Obwodnicy na drodze międzynarodowej Olsztyn – Kaliningrad z podstawową infrastrukturą (stacje benzynowe, parkingi dla tirów, motele) z zaangażowaniem kapitałów prywatnych;
5. Promocja strefy przemysłowej (w tym specjalnej strefy ekonomicznej) jako korzystnego miejsca inwestycji i tworzenia nowych miejsc prac;
6. Zwiększenie ofert i promocji walorów turystycznych gminy:
  - spływy kajakowe rzeką Łyną,
  - organizacja międzynarodowej trasy rowerowej,
  - uporządkowanie bazy turystycznej nad jeziorem Limajno,
  - organizowanie imprez kulturalnych o zasięgu ponad regionalnym identyfikujących się z Dobrym Miastem,
7. Informowanie rolników o zmianach, które nastąpią po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej,
  - intensyfikacja hodowli bydła i drobiu,
  - intensyfikacja produkcji roślinnej z uwzględnieniem zdrowej żywności,
  - rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego,
  - rozwój agroturystyki.
8. Intensyfikacja działań związanych z ochroną środowiska,
  - dokończenie kanalizacji miasta,
  - kanalizacja przyległych do miasta wsi,
  - popieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
  - stosowanie preferencji przy zamianie kotłowni węglowych na gazowe i w przypadku ocieplenia budynków, które oszczędza energię,
  - ochrona jeziora Limajno i zalesienie stromych stoków przyjeziornych.

Usystematyzowanie i hierarchizacja postawionych celów operacyjnych, sformułowanych w zadania w Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto przedstawia się w następujący sposób:

1. Dokończenie podstawowej infrastruktury;
2. Uporządkowanie centrum miasta;
3. Uporządkowanie strefy przemysłowej;

4. Przygotowanie terenów pod budowę w rejonach ulic Górnej i Olsztyńskiej (rozbudowa istniejącej trafostacji, kolektora, nowego odcinka ulicy);
5. Zagospodarowanie i uzbrojenie terenu przy ul. Długiej i Grunwaldzkiej;
6. Całkowite uzbrojenie terenu wokół ulic Garnizonowej i Jeziorańskiej;
7. Poprawa estetyki Dobrego Miasta w ramach zaangażowania mieszkańców miasta,
8. Budowa prowadzącego do miasta odgałęzienia międzynarodowej trasy rowerowej, parkingu i pola namiotowego,
9. Podjęcie wewnętrznej promocji osiągnięć miasta i dzięki temu uzyskiwanie silniejszej integracji jego mieszkańców i ich mobilizacji na rzecz wspólnych przedsięwzięć.

O ile część z przedstawionych celów oraz przyjęta hierarchizacja częściowo nie odpowiadają bieżącej sytuacji w gminie, o tyle większość z przyjętych celów nadal pełni funkcję kierunkowskazów pozytywnie wpływających na rozwój gminy.

Kompatybilność postulowanych celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta względem Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto jest widoczna szczególnie w celu 2.

Również wybór przedstawionych zadań, zaplanowanych do ubiegania się o środki na rewitalizację w ramach Działania 4.2. Rewitalizacja Miast Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia Mazury na lata 2007 - 2013 przyjętych jako wynik ankietyzacji, pokrywa się z przyjętą hierarchizacją w ramach Strategii, również w punkcie drugim.

3.8. Program Ochrony Środowiska Gminy Dobre Miasto

Nadrzędnym celem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobre Miasto jest **„Zrównoważony rozwój gminy Dobre Miasto, regionu i jego mieszkańców”**. Program opracowany został na lata **2006- 2011**. W ramach celu nadrzędnego sformułowane zostały **cele główne i szczegółowe, tj.:**

1. Cel główny: Zasoby i stan środowiska przyrodniczego:

Cel 1 – Wysokie walory krajobrazowe,

Cel 2 – Skuteczna ochrona przyrody,

Cel 3 – Bogactwo florystyczne i faunistyczne gminy,

Cel 4 – Równowaga gatunkowa,

Cel 5 – Lasy dostosowane do potrzeb i możliwości środowiska,

Cel 6 – Jakość gleby powyżej lub na poziomie wymaganych standardów,

Cel 7 – Eksploatacja kopalin zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju,

Cel 8 –Udział energii z odnawialnych źródeł energetycznych do co najmniej 7,5 % w 2010r.,

2. Cel główny: Poprawa jakości środowiska:

Cel 1 – Dobry stan wód,

Cel 2 – Sztynny System osłony przeciwpowodziowej,

Cel 3 – Czyste powietrze,

Cel 4 – Dobry klimat akustyczny,

Cel 5 – Ograniczenie zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady,

Cel 6 – Sprawny system ochrony środowiska przed awariami,

Cel 7 –Sprawny system kontroli dystrybucji, składowania i stosowania chemikaliów w celu zapewnienia pełnego bezpieczeństwa zdrowia ludzi i bezpieczeństwa.

3. Cel główny: Edukacja ekologiczna w gminie:

Cel 1 – Skuteczna edukacja ekologiczna i wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa.

Opracowany Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z celami przyjętymi w Programie Ochrony Środowiska. Zapisane w nim przedsięwzięcia będą realizowane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy program przejdzie również **proces strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**, w celu zidentyfikowania ewentualnych potencjalnych zagrożeń mogących wystąpić przy realizacji poszczególnych inwestycji, wpisanych w LPR.

3.9. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobre Miasto

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Dobre Miasto na lata 2009 – 2018, jest dokumentem planistycznym, średniookresowym.

Wymóg opracowania strategii społecznej wynika między innymi z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. W art. 17 ust. 1 określa zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, do których należy między innymi opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób z grup szczególnego ryzyka.

Przyjętą wizją strategii jest: „*Efektywna polityka społeczna Gminy Dobre Miasto realizowana przez instrumenty pobudzające społeczną aktywność i zapewniające bezpieczeństwo socjalne mieszkańców*”.

Przyjętym celem głównym strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych służyć ma osiągnięciu tejże wizji tak, aby w 2018 roku Gmina Dobre Miasto była miejscem:

- zapewniającym bezpieczeństwo socjalne swoim mieszkańcom,
- które troszczy się o dobrą kondycję rodziny, osób niepełnosprawnych i starszych,
- gdzie współpraca instytucji publicznych i organizacji pozarządowych odbywa się w sposób aktywny.

Celem podejmowanych przez gminę Dobre Miasto działań w obszarze polityki społecznej powinno być osiągnięcie takiego stanu więzi społecznych żeby społeczeństwo było zdolne w największym możliwym zakresie rozwiązywać pojawiające się przed nim problemy i zagrożenia i w sposób pełny uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem, który wyznacza cele i działania, których realizacja przyczyni się do :

- zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom,
- lepszej kondycji rodzin, osób niepełnosprawnych i starszych,
- współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych odbywa się w sposób aktywny.

Powyższe zrealizowane zostanie przez następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie skutkom długotrwałego bezrobocia;

- Cel operacyjny 1.1. Aktywizacja społeczno –zawodowa osób długotrwałe Bezrobotnych;
- Cel operacyjny 1.2. Ograniczenie zjawiska dziedziczenia bezrobocia;
- Cel operacyjny 1.3. Ograniczenie bezrobocia wśród kobiet;
- Cel operacyjny 1.4. Wspieranie osób powyżej 50 roku życia na rynku pracy.

Cel strategiczny 2. Prawidłowo funkcjonująca rodzina;

- Cel operacyjny 2.1. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie;
- Cel operacyjny 2.2. Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju młodego Pokolenia;

- Cel operacyjny 2.3. Promowanie rodzinnego modelu życia;
- Cel operacyjny 2.4. Podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej;
- Cel operacyjny 2.5. Tworzenie warunków do zaspokajania podstawowych potrzeb Mieszkaniowych;

Cel strategiczny 3. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej;

- Cel operacyjny 3.1. Przeciwdziałanie nasilaniu się zjawisk uzależnień od środków Psychoaktywnych;
- Cel operacyjny 3.2. Ograniczanie zjawiska bezdomności;
- Cel operacyjny 3.3. Ograniczanie postaw roszczeniowych i konsumpcyjnego stylu życia klientów pomocy społecznej;
- Cel operacyjny 3.4. Integracja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem Społecznym;

Cel strategiczny 4. Ograniczenie alienacji ludzi starszych i niepełnosprawnych;

- Cel operacyjny 4.1. Zmniejszanie barier komunikacyjnych i architektonicznych oraz innych ograniczeń utrudniających uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i edukacyjnym
- Cel operacyjny 4.2. Tworzenie warunków do zwiększenia aktywności i samodzielności osób niepełnosprawnych;
- Cel operacyjny 4.3. Rozwój różnorodnych form integracji społecznej osób Starszych;
- Cel operacyjny 4.4. Rozwój usług ukierunkowanych na zaspokajanie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;

Cel strategiczny 5. Sprawny system współpracy jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowym;

- Cel operacyjny 5.1. Stworzenie systemu przepływu informacji o formach działania poszczególnych instytucji i organizacji;
- Cel operacyjny 5.2. Rozwój wolontariatu.

Realizowane projekty wpisane w niniejszy program, będą miały pozytywny wpływ na realizację poszczególnych projektów wpisanych w Lokalny Program Rewitalizacji . Ze względu

na swój charakter i beneficjentów dla których są realizowane, stanowią wypełnienie **luki rewitalizacyjnej tzw. sfery społecznej.**

3.10. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Plany zagospodarowania miejscowego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobre Miasto, które jako główną oś rozwoju wskazuje: **FUNKCYJNY ROZWÓJ MIASTA I GMINY Z UWZGLĘDNIENIEM WARUNKÓW GOSPODARCZYCH ORAZ WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH, A TAKŻE POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W WARUNKACH EKOLOGICZNEJ RÓWNOWAGI , FUNKCJONALNEJ SPRAWNOŚCI I ESTETYCZNEJ ATRAKCYJNOŚCI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.**

Podstawą opracowania niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji była dbałość o zgodność wszystkich wpisanych przedsięwzięć ze Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

III.2. Powiązania i kompatybilność względem innych dokumentów

2.1. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 - 2013

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 - 2013 (RPO WiM) został opracowany z zastosowaniem przede wszystkim przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Krajowe ramy prawne dla opracowania i realizacji Programu stanowi ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.).

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013 jest: **Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych.**

Cel ten osiągnięty będzie poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

- 1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług**
- 2. Wyższą konkurencyjność województwa jako miejsce pracy i życia**
- 3. Poprawę połączeń sieciowych województwa warmińsko – mazurskiego**

Cele RPO WiM osiągnane będą poprzez koncentrację środków finansowych na siedmiu „merytorycznych” osiach priorytetowych oraz szesnastu działaniach, wspartą środkami pomocy technicznej tj.:

1. Przedsiębiorczość

- 1.1. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw
- 1.2. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu
- 1.3. Wspieranie wytwarzania i promocji produktów regionalnych

2. Turystyka

- 2.1. Wzrost potencjału turystycznego
- 2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej

3. Infrastruktura społeczna

- 3.1. Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną
- 3.2. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności medycznej i opiekuńczej

4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast

- 4.1. Humanizacja blokowisk
- 4.2. Rewitalizacja miast
- 4.3. Restrukturyzacja terenów powojсковych i przemysłowych

5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna

- 5.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej warunkującej rozwój regionalny
- 5.2. Infrastruktura transportowa służąca rozwojowi lokalnemu

6. Środowisko przyrodnicze

- 6.1. Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska
- 6.2. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami i zniszczeniami

7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

7.2. Promocja i ułatwianie dostępu do usług teleinformatycznych

8. Pomoc techniczna

8.1. Wsparcie procesu realizacji RPO 2007-2013 oraz programowania na lata 2014–2020

8.2. Działania informacyjne i promocyjne

Dokumentami uzupełniającymi zapisy RPO WiM są szczegółowe opisy poszczególnych osi priorytetowych. Dla celów operacyjnych działania osi priorytetowej podzielono dodatkowo na poddziałania.

Opracowany Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z zapisami RPO WiM, IV Osi Priorytetowej – „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast”.

2.2. Pozostałe dokumenty krajowe, regionalne i lokalne

Zadania wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta, potencjalnie współfinansowane w ramach IV Osi Priorytetowej „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast”. Działanie 4.2. Rewitalizacja Miast, są komplementarne względem pozostałych Osi Priorytetowych RPO WiM:

- Oś priorytetowa nr 1. Przedsiębiorczość (w szczególności działanie 1.1. – *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*),
- Oś Priorytetowa nr 2. Turystyka (w szczególności działanie 2.1.- *Wzrost potencjału turystycznego*) Komplementarność z innymi Programami Operacyjnymi,
- PO Kapitał Ludzki (w szczególności oś priorytetowa nr 7 – *Promocja integracji społecznej*).

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Przystępując do tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjęto założenie równości i wzajemnego przenikania potrzeb sfery przestrzennej, ekonomicznej i społecznej.

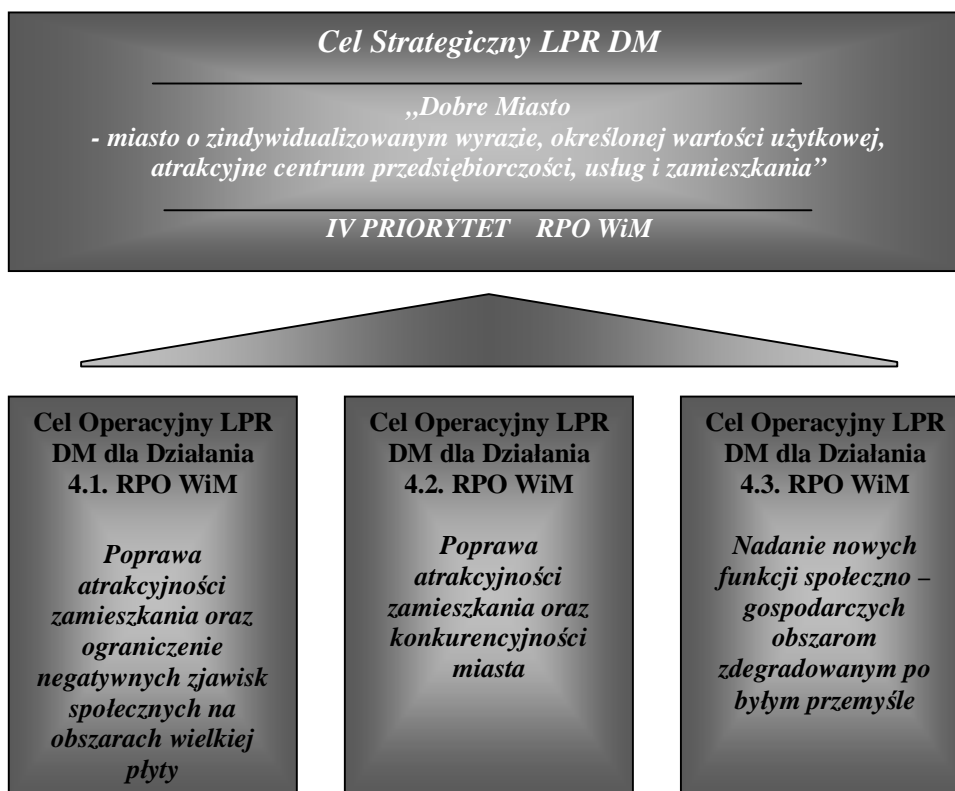
W warunkach Dobrego Miasta, w których poziom patologii i biedy jest równie zauważalny jak poziom degradacji infrastruktury ubogich dzielnic miasta, programowe połączenie warstw: społecznej i ekonomicznej i przestrzennej, stanowi jedyną metodę odnowy i uatrakcyjnienia przestrzeni miejskiej.

Priorytetowym czynnikiem fazy programowania i realizacji procesu rewitalizacji jest akceptacja społeczna proponowanych rozwiązań. Dlatego po podjęciu decyzji o przystąpieniu do tworzenia lokalnego programu rewitalizacji władze Dobrego Miasta zainicjowały dialog społeczny, przybliżając wstępne założenia programu i zapraszając do składania indywidualnych wniosków i sugestii.

Metoda dialogu społecznego będzie kontynuowana przez społeczną dyskusję nad każdą aktualizacją programu, oraz mobilizację i aktywizację społeczności lokalnej na rzecz aktywnego uczestniczenia w procesie jego realizacji. Podobny proces partycypacji społecznej Lokalny Program Rewitalizacji przeszedł w ramach jego aktualizacji na przełomie czerwca i lipca 2009 roku oraz na przełomie marca i kwietnia 2011 roku.

Kontekst społeczny, zachowanie lokalnej tożsamości, dziedzictwa kulturowego, wzrost jakości i poziomu życia, wpływający na rozwój całego miasta, stanowią nadrzędne cele Lokalnego programu Rewitalizacji Dobrego Miasta, przedstawione poniżej:

Rys. 10. Cel strategiczny oraz cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

Źródło: Opracowanie własne.

IV.1. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

Lokalizacja zdelimitowanego obszaru została ustalona na podstawie:

- metody wskaźnikowej określonej przez Instytucję Zarządzającą,
- wielokryterialnych analiz strategicznych uwzględniających wewnętrzne i zewnętrzne czynniki, obrazujące sytuację miasta,
- przeprowadzonych kilkakrotnie konsultacji społecznych,
- wyników analiz przeprowadzonych badań społecznych (metoda ankietowa).

Zastosowanie w/w metodologii - analiz poziomych, pionowych i krzyżowych, w trzech głównych płaszczyznach problemowych – w sferze przestrzennej, ekonomicznej i społecznej, pozwoliło skutecznie zdiagnozować obszary problemowe wymagające wsparcia. Wymagana Instytucji Zarządzającej i przyjęta przez Gminę metoda wskaźnikowa dookreśliła obszar, który

wyznaczono, jako potencjalny obszar rewitalizacji. Na podstawie wytycznych oraz przeprowadzonych badań w obszarze działania 4.2. wyłoniono projekty, które ze względu na swoją społeczną wagę zostaną zrealizowane jako priorytetowe. Dla obszaru G przyjęto, iż zrealizowane zostaną projekty zgłoszone przez potencjalnych beneficjentów tego obszaru – spółdzielnie mieszkaniowe oraz wspólnoty mieszkaniowe.

Wyznaczając terytorialny zasięg obszarów rewitalizacji, zgodnie z przyjętą w polityce regionalnej zasadą koncentracji, zwrócono uwagę na efekt potencjalnej polaryzacji na pozostałe, nie objęte programem tereny miasta.

W ramach przeprowadzonej delimitacji, w obszarze podlegającym rewitalizacji ujęto :

- tereny historycznej zabudowy miejskiej, objęte ochroną konserwatorską, stanowiące tzw. dziedzictwo kulturowe,
- obszary o znacznej degradacji infrastruktury technicznej i budynków,
- obszary charakteryzujące się wysokim poziomem bezrobocia mieszkańców oraz znacznym stopniem wykluczenia społecznego, biedy, występowaniem patologii społecznych i bezradnością,
- miejsca publiczne lub potencjalne miejsca publicznr aktualnie nieekonomicznie wykorzystywane o dużym potencjale rozwojowym;
- zdegradowane obszary wielkiej płyty.

Ostatecznie wyodrębniony obszar o podobnych uwarunkowaniach, zbieżnych barierach społeczno – ekonomiczno – gospodarczych oraz podobnych preferencjach rozwoju obejmuje **powierzchnię 54,25 ha, co stanowi 11,16 % miasta.**

Obszar ten niemalże pokrywa się z obszarem ochrony konserwatorskiej, obejmującej swym zasięgiem „Stare Miasto” i historyczne przedmieścia: Jeziorańskie, Olsztyńskie i Orneckie. Dodatkowo w bieżącym dokumencie „wzbożacy” został o wymagające wsparcia tereny najbardziej zdegradowanych blokowisk.

Struktury staromiejskie są trwałym majątkiem Dobrego Miasta o wymiernej wartości i pomimo ich niezadowalającego stanu, należą do najistotniejszych składników dziedzictwa kulturowego. Założeniem działań rewitalizacyjnych jest powstanie obszaru o zindywidualizowanym wyrazie, określonej wartości użytkowej i wysokiej atrakcyjności, na którym prowadzone będą działania na rzecz ożywienia gospodarczego i społecznego,

zwiększenia potencjału turystycznego i kulturalnego. Działaniem wspomagającym w/w przedsięwzięcie jest rewitalizacja najbardziej zdegradowanych obszarów blokowisk.

Ekspozycja wartości zabytkowych i poszczególnych obiektów umożliwi rozwój nowych form aktywności gospodarczej i społecznej. Oprócz przeważającej na obszarze rewitalizacji funkcji mieszkaniowej przewiduje się powstanie punktów usługowych, generujących nowe miejsca pracy, w zakresie gastronomii, handlu detalicznego, przedstawicielstw firm, a także rozwój bazy kulturalno – rekreacyjno – sportowej. Przewiduje się również utworzenie infrastruktury społecznej promującej drobną przedsiębiorczość i działania na rzecz reorientacji zawodowej, służącej ochronie i pomocy najsłabszych grup społecznych.

Podjęte działania rewitalizacyjne, poprzez efekt polaryzacji przyczynią się do podniesienia atrakcyjności pozostałych obszarów i miejsc. Utworzenie infrastruktury społecznej wpłynie na rozwój kultury, edukacji, a tym samym zaktywizuje dużą część osób biernych społecznie i zawodowo do realizacji własnych pasji w nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektach.

Głębsza analiza obszaru kryzysowego pozwoliła ustalić siedem podobszarów rewitalizacji o jeszcze bardziej zbieżnej infrastrukturze przestrzennej, różnej w podobszarach od A-F, w stosunku do nowo wyznaczonego obszaru G – wyznaczonego pod działanie Humanizacja blokowisk.

Tab. 39. Zasięg terytorialny obszaru rewitalizacji, w podziale na podobszary

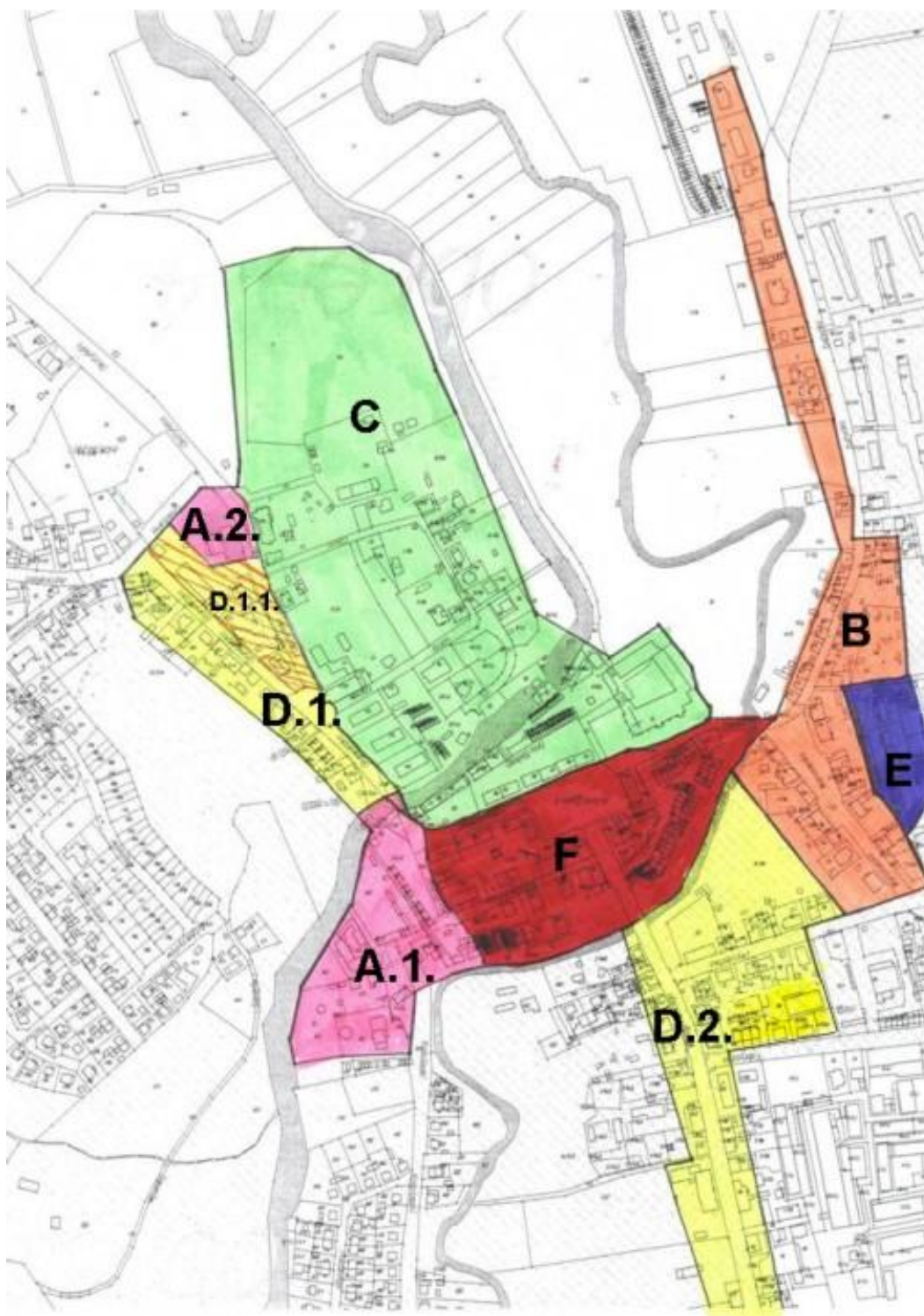
Podobszar	Zasięg terytorialny
A, w tym:	
A.1.	Teren położony między rzeką Łyną i Małą Łyną, ograniczony drogą łączącą ulice: Orła Białego i Malczewskiego, oraz drogą dojazdową do garaży przy ulicy Kościuszki
A.2.	Teren położony pomiędzy ulica Cmentarną i ulica Olsztyńską, obejmujący zasięgiem Centrum Pomocy Społecznej
B	Obszar obejmuje budynki przy ulicy Warszawskiej obustronnie, budynki przy ulicy Łużyckiej obustronnie do wysokości schodów łączących ulice Łużycką z ulicą Kolejową i dalej lewostronnie do budynku nr 63 włącznie
C	Teren ograniczony ulicami Rzeszutka, Orła Białego, Grunwaldzka, Olsztyńską, oraz rzeką Łyną, obejmujący zasięgiem Stadion Miejski, oraz Kolegiatę Dobromiejską

D, w tym:	
D.1.	Obszar obejmujący kompleks szpitalny (D.1.1.), ograniczony ulicą Olsztyńską oraz obejmujący jednostronnie budynki przy ulicy Grunwaldzkiej
D.2.	Teren ograniczony rzeką Mała Łyna oraz ulicą Zwycięstwa, sięgający do zaplecza ulicy Warszawskiej, obejmujący obustronnie budynki przy ulicy Wojska Polskiego do skrzyżowania drogi krajowej nr 51 z drogą wojewódzką nr 507
E	Obszar ograniczony ulicą Zwycięstwa, obejmujący „Dom Stażysty” oraz budynek handlowo-usługowy położony przy ulicy Warszawskiej
F	Historyczne Centrum Miasta, ograniczone rzeką Mała Łyna oraz ulicami: Rzeszutka i Orła Białego
G	Obszary tzw. „Wielkiej płyty” obejmujące część obszaru wokół ulicy Łużyckiej oraz część obszaru wokół ulicy Grudziądzkiej.

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Poniżej przedstawiono dwie mapy poglądowe, wyznaczające obszary podlegające rewitalizacji, z podziałem na podobszary. Pierwsza z map zawiera delimitowany obszar dla działania 4.2. Rewitalizacja miast, obejmujący podobszary A, B, C, D, E, F. Na drugiej mapie zaznaczony został podobszar G, dla Działania 4.1. Humanizacja blokowisk.

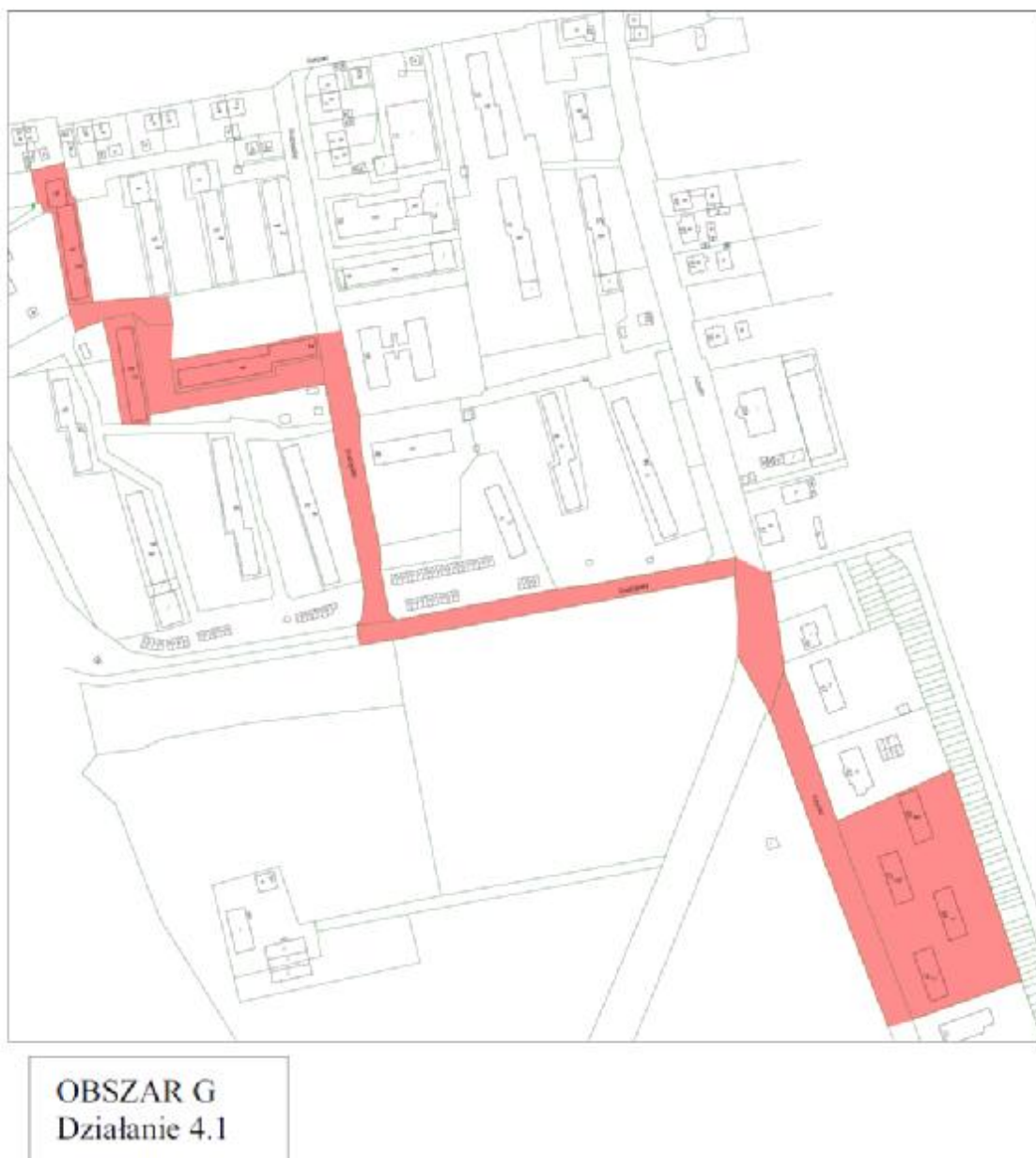
Rys. 11. Mapa obszaru rewitalizacji, z zaznaczonymi podobszarami.
Działanie 4.2. Rewitalizacja Miast

Źródło : Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

**Rys. 12. Mapa obszaru rewitalizacji, z zaznaczonym podobszarem.
Działanie 4.1. Humanizacja Blokowisk**

Delimitowany obszar w ramach poszczególnych podobszarów, opracowany został również według poszczególnych ulic (adresami). Poniżej przedstawiony został wykaz ulic wraz z adresami w układzie tabelarycznym. (tab. 40).

Tab. 40. Wykaz ulic wraz z adresami na obszarze podlegającym rewitalizacji

Oznaczenie podobszaru	Zasięg podobszaru
A₁	ul. Sowińskiego
	ul. Kościuszki 2A, 2B, 2C, 2D, 2E,
	ul. Malczewskiego 13
A₂	ul. Olsztyńska 3
B	ul. Łużycka 2, 2A, 3, 4, 5, 6,7,8,9,10, 12,14, 17, 19, 21, 22,24, 26, 26a, 28, 28a, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 49, 51, 53, 55, 55a, 57, 59, 61, 63,
	ul. Warszawska (bez budynku 13, 5A, 5B)
C	ul. Orła Białego 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 22, 24, 26, 30, 32, 28,
	ul. Grunwaldzka 2, 2a,4,6,
	ul. Górna 1, 1a, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 9a, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24,
	ul. Olsztyńska 2, 4, 4a, 8, 10, 12- brama cmentarna,
D_{1.1.}	ul. Grunwaldzka 10, 10a, 10b
D₁	ul. Grunwaldzka 7, 13, 9a, 9b, 9c, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 31a, 33, 35, 37, 37a, 39, 41,
D₂	ul. Wojska Polskiego (bez numeru 2)
	ul. Fabryczna 2, 1a, 1b, 1c, 3, 5
	ul. Zwycięstwa 1, 1a, 2, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3, 4, 5, 6, 7, 7a, 8, 9
E	ul. Warszawska 5A, 5B, 13
	ul. Gdańska 11,
	ul. Zwycięstwa 11 (Dom Stażysty)
F	ul. Wojska Polskiego 2,
	ul. Malczewskiego 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11,
	ul. Orła Białego 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13,
	pl. Jana Pawła II,
	ul. Ks. Emila Rzeszutka,
	ul. Jana Pawła II,
G	ul. Grudziądzka 10,12,8
	ul. Łużycka 65,67,69,71

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Należy zaznaczyć, iż zgodnie z wytycznymi IV Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast, wyodrębniony obszar od A do F podlegać będzie zadaniom z zakresu działania 4.2. Rewitalizacja miast. Natomiast podobszar G wpisujący się w problematykę blokowisk, zrewitalizowany zostanie w ramach działania 4.1. Humanizacja blokowisk.

IV.2. Liczba i struktura mieszkańców obszaru

W obszarze podlegającym rewitalizacji w 2006 roku zameldowanych było **2809** mieszkańców. W tym, na poszczególnych podobszarach liczba mieszkańców kształtowała się następująco:

- Podobszar A.1. – 72 osoby,
- Podobszar A.2. – 3 osób,
- Podobszar B – 580 osób,
- Podobszar C – 554 osoby,
- Podobszar D.1.1. – 3 osoby
- Podobszar D.1. – 198 osób
- Podobszar D.2. – 535 osób,
- Podobszar E – 478 osób,
- Podobszar F – 426 osób,
- Podobszar G – 627osób.

Najwięcej osób zameldowanych było w następujących podobszarach:

- Podobszar G – 627 osób,
- Podobszar B – 580 osób,
- Podobszar C – 554 osoby.

Najmniej zameldowanych osób zamieszkiwało następujące podobszary:

- Podobszar A.2. – 3 osoby,
- Podobszar D.1.1. – 3 osoby,
- Podobszar A.1. – 72 osoby,

Tab. 41. Liczba mieszkańców (zameldowanych) na obszarze rewitalizacji w 2006 roku

Oznaczenie podobszaru	Zasięg podobszaru	Liczba mieszkańców
		2006
A ₁	ul. Sowińskiego w całości	67
	ul. Kościuszki 2A, 2B, 2C, 2D, 2E,	4
	ul. Malczewskiego 13	1
	OGÓŁEM A₁	72
A ₂	ul. Olsztyńska 3	3
	OGÓŁEM A₂	3

B	ul. Łużycka 2, 2A, 3, 4, 5, 6,7,8,9,10, 12,14, 17, 19, 21, 22,24, 26, 26a, 28, 28a, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 49, 51, 53, 55, 55a, 57, 59, 61, 63,	428
	ul. Warszawska w całości (bez budynku 13, 5A, 5B)	152
	OGÓLEM B	580
C	ul. Orła Białego 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 22, 24, 26, 30, 32, 28,	218
	ul. Grunwaldzka 2, 2a,4,6,	131
	ul. Górna 1, 1a, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 9a, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24,	139
	ul. Olsztyńska 2, 4, 4a, 8, 10, 12- brama cementarna,	66
	OGÓLEM C	554
D_{1.1.}	ul. Grunwaldzka 10, 10a, 10b	3
	OGÓLEM D_{1.1.}	3
D₁	ul. Grunwaldzka 7, 13, 9a, 9b, 9c, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 31a, 33, 35, 37, 37a, 39, 41,	198
	OGÓLEM D₁	198
D₂	ul. Wojska Polskiego (bez numeru 2)	378
	ul. Fabryczna 2, 1a, 1b, 1c, 3, 5	64
	ul. Zwycięstwa 1, 1a, 2, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3, 4, 5, 6, 7, 7a, 8, 9	93
	OGÓLEM D₂	535
E	ul. Warszawska 5A, 5B, 13	214
	ul. Gdańska 11,	10
	ul. Zwycięstwa 11 (Dom Stażysty)	254
	OGÓLEM E	478
F	ul. Wojska Polskiego 2,	8
	ul. Malczewskiego 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11,	229
	ul. Orła Białego 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13,	126
	pl. Jana Pawła II,	0
	ul. Ks. Emila Rzeszutka,	9
	ul. Jana Pawła II,	54
	OGÓLEM F	426
G	ul. Grudziądzka 10, 12, 8	460
	ul. Łużycka 65, 67, 69, 71	167
	OGÓLEM G	627
Ogólna liczba mieszkańców na obszarze rewitalizacji		3476

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Mieszkańcy opisywanych obszarów w większości stanowią grupę osób wymagających wsparcia. Grupę powyższą można podzielić na kilka podgrup, charakteryzujących się nieco innymi problemami asymilacyjnymi. Największą z nich stanowią rodziny z dziećmi, przy czym rodziny z dziećmi, to ponad 40 % wszystkich osób korzystających z pomocy. Wśród rodzin z dziećmi najczęściej było rodzin z jednym dzieckiem, tylko 8 % z nich, to rodziny z czwórką i większą liczbą dzieci. Obserwowanym zjawiskiem jest również wzrost liczby rodzin niepełnych.

Nieco inaczej wygląda sytuacja w obszarze G, w którym przeważają osoby w tzw. wieku poprodukcyjnym (emeryci i renciści).

IV.3. Sposób wyboru obszaru rewitalizacji

Podstawowym dokumentem na podstawie którego przyjęto określony sposób delimitacji są „Wytyczne Instytucji Zarządzającej do opracowywania Lokalnych Programów Rewitalizacji” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013.

Wytyczne, określają sposób przeprowadzenia delimitacji obszarów podlegających rewitalizacji w kontekście osiągnięcia celu głównego Osi Priorytetowej „**Wzmocnienie miast o wysokim potencjale rozwojowym, jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkania**”

Wszelkie realizowane zadania w obszarze rewitalizowanym, wg wytycznych, winny być skierowane na wyeliminowanie przyczyn i skutków degradacji obszarów, ich ożywienie - zarówno w aspekcie gospodarczym, jak i społecznym. Struktura wytypowanych projektów rewitalizacyjnych powinna składać się z kompleksowych działań technicznych, społecznych i ekonomicznych mających na celu przywrócenie dawnej świetności oraz zapewnienie rozwoju obszarów miejskich.

O ile zostaną zdiagnozowane w obszarze miejskim, obejmować powinny trzy grupy obszarów: obszary wielkiej płyty (Działanie 4.1. Humanizacja blokowisk), rewitalizację zabytkowych części miast i miejsc publicznych (Działanie 4.2. Rewitalizacja miast) restrukturyzację i adaptację terenów powojkowych i przemysłowych (Działanie 4.3. Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych).

Podstawą prawną określającą sposób sformułowania wytycznych, określających przyjęty sposób przeprowadzonej delimitacji, są:

1. Art. 35 ust. 3 pkt 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658).

2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210/ z 31.07.2006r.)
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371/ z 27.12.2006r.)
4. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210/1 z 31.07.2006 r.).
5. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 (MRR/H/18(2)/08/08).

Przyjęty Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 uwzględnia rewitalizację obszarów zdegradowanych w trzech sferach:

- Działania 4.1. Humanizacja blokowisk,
- Działania 4.2. Rewitalizacja miast,
- Działania 4.3. Restrukturyzacja terenów powojсковych i przemysłowych.

W zakresie wyznaczania obszarów poddanych rewitalizacji głównymi zasadami, określonymi w wytycznych są:

1. Kompatybilność opracowanego LPR względem postanowień dokumentów planistycznych:
  - Ÿ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym/y mi planem/ami zagospodarowania przestrzennego gminy (jeśli istnieje/a).

Dodatkowo obszar rewitalizacji powinien być spójny z dokumentami strategicznymi, tj.:

- Ÿ Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020;
- Ÿ Strategią lokalną;

Ÿ Pozostałymi dokumentami strategicznymi oraz politykami zarówno w obszarze horyzontalnym, jak i wertykalnym.

Metodologia przyjęta przy wyznaczaniu obszarów poddanych rewitalizacji przyjmuje wyznaczenie obszaru rewitalizowanego, którego sytuacja w odniesieniu do określonych kryteriów jest gorsza od średniej dla danego miasta/województwa. Dodatkowo obszary objęte procesem rewitalizacji (zdegradowane) powinny być określone w oparciu o wyniki badań i analiz oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych zainteresowanych podmiotów .

W ramach opracowania niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji, w oparciu o wytyczne w sprawie opracowywania lokalnych programów rewitalizacji zdelimitowano odrębnie dwa obszary:

- Pierwszy dla działania 4.2. Rewitalizacja miast,
- Drugi dla działania 4.1. Humanizacja blokowisk.

Przy wyznaczaniu obszaru pierwszego przyjęto następujące zasady:

- spełnienie łącznie dwóch, dowolnie wybranych kryteriów spośród zawartych w art. 47 ust.1

Rozporządzenia 1828/2006 tj.:

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- c) niekorzystne trendy demograficzne;
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;
- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Przy czym, przyjęte kryteria określone zostały przez jeden wskaźnik, Poza zaproponowanymi wskaźnikami ilościowymi, dane uzupełniono informacją o opis jakościowy sytuacji na danym obszarze.

Przeprowadzona analiza kryterialna, analizy strategiczne oraz konsultacje społeczne potwierdziły wybór dwóch, niżej przedstawionych kryteriów, w tym wskaźników pozwalających na przeprowadzenie delimitacji dla określenia obszaru poddanego rewitalizacji w Dobrym Mieście, w ramach Działania 4.2. Rewitalizacja miast. Przy wyliczeniu przedmiotowych wskaźników brano pod uwagę wartości poszczególnych składowych, danych za 2006 rok.

Do analizy w zakresie delimitacji obszaru przyjęto następujące wskaźniki :

1. Kryterium: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia/ na 1000 osób,

- **Wskaźnik:** Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (na 1000 mieszkańców obszaru),

2. Kryterium: Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia / na 1000 osób,

- **Wskaźnik:** Liczba bezrobotnych poszukujących pracy 12 miesięcy i dłużej (na 1000 mieszkańców obszaru),

W powyższych obu przypadkach zastosowano wzór:

3. Kryterium: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia / na 1000 osób,

Wskaźnik: Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (na 1000 mieszkańców obszaru),

$$zom / lom = x, \quad \text{oraz} \quad zor / lor = y,$$

$y > x$ – obszar kwalifikuje się do podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Przy czym:

- **zor** - liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (obszar analizowany) – 384 osoby,
- **zom** - liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (obszar miasta) - 561 osób,
- **lor** - liczba ludności (obszar analizowany) – 2809 osób,
- **lom** - liczba ludności (obszar miasta) – 10502 osoby.

wg wzoru:

$$1 \quad zom/ lom = x, \quad x = 561/10502 * 1000 \text{ osób} = 53,00$$

$$2 \quad zor/lor = y, \quad y = 384/2809 * 1000 \text{ osób} = 136,70$$

$y > x, \quad 136,70 > 53$

$y > x$ – obszar kwalifikuje się do delimitacji w ramach wyznaczenia dla działania 4.2.
Rewitalizacja miast,

2. Kryterium 2: Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,

- **Wskaźnik:** Liczba bezrobotnych poszukujących pracy 12 miesięcy i dłużej (na 1000 mieszkańców obszaru),

$dbm / lom = x, \quad \text{oraz} \quad dbr / lor = y,$

$y > x$ – obszar kwalifikuje się do podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Przy czym;

- **dbm** - liczba osób długotrwanie bezrobotnych w mieście wynosiła - 231 osób,
- **dbr** - liczba osób długotrwanie bezrobotnych w obszarze poddanym rewitalizacji– 80 osób,
- **lor** - liczba ludności (obszar analizowany) – 2809 osób,
- **lom** - liczba ludności (obszar miasta) - 10502 osoby.

wg wzoru:

$$1) \quad dbm / lom = x, \quad x = 231/10502 = 0,022 * 1000 \text{ osób}$$

$$2) \quad dbr/lor = y, \quad y = 80/2809 = 0,028 * 1000 \text{ osób}$$

$y > x, \quad 28,48 > 22$

**y > x – obszar kwalifikuje się do delimitacji w ramach wyznaczenia dla działania 4.2.
Rewitalizacja miast.**

Zgodnie z zapisami Wytycznych, przy delimitacji obszaru zdegradowanego, wzięto pod uwagę dwa kryteria oraz dwa wskaźniki (po jednym wskaźniku dla poszczególnych kryteriów) Lista wskaźników stanowi załącznik nr 2 do Wytycznych do opracowywania Lokalnych Programów Rewitalizacji.

Na podstawie przeprowadzonych obliczeń uzyskano wynik, pozwalający uznać wyznaczony obszar dla działania 4.2. Rewitalizacja miast za obszar podlegający działaniom rewitalizacyjnym, a tym samym beneficjenci „mieszcący się” w obszarze rewitalizacji oraz spełniający wymagania zapisów uszczegółowienia mogą ubiegać się o środki na rewitalizację dla działania 4.2. Rewitalizacja Miast.

Delimitacja obszaru drugiego dla humanizacji blokowisk, określonego jako podobzdar G, została zrealizowana w oparciu o kryteria i wskaźniki dla tego działania, zgodne z wytycznymi w sprawie mieszkalnictwa. Według powyższych wytycznych, obszar może zostać wyznaczony do działań rewitalizacyjnych w zakresie mieszkalnictwa tylko wtedy, jeśli spełnia łącznie trzy spośród pięciu kryteriów, określonych wskaźnikami:

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,
- c) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- d) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej,
- e) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Szczegółowa analiza wielokryterialna, przyjętego wstępnie większego obszaru „wielkiej płyty”, wykazała, iż jedynie tylko część tego obszaru, pomimo ogólnej degradacji i zaniedbania może zostać zakwalifikowana do działań rewitalizacyjnych, gdyż jedynie ona spełnia wymogi wskaźnikowe degradacji.

Przy wstępnej analizie pod uwagę wzięto następujące obszary:

- Zasoby mieszkaniowe Spółdzielni Mieszkaniowej „Agros”,
- Zasoby mieszkaniowe Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko – Własnościowej „Pewność”.

Wszystkie budynki znajdujące się w zasobach spółdzielni „Agros” budowane były w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych w tzw. technologii „wielkiej płyty”. Budynki stanowią pozostałość po Państwowym Gospodarstwie Rolnym w Dobrym Mieście.

Mieszkańcami tej spółdzielni w większości są emeryci i renciści (ze 180 rodzin na 108 to renciści). Otrzymują oni niskie uposażenie emerytalne, gdyż głównie stanowią grupę byłych pracowników PGR.

Na terenie spółdzielni nie ma zlokalizowanych parków, placów zabaw, nie działają domy kultury, ani świetlice. Większość dróg, parkingów, chodników jest w bardzo złym stanie. W całym zasobach spółdzielni pilnej modernizacji wymaga instalacja centralnego ogrzewania.

W wyniku analizy wskaźnikowej w obszarze działań rewitalizacyjnych znalazły się budynki oznaczone adresami:

- Łużycka 65,
- Łużycka 67,
- Łużycka 69,
- Łużycka 71.

Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko – Własnościowa „Pewność” w Dobrym Mieście swoją działalność datuje na początek lat sześćdziesiątych. Jest największą i najstarszą spółdzielnią w mieście. Zajmuje powierzchnię 4,5 km², co stanowi niemalże 10 % powierzchni całego miasta. W zasobach spółdzielni mieszkaniowej oraz w budynkach administrowanych przez spółdzielnię w 2006 r. zamieszkiwało 3285 osób, co stanowi 29,6 % całej ludności miasta. W swoich zasobach spółdzielnia posiada 1097 mieszkań o łącznej powierzchni 52.454 m².

Pierwsze budynki spółdzielni zostały zrealizowane w technologii tzw. wielkiego bloku – płyta żerańska (ul. Orła Białego 9, 11, Gdańska, Pionierów i Chodkiewicza). W roku 1975 na ul. Zwycięstwa powstał pierwszy budynek w tzw. technologii „wielkiej płyty” (OWT 67). Kolejne budynki powstałe przy ul. Grudziądzkiej i Łużyckiej kontynuowały technologię wielkopłytową. W zasobach spółdzielni przypada średnio 2,66 osoby na mieszkanie. Struktura demograficzna mieszkańców spółdzielni wskazuje, iż przeważającą większość stanowią ludzie starsi, natomiast młode małżeństwa z dziećmi, to zaledwie kilka mieszkań w danym bloku. Informacje na temat zaległości czynszowych pozwalają ustalić, iż mieszkańcy spółdzielni to w większości osoby – rodziny o średnich dochodach. Zaległości w opłatach w 2006 roku występowały w 216 mieszkaniach, co stanowi niemalże 20 % ogółu zasobów mieszkaniowych spółdzielni.

Pomimo wielu barier technicznych i społecznych, z jakimi borykają się codziennie mieszkańcy, w ramach Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko – Własnościowej „Pewność” udało się wyznaczyć niewielki obszar potencjalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W obszarze niniejszym znalazły się następujące adresy:

- ul. Grudziądzka 10,
- ul. Grudziądzka 12,
- ul. Grudziądzka 8.

Do analizy w zakresie delimitacji obszaru przyjęto następujące kryteria/wskaźniki :

1. Kryterium: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia/ na 1000 osób (za 2006 r.)

- **Wskaźnik:** Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (na 1000 mieszkańców obszaru),

2. Kryterium: Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej / na 100 osób (za 2006 r.)

- **Wskaźnik:** Liczba zarejestrowanych podmiotów na 100 osób.

3. Kryterium: Porównywalnie niski poziom zasobu mieszkaniowego (za 2006 r.)

- **Wskaźnik:** Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków (%).

W powyższych obu przypadkach zastosowano wzór:

1. Kryterium: Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia / na 1000 osób

Wskaźnik - Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (na 1000 mieszkańców obszaru),

$Wskaźnik\ referencyjny\ dla\ województwa\ (wr) = 108$	;	$zor / lor = y$,
--	---	-------------------

$y > wr$ – obszar kwalifikuje się do podjęcia działań rewitalizacyjnych.
--

Przy czym:

- **Z_{4or}** - liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (obszar analizowany) – 71 osób,
- **lor** - liczba ludności (obszar analizowany) – 627 osób,

wg wzoru:

1) $wr = 108$,

2) $zor/lor = y$, $y = 71/627 * 1000 \text{ osób} = 113,24$

$y > wr$, $113,24 > 108$

$y > wr$ – obszar kwalifikuje się do delimitacji w ramach wyznaczenia dla działania 4.1.

Humanizacja Blokowisk

2. Kryterium 2: Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej.

- **Wskaźnik:** Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób.

$Wskaźnik \text{ referencyjny dla województwa } (wr) = 7,8$	;	$dor / lor = y$,
---	---	-------------------

$y < wr$ – obszar kwalifikuje się do podjęcia działań rewitalizacyjnych.
--

Przy czym;

- **dor** - liczba zarejestrowanych podmiotów
- **lor** - liczba ludności (obszar analizowany) – 627 osób,

wg wzoru:

1) $wr = 7,8$

2) $dor/lor = y$,

$$y = 9/627 = 0,0143 * 100 \text{ osób} = 1,44$$

$y < wr,$	$1,44 < 7,8$
-----------	--------------

$y < wr$ – obszar kwalifikuje się do delimitacji w ramach wyznaczenia dla działania 4.1.

Humanizacja Blokowisk,

3. Kryterium: Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Wskaźnik - Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków

$Wskaźnik \text{ referencyjny dla województwa } (wr) = 89,1\%$	;	$100 \% = y$
--	---	--------------

$y > wr$ – obszar kwalifikuje się do podjęcia działań rewitalizacyjnych.
--

Przy czym:

- $wr = 89,1 \%$
- $y =$ zasoby mieszkaniowe obszaru, wybudowane przed 1989 r.²⁶

wg wzoru:

$y > wr,$	$100 \% > 89,1 \%$
-----------	--------------------

$y > wr$ – obszar kwalifikuje się do delimitacji w ramach wyznaczenia dla działania 4.1.

Humanizacja Blokowisk.

²⁶ Ul. Grudziądzka rok budowy 1979 i 1979, ul. Łużycka – rok budowy 1974 i 1975

IV.4. Konsultacje społeczne

Grecki termin oznaczający obywatela „*polity*” pochodzi z nazwy zbiorowości czyli państwa „*polis*” i rozumiany był początkowo, jako przyporządkowanie jednostki zbiorowości²⁷.

Zmieniające się koncepcje i paradygmaty na przełomie poszczególnych epok, pojęcie obywatela dostosowywały do wymogów współczesności. Teoria działania komunikacyjnego Jurgena Habermasa, stająca się punktem wyjścia do nowego modelu społeczeństwa obywatelskiego, zbudowanego w kategoriach koordynacji, komunikacyjnej i integracji społecznej²⁸ ukazała wagę współczesnego obywatela w dobie globalizacji i integracji międzynarodowej.

Respektowanie określonych sposobów publicznego wyrażania własnych przekonań, zakładające aktywne współdziałanie obywatela i współludział w sprawowaniu władzy, aktualnie stanowi jeden z elementów modelu skutecznej realizacji polityki lokalnej. Możliwość dopuszczenia, a wręcz zachęcania społeczności lokalnej do wypowiedzania się, krytykowania i przedstawiania własnych pomysłów pozwoli na uzyskanie spójności i konsensusu w realizacji zadań publicznych.

Konsultacje społeczne w ramach tworzonego Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywały się kilkakrotnie, z podziałem na trzy czasookresy. Pierwszym okresem był rok 2004, w którym realizowane były prace nad opracowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2005 – 2008 (z projekcją do roku 2013). Drugi okres - II i III kwartał 2009 roku- prace nad aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji w związku z konkursem dla działania 4.2. Trzecia aktualizacja oraz przeprowadzane konsultacje odbyły się, jako odpowiedź na konkurs w ramach humanizacji blokowisk i zostały przeprowadzone w na przełomie marca i kwietnia 2011 roku.

Wymogi wytycznych określające dodatkowo potrzebę podjęcia działań w zakresie hierarchizacji projektów zgłaszanych na konkurs rewitalizacyjny, zostały spełnione poprzez przeprowadzenie ankietyzacji w trakcie konsultacji społecznych, której zadaniem było między innymi wskazanie projektów priorytetowych – zdaniem mieszkańców najbardziej pilnych i potrzebnych dla miasta.

Przedłożony kwestionariusz zawierał pięć pytań tematycznych, przedstawionych poniżej:

---

²⁷ A. Wiktorska – Świącka, *Europa Obywateli*, Podstawy europeistyki, red. W. Bokajła i A. Paczesniak, Wydawnictwo Atla 2, Wrocław 2009, s. 673 – 684.

²⁸ *Ibidem*, s. 710.

1. Czy Pani/Pana zdaniem, nasze miasto powinno posiadać i realizować program rewitalizacji (Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2013);
2. Proszę wskazać obszar (w tym znajdujące się na nim obiekty), który Pani/Pana zdaniem powinien zostać poddany rewitalizacji;
3. Proszę wymienić obszar, który Pani/Pana zdaniem powinien zostać poddany rewitalizacji w I kolejności;
4. Proszę podać związek Pani/Pana z tym obszarem;
5. Jakie Pani/Pana zdaniem występują problemy na tym obszarze.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na ogólne zainteresowanie wszystkich badanych rewitalizacją obszarów Dobrego Miasta.

Zdecydowana większość ankietowanych odpowiadając na pytanie drugie wskazała potrzebę rewitalizacji historycznych obiektów zabytkowych Dobrego Miasta w równym stopniu pełniących funkcje mieszkalne, jak i kulturalne. Wskazane obiekty znajdują się w podobszarach: A.1., B i C, czyli w obrębie historycznej zabudowy miejskiej o wysokim stopniu degradacji, ze słabo rozwiniętą funkcją usługowo – produkcyjną oraz na terenach historycznego centrum kulturalnego miasta.

Ankietowani typując obiekty zabytkowe do rewitalizacji, swój wybór potwierdzali wartością tych budynków, potrzebą przywrócenia ich do stanu użytkowania i wykorzystania na cele kulturalne i rekreacyjne. Wytypowanie do rewitalizacji zabudowy mieszkalnej ulicy Łużyckiej, Warszawskiej i Sowińskiego o wysokim stopniu degradacji, stanowiącej historyczną zabudowę miejską, świadczy o ważnej funkcji tych zabudowań z punktu widzenia historii miasta oraz ważnej funkcji społecznej, ze względu na występowanie na tym obszarze zjawisk marginalizacji społecznej: patologii i wysokiego poziomu bezrobocia.

Zdaniem ankietowanych, w pierwszej kolejności, rewitalizacji powinien podlegać w równym stopniu podobszar A.1. i C, czyli teren historycznej zabudowy miejskiej i historyczne centrum kulturalne miasta.

Analiza otrzymanych wyników w punkcie czwartym kwestionariusza wskazuje na związek ankietowanych z podobszarami wytypowanymi w pierwszej kolejności do rewitalizacji jako terenów, przez które często przechodzą lub do których często przychodzą. W mniejszym stopniu są to tereny zamieszkania ankietowanych. Dodatkowo ankietowani powyższe tereny wskazali jako ważne dla rozwoju turystyki, ze względu na bliskość obiektów zabytkowych oraz tereny stanowiące tzw. „wizytówkę miasta”.

Odpowiedź na pytanie piąte wskazywała na występowanie, zdaniem respondentów, na wytypowanym obszarze takich problemów, jak:

- bieda,
- bezrobocie,
- uzależnienie - alkoholizm, narkomania,
- przestępczość.

Wszystkie wymienione zjawiska wskazują na bardzo prawdopodobną możliwość wystąpienia wykluczenia społecznego mieszkańców wskazanego obszaru a jednocześnie podjęcie kroków w kierunku ich zrewitalizowania, zgodnie z celami określonymi w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Zdecydowana większość ankietowanych zwróciła uwagę na zły stan zabytków na analizowanym obszarze.

Podsumowując wyniki ankiet należy wywnioskować, iż podjęte przez Gminę działania w zakresie prowadzonej rewitalizacji, są tożsame z oczekiwaniami społeczności lokalnej. Zaproponowana poprawa otoczenia i stanu obiektów zabytkowych, będzie stanowiła podstawę do realizacji dalszych rewitalizacyjnych przedsięwzięć w mieście. Jednocześnie należy stwierdzić, co potwierdzają wyniki przeprowadzonej ankietyzacji, iż rewitalizację w Dobrym Mieście należy rozpocząć poprzez rozpoczęcie jej od najstarszych obszarów i budynków w mieście, co może świadczyć o przywiązaniu mieszkańców do dawnej architektury miasta, dbałości o dziedzictwo kulturowe, a także poczuciu tożsamości z miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku. Jednocześnie ankietowani zauważyli potencjał drzemący we wskazanych obszarach, jako terenach z przeznaczeniem na działalność kulturalną, edukacyjną i rekreacyjną, służącą przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społeczeństwa, a tym samym prowadzącą do rozwoju miasta.

IV.5. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Wymóg przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji, wynika z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199/2008 r., poz. 1227 z późn zm.). Niniejsza ustawa dokonuje regulacji w zakresie wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
- 2) dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- 3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
- 4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 375);
- 5) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);
- 6) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008).

Według definicji w/w ustawy, przez strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko rozumie się postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmującą w szczególności:

- uzgodnienia stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Postępowanie niniejsze jest niezbędnym w przypadku potwierdzenia, iż nowo powstały projekt dokumentu wyznacza ramy dla późniejszych przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z art. 50 niniejszej ustawy, strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko należy również przeprowadzić w przypadku wprowadzenia zmian do już istniejącego dokumentu.

Niezbędnym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko są konsultacje oraz informowanie społeczeństwa o poszczególnych jej etapach. Możliwość współdziałania społeczeństwa w tym zakresie realizowana jest między innymi poprzez art. 21 oraz Dział III „Udział społeczeństwa w ochronie środowiska” .

Efektem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentu. Posiadanie Prognozy dla dokumentu, w przypadku jej wymagalności, stanowi warunek niezbędny w procesie ubiegania się o środki rewitalizacyjne z IV Osi priorytetowej: Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury.

V. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE PODLEGAJĄCYM REWITALIZACJI

V.1. Rodzaje projektów przewidzianych do realizacji w poszczególnych podobszarach programu rewitalizacji

V.2.1. Podobszar A

Tab. 42. Obszar A.1.

Zasoby	<ul style="list-style-type: none"> • Baszta bociania , ruiny baszty i pozostałości murów obronnych z XIX w, • Zabytkowe budownictwo wolnostojące z dłuższym bokiem ustawionym równolegle do ulicy, z dachami czterospadowymi. Ulica Sowińskiego powstała w końcu średniowiecza, rozbudowana została w wieku XIX, w okresie rozkwitu gospodarczego, • Zaplecze zabytkowej dzielnicy stanowią tereny zielone, ograniczone rzeką Łyną.
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom degradacji społecznej ,zubożenie społeczeństwa, długotrwałe bezrobocie, • fatalny stan techniczny mienia komunalnego (zabytkowych kamienic), • dysfunkcyjność rodzin, niski poziom wykształcenia i patologie • wśród młodzieży
Projektowane przeznaczenie	Historia bodźcem rozwoju społeczno-gospodarczego: centrum aktywności lokalnej
Działania	Działania celu drugiego
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja zabytkowych kamienic w ciągu ulicy Sowińskiego i Placu Św. Katarzyny Aleksandryjskiej wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu, obejmująca: <ol style="list-style-type: none"> 1) Remont zabytkowych kamienic przy ulicy Sowińskiego 2) Oświetlenie ulicy Sowińskiego i traktu pieszego nad rzeką Łyną; 3) Wyłożenie kostki brukowej na ulicy Sowińskiego; 4) Aranżacja terenów zielonych, w tym traktu pieszego nad Łyną; 2. Remont zabytkowej kamienicy przy ulicy Malczewskiego; 3. Wymiana pokrycia dachowego na baszcie „Bocianiej”; 4. Zabezpieczenie i wyeksponowanie walorów historycznych ruin baszty i muru obronnego przy ulicy Sowińskiego; 5. budowa stancji wodnej. <p>Docelowe przeznaczenie kamienic:</p> <ul style="list-style-type: none"> • baza hotelowo-gastronomiczna, z dominującą rolą małej gastronomii;

	<ul style="list-style-type: none"> • drobny handel i usługi promujące wyroby regionalne, przedstawicielstwa firm; • komunalny zasób mieszkaniowy.
<i>Projekty społeczne</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejscowienie Klubu Integracji Społecznej, 2. Utworzenie Centrum Prac Doraźnych, 3. Utworzenie Domu Przyjaźni Polsko-Francusko-Niemieckiej,

Zrealizowane projekty w podobszarze A.1.:

- renowacja „Baszty bocianiey” z podświetleniem
- częściowa aranżacja terenów zielonych

Tab. 43. Obszar A2

<i>Zasoby</i>	Zabytkowy budynek stanowiący własność komunalną – Centrum Pomocy Społecznej
<i>Problemy</i>	Istniejące zaplecze infrastrukturalne nie zabezpiecza potrzeb społeczności lokalnej w zakresie pomocy społecznej, zapobiegania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji
<i>Projektowane przeznaczenie</i>	Dobromiejskie Centrum Pomocy
<i>Działania</i>	Działania celu drugiego
<i>Projekty infrastrukturalne</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa parkingu przy ulicy Cmentarnej, 2. Remont budynku Centrum Pomocy Społecznej, z umiejscowieniem: <ul style="list-style-type: none"> • Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, • Ośrodka Ofiar Przemocy, • Ośrodka Profilaktyki i Pomocy Rodzinie, • Domu dziennego pobytu dla osób starszych (w połączeniu z wolontariatem) z utworzeniem niezbędnego zaplecza socjalnego (stołówka, winda dla niepełnosprawnych)
<i>Projekty społeczne</i>	Ściśle powiązane z przeznaczeniem projektu infrastrukturalnego. W ramach projektu: dom dziennego pobytu dla osób starszych przewiduje się integrację społeczną dzieci, młodzieży i osób starszych

V.2.2. Podobszar B

Tab. 44. Podobszar B

Zasoby	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruiny XIV wiecznych murów obronnych, 2. Obszar zabytkowych zabudowań (wille i kamienice) przy ulicach: Warszawskiej i Łużyckiej z przełomu XIX i XX wieku, 3. Atrakcyjne tereny przeznaczone pod inwestycje (lokale usługowo- mieszkalne), 4. Tereny przeznaczone na budownictwo socjalne,
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan techniczny zabytkowych zabudowań, • niedostatecznie wykształcona funkcja handlowo-produkcyjno-usługowa, • występowanie zjawisk patologii społecznej.
Projektowane przeznaczenie	Rozwojowe centrum handlowo-usługowe
Działania	Działania celu drugiego
Projekty infrastrukturalne	<ul style="list-style-type: none"> • remont zabytkowych kamienic przy ulicy Łużyckiej, • odbudowa zabytkowego muru przy ulicy Łużyckiej, • budownictwo socjalne,
Projekty społeczne	Pilotażowe programy społeczne, prowadzone w celu pobudzenia aktywności rodzin dysfunkcyjnych i dotkniętych patologiami społecznymi.

*Projekt budownictwa socjalnego będzie realizowany z budżetu gminy przy współfinansowaniu środkami budżetu państwa, w ramach rządowych programów budowy domów socjalnych.

Zrealizowane projekty w podobszarze B:

1. dokonane przez sektor publiczny:

- remont ulicy Łużyckiej, wraz z odwodnieniem,
- budowa chodników przy ulicy Łużyckiej,
- renowacja budynku siedziby Urzędu Miejskiego przy ulicy Warszawskiej 14,
- częściowa aranżacja przestrzeni i terenów zielonych,
- budowa oświetlenia przy ulicy Warszawskiej,

2. dokonane przez sektor prywatny:

- wykonanie elewacji zabytkowych kamienic przy ulicy Łużyckiej i Warszawskiej.

V.2.3. Podobszar C

Tab. 45. Podobszar C

Zasoby	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabytkowe zabudowania. Kościoła ewangelickiego (obecnie siedziba Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej), 2. Obszar zabytkowych zabudowań (budynek kina, kamienice przy ulicy Górnej), 3. XIV-wieczna infrastruktura kolegiaty, 4. Tereny planowanego rekreacyjno-sportowego miasta, 5. Siedziba Centrum Informacji Turystycznej
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan techniczny obiektów pełniących funkcje kulturalne (budynek kina i biblioteki), • zły stan techniczny boiska sportowego i słabe zabezpieczenie miasta w infrastrukturę rekreacyjno-sportową,
Projektowane przeznaczenie	Centrum Kulturalno -Sportowe
Działania	Działania celu drugiego
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa kompleksu sportowego ze stadionem 2. Adaptacja dawnego budynku magazynowego wraz z otoczeniem na Stodolę Kultury 3. Renowacja budynku Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej przy ulicy Górnej wraz z otoczeniem (projekt Wiedza bez barier) 4. remont budynku kina, 5. utworzenie Skate Parku. 6. Aranżacja przestrzeni i terenów zielonych, 7. Budowa traktu pieszego z oświetleniem : wzdłuż rzeki Łyny 8. Budowa „zejścia” i „wejścia” do Łyny dla kajakarzy z niezbędną infrastrukturą 9. Remont i modernizacja Kina Przyjaźń
Projekty społeczne	Utworzenie Dobromiejskiego Centrum Młodzieży

Zrealizowane projekty w podobszarze C:

- renowacja elewacji zabytkowego kościoła (etap I inwestycji) – z udziałem środków publicznych,
- renowacja zabytkowej Kuźni przy elektrowni , z przeznaczeniem mieszkalno - użytkowym
- inwestycje w nieruchomości wspólnot mieszkaniowych przy ulicy Grunwaldzkiej,
- przywracanie charakteru historycznej zabudowy obiektom mieszkalnictwa jednorodzinnego.

V.2.4. Podobszar D

Tab. 46. Podobszar D.1.

Zasoby	Zabytkowy zasób budownictwa mieszkalnego historycznego przedmieścia Olsztyńskiego
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan techniczny budynków komunalnych, • dzielnica zamieszkała w przeważającej części przez osoby starsze, o niskiej zasobności materialnej, • występowanie zjawisk patologii społecznych, • niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców
Projektowane przeznaczenie	Zasoby mieszkaniowe z rozwiniętą działalnością usługowo-handlową zabezpieczającą potrzeby osób starszych
Działania	Działania celu drugiego
Projekty infrastrukturalne	<p>1. Modernizacja zabytkowych kamienic przy ulicy Grunwaldzkiej, obejmująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • renowację dachów i fasad, • adaptację strychów z przeznaczeniem na lokale socjalne*, <p>2. Budowa systemu monitoringu dzielnicy</p>
Projekty społeczne	Programy na rzecz pomocy osobom starszym projektowane w podobszarze B, programy na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej projektowane w podobszarach A i F.

*Projekt: adaptacja strychów z przeznaczeniem na lokale socjalne będzie realizowany z budżetu gminy przy współfinansowaniu środkami budżetu państwa, w rządowych programów budowy domów socjalnych

Podobszar D.1.1.: teren Szpitala Miejskiego w Dobrym Mieście
 Inwestycja p.n. Remont budynku szpitala jest realizowana przez wspólnie finansowanie przez Powiat Olsztyński i Gminę Dobre Miasto

Zrealizowane projekty:
 - ogrodzenie i podświetlenie Kościoła Św. Mikołaja.

Tab. 47. Podobszar D.2.

Zasoby	Zespół zabytkowych zabudowań mieszkalnych i usługowych, teren zielony z przeznaczeniem na główny parking centrum miasta
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • niedostatecznie rozwinięta funkcja produkcyjno - usługowa, • zły stan techniczny placówki oświatowej
Projektowane przeznaczenie	Obszar historycznej zabudowy pełniący funkcje handlowo - usługowe

Działania	Działania celu drugiego
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa Parkingu z przejściem przez rzekę Łynę, 2. Remont budynku szkoły podstawowej, 3. Budowa drogi gminnej do terenów usługowo- handlowych, 4. renowacja zabytkowej kapliczki przy ulicy Wojska Polskiego.
Projekty społeczne	

Zrealizowane projekty:

- Remont budynku poczty (inwestor: Poczta Polska),
- remonty chodników przy ulicy Wojska Polskiego.

V .2. 5. Podobszar E

Tab. 48. Podobszar E

Zasoby	Zespół zdegradowanej zabudowy (Dom Stażysty),
Problemy	Degradacja społeczna mieszkańców (bezrobocie, patologie)
Projektowane przeznaczenie	Rewitalizacja społeczno-ekonomiczna przestrzeni
Działania	Działania celu pierwszego i drugiego.
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa boiska sportowego, 2. Remont schodów wraz z oświetleniem
Projekty społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programy na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej projektowane w podobszarach: A i F, 2. Programy realizowane przez Centrum Pomocy Społecznej (podobszar B)

V.2.6. Podobszar F

Tab. 49. Podobszar F

Zasoby	<i>Historyczne centrum miasta</i>
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • niedostatecznie rozwinięta infrastruktura usługowa, • niedostateczna ekspozycja terenów zielonych, • występowanie obiektów naruszających historyczny wymiar centrum

Projektowane przeznaczenie	Centrum miasta, centrum przedsiębiorczości
Działania	Działania celu pierwszego i drugiego.
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nadbudowa pawilonu handlowego przy ulicy Jana Pawła II z przeznaczeniem na Centrum Biznesu, 2. Aranżacja przestrzeni i zagospodarowanie terenów zielonych, 3. Modernizacja oświetlenia
Projekty społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programy kształceniowe i doskonalenie zawodowe (w ramach Centrum Biznesu) 2. Doradztwo Biznesowe

Projekty zrealizowane w podobszarze F, przez sektor prywatny:

- remont budynku wspólnoty mieszkaniowej przy ulicy Malczewskiego 1,
- zabudowa szeregową o charakterze dawnej zabudowy centrum miasta.

V.2.7. Podobszar G

Tab. 50. Podobszar G

Zasoby	<i>Zasoby Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko Własnościowej „Pewność” oraz Zasoby Spółdzielni Mieszkaniowej „Agros”</i>
Problemy	<ul style="list-style-type: none"> • niska wydajność energetyczna, • niedostateczna ekspozycja terenów zielonych, • zużyta instalacja grzewcza, • ogólny zły stan techniczny budynków, • niski poziom estetyki budynków
Projektowane przeznaczenie	Osiedla mieszkalne
Działania	Działania celu pierwszego i drugiego.
Projekty infrastrukturalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych z wielkiej płyty na ul. Grudziądzkiej 10 i 12 2. Ocieplenie elewacji zewnętrznej wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa wejścia do budynku przy ul. Łużyckiej 65,67,69,71
Projekty społeczne	Projekty wtórne – zagospodarowanie obszarów zielonych blokowisk

V.3. Projekty priorytetowe

W ramach realizacji jednej z zasad polityki regionalnej – zasady koncentracji, podział zadań na projekty inwestycyjne, jak również kolejność ich realizacji rozważana była na podstawie następujących kryteriów:

- wyników przeprowadzonych konsultacji społecznych (w tym przeprowadzonej ankietyzacji),
- wpływu projektu na poprawę warunków ekonomicznych i atrakcyjności inwestycyjnej obszaru rewitalizowanego oraz tworzenie miejsc pracy,
- oddziaływania projektu zarówno na sferę gospodarczą, jak i społeczną
- trwałości projektu – przewidywany okres użytkowania,
- procent ludności obsługiwanej przez projekt,
- zdrowie i bezpieczeństwo ludności,
- dostępność środków,
- potencjalny efekt polaryzacji,
- kompatybilność projektu względem innych, realizowanych projektów zarówno infrastrukturalnych, jak i kierowanych do zasobów ludzkich.

Na podstawie powyższych analiz, Gmina wystąpiła o dofinansowanie nizej wymienionych projektów, w ramach IV Osi Priorytetowej, działanie 4.2. Rewitalizacja miast (tab. 51).

Tab. 51. Projekty priorytetowe

	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Lokalizacja	Wartość całkowita projektu	Poziom wsparcia	Kwota wsparcia	Lata realizacji projektu
1	Adaptacja dawnego budynku magazynowego wraz z otoczeniem na Stodołę Kultury w Dobrym Mieście ul. Górna	Gmina Dobre Miasto	ul. Górna	2 233 678,08	70 %	1563574,66	2010

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015

2	Modernizacja zabytkowego budynku Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Dobrym Mieście ul. Górna	Gmina Dobre Miasto	ul. Górna	3 933 542,77	70 %	2753479,94	2010 - 2011
3	Rewitalizacja zabytkowych kamienic w ciągu ulicy Sowińskiego i Placu Św. Katarzyny Aleksandryjskiej wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu	Gmina Dobre Miasto	ul. Sowińskiego o Plac Św. Katarzyny Aleksandryjskiej	6841497,44	70 %	4512942,13	2010-2013

Źródło: Opracowanie własne

Aktualnie na wyznaczonym obszarze dla humanizacji blokowisk wydzielono dwa projekty, które potencjalnie mogą otrzymać dofinansowanie w ramach konkursu dla działania 4.1. Humanizacja blokowisk RPO WiM.

Tab. 52. Projekty zgłoszone przez spółdzielnie mieszkaniowe

	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Lokalizacja	Wartość całkowita projektu	Poziom wsparcia	Kwota wsparcia	Lata realizacji projektu
1	Termomodernizacja budynków wielorodzinnych z wielkiej płyty przy ul. Grudziądzkiej 10 i 12	Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Pewność”	ul. Grudziądzka	1 083 171,85	50 %	495 469,92	2012-2013
2	Ocieplenie elewacji zewnętrznej wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa wejścia do budynku do budynku przy ul. Łużyckiej 65,67,69,71	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Agros”	ul. Łużycka	1 500 000	50 %	750 000	2012-2013

Źródło: Opracowanie własne

V. 4. Zbiorczy koszt inwestycji

Tab. 53. Zbiorczy koszt inwestycji

Projektowany podobszar	Szacunkowa wartość inwestycji	Rozpoczęcie inwestycji	Zakończenie inwestycji
A.1.	8 500 000,00 PLN	2006	2013
A.2.	750 000,00 PLN	2006	2008
B	2 050 000,00 PLN	2005	2012
C	6 167 220,85 PLN	2006	2011
D.1.	2 160 000,00 PLN	2006	2013
D.2.	2 320 000,00 PLN	2007	2013
E	80 000,00 PLN	2012	2013
F	900 000,00 PLN	2005	2008
G	2 583 171,83 PLN	2012	2013
Razem:	25 510 392,68 PLN		

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Poza wymienionymi wyżej zadaniami, planowanymi do realizacji w podobszarach Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta realizowane będą następujące działania:

- porządkowanie stanu prawnego nieruchomości na terenach objętych rewitalizacją,
- udzielanie pomocy osobom bezrobotnym w ramach działalności Powiatowego Urzędu Pracy/ Filia w Dobrym Mieście, poprzez:
  - szkolenia na przekwalifikowanie zawodowe,
  - prace interwencyjne,
  - staże absolwenckie,
  - aktywizację zawodową absolwentów,
  - roboty publiczne,
  - programy specjalne.

Powiatowy Urząd Pracy w Olsztynie, filia w Dobrym Mieście realizuje projekty współfinansowane z funduszy unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Na obszarach rewitalizowanych, poza inwestycjami projektowanymi przez sektor publiczny, zakłada się realizację projektów wymienionych w rozdziale V.5

V.5. Inwestycje przewidziane do realizacji bez udziału Gminy Dobrze Miasto

Tab. 54. Inwestycje przewidziane do realizacji bez udziału Gminy Dobrze Miasto

Podobszar Programu Rewitalizacji	Opis inwestycji	Inwestor
B	Remonty fasad i dachów zabytkowych nieruchomości wspólnot mieszkaniowych przy ulicach: Łużyckiej i Warszawskiej	Wspólnoty mieszkaniowe
	Remont nieruchomości użytkowej, z przeznaczeniem produkcyjno-handlowym, ul.Łużycka 63	Inwestor prywatny
	Remont budynku Komisariatu Policji	Starostwo Powiatowe
C	Remonty fasad i dachów zabytkowych nieruchomości wspólnot mieszkaniowych	Wspólnoty mieszkaniowe
	Renowacja elewacji kościoła –II etap inwestycji	Kościół katolicki
	Budowa nieruchomości handlowo-usługowej	Inwestor prywatny
D.2.	Renowacja historycznych zabudowań młyna przy ulicy Wojska Polskiego – z przeznaczeniem na działalność gospodarczą	Inwestor prywatny
	Remont budynku Banku	Warmiński Bank Spółdzielczy
E	Remont elewacji Domu Stażysty	Wspólnota mieszkaniowa
	Nadbudowa Pawilonu Handlowego	PSS Spółem
G	Termomodernizacja budynków wielorodzinnych z wielkiej płyty przy ul. Grudziądzkiej 10 i 12	Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Pewność”
	Ocieplenie elewacji zewnętrznej wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa wejścia do budynku.	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Agros”

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Z uwagi na to, iż rodzaj przewidzianych do realizacji inwestycji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji determinuje dobór jednorodnych wskaźników osiągnięć, ujęte one zostały w sposób ogólny, mając na względzie cały przekrój planowanych zadań.

VI.1. Wskaźniki globalne

Wskaźnikami globalnymi są wskaźniki strategiczne, których zmienność dotyczy efektów realizacji wielu działań inwestycyjnych jednocześnie:

- Cena gruntów inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji;
- Wzrost ceny gruntów inwestycyjnych;
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze oddziaływania;
- Ogólna liczba pracujących w obszarze oddziaływania;
- Liczba nowych miejsc pracy w obszarze oddziaływania;
- Przyrost liczby turystów na obszarze zdefiniowanym;
- Wytworzona wartość dodana gminy.

VI.2. Wskaźniki szczegółowe

Działania podjęte w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji mają na celu poprawę sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej na obszarze rewitalizowanym. Miernikami powodzenia procesu będą wskaźniki:

1. wskaźniki produktu,
2. wskaźniki rezultatu,
3. wskaźniki oddziaływania.

Tab. 55. Wskaźniki monitoringu realizacji:

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość w roku bazowym 2006	Wartość w roku docelowym 2013		Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
				Woj. warm. – maz.	Dobre Miasto (n+2)		
1	2	3	4	5	6	7	8
Produkt	Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast	szt.	0	65	4	rocznie	System monitoringu
Produkt	Liczba projektów promujących przedsiębiorczość i zastosowanie nowych technologii	szt.		13	-	rocznie	beneficjent
Produkt	Liczba budynków poddanych rewitalizacji	szt.	0	92	3	rocznie	beneficjent
Produkt	Liczba projektów oferujących usługi promujące równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i ludzi młodych	szt.	0	39	2	rocznie	beneficjent
Rezultat	utworzonych miejsc pracy (brutto): - z tego: dla kobiet, - z tego: dla mężczyzn	szt.	0 0 0	138 69 69	2 1 1	rocznie	Beneficjent

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WiM.

Przy realizacji postawionych celów, a tym samym osiągnięciu przyjętych wskaźników nie należy zapomnieć o szerszym ujęciu zrealizowanych działań rewitalizacyjnych. Strategiczne podejście do trójstrefowego ożywienia delimitowanych obszarów pozwoli na osiągnięcie efektu synergii na całym obszarze miasta, co zostało wielokrotnie zalecane między innymi w „Przewodniku po metodach ewaluacji”²⁹.

²⁹ Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji. Sierpień 2006, <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl>

VII. Plan Finansowy

VII.1. Plan finansowy działań rewitalizacyjnych

Rewitalizacja jest procesem długotrwałym, złożonym oraz bardzo kosztownym. Dlatego kluczową kwestią jest zadbanie o tzw. zaplecze finansowe, umożliwiające realizację opracowywanego programu rewitalizacji. Umiejętne wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania poszczególnych działań podejmowanych w ramach programu rewitalizacji stanowi warunek konieczny, który musi zostać spełniony aby działania rewitalizacyjne miały szansę odnieść sukces. Umiejętne wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania wymaga uprzedniego ich zdefiniowania i zidentyfikowania oraz określenia warunków, w których korzystne i wskazane jest „sięganie” po poszczególne z nich.

Instrumenty finansowe procesu rewitalizacji podzielić można na trzy kategorie:

- Instrumenty finansowe o charakterze publicznym – lokalne; są to instrumenty finansowe kreowane przez władze lokalne w sposób charakterystyczny dla danego obszaru, a które mogą być wykorzystywane przez beneficjentów rewitalizacji; przykładami tego typu instrumentów są: podatki lokalne, czynsze, pożyczki, kredyty, obligacje itp.
- Instrumenty finansowe o charakterze publicznym – zewnętrzne; do tej grupy instrumentów należeć będą zarówno środki pochodzenia krajowego jak i zagranicznego, w szczególności chodzi tutaj jednak o możliwości stosowania montażu finansowego celem wykorzystania do współfinansowania projektów rewitalizacyjnych środków pochodzących z Unii Europejskiej.
- Instrumenty finansowe o charakterze prywatnym - kapitał prywatny pozyskiwany poprzez tworzenie odpowiedniego klimatu do inwestowania w sposób zgodny z założeniami projektu rewitalizacji, chodzi tu m.in. o kwestię kreowania współpracy między sektorem prywatnym i publicznym w ramach programu wspierania przedsiębiorczości.

Zawodność mechanizmu rynkowego oraz istnienie efektów zewnętrznych uzasadniają równoczesne zaangażowanie się w proces rewitalizacji trzech sektorów:

- publicznego,
- prywatnego,

- obywatelskiego.

Ich współdziałanie jest kluczowym czynnikiem decydującym o powodzeniu rewitalizacji. Do głównych zadań sektora publicznego reprezentowanego przez władze lokalne należy realizacja polityk: przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które redukowałyby ryzyko oraz obniżały koszty inwestowania na miejskim rynku nieruchomości.

Sektor prywatny powinien skupić wysiłki na kreowaniu nowych przedsięwzięć gospodarczych, natomiast rolą sektora obywatelskiego (tzw. III Sektor) jest artikulacja rzeczywistych potrzeb użytkowników miasta oraz pobudzanie lokalnej świadomości i aktywności.

Uwzględniając wyniki obserwacji działań praktycznych, można wyróżnić dwojakię podejścia do finansowania i realizacji inwestycji z zakresu rewitalizacji.

Pierwsze podejście polega na bezpośrednim zaangażowaniu władz publicznych w finansowanie i realizację przedsięwzięć rewitalizacji. Ze względu na podziały własnościowe obszaru rewitalizowanego, interwencjonizm państwowy, jest w tym przypadku najczęściej ograniczony do przestrzeni czy też konkretnych nieruchomości, będących własnością jednostek administracji publicznej, samorządowej i rządowej.

Drugie podejście zakłada partycypację trzech sektorów w procesie rewitalizacji. Obok sektora publicznego aktywnymi uczestnikami są również sektory: prywatny i obywatelski. Finansowanie i realizacja projektów rewitalizacji oparte jest wówczas na partnerstwie publiczno-prywatnym lub partnerstwie publiczno – publicznym.

Ponadto należy zaznaczyć, że władza lokalna występuje w tym przypadku jako organizator rynku. Jej rola związana jest z wprowadzeniem systemu zachęt i udogodnień dla podmiotów prywatnych w celu pobudzenia ich aktywności inwestycyjnej na terenach zdegradowanych.

Biorąc pod uwagę specyfikę procesów powodujących degradację, a następnie działania przywracające obszary do życia, drugie podejście wydaje się być bardziej atrakcyjne. Jednak wszystko zależy od przyjętej indywidualnie na poziomie lokalnym koncepcji rewitalizacji. W ramach podejścia pierwszego, realizowane są najczęściej duże, prestiżowe projekty publiczne, tzw. projekty flagowe” przynoszą znaczne korzyści dla miasta jako całości. Realizowane są przede wszystkim w ośrodkach miejskich mających aspiracje rozwoju funkcji metropolitalnych. W przypadku powyższym obiekty poddane rewitalizacji, polegającej na rozwoju funkcji metropolitalnych przynoszą korzyści w wymiarze ponadlokalnym. Nawet wtedy, gdy podmioty

bezpośrednio sąsiadujące ze zrewitalizowanym obszarem nie odnoszą bezpośrednich korzyści, to sumarycznie korzyści uzyskiwane przez mieszkańców całej aglomeracji lub obszaru metropolitalnego, rekompensują brak oddziaływania bezpośredniego.

Instrumenty finansowe procesu rewitalizacji spełniają różnorodne funkcje. Z jednej strony należy je traktować jako sposoby pozyskiwania środków na przeprowadzanie działań przewidzianych w programie rewitalizacji. Z drugiej natomiast strony należy je traktować także jako sposób na uruchomienie samoczynnych procesów rewitalizacji oraz pobudzenie mieszkańców i gospodarki rewitalizowanego obszaru do podejmowania samodzielnych, oddolnych działań służących z jednej strony zaspokajaniu ich indywidualnych interesów, a z drugiej strony przyczyniających się do osiągnięcia celów rewitalizacji na wszystkich jej płaszczyznach i wymiarach³⁰.

Dobrze opracowany **plan finansowy**, oparty na wszystkich biorących udział w procesie rewitalizacji źródłach finansowania (zasada komplementarności), stanowi podstawę efektywnej realizacji działań rewitalizacyjnych prowadzonych na określonym obszarze.

Problem poprawnego opracowywania planu finansowego programu rewitalizacji polega na określeniu poziomu niepewności związanej z finansowaniem programu³¹.

Kwestia poziomu niepewności w programie rewitalizacji polega na występowaniu dużej liczby parametrów i sprzężeń zwrotnych, posiadających charakter prababilistyczny i rozmyty. Rozpatrując opracowany program jako system składający się z dużej ilości parametrów o zróżnicowanym charakterze oraz zróżnicowanej relatywnej ważności, nie sposób nie zauważyć wzrostu niepewności wraz zaangażowaniem większej liczby parametrów, co do których już w momencie tworzenia planu finansowego (określenia niezbędnych danych wyjściowych) pojawia się ryzyko właściwego wartościowania.

Diagnoza implikacji coraz większej liczby czynników, mających wpływ na zachowanie stworzonego Programu Rewitalizacji, przy równocześnie wzrastającej niepewności w określeniu niezbędnych danych, tzw. warunków brzegowych, powoduje konieczność analizy wrażliwości, w stosunku do zmian wartości oraz powstałych między nimi sprzężeń zwrotnych³².

---

³⁰ Polko A. Finansowanie i realizacja projektów inwestycyjnych z zakresu rewitalizacji terenów miejskich i przemysłowych [w:] III Forum rewitalizacji terenów miejskich i przemysłowych, Gliwice 2007.

³¹ Michna J., Gołubowicz J. Zarządzanie ryzykiem (w:) III Forum Rewitalizacji Terenów Miejskich i Przemysłowych, Gliwice 2007.

³² j.w.

Bardzo istotną sprawą pojawiającą się w opracowaniu Planu Finansowego jest uwzględnienie tzw. poziomów zarządzania, czyli poziomów agregacji parametrów i sprzężeń występujących między systemami różnych szczebli, tj. operatywnych, strategicznych, taktycznych i normatywnych. Rozwiązaniem powyższego jest ściśle określenie: wielkości odniesienia, tj. wielkości przedsięwzięcia oraz wpływu danego przedsięwzięcia na otoczenie, celów cząstkowych- określenie celów na poziomie poszczególnych projektów i działań oraz ich skwantyfikowanie (np. w formie wskaźników). Ostatnim punktem jest określenie czasowo – przestrzenne - poziomowane³³ całego przedsięwzięcia. Powyższy sposób realizacji planowanych działań rewitalizacyjnych prowadzi do eliminowania pewnego poziomu ryzyka oraz zarządzania nim.

Lokalny Program Rewitalizacji, tak jak każdy program gospodarczo - społeczny nierozzerwalnie obciążony jest wysokim poziomem ryzyka.

Poprzez ryzyko należy rozumieć stopień odchylenia wyniku działania od zaplanowanego rezultatu, w praktyce często jest to odchylenie negatywne w stosunku do oczekiwanego. Dlatego tak ważne jest podjęcie tzw. działań w zakresie Zarządzania Ryzykiem, na które składają się:

- wnikliwa analiza wybranych parametrów,
- analiza przebiegu określonych procesów,
- identyfikacja potencjalnych źródeł ryzyka,
- ocena wielkości ryzyka,
- sterowanie ryzykiem,
- kompleksowa kontrola realizowanych zadań.

W praktyce, w odniesieniu do opracowania, następnie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, niezbędną jest dogłębna weryfikacja wszystkich zasobów oraz narzędzi niezbędnych do realizacji programu, czego efektem powinno być przyjęcie tych wszystkich zasobów i narzędzi, w stosunku do których zachodzi prawdopodobieństwo wyeliminowania pewnych poziomów ryzyka. W praktyce ma to miejsce wtedy, gdy:

1. Przyjmowane wnioski od potencjalnych beneficjentów są zgodne z:

- prawnym ustaleniem podmiotów oraz przedmiotu rewitalizacji,
- zakresem zadań (RPO WiM);

---

³³ poziomowane- określenie na poszczególnych szczeblach zarządzania, w efekcie tworzące całość planu.

2. Zweryfikowaniem poziomu dofinansowania - ogólnodostępnej puli w ramach RPO WiM , Priorytet IV, w stosunku do ilości potencjalnych projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków poszczególnych Działań;
3. Ustalenie podmiotów rewitalizacji i ich zdolności finansowej, realizacji zgłoszonych projektów, w przypadku:
  - braku dofinansowania w ramach RPO WiM,
  - zabezpieczenie odpowiedniej kwoty finansowej na tzw. wkład własny.

VII.2. Podział środków

W przypadku działań rewitalizacyjnych najbardziej oczekiwanym rozwiązaniem jest partycypacja społeczna. Z jednej strony udział wszystkich sektorów w działaniach rewitalizacyjnych jest bardzo pożądanym. Z drugiej strony - deklaracyjne, zaangażowanie potencjalnych beneficjentów w działania rewitalizacyjne, warunkowane jedynie otrzymaniem środków pomocowych, co jest oczywiście nie wyartykułowane, stanowi pewnego rodzaju poważne ryzyko realizacji zaplanowanych kompleksowych przedsięwzięć na obszarach wyznaczonych do rewitalizacji.

Generalnie w planowanych działaniach w zakresie realizacji zadań rewitalizacyjnych pod uwagę bierze się źródła finansowania:

- środki pochodzące z budżetów lokalnych i regionalnych,
- środki własne,
- obligacje komunalne,
- kredyty bankowe,
- środki mieszane.

W Europie Zachodniej oraz Stanach Zjednoczonych popularny w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych jest instrument zwany: "Finansowaniem Nadwyżką Podatku"³⁴.

W Polsce programy rewitalizacji finansowane są w większości przez budżet miasta.

W związku z przyjętą przez Komisję Europejską w nowym okresie programowania zasadą monofunduszowości programów operacyjnych³⁵ współfinansowanie przedsięwzięć

---

³⁴ Instrument przydatny w momencie obowiązywania podatku od nieruchomości. W Polsce niestety w przeważającej części podatek od nieruchomości naliczany jest od powierzchni.

³⁵ Wynika z zaktualizowanej polityki spójności.

środkami unijnymi w ramach RPO WiM pochodzi wyłącznie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Na realizację RPO WiM przewidziane zostało **1 036 542 041 euro** z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, co stanowi 6,48 % środków EFRR przeznaczonych na finansowanie szesnastu RPO. Oprócz środków Unii Europejskiej zakładany jest także udział:

- środków publicznych krajowych w wysokości **199 329 736 euro**, w tym:

§ budżetu państwa – 57 605 724 euro

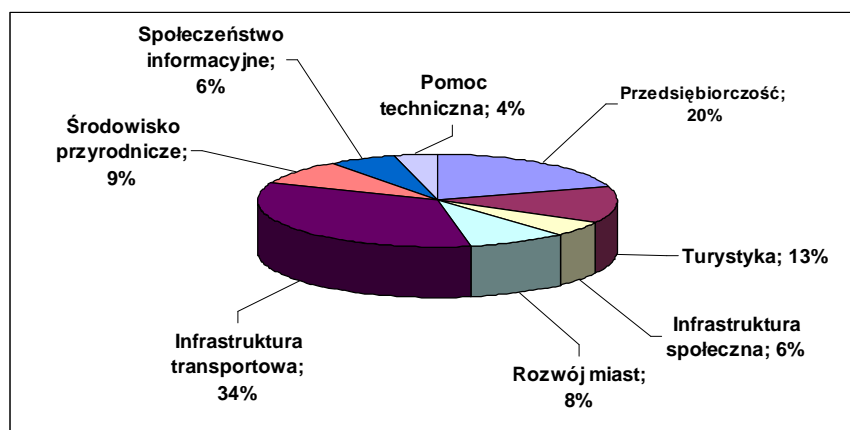
§ budżetu jednostek samorządu terytorialnego – 127 705 196 euro

§ środków innych równoważnych publicznym – 8 927 534 euro

- innych środków finansowych, w tym prywatnych w wysokości **383 508 751 euro**.

Łączna kwota środków finansowych planowanych na realizację RPO WiM szacowana jest na **1 619 380 528 euro**.

Wyk. 16. Szacunkowy podział środków – EFRR na poszczególne osie priorytetowe RPO WiM

Na Priorytet IV RPO WiM zostało przeznaczonych 8% całkowitej kwoty RPO WIM, tj. 82 923 363,28 euro, z czego podział pomiędzy poszczególne działania w ramach RPO WIM wygląda w następujący sposób:

1. Działanie 4.1.1 – Poprawa warunków technicznych budynków zrealizowanych w technologii z wielkiej płyty:

- 36 705 783 euro – suma alokacji na poddziałanie;

2. Działanie 4.1.2 – Wzmocnienie funkcji społecznych:

- 1 345 698, 61 euro - suma alokacji na poddziałanie;

3 . Działanie 4.2 – Rewitalizacja miast:

- 66 679 162, 39 euro – suma alokacji na działanie;

4.Działanie 4.3 – Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych:

- 11 849 851 euro – suma alokacji na działanie;

Kwestia kompleksowego ujęcia i finansowania wszelkich realizowanych zadań rewitalizacyjnych wymaga od potencjalnych beneficjentów znajomości zasad tzw. inżynierii finansowej.

Powyższe podejście pozwoli na maksymalne wykorzystanie wszystkich potencjalnych możliwości kompleksowego finansowania projektu.

Należy również zwrócić uwagę na możliwość dofinansowania w ramach pozostałych osi priorytetowych RPO WiM, które przewidują wydatkowanie środków na przedsięwzięcia mające charakter rewitalizacyjny np. dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, podnoszenie wartości i uwypuklenie cech metropolitarnych, zagospodarowanie infrastruktury oraz poszerzanie działalności prospołecznej.

VII.3. Plan finansowy Dobrego Miasta

Zgodnie z artykułem 113 ustawy o finansach publicznych (Dz.u. z 2003 r. Nr 15 poz.158 z późn.zm.), łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15 % planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie **może przekraczać 60% dochodów jednostki w tym roku budżetowym**

Sytuacja Finansowa Gminy:

Tab.56 . Budżet za 2008 rok

Lp.	Wyszczególnienie	Plan na 2008 r.	Wykonanie za 2008 r.
1.	Dochody ogółem	37 542 828,14	41 727 852,14
2.	Wydatki ogółem	38 765 035,14	37 414 053,56
3.	Nadwyżka (+)	x	4 313 798,58
4.	Deficyt (-)	-1 222 207,00	x
5.	Przychody ogółem	4 444 040,00	1 076 797,34
6.	Rozchody ogółem	3 221 833,00	3 221 833,00

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Wieloletni Plan Inwestycyjny stanowi program operacyjny – wykonawczy do Strategii Rozwoju Miasta. Przyjęty poziom, obszary, struktura oraz kierunki, w tym wybór priorytetów – ukazują podejście i realizację strategii przyjętej przez Gminę.

Dodatkowo jego wieloletni charakter przedstawia faktyczną realizację zadań w czasie, pozwalającą monitorować poszczególne parametry, określające osiągnięcie założonych celów strategicznych miasta.

Ze względu na dynamikę zmian otoczenia, w której również działa Gmina, Wieloletni Program Inwestycyjny stanowi „program kroczący”, tj. podlega modyfikacjom i corocznej aktualizacji, stosownie do nowych uwarunkowań, w zakresie potrzeb i oczekiwań, jak również możliwości jej realizacji.

Oprócz strategii miasta, przyjęty przez Gminę Wieloletni Plan Inwestycyjny jest spójny ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego, Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz innymi programami realizującymi strategię w tym prowadzoną przez miasto politykę.

Obowiązującym pod koniec 2008 roku Wieloletnim Planem Inwestycyjnym dla Dobrego Miasta jest Plan finansowy przyjęty uchwałą z dnia 15 września 2008 r. Nr XXV/171/08, w sprawie zmiany uchwały nr XXXI/131/08 Rady Miejskiej w Dobrym Mieście z dnia 02 kwietnia 2008 r.

Załącznikiem nr 1 do uchwały nr XXV/171/08 jest niżej przedstawiony plan inwestycji

Tab. 57. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gmina Dobre Miasto

LP	Nazwa Inwestycji	Planowany okres realizacji
	INWESTYCJE KONTYNUOWANE	
1.	Budowa krytej pływalni w Dobrej Mieście Remont i modernizacja budynku Kina „Przyjaźń” w Dobrym Mieście.	2008
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej na odcinku Urbanowa – Piotraszewo, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w w.m. Piotraszewo	2011-2012
3.	Skanalizowanie cennych przyrodniczo – turystycznie obszarów Gminy Dobre Miasto: Meandry Łyny Barcikowo - Knopin	2011-2012
4.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami do budynków we wsi Nowa Wieś Mała	2009- 2010
5.	Skanalizowanie cennych turystycznie obszarów północnej części Gminy , Dobre Miasto: Bzowie – Łęgno – Nowa Wieś Mała – Dobre Miasto	2012 - 2013
6.	Budowa ścieżki rowerowej Dobre Miasto - Knopin	2009
7.	Przebudowa mostu na drodze gminnej Barcikowo – Knopin, prowadzącej przez obszary o szczególnych walorach przyrodniczych i turystycznych	2012
8.	Kompleksowe zagospodarowanie turystyczne terenów nad jeziorem Limajno wraz z zapleczem parkingowym	2009-2010
9.	Budowa traktu spacerowo - jezdnego „Śladami kultury sakralnej” w Głotowie	2013
10	Rewaloryzacja Parku Przyjaciół Kultury w Dobrym Mieście	2010
11	Budowa Parku miejskiego i parkingu w trójkącie ulic: Zwycięstwa, Warszawskiej, Jana Pawła II w Dobrym Mieście	2013-2014
12	Śladami Historii Remont elewacji zabytkowych kamienic przy ul. Sowińskiej 5 i 7 z przeznaczeniem na pełnienie funkcji publicznych,	2011- 2013
13	Modernizacja zabytkowego budynku Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej z rozszerzeniem funkcji do Lokalnego Centrum Kultury	2012 - 2013
14	Remont zabytkowej stodoły przy ul. Górnej w Dobrym Mieście	2009 - 2010
15	Lokalne Centrum Aktywności w Barcikowie	2011
16	Remont świetlicy wiejskiej w Cerkiewniku	2009
17	TERMOMODERNIZACJA	2011 -2012
	Remont i termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 w Dobrym Mieście	
18	Warmińskie Centrum Sportu i Rekreacji Etap I	2009
19	Dobromiejskie Centrum Wsparcia Modernizacja zabytkowego budynku przy ul. Olsztyńskiej 3	2014 - 2015
20	Modernizacja Drogi Gminnej, przez atrakcyjne turystycznie obszary chronionego krajobrazu - Doliny Środkowej Łyny na odcinku: Kabikiejmy Dolne - Kabikiejmy	2010
21	Gminny Program Budownictwa Socjalnego.	2009 - 2015
22	Gminny Program remontów,	2008 - 2015

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Projekty priorytetowe:

Tab. 58. Projekty priorytetowe

Tytuł projektu		Wnioskodawca	Lokalizacja	Wartość całkowita projektu	Poziom dofinansowania	Kwota dofinansowania	Lata realizacji projektu
1	Adaptacja dawnego budynku magazynowego wraz z otoczeniem na stodołę Kultury w Dobrym Mieście ul. Górna	Gmina Dobre Miasto	ul. Górna	2 233 678,08	70 %	1563574,66	2010
2	Modernizacja zabytkowego budynku Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Dobrym Mieście ul. Górna	Gmina Dobre Miasto	ul. Górna	3 933 542,77	70 %	2753479,94	2010 - 2011
3	Rewitalizacja zabytkowych kamienic w ciągu ulicy Sowińskiego i Placu Św. Katarzyny Aleksandryjskiej wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu	Gmina Dobre Miasto	ul. Sowińskiego Plac Św. Katarzyny Aleksandryjskiej	6841497,44	70 %	4512942,13	2010-2013

Źródło: Opracowanie własne.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA

VIII.1. System zarządzania Programem

Ze względu na specyfikę realizowanych zadań przedstawionych w niniejszym dokumencie, powiązania wewnętrzne i zewnętrzne oraz szybkość i wielowymiarowość zmian otoczenia, koniecznym wydaje się podejście do zarządzania przedłożonym programem w kontekście metodologii zaczerpniętej z zasad zarządzania projektem.

Projektem w niniejszym przypadku jest przedsięwzięcie realizacji programu rewitalizacji od momentu podjęcia pierwszych kroków w zakresie stworzenia koncepcji, poprzedzonej analizami i diagnozą, poprzez wdrożenie samego programu do działań monitoringu i ewaluacji.

Proces zarządzania LPR-em, tak samo jak proces zarządzania projektem posiada następujące cechy³⁶:

- określone cele, zamierzone do zrealizowania,
- określony termin rozpoczęcia i zakończenia,
- w realizację przedsięwzięcia zaangażowane są ściśle określone różne zasoby i narzędzia,
- przedsięwzięcie jest oddzielone od innych realizowanych przez organizację,
- powołana zostaje odpowiednia struktura organizacyjna dla przedsięwzięcia, co często prowadzi do konfliktu między kierownikiem projektu, a kierownikami liniowymi,
- niezbędny jest udział wielu osób, posiadających różne kompetencje,
- przedsięwzięcie jest skomplikowane, niejednorodne,
- zadania realizowane w ramach przedsięwzięcia charakteryzują się pewną dozą innowacyjności,
- realizacja przedsięwzięcia wiąże się z występowaniem niepewności (ryzyka),
- przedsięwzięcie wykazuje poszczególne fazy. Realizacja następnej fazy wymaga akceptacji poprzedniej,
- realizacja przedsięwzięcia wymaga stałego monitoringu oraz controllingu,
- przedsięwzięcie wiąże się ze znacznymi kosztami inwestycyjnymi,
- przedsięwzięcia są z zasady wielowymiarowe (interdyscyplinarne).

---

³⁶ Pawlak M. Zarządzanie projektami, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Porównując LPR do projektu, możemy również scharakteryzować wielkość i wymiar przedsięwzięcia.

Wg typologii projektów program LPR stanowi projekt bardzo duży, ze względu na ilość zaangażowanych osób, czas trwania projektu oraz zaangażowany kapitał.

Należy jednak zwrócić uwagę, iż pomiędzy tymi trzema wartościami nie ma ścisłej zależności liniowej, tj. o ile w LPR, zachodzi taka zależność, to w innych projektach niekoniecznie taka zależność musi istnieć.

Również ze względu na stopień skomplikowania zadań w realizacji LPR, program ten kwalifikuje się do miana projektu dużego ze względu na:

- liczbę zaangażowania różnych typów jednostek, działów,
- zaangażowanie wielu zasobów, narzędzi, czasu, kapitału i procesów,
- występowanie wysokiego poziomu innowacyjności produktu (w tym przypadku program LPR) oraz przebiegu projektu.

Warto również podkreślić iż powyższy Program LPR stanowi projekt strategiczny ze względu na wyżej wymienione czynniki oraz czas realizacji. Jednak w swoim zakresie zawiera również projekty operacyjne (projekty zgłoszone przez poszczególnych beneficjentów) oraz projekty taktyczne (okres realizacji zadań w ramach poszczególnych działań – w tym przypadku obejmują czasookresy pomiędzy poszczególnymi konkursami w ramach RPO WiM, Priorytet IV).

Proces zarządzania tym programem jest wg Duncana *"...zastosowaniem wiedzy, umiejętności, narzędzi i technik do zadań projektu w celu zaspokojenia lub przekroczenia potrzeb i oczekiwań różnych grup interesów związanych z projektem"*³⁷.

System zarządzania LPR-em można również traktować jako system zarządzania strategicznego rozwojem przestrzeni (wyk. 14).

Przy zarządzaniu tak dużym obszarem, koniecznym jest podejście strategiczne, które zakłada:

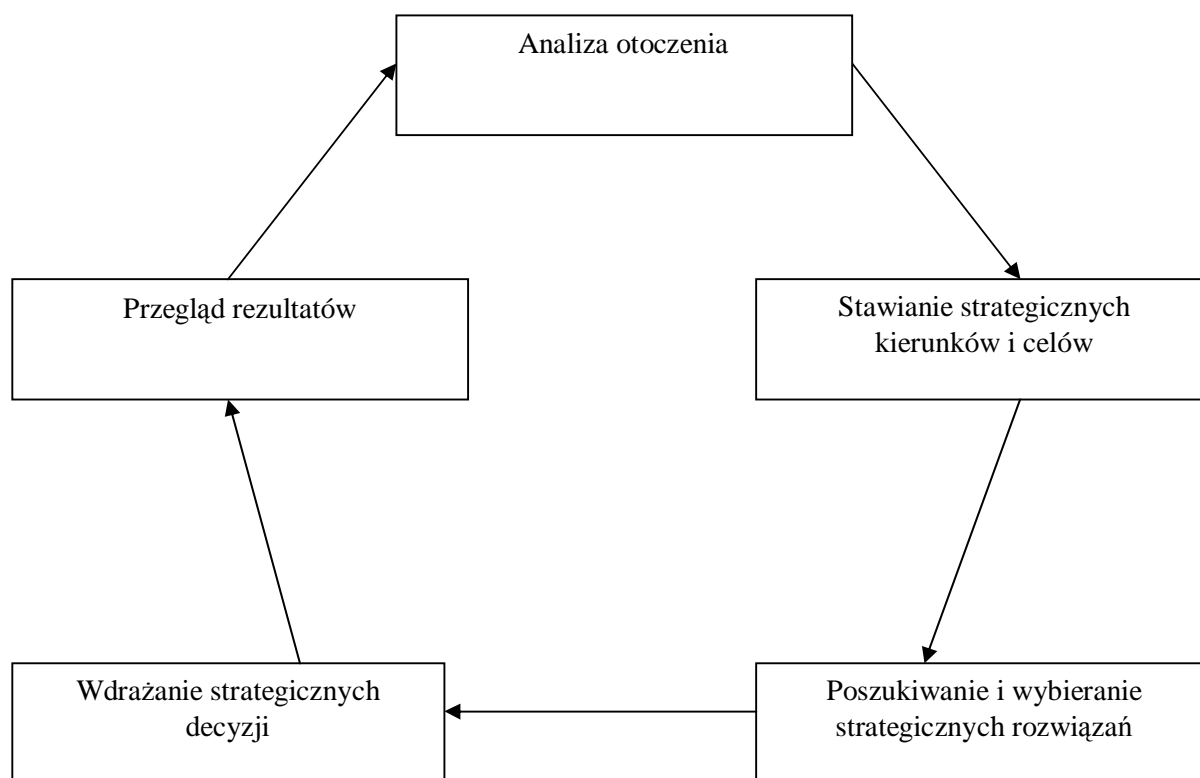
- analizę zewnętrznego otoczenia w rozumieniu otoczenia dalszego i bliższego (analiza SWOT),
- określenie strategicznych celów społeczno – gospodarczych w kontekście zagospodarowania przestrzennego,
- wybranie możliwych rozwiązań,

---

³⁷ j.w.

- wdrożenie strategicznej decyzji,
- weryfikacja strategicznych osiągniętych rezultatów,
- wdrożenie wybranych strategicznych decyzji,
- analiza osiągniętych rezultatów względem postawionych celów,
- otwarcie ponownego cyklu zarządzania strategicznego.

Wyk. 17. System zarządzania

Źródło: Zarządzanie w Gospodarce Przestrzennej, Wanda Maria Gaczek, BRANTA2003r.

Realizacja działań w powyższym systemie, ze względu na występujące sprzężenia zwrotne oraz zamknięty cykl zarządzania, umożliwia stały monitoring, przez co wpływa na jakość oraz poprawę efektywności samych zadań.

VIII.2. Komisja monitorująca

Funkcję Operatora Programu odpowiadającego za koordynację i realizację Programu będzie pełnił Urząd Miejski w Dobrym Mieście. Do realizacji monitoringu zostanie powołana **Komisja Monitorująca**, której zakres zadań obejmie między innymi:

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Programu,
- przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Programu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonywanie ewaluacji co najmniej w trzech okresach realizacji Programu.

VIII.3. Procedury wdrożeniowe projektów

Projekty priorytetowe objęte Lokalnym Programem Rewitalizacji będą wdrażane zgodnie z harmonogramem. Pozostałe projekty zrealizowane zostaną zgodnie z możliwościami finansowymi gminy w kolejnych latach.

Liczba projektów z Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzonych jednocześnie przez gminę uwarunkowana jest aktualną sytuacją finansową gminy oraz aktualnymi wytycznymi Instytucji Zarządzającej.

Na każdym etapie realizacji inwestycji Komisja Monitorująca prowadzi analizę dokumentacji pod względem zgodności prowadzenia projektu z procedurami unijnymi, zwłaszcza w zakresie zgodności danych w kolejnych etapach procesu.

Zakończony projekt inwestycyjny zostanie przekazany do monitorowania jego efektywności, oraz skutków. Monitoring w oparciu o dane statystyczne i wskaźniki będzie prowadzony zgodnie z przyjętą zasadą monitoringu i ewaluacji.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

IX.1. System monitorowania i ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej³⁸ oraz z wytycznymi Komisji Europejskiej zarówno monitoring, jak i ewaluacja stanowią integralne części procesu zarządzania w zakresie realizacji wykorzystania środków unijnych.

Ze względu na różny cel realizacji powyższych etapów zarządzania oraz proces przebiegu tych etapów, w kontekście realizacji działań zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015 – zakres, przebieg monitoringu oraz ewaluacji należy traktować jako dwa bardzo ważne elementy zarządzania realizacją wdrożonego programu LPR.

System monitoringu stanowi podstawowe źródło danych wtórnych, niezbędnych do przeprowadzenia procesu ewaluacji, dlatego efektywność i skuteczność funkcjonowania systemu monitoringu determinuje jakość i rzetelność oraz koszt badań ewaluacyjnych. Sam monitoring należy definiować jako proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażania programu w trzech aspektach: rzeczowym, jakościowym i finansowym. Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności między postawionymi celami, a realizacją programu.

Potrzebę realizacji monitoringu należy postrzegać w dwóch aspektach:

- w aspekcie operacyjnym – jako narzędzie skuteczniejszego zarządzania,
- w aspekcie strategicznym – jako podstawy do realizacji procesu ewaluacji oraz osiągnięcia zamierzonych celów.

Prawidłowo zebrane dane w procesie monitoringu stanowią jedno z podstawowych źródeł informacji do przeprowadzania ewaluacji - ex ante, ex post i ewaluacji bieżącej, która w przypadku Lokalnego Programu Rewitalizacji, z jednej strony umożliwi efektywniejsze wydatkowanie środków pomocowych, z drugiej - pozwoli na bieżący wgląd w postęp realizacji celów przyjętych w LPR, tym samym monitorując również realizację zapisów strategii miasta.

Elementami efektywnego działania systemu monitoringu jest adekwatny do potrzeb zbiorów określonych wskaźników oraz przypisane im wartości, poprzedzone analizą i weryfikacją ich użyteczności. Podstawowymi wskaźnikami są: wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu oraz wskaźnik oddziaływania.

W RPO WiM zostały określone następujące wskaźniki, które jednocześnie przypisano działaniom realizowanym w zakresie rewitalizacji wpisanym do dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 - 2013.

---

³⁸ Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr1260/99 z dnia 21 czerwca 1999r.

Określono również wskaźniki dodatkowe - komplementarne oraz spójne w stosunku do wskaźników przedstawionych w RPO WiM, bardzo ważne ze względu na postawiony cel podstawowy zawarty w LPR, RPO WiM oraz w Strategiach - rozwoju województwa i rozwoju Dobrego Miasta.

Ze względu na efektywność oraz skuteczność zbierania danych potrzebnych do określenia wskaźników, bardzo ważne jest eliminowanie nieistotnych wskaźników, które nie przyniosą pożądanych informacji potrzebnych w prawidłowej realizacji procesu ewaluacji.

Podstawowymi elementami systemu monitoringu jest dokładne określenie celów, narzędzi oraz zasobów, zapewniających ich osiągnięcie.

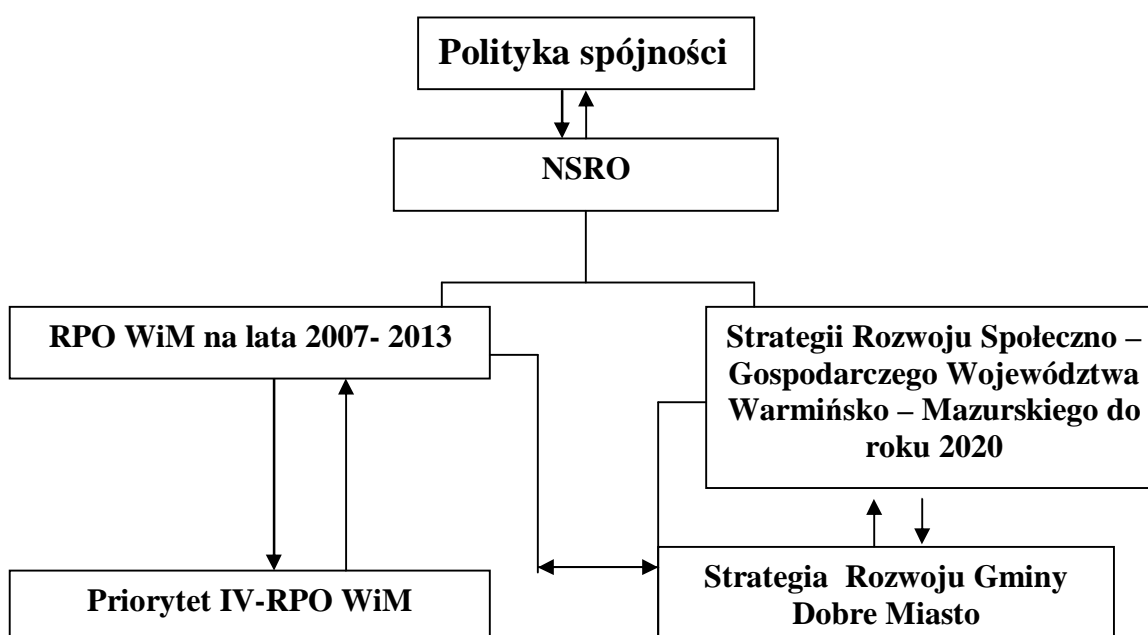
Proces realizacji systemu monitoringu składa się z etapów:

- działań poprzedzonych przygotowaniem odpowiednich nakładów oraz zasobów,
- produktów – osiągniętych dzięki poniesionym nakładom (często dającym się zmierzyć, np. kilometry dróg),
- rezultatów - natychmiastowych i bezpośrednich wyników, uzyskanych produktów,
- wpływów (oddziaływania) osiągalnych w dłuższym okresie czasu, nie zawsze wynikających z bezpośredniej interwencji.

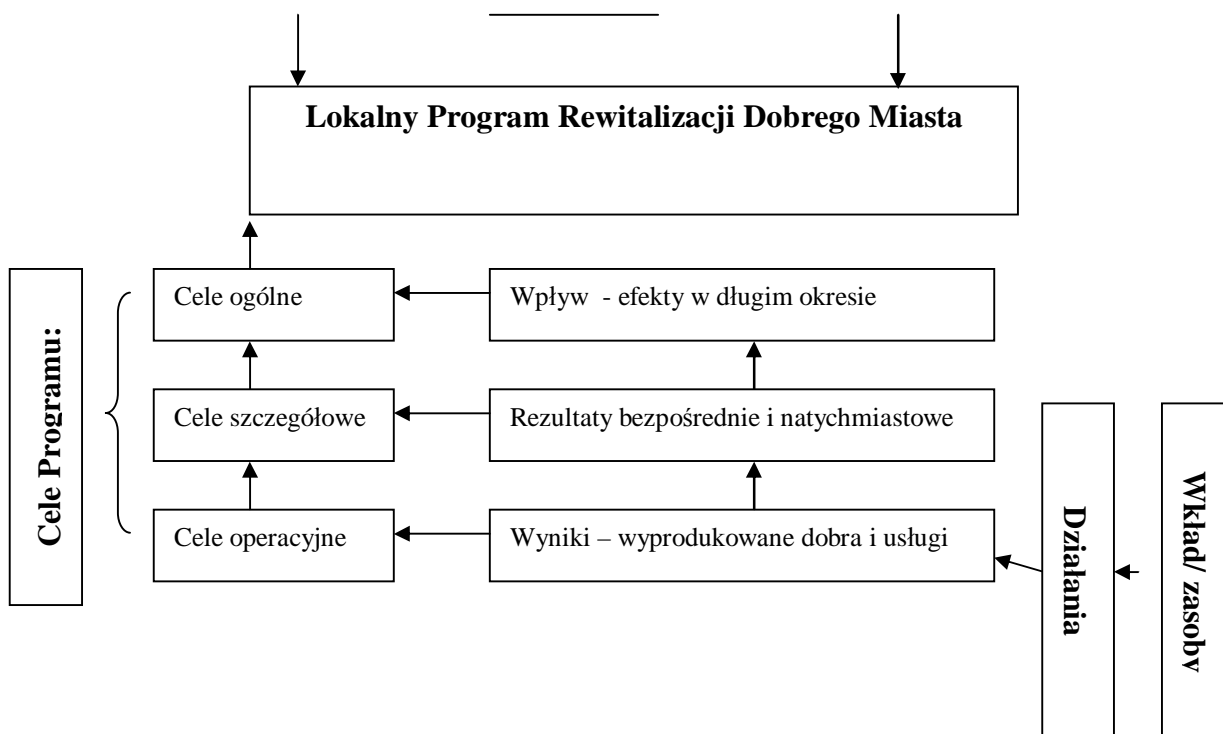
Przy określaniu wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania należy również zwrócić uwagę na wskaźnik skuteczności oraz efektywności - wskaźniki niezbędne w procesie ewaluacji. Pierwszy z nich odnosi się do badania różnicy między tym, co zostało zaplanowane, a tym co zostało zrobione, wskaźnik efektywności natomiast odnosi się do tego, co zostało zrobione, w stosunku do poniesionych nakładów.

Dobrze opracowane wskaźniki powinny odpowiadać na następujące pytania: „ile, czego, komu, kiedy i na jak długo, gdzie”.

Wyk. 18. Logiczne powiązania działań, zasobów i celów w systemie monitoringu:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ekspertyzy dla Ministerstwa Gospodarki i Pracy, B. Ledzion, *Teoria i praktyka metod pozyskiwania danych z systemu monitoringu dla ewaluacji – sposoby weryfikacji i kontroli rzetelności i jakości danych monitoringowych*.

Przy weryfikacji poprawności wyznaczonych wskaźników należy odpowiedzieć na następujące pytania:

- czy faktycznie istnieją,
- czy są odpowiednio dokładne,
- czy są dostępne i wiarygodne,
- czy nie są zbyt drogie,
- czy stworzenie własnego systemu zbierania danych jest wiarygodne.

Realizując badania monitoringowe należy również zwrócić uwagę na wskaźniki programu oraz wskaźniki kontekstowe. Wskaźniki kontekstowe, takie jak poziom PKB w regionie, poziom wydatków, czy poziom inwestycji, określane są na podstawie oficjalnych danych statystycznych, jako ważne kwantyfikatory - zazwyczaj wpływają na całokształt badań ewaluacyjnych. Z kolei wskaźniki programu mierzą realizację zaplanowanych działań na poziomie konkretnego Programu.

Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta opiera się na czterech typach wskaźników, identycznych, kompatybilnych lub wynikowych względem RPO WiM Oś Priorytetowa IV. Do wskaźników tych zaliczamy:

- wskaźniki dotyczące odpowiedniego, zgodnego z wytycznymi określenia obszarów podlegających rewitalizacji³⁹,
- dotyczące produktu, rezultatu i oddziaływania,
- wskaźniki kontekstowe,
- wskaźniki programu.

Za proces stworzenia wskaźników na poziomie programu operacyjnego, uwzględniającego cele strategiczne odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca. Stworzony proces monitoringu programu powinien również uwzględniać monitoring samych wskaźników, ze względu na prawdopodobieństwo dezaktualizacji lub braku potrzeby realizacji niektórych z nich. W związku z powyższym należy stworzyć system weryfikacji, który umożliwi dostosowanie parametrów do zmienionych potrzeb programowych.

Pierwszym etapem w tym względzie jest ocena jakości wskaźników wg następujących kryteriów:

- **Normatywności** - punktem odniesienia do przyjętych wskaźników jest możliwość porównania go z obowiązującą normą lub standardem.
- **Osiągalności** – kryterium niniejszego wskaźnika jest jego dostępność, które polega na możliwości jego kwantyfikacji w poszczególnych fazach. Pomiar wskaźnika powinien być możliwy do wykonania w odpowiednim terminie. Bardzo istotne jest również, aby wskaźnik był policzalny, gdyż tylko taka cecha umożliwia jego pomiar. Wskaźniki monitoringowe powinny być szacowane z częstotliwością co 6 miesięcy do 12 miesięcy, natomiast wskaźniki ewaluacyjne 3 razy w okresie trwania projektu.
- **Aktualności informacji** – waga tego kryterium polega na odniesieniu do niektórych kryteriów kontekstowych, które opierają się na oficjalnej statystyce. Problem z osiągnięciem aktualnych i odpowiednich danych statystycznych polega na: problemie z dostępnością, brakiem rozbicia na mniejsze jednostki obszarowe, opóźnieniem w publikowaniu, brakiem oficjalnych statystyk w odniesieniu do specyfiki problemu.
- **Wiarygodności** – wiarygodność danych jest na tyle istotna, iż to od nich zależy efekt całego przedsięwzięcia.

---

³⁹ Wskaźniki – Wytyczne do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji

- **Porównywalności** – użyteczność powyższego wskaźnika zależy od możliwości porównania go z podobnymi wskaźnikami w ramach danego Programu, działania, jak również z dokumentami poza programowymi.
- **Zrozumienia** – niewątpliwie ważną sprawą jest zrozumienie potrzeby występowania i osiągania wskaźników.

Z kolei przy budowie całego systemu Wskaźników należy zwrócić uwagę na:

- **Selektywność** – system powinien być prosty i łatwy w koordynacji dla wszystkich osób zaangażowanych w realizację projektów i programu. Całkowita ilość wskaźników konkretnego systemu nie powinna przekraczać 60.
- **Odpowiedniość** – najważniejsze w systemie są wskaźniki o największym znaczeniu strategicznym oraz absorbujące największą część budżetu.
- **Zasięg** – wskaźniki muszą obejmować wszystkie działania danego programu.
- **Równowagę** – zasadą jest, iż w każdym systemie musi być zachowana równowaga między poszczególnymi kategoriami wskaźników: produktu, rezultatu i oddziaływania. Wskaźniki produktu powinny obrazować najważniejsze elementy z punktu widzenia zakładanych celów programu. Liczba wskaźników rezultatu i oddziaływania zazwyczaj powinna być stosunkowo większa od wskaźników produktu.

Ewaluacja

Lokalne Programy Rewitalizacji stanowią dokumenty planistyczne realizujące zadania własne Gmin, jednak ze względu na ścisłe powiązania pomiędzy Lokalnym Programem Rewitalizacji, a Programami Operacyjnymi Rozwoju Regionalnego, w tym z narzędziem finansującym zadania poszczególnych Programów Operacyjnych, w przypadku RPO WIM – Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego, prawidłowym podejściem wydaje się postępowanie ewaluacyjne zgodne z podstawowymi zasadami zawartymi w wytycznych w zakresie ewaluacji, skierowanych do państw członkowskich⁴⁰.

Ewaluacja definiowana jest jako ocena wartości interwencji publicznej przy uwzględnieniu kryteriów: skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności, trwałości, zgodnie

---

⁴⁰ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia - Wytyczne nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007 – 2013, zatwierdzonych dnia 30 maja 2007

z opracowanymi standardami. Ocena dotyczy zwykle poziomu zaspokojenia potrzeb, jakie zostały zaplanowane do zaspokojenia w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów.

Ewaluacja realizowana jest za pomocą odpowiedniej metodologii, na podstawie zebranych i zinterpretowanych danych.

Celem ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta jest poprawa jakości skuteczności i spójności realizowanego programu, w efekcie prowadząc do zrównoważonego rozwoju⁴¹.

Niniejsza ewaluacja będzie miała dwojaki charakter:

- jako ewaluacja strategiczna służyć ma ocenie i analizie ewolucji programu LPR, w tym realizacji celów horyzontalnych Polityki Spójności szczebla lokalnego.
- jako ewaluacja operacyjna - celem jej będzie wspieranie monitorowania poszczególnych projektów, wpisanych do LPR.

W zakresie celów szczegółowych zawiera następujące elementy:

a) udział i kompetencje podmiotów zaangażowanych w proces ewaluacji LPR, gdzie bezpośrednio zaangażowane będą dwa podmioty:

- Gmina Dobre Miasto – jako jednostka realizująca Lokalny Program Rewitalizacji,
- Beneficjenci poszczególnych Działań rewitalizacji wpisani w LPR,

b) czas i zakres ewaluacji – ewaluacja będzie przeprowadzana za okres 2007 – 2015, wg zakresu operacyjnego i strategicznego.

c) zasad realizacji procesu ewaluacji, w tym ogólnych kryteriów wyboru jednostek współpracujących (ewaluatorów).

d) zasad zarządzania procesem ewaluacji w celu zachowania podstawowych procesów ewaluacji.

e) wymagań dotyczących formy oraz treści Planów ewaluacji.

f) zakresu informacji przekazywanych jednostkom zewnętrznym, w tym Instytucji Zarządzającej.

W celu zachowania zasad partnerstwa oraz kompleksowego ujęcia wszystkich zagadnień ewaluacyjnych, Burmistrz Dobrego Miasta po konsultacji z powołanym zespołem może jeśli uzna to za celowe, powołać Zespół sterujący ewaluacją.

---

⁴¹ Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

Ze względu na roboczy charakter powołanej grupy, zgodnie z NSRO na lata 2007 – 2013⁴², oraz proporcjonalnie do wielkości przedsięwzięcia, niniejsza grupa powinna liczyć nie więcej niż 5 osób.

W szczególności odpowiedzialna będzie za wsparcie przy formułowaniu celu, zakresu, w przypadku wyboru Wykonawcy zewnętrznego ewaluacji - monitorowania postępu jego pracy, oceny wstępnych raportów, monitorowania procesu wdrażania rekomendacji, sformułowanych w wyniku przeprowadzonych ewaluacji, opiniowanie planów ewaluacji.

Ewaluacja operacyjna będzie przeprowadzana, wg formuły:

- ewaluacja wstępna – "ex-ante",
- ewaluacja bieżąca: "mid-term" oraz "on-going",
- ewaluacja końcowa: "ex – post".

Ewaluacja ex-ante na poziomie programu rewitalizacji Dobrego Miasta została zrealizowana przy pomocy badań i analiz odwołujących się do realizacji poprzedniego LPR Dobrego Miasta z 2005 r.

Głównym celem, jaki starano się osiągnąć w zakresie realizacji ewaluacji ex-ante było podniesienie jakości dokumentu na kolejne lata obowiązywania, czego efektem jest zwiększenie trafności i skuteczności realizacji aktualnie opracowywanego Lokalnego Programu Rewitalizacji, między innymi poprzez zbadanie potrzeb potencjalnych beneficjentów oraz weryfikację wewnętrznej spójności dokumentu, w tym zbadanie komplementarności planowanych przedsięwzięć, jak również zgodności z dokumentami strategicznymi oraz przepisami prawa poszczególnych szczebli prawodawstwa europejskiego.

Ewaluacja mid-term i on-going stanowi ewaluację bieżącą, przeprowadzaną w trakcie realizacji programu. W niniejszym LPR- przyjmuje się, iż ewaluacja "mid-term" przeprowadzona zostanie w roku 2011, w celu oceny wstępnych wyników, takich jak: produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Jest narzędziem służącym podnoszeniu jakości oraz trafności, ze względu na to, iż po wstępnej weryfikacji daje możliwość modyfikowania przyjętych założeń programu w trakcie realizacji, w przypadku np. zmiany warunków społeczno- gospodarczo – przestrzennych, powodujących dezaktualizację (częściową lub całkowitą) diagnozy, która stanowiła punkt wyjścia niniejszego programu. Wynikiem niniejszej ewaluacji będzie bilans

---

⁴² Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia - Wytyczne nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007 – 2013, zatwierdzonych dnia 30 maja 2007

połowy okresu realizacji LPR, bazujący przede wszystkim na danych otrzymanych z systemu monitoringu.

Z kolei ewaluacja on-going realizowana zostanie jako forma uzupełniająca, wynika z poza planowych potrzeb. Celem niniejszej ewaluacji będzie uzupełnianie wyników poprzednich ewaluacji, poprzez pogłębioną ocenę wybranych zagadnień, z silnym naciskiem na formę i przebieg zarządzania programem. Ewaluacja powyższa diagnozuje i analizuje problemy pojawiające się w trakcie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, szukając jednocześnie rozwiązań, czego efektem będzie usprawnienie procesu zarządzania programem, ułatwiające osiągnięcie celów opracowanego programu.

Wstępnie przyjęte założenia określiły potrzebę realizacji niniejszej ewaluacji on-going w okresach corocznych, jednak w przypadku braku przesłanek periodycznego podejścia do niniejszych działań, ewaluacja dokumentu LPR zostanie przeprowadzona co najmniej raz w połowie czasu realizacji programu. Ewaluacja mid term oraz on going stanowi ewaluację operacyjną, jednak ewentualne poszerzenie ewaluacji o zagadnienia strategiczne umożliwi głębszą i wielowymiarową, bieżącą analizę realizacji programu.

Po zakończeniu realizacji niniejszego programu, zgodnie z dokumentem oraz aktualnym okresem programowania⁴³ winna być przeprowadzona ewaluacja ex- post. Wg wytycznych KE ewaluacja niniejsza powinna być przeprowadzona nie później, niż w ciągu trzech lat od zakończenia realizacji programu. Generalnym celem tej ewaluacji jest określenie oddziaływania LPR oraz jego trwałości, zaś celami operacyjnymi - ocena skuteczności i efektywności, użyteczności i trafności zrealizowanego programu. Ewaluacja ex post powinna zostać zrealizowana w oparciu o analizę SWOT, szczególnie w zakresie występujących szans i zagrożeń, a w swoim wyniku winna ujmować powstałe tzw. efekty dodane- niezaplanowane w trakcie tworzenia programu.

Ze względu na przyjęte ramy czasowe, należy pamiętać, że ewaluacja ex-post nie uwzględnia wszystkich efektów powstałych w wyniku przeprowadzenia interwencji - niektóre ze skutków realizacji Programu Rewitalizacji mogą być widoczne dopiero po okresie przeprowadzonej ewaluacji, dotyczy to szczególnie efektów synergii powstałych w wyniku przeprowadzonych komplementarnych względem siebie działań w trzech sferach: społecznej, ekonomicznej i przestrzennej. Ewaluacja ex post opiera się przede wszystkim na założeniach strategicznych.

Wszystkie z trzech typów ewaluacji LPR będą realizowane wg następujących etapów:

---

⁴³ wg zasady wydatkowania środków finansowych- zasada n+2 dla lat 2007-2010, dla lat 2011-2013- zasada n+2

Etap I - przygotowanie ewaluacji,

Etap II - ewentualny wybór Wykonawcy ewaluacji (np. Ewaluator Zewnętrzny),

Etap III - Realizacja badania ewaluacyjnego.

W przypadku wyboru jednostki zewnętrznej, jako ewaluatora podstawowym założeniem jest zagwarantowanie niezależności i obiektywności procesu ewaluacji, zaś wybór niniejszej jednostki winien być przeprowadzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo Zamówień Publicznych⁴⁴.

Etap I ewaluacji niniejszego programu złożony będzie się składał z następujących punktów:

- sformułowanie tematu badawczego,
- określenie głównych problemów badawczych,
- sformułowanie pytań i kryteriów ewaluacyjnych,
- określenie minimalnych wymagań odnośnie wykorzystanej metodologii i zespołu badawczego,
- określenie ram czasowych badania,
- określenie innych dodatkowych wymagań, np. odnośnie wykonawcy,
- określenie formy, zakresu treści oraz sposobu prezentacji wyników przeprowadzonej ewaluacji – tzw. raportu końcowego.

Wyniki każdej ewaluacji zostaną przedłożone Burmistrzowi Dobrego Miasta, który w wyniku konsultacji podejmie decyzję o zakresie i sposobie wykorzystania rekomendacji. Wszystkie raporty z ewaluacji zostaną upublicznione na stronie internetowej.

Przed realizacją ewaluacji bieżącej oraz ewaluacji ex-post stworzony zostanie plan ewaluacji spójny w kwestiach horyzontalnych z RPO WIM Oś Priorytetowa IV oraz z NSRO, który zawierał będzie następujące elementy:

- wskazanie jednostek zaangażowanych wraz z zakresem ich kompetencji,
- liczbę osób bezpośrednio zaangażowanych w proces ewaluacji,
- wielkość budżetu przewidzianego na zadania ewaluacyjne,
- wstępną listę badań ewaluacyjnych planowanych do przeprowadzenia, wraz z przybliżonym terminem realizacji oraz zakresem obszarów planowanych do objęcia całym swoim zakresem,
- opis zadań pozostałych zawierających między innymi: budowę struktur, narzędzi realizacji, form rozpowszechniania, współpracę ze środowiskami eksperckimi.

---

⁴⁴ (tj. Dz. U. z 2007 Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.).

Zarówno plan ewaluacji, jak również wnioski z przeprowadzonej ewaluacji, prócz części opisowej powinny być zawarte w syntetyczny sposób sformułowanych tabelach (tab.58 oraz tab.59).

Tab. 59. Lista planowanych ewaluacji (formularz: EW.1)

Roczny plan ewaluacji na rok						
L.P.	Nazwa badania	Sposób realizacji*	Termin realizacji	Planowany koszt ewaluacji	Opis zakresu badania	Uwagi:

* ewaluacja wewnętrzna/zewnętrzna

Źródło: opracowanie własne na podstawie narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 – 2013. Wytyczne nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007 – 2013.

Tab. 60. Informacja roczna w zakresie ewaluacji (formularz: EW.2)

Informacja roczna w zakresie ewaluacji za rok:						
L.P.	Nazwa badania	Koszt badania	Termin realizacji	Nazwa wykonawcy badania	Wdrożone rekomendacje/ Ocena użyteczności rekomendacji	Uwagi:

Źródło: opracowanie własne na podstawie narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 – 2013. Wytyczne nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007 – 2013.

Ze względu na takie czynniki, jak: przedmiot zainteresowania, charakter i zakres działań, metodologię, skalę wpływu podmiotu zarządzającego na przedmiot i zakres działań oraz terminy prowadzenia poszczególnych działań, proces działań ewaluacyjnych nie może zostać zastąpiony

innymi, choć równie ważnymi działaniami, takimi jak: monitoring, kontrola, audyt/audit, controlling, czy kontrola⁴⁵.

Podsumowując niniejszy podrozdział należy podkreślić wagę działań ewaluacyjnych realizowanych w oparciu o niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta.

IX.2. Public Relations Lokalnego Programu Rewitalizacji

Promocję działań realizowanych w ramach Lokalnego programu Rewitalizacji Dobrego Miasta będzie prowadził Referat Rozwoju Lokalnego i Funduszy Europejskich Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście przy współpracy z Komisją Monitorującą, zgodnie z art. 69 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, artykuł 60 lit. J nakłada obowiązki w zakresie informacji i promocji dla Wnioskodawców Funduszy Strukturalnych.

Z kolei obowiązki beneficjentów skierowane do opinii publicznej, w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych wynikają z art. 8 i 9 Rozporządzenia Komisji Europejskiej. Nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w tym również obowiązków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez państwa członkowskie.

Celem działań związanych z promocją programu jest informowanie jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach programu a także instytucji, będących potencjalnymi partnerami w realizacji inwestycji.

Grupami tymi są:

- Beneficjenci projektów – mieszkańcy gminy,
- Środowisko przedsiębiorców,
- Organizacje pozarządowe,
- Partnerzy społeczni.

---

⁴⁵ Ewaluacja Programów Finansowanych ze Środków Unii Europejskiej.

W ramach promocji Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzone będą następujące działania:

- organizowanie spotkań z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
- umieszczenie tablic reklamowych w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych informujących o zakresie realizowanych projektów,
- umieszczenie stałej tablicy w centrum miasta, w celu pozostawienia trwałej informacji
- wsparciu inwestycji w Dobrym Mieście ze środków unijnych,
- publikacje w prasie, w odniesieniu do wybranych projektów,
- zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego założeń programu.

IX.3. Zmiany w Lokalnym Programie Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jako Program długoterminowy podlega ciągłej weryfikacji. Ze względu na niestałość wielu parametrów i założeń, będzie ulegał zmianom, aktualizacjom i uzupełnieniom.

Przesłankami takich zmian mogą być m.in. zmiany w zakresie polityki lokalnej, zmiany prawodawstwa, jak również pozostałe zmiany społeczno – ekonomiczno – przestrzenne. Zmiana działań i priorytetów, o których mowa w Programie, jak również ich uszczegółowienie i uzupełnienie, może również nastąpić w trakcie realizacji programu, w szczególności po przyjęciu uchwały budżetowej na kolejny rok budżetowy, określającej listę zadań inwestycyjnych.

Za wdrożenie, ocenę oraz uzupełnienie programu odpowiadać będzie Operator Programu oraz Komisja Monitorująca.

SŁOWNICZEK

Adaptacja – [łac. „adaptatio” – dostosowanie]. Jest to przystosowanie obiektów – budynków lub ich części, np. po-przemysłowych, po-wojskowych do nowych funkcji. [„Słownik wyrazów obcych”, 1995]⁴⁶.

Beneficjent – osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, realizująca projekty finansowane z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu⁴⁷

Budowa - Należy przez to rozumieć wykonywanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, także odbudowę, rozbudowę, nadbudowę obiektu budowlanego⁴⁸

Budynek - Należy przez to rozumieć taki obiekt budowlany, który jest trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz posiada fundamenty i dach⁴⁹.

Budowla – Należy przez to rozumieć każdy obiekt budowlany nie będący budynkiem lub obiektem małej architektury, jak: lotniska, drogi, linie kolejowe, mosty, estakady, tunele, sieci techniczne, wolno stojące maszty antenowe, wolno stojące trwale związane z gruntem urządzenia reklamowe, budowle ziemne, obronne (fortyfikacje), ochronne, hydrotechniczne, zbiorniki, wolno stojące instalacje przemysłowe lub urządzenia techniczne, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, stacje uzdatniania wody, konstrukcje oporowe, nadziemne i podziemne przejścia dla pieszych, sieci uzbrojenia terenu, budowle sportowe, cmentarze, pomniki, a także części budowlane urządzeń technicznych (kotłów, pieców przemysłowych i innych urządzeń) oraz fundamenty pod maszyny i urządzenia, jako odrębne pod względem technicznym części przedmiotów składających się na całość użytkową⁵⁰

Infrastruktura instytucji kultury –jednostka, której działalność opiera się o wykorzystanie miejsc, wydarzeń i tradycji historycznych regionu lub możliwości kultury **współczesnej** - Infrastruktura instytucji kultury tj. teatry, opery, operetki, filharmonie, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, galerie sztuki, zaplecze kulturalne i rozrywkowe np. amfiteatry, miejsca martyrologii, pola bitewne.

Infrastruktura sportowo- rekreacyjna – W ramach RPO W i M będzie dofinansowywana infrastruktura sportowo- rekreacyjna z rozbudowaną częścią rekreacyjną tj. lodowiska, ośrodki jeździeckie, pola golfowe, korty tenisowe, wielofunkcyjne hale widowiskowe itp. (np. w przypadku parków wodnych- wyposażone w zjeżdżalnie, sztuczną rzekę, bicz wodne, gejzery, brodziki itp.).

Instytucja Zarządzająca (IZ) – w przypadku regionalnego programu operacyjnego Zarząd Województwa odpowiedzialny za przygotowanie i realizację programu operacyjnego

Kategorie interwencji⁵¹ – Zaszeregowane rodzaje pomocy (kodyfikacje pomocy) w formie udzielanego dofinansowania poprzez fundusze strukturalne. Kategorie interwencji możemy między innymi podzielić, wg: przedmiotu interwencji, formy dofinansowania, występowania

---

⁴⁶ Udane adaptacje obiektów po-przemysłowych na cele handlowo-usługowe to nie tylko działania wspierające rozwój miasta w skali mikro i makro, to również działania na rzecz poprawy wizerunku i estetyki przestrzeni miejskiej, przy pełnym poszanowaniu dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz architektury tych obiektów.

⁴⁷ Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227.11310. poz. 1658 z dn. 06.12. 2006 r.),

⁴⁸ Ustawa z dn. 7 lipca 1994 r., Prawo budowlane, Dz.U.06.156.1118

⁴⁹ Ustawa z dn. 7 lipca 1994 r., Prawo budowlane, Dz.U.06.156.1118

⁵⁰ j.w.

⁵¹ strona internetowa Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz dokument Uszczegółowienie RPO WiM

terytorialnego, wymiaru lokalizacji. W RPO WiM, występują następujące kategorie interwencji⁵²:

- według priorytetowych obszarów tematycznych np.:
  - 61 - zintegrowane projekty dla odnowienia obszarów miejskich/wiejskich,
  - 78 - infrastruktura mieszkalnictwa,
- według formy finansowania np.:
  - 01- pomoc bezwrotna,
  - 02- pomoc(pożyczka gwarancja)
- według obszaru, np:
  - 01- obszar miejski,
  - 02 - obszar górski,
  - 05 - obszary wiejskie,
  - 08 - obszary współpracy transgraniczne.j
- według wymiaru lokalizacji.:
  - NUTS⁵³ 1 – makroregiony (grupujące kilka województw) – aktualnie 6,
  - NUTS 2 – regiony, województwa – aktualnie 16,
  - NUTS 3 – podregiony zgrupowanie kilku województw – aktualnie 66
  - NUTS 4 – powiaty i miasta na prawach powiatu – aktualnie 379,
  - NUTS 5- gminy – aktualnie 2478,

Lokalny Program Rewitalizacji- opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowym, stworzony w oparciu o wytyczne⁵⁴ Instytucji Zarządzającej szczególnie w zakresie wyznaczania obszarów rewitalizowanych.

Mikroobszar- z punktu widzenia LPR oznacza wyznaczoną część obszaru rewitalizowanego, składający się z kilku, kilkunastu lub kilkudziesięciu obszarów projektowych. W/w podział, zrealizowany na podstawie diagnoz: przestrzennych, ekonomicznych i społecznych ma na celu skomasowanie pewnych zjawisk zarówno negatywnych, jak i pozytywnych, w celu lepszego i trafniejszego dostosowania działań rewitalizacyjnych.

Obszar objęty programem rewitalizacji - oznacza obszar zdegradowany, dla którego opracowano i wdraża się program rewitalizacji, w tym cały, lub część obszaru w sytuacji kryzysowej. Obszar powyższy musi spełniać co najmniej trzy kryteria określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego(Dz.Urz. UE L 371 z 27.12.2006 str.1) a także obszar poprzemysłowy, powojkowy, objęty programem rewitalizacji.⁵⁵

Obszar projektu rewitalizacyjnego - oznacza wyznaczoną część obszaru rewitalizowanego, obejmującą grupę nieruchomości, na której zostanie zrealizowany projekt rewitalizacyjny.

⁵² Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L374/49 z dnia 27.12.2006 r.

⁵³ Skrót od fr. Nomenclature des Unites Territoriales Statistique- statystyczne jednostki terytorialne.

⁵⁴ Wytyczne do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (Projekt).

Operator Programu – oznacza osobę fizyczną, prawną, albo jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, której Inicjator Rewitalizacji powierzył odpowiedzialność za opracowanie i/lub realizację programu rewitalizacji.

Partnerstwo Publiczno – Prywatne (PPP) – oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, w celu realizacji zadania publicznego. Unormowana w ustawie z dnia 28 lipca 2005o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. Nr 169, poz. 1420) .

Pomoc publiczna⁵⁶ – transfer zasobów przypisywany władzy publicznej, spełniającej łącznie następujące warunki:

- transfer ten skutkuje przysporzeniem na rzecz określonego podmiotu, na warunkach korzystniejszych niż rynkowe,
- transfer ten jest selektywny – uprzywilejowuje określone podmioty lub wytwarzanie określonych dóbr,
- w efekcie tego transferu może wystąpić lub występuje zakłócenie konkurencji,
- transfer ten wpływa na wymianę gospodarczą między krajami członkowskimi.

Występowanie pomocy publicznej ocenia się pod kątem realizowanych transakcji, a nie ze względu na podmiot realizujący transakcję⁵⁷.

Projekt rewitalizacyjny - oznacza działanie, będące częścią programu rewitalizacji, podjęte na wyznaczonym obszarze, realizowane wg ustalonego harmonogramu czasowo-finansowego, w celu uzyskania określonych wyników.

Rekultywacja – Rekultywacja ściśle odnosi się do terenu, gleby lub ziemi.

Zgodnie z art. 103 ustawy Prawo ochrony środowiska, rekultywacja terenu polega na jego przywróceniu do stanu poprzedniego, w związku z niekorzystnym przekształceniem naturalnym. Z kolei rekultywacja zanieczyszczonej gleby lub ziemi polega na przywróceniu ich jakości do stanu wymaganego standardami jakościowymi⁵⁸.

Rewaloryzacja (znaczenie etymologiczne) - (re+ fr. valorisation) oznacza nadanie pierwotnej wartości, odnowienie, przywrócenie świetności zespołom i obszarom zabytkowym, jak również podniesienie ich walorów użytkowych i przystosowanie ich do współczesnych funkcji. [„Słownik wyrazów obcych”, 1995].

Rewitalizacja - oznacza kompleksowy proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych, podjętych w interesie publicznym, realizowanych na wyznaczonym obszarze, których celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji bądź znalezienie nowych funkcji oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju z wykorzystaniem jego cech endogenicznych.

Sytuacja kryzysowa - oznacza szereg szkodliwych i niszczyielskich procesów dotyczących przestrzeni, urządzenia techniczne, społeczeństwo oraz gospodarkę, które doprowadziły do degradacji danego obszaru. Według wytycznych do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji, sytuacja kryzysowa ma miejsce w przypadku występowania następujących kryteriów:

- a) wysoki poziom ubóstwa;
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- c) niestabilne (niekorzystne) trendy demograficzne;
- d) niski poziom edukacji, znaczące braki w umiejętnościach i wysoki odsetek osób porzucających szkołę;

⁵⁶ Problematyka pomocy publicznej należy do najbardziej skomplikowanych zagadnień prawa wspólnotowego. System prawny "pomocy publicznej" opiera się na anglosaskim modelu prawa precedensowego

⁵⁷ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Pomoc publiczna w programach operacyjnych – Podręcznik dla administracji publicznej, Warszawa 2008

⁵⁸ Pojęcie zdefiniowane w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627) oraz w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. z 2004 r. Dz.U. Nr 121, poz. 1266).

- e) wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa;
- f) szczególnie zniszczone otoczenie;
- g) niski poziom aktywności gospodarczej;
- h) wysoki udział imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych oraz uchodźców;
- i) porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków⁵⁹.

Zagospodarowanie gruntów - rolnicze, leśne lub inne użytkowanie gruntów zrehabilitowanych⁶⁰. Aktualnie obowiązujące przepisy prawne rozdzielają etap rekultywacji od zagospodarowania. inny podmiot odpowiedzialny jest za rekultywację – ten, który spowodował utratę wartości terenu (przedsiębiorca, górniczy), inny zaś za jego zagospodarowanie np. prywatny inwestor bądź gmina⁶¹.

---

⁵⁹ Zgodnie z Wytycznymi do opracowywania LPR, Olsztyn 16 października 2008

⁶⁰ Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

⁶¹ W praktyce okazuje się jednak, że brakuje ważnych granic pomiędzy tymi etapami w związku, z czym dochodzi często do kontrowersji.

BIBLIOGRAFIA:

Bujnowski M., Polityka spójności UE i jej realizacja w Polsce, w: Polityka Gospodarcza UE, pod red. E. Kaweckiej – Wyrzykowskiej, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2009, s. 83.

Fundusze Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007 – 2013, red. Z. Bajko, B. Józwik, M. Szewczak, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 42.

Gaczek W. M., Zarządzanie w Gospodarce Przestrzennej BRANTA2003, s. 43.

Gminny Plan Gospodarki Odpadami Gminy Dobre Miasto na lata 2006 – 2015.

M. Greta, Unijna polityka spójności w strategii lizbońskiej i jej wpływ na podnoszenie konkurencyjności „starego kontynentu”, w: Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej, red. M.K. Sawicka, M. Noga, Wydawnictwo Cedetu, Warszawa 2008, s. 100.

Michna J. , Gołubowicz J .Zarządzanie ryzykiem (w:) III Forum Rewitalizacji Terenów Miejskich i Przemysłowych, Gliwice 2007.

Migracje ludności w województwie warmińsko – mazurskim w 2007 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2008,

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007- 2013 (NSRO),

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015

Pawlak M. Zarządzanie projektami, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Dobre Miasto na lata 2004 - 2006,

Polko A. Finansowanie i realizacja projektów inwestycyjnych z zakresu rewitalizacji terenów miejskich i przemysłowych [w:] III Forum rewitalizacji terenów miejskich i przemysłowych, Gliwice 2007

Pomykalski A., Nowoczesne Strategie Marketingowe, Wydawnictwo INFOR, Warszawa 2001, s. 46.

Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe. Prawo materialne i polityki, pod red. J. Barcza, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2006, s. I-25.

Program Ochrony Środowiska Gminy dobre Miasto na lata 2006-2011,

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007 – 2013,

Rudnicki M., Polityka regionalna Unii Europejskiej, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2000, s. 17.

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobre Miasto na lata 2009 – 2018.

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto, Olsztyn, Warszawa 1998 r.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Dobrego Miasta,

Wiktorska – Święcka A., Europa Obywateli, Podstawy europeistyki, red. W. Bokajła i A.Paczesniak, Wydawnictwo Atła 2, Wrocław 2009, s. 673 – 684.

Wytyczne Instytucji Zarządzającej do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji, Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego, Olsztyn, 2008 r.

Zombrit J. , Mechanizmy Rynku Wewnętrznego Unii Europejskiej, wydawnictwo Difin, Warszawa 2008 r. s.319.

WYKAZ RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW:

Rysunki:

- Rys. 1. Cel strategiczny oraz cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015, s. 8,
Rys. 2. Schemat osi priorytetowej „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast”, s. 10,
Rys. 3. Położenie Gminy Dobre Miasto, s.12,
Rys. 4. Herb i patronka Dobrego Miasta, s.16,
Rys. 5. Strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych w Dobrym Mieście, s. 17,
Rys. 6. Wycinek z mapy hydrogeologicznej Polskiego Instytutu Geologicznego Arkusz Nr 19 – Olsztyn, s.27,
Rys. 7. Wykaz podstref W-MSSE, s. 53,
Rys. 8. Kompleks Fabryczna i Kompleks Spichrzowa, s.53,
Rys. 9. Kompleks Olsztyńska, s. 54,
Rys.10.Cel strategiczny oraz cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 – 2015, s. 156,
Rys. 11. Mapa obszaru rewitalizacji, z zaznaczonymi podobszarami dla Działania 4.2, s. 160.
Rys. 12. Mapa obszaru rewitalizacji, z zaznaczonymi podobszarami dla Działania 4.1, s. 161.

Zdjęcia:

- Zdj. 1. Kościół Pod Wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych, s. 18,
Zdj. 2. Kościół pod wezwaniem Świętego Mikołaja, s. 19,
Zdj. 3. Budynek dawnego kościoła ewangelickiego (obecna biblioteka miejska), s.19,
Zdj. 4. Baszta, s. 20,
Zdj. 5. Kompleks Fabryczna i Kompleks Spichrzowa, s. 54,
Zdj. 6. Kompleks Olsztyńska, s. 55,
Zdj. 7. Jezioro Limajno, s. 102.

Tabele:

- Tab.1. Wykaz istniejących zabytków na terenie Dobrego Miasta wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie (stan na dzień 15.05.2009r), s. 21,
Tab. 2. Ocena jakości wód rzeki Łyny wykonana w 2007 roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, s. 29,
Tab. 3. Ocena jakości wód rzeki Kirsna wykonana w 2003 roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, s. 31,
Tab. 4 Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie Dobrego Miasta, s. 34,
Tab. 5. Powierzchnia gruntów wg ich kategorii, s. 38,
Tab. 6. Powierzchnia gruntów wg ich kategorii, s. 39,
Tab. 7. Informacja o stanie mienia komunalnego wg stanu na dzień 30 września 2008, s.41,

- Tab. 8. Roczny pobór wody w Dobrym Mieście, s. 43,
Tab. 9. Ścieki w Dobrym Mieście, s. 44,
Tab. 10. Bilans wytwarzanych odpadów komunalnych - wg stanu na 2005 rok (w podziale na 18 strumieni odpadów komunalnych - Mg), s. 45,
Tab. 11. Bilans odpadów komunalnych w 2005r. w podziale na odpady, wchodzące w strumień odpadów komunalnych, s. 46,
Tab. 12. Ilość i rodzaj pojemników na odpady zmieszane w poszczególnych typach zabudowy na terenie Gminy, s. 47,
Tab. 13. Wykaz dróg powiatowych i gminnych (w mieście i poza miastem) na terenie gminy Dobre Miasto, s. 49,
Tab. 14. Wykaz opłat eksploatacyjnych na terenie Dobrego Miasta (w PLN), s. 55,
Tab. 15. Stan wpisów i wykreśleń z ewidencji działalności gospodarczej, s. 56,
Tab. 16. Liczba prowadzonej działalności gospodarczej, s. 57,
Tab. 17. Główni pracodawcy i zatrudnienie, s. 59,
Tab. 18. Stan Ludności na dzień 31.02.2006r. oraz 31.02.2008 r., s. 61,
Tab. 19. Ludność Gminy Dobre Miasto według wieku i płci wg stanu na 30.06.2007 r., s. 62,
Tab. 20. Stan, ruch naturalny, migracje ludności - 2006 i 2008 rok, s. 63,
Tab. 21. Migracja ludności na pobyt stały w 2007 r., s.65,
Tab. 22. Prognoza wielkości mieszkaniowego zasobu w poszczególnych latach, s. 66,
Tab. 23. Zasoby kadrowe RAMED, s. 68,
Tab. 24. Zasoby kadrowe, s. 69,
Tab. 25. Liczba dzieci wg roczników z podziałem na zamieszkałe w mieście i na wsi, s. 76,
Tab. 26. Zorganizowanie przedszkoli w mieście - stan na dzień 30 września 2008 r., s. 77,
Tab. 27. Liczba dzieci sześciolatków w oddziałach przedszkolnych na dzień 30.09.2008 r. s. 77,
Tab.28. Zorganizowanie szkół w roku szkolnym 2008/09 r. s. 78,
Tab. 29. Gimnazja wg stanu na 30 września 2008 s. 79,
Tab. 30. Odsetek nauczycieli wg wykształcenia i stopnia awansu zawodowego, s. 79,
Tab.31. Wynik sprawdzianów publicznych egzaminów i szkół publicznych w Gminie Dobre Miasto w ostatnich dwóch latach, s. 80,
Tab.32. Edukacja na terenie Gminy Dobre Miasto, s. 81,
Tab. 33. Wysokość środków finansowych, przeznaczonych na poszczególne zadania publiczne, s. 95,
Tab.34. Organizacje pozarządowe, którym powierzono realizację zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji, s. 96,
Tab.35. Organizacje pozarządowe, które otrzymały dofinansowanie realizacji zadań publicznych, s. 97,
Tab. 36. Typy rodzin objętych pomocą społeczną, s. 116,
Tab. 37. Powody przyznania pomocy, s. 119,
Tab. 38. Analiza SWOT, s. 129,
Tab. 39. Zasięg terytorialny obszaru rewitalizacji, w podziale na podobszary, s. 158,
Tab. 40. Wykaz ulic wraz z adresami na obszarze podlegającym rewitalizacji, s. 162,
Tab. 41. Liczba mieszkańców (zameldowanych) na obszarze rewitalizacji w 2006 i 2008 roku, s. 163,
Tab. 42. Obszar A1, s. 180,
Tab. 43. Obszar A2, s. 181,
Tab. 44. Podobszar B, s. 182,
Tab. 45. Podobszar C, s. 183,
Tab. 46. Podobszar D.1., s. 184,
Tab. 47. Podobszar D.2., s. 184,
Tab. 48. Podobszar E, s. 185,

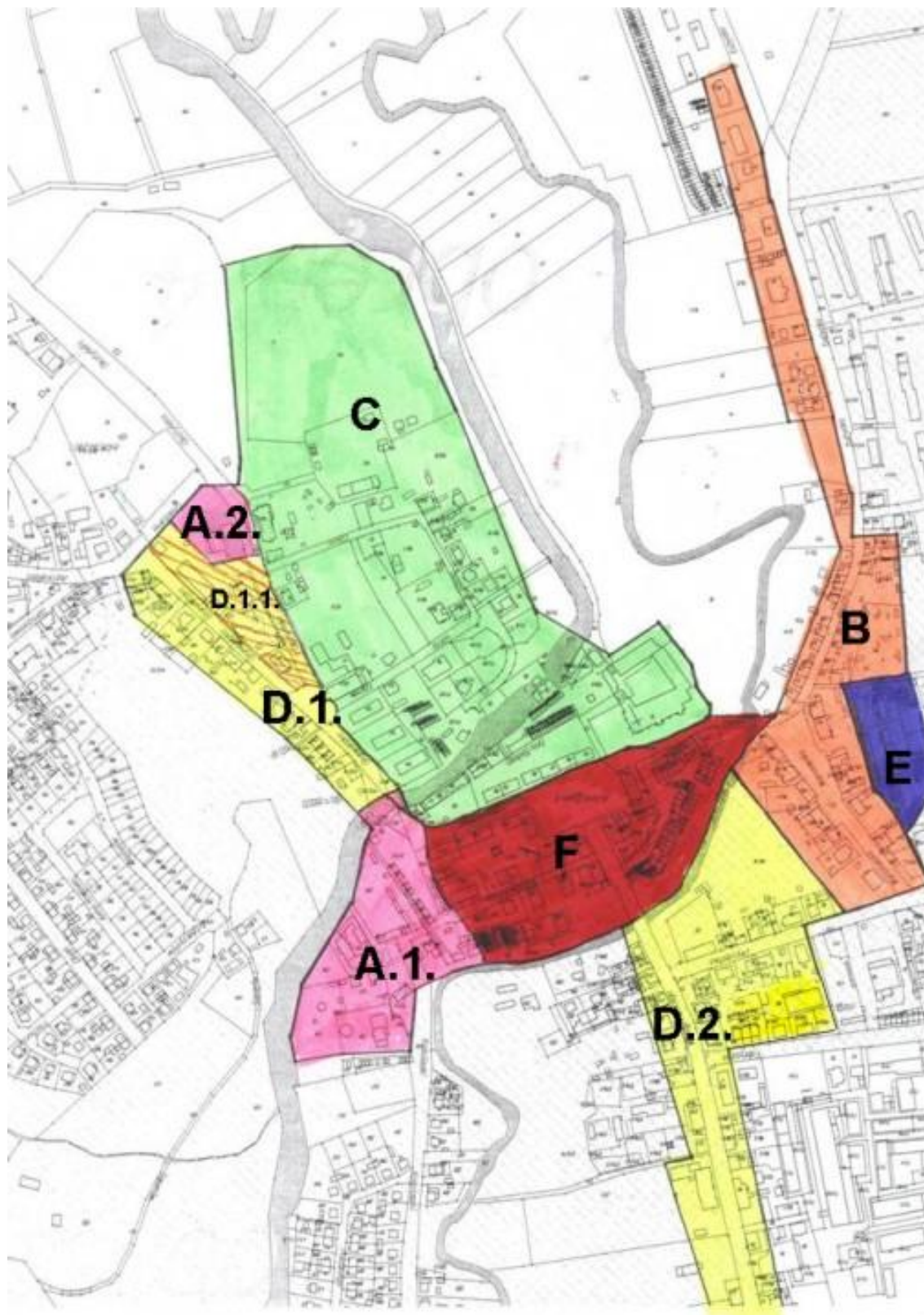
- Tab. 49. Podobszar F, s. 185,
- Tab. 50. Podobszar G, s. 186
- Tab. 51. Projekty priorytetowe, s. 187,
- Tab.52. Projekty zgłoszone przez Spółdzielnie Mieszkaniowe, s.188,
- Tab.53. Zbiorczy koszt inwestycji, s. 189,
- Tab.54. Inwestycje przewidziane do realizacji bez udziału Gminy Dobre Miasto, s. 190,
- Tab.55. Wskaźniki monitoringu realizacji, s. 192,
- Tab.56 . Budżet za 2008 rok, s. 200,
- Tab.57. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gmina Dobre Miasto, s. 201,
- Tab.58. Projekty priorytetowe, s. 202
- Tab.59. Lista planowanych ewaluacji (formularz: EW.1), s. 216,
- Tab.59. Informacja roczna w zakresie ewaluacji (formularz: EW.2), s. 219.

Wykresy:

- Wyk.1 Struktura gruntów znajdujących się na obszarze Dobrego Miasta według typów, s. 38,
- Wyk. 2 Skład ilościowo-jakościowy [Mg] odpadów komunalnych wytwarzanych w 2005r. na terenie gminy (w podziale na 18 strumieni odpadów), s. 45,
- Wyk. 3. Liczba przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w latach 1998 – 2008, s. 56,
- Wyk. 4. Działalność gospodarcza z podziałem na branże, s. 58,
- Wyk. 5. Struktura organizacji pozarządowych ze względu na siedzibę, s. 93,
- Wyk. 6. Struktura pozarządowych organizacji dobromiejskich (podział ze względu na rodzaj prowadzonej działalności), s.94,
- Wyk. 7. Podmioty, które otrzymały dofinansowanie, s. 99
- Wyk. 8. Ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych, s.101,
- Wyk. 9. Dynamika zmian stopy bezrobocia na przestrzeni lat i w porównaniu do wskaźników regionalnych i krajowych, s. 106.
- Wyk. 10. Tendencje zmian liczby bezrobotnych w latach 2003-2008, s.107,
- Wyk. 11. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia, s. 108,
- Wyk. 12. Porównanie struktury bezrobotnych wg wykształcenia w gminie Dobre Miasto i województwie warmińsko – mazurskim, s. 108,
- Wyk. 13. Dynamika zmian poziomu bezrobocia kobiet w Gminie Dobre Miasto (porównanie do średniej stopy bezrobocia w Gminie), s. 110.
- Wyk. 14. Liczba osób bezrobotnych rozpoczynających samodzielną działalność gospodarczą, s. 111,
- Wyk. 15. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2020, s.145,
- Wyk. 16. Szacunkowy podział środków – EFRR na poszczególne osie priorytetowe RPO WiM, s. 198,
- Wyk. 17. System zarządzania, s. 205,
- Wyk. 18. Logiczne powiązania działań, zasobów i celów w systemie monitoringu, s. 208.

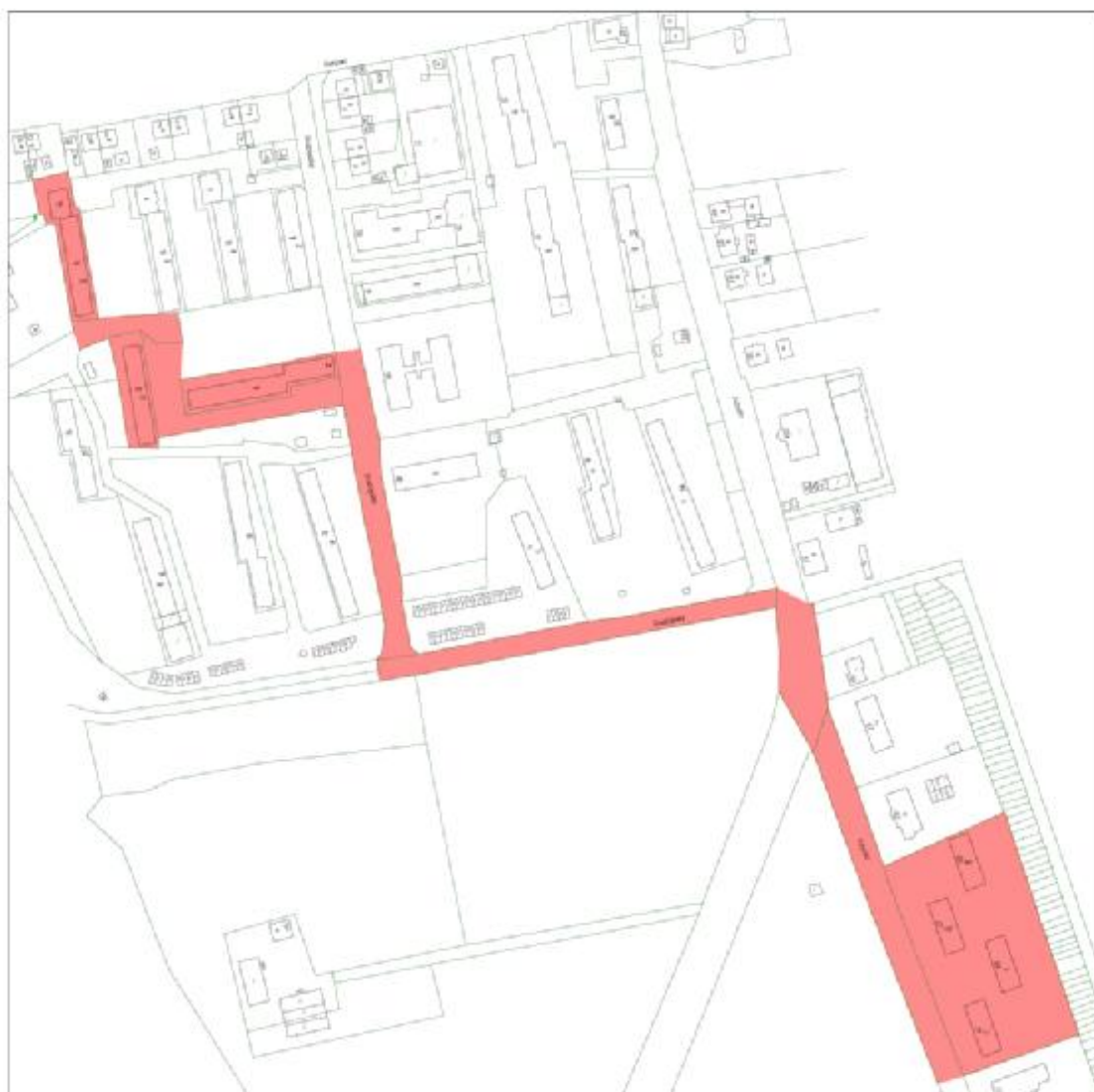
ZALĄCZNIKI

Załącznik I. Mapa obszaru podlegającego rewitalizacji dla Działania 4.2.

Źródło: Opracowanie Urząd Miejski w Dobrym Mieście.

Załącznik II. Mapa obszaru podlegającego rewitalizacji dla Działania 4.1.

OBSZAR G
Działanie 4.1

Załącznik III.

Kwestionariusz ankiety

Ankieta
Rewitalizacja w Dobrym Mieście

Rewitalizacja – długofalowy proces odnowy i przywrócenia do życia obszarów zdegradowanych pod względem społecznym, przestrzennym i ekonomicznym

I. Czy Pani/Pana zdaniem, nasze miasto powinno posiadać i realizować program rewitalizacji (Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007 - 2013)

Tak Nie

II. Proszę wskazać obszar (w tym znajdujące się na nim obiekty), który Pani/Pana zdaniem powinien zostać poddany rewitalizacji (właściwe podkreślić - można wybrać kilka odpowiedzi)

1. Adaptacja **dawnego budynku magazynowego** przy ul. Górnej wraz z otoczeniem na **Stodolę Kultury**
2. Renowacja budynku **Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej** przy ulicy Górnej wraz z otoczeniem
3. Modernizacja Parku Miejskiego,
4. Remont zabytkowych kamienic przy ul. Sowińskiego,
6. inne obszary – proszę wskazać jakie

.....
.....

III. Proszę wymienić obszar, który Pani/Pana zdaniem powinien zostać poddany rewitalizacji w I kolejności – można zaznaczyć 3 obszary (obszary - pkt.2).

1. 2. 3. 4. 5. 6.

IV. Proszę podać związek Pani/Pana z tym obszarem (właściwe podkreślić - można wybrać kilka odpowiedzi).

1. miejsce zamieszkania,
2. często przechodzę koło tego miejsca, często przychodzę/ do tego miejsca
3. miejsce pracy,
4. miejsce wypoczynku,
5. inne .....

.....
.....

V. Jakie Pani/Pana zdaniem występują problemy ma tym obszarze (właściwe podkreślić – można wybrać kilka odpowiedzi).

1. przestępczość,
2. bezrobocie,
3. bieda,
4. alkoholizm/narkomania,
5. zły stan zabytków,
6. zły stan dróg i placów i budynków,
7. inne.....

VI. Uwagi.....

Serdecznie dziękujemy za poświęcony czas.

Załącznik IV. Ewidencja zabytków (stan – maj 2009)

GMINA DOBRE MIASTO	
Stary Dwór:	
1.	Dom nr 4
2.	Dom nr 6
3.	Dom nr 8
4.	Dom nr 10
5.	Dom nr 11
6.	Dom nr 12
7.	Kapliczka (III-kondyg.) w okolicy d. nr 12
8.	Kapliczka przy d. nr 14
9.	Dom nr 16
Barcikowo	
10.	Kapliczka przy szkole
11.	Szkoła (nr 9)
12.	Kapliczka (w wąwozie)
13.	Dom nr 1
14.	Dom nr 7
15.	Dom nr 8
16.	Dom nr 10
17.	Dom nr 16
18.	Dom nr 17
19.	Dom nr 19
20.	Dom nr 20
21.	Dom nr 21
22.	Dom nr 24
23.	Dom nr 25
24.	Sklep spożywczy(nr 4)
25.	Dom nr 26
Kabikiejmy (Górne)	
26.	Dom nr 1
27.	Budynek szkoły (nr 2)
28.	Budynek gospodarczy przy szkole (szkieletowy)
29.	Dom nr 4
30.	Dom nr 5
31.	Dom nr 6
32.	Dom nr 6A
33.	Dom nr 7
34.	Dom nr 8
35.	Kaplica św. Rocha
36.	Budyneczek dawnej remizy, k. domu nr 4
Kabikiejmy Dolne	
37.	Dom nr 19
38.	Dom nr 11 (siedlisko) przed wsią
39.	Dom nr 9
40.	Kapliczka na przeciwko d. nr 9
41.	Dom nr 8

42.	Kapliczka przy d. nr 8
43.	Dom nr 6
44.	Dom nr 5
45.	Dom nr 4
46.	Dom nr 3
47.	Dom nr 1
48.	Dom nr 2
Głotowo	
49.	Dom nr 31
50.	Dom nr 35
51.	Dom nr 36
52.	Dom nr 38
53.	Dom nr 39
54.	Dom nr 42
55.	Dom nr 43
56.	Dom nr 47
57.	Dom nr 48
58.	Dom nr 49
59.	Dom nr 50
60.	Dom nr 10
61.	Dom nr 11A
62.	Dom nr 13
63.	Dom nr 16
64.	Kapliczka przy nr 16
65.	Dom nr 17 szkoła
66.	Dom nr 18
67.	Dom nr 20
68.	Dom nr 19
69.	Dom nr 21
70.	Dom nr 22
71.	Dom nr 23
72.	Dom nr 24
73.	Dom nr 23A
74.	Dom nr 23C
75.	Dom nr 28
76.	Dom nr 26
77.	Dom nr 29
78.	Dom nr 30
79.	Dom nr 6
80.	Dom nr 7
81.	Dom nr 8
Swobodna	
82.	Dom nr 1
83.	Dom nr 3
84.	Kapliczka –w centrum wsi
85.	Dom nr 6
86.	Kapliczka przy d. nr 15
Knopin	
87.	Budynek PKP nr 15
88.	Dom nr 14

89.	Kapliczka przed wsią
90.	Dom nr 9
91.	Dom nr 6
92.	Dom nr 10
93.	Dom nr 5
94.	Dom nr 4
95.	Dom nr 2
96.	Dom nr 19
99.	Dom nr 18
100.	Kapliczka przed nr 18
101.	Budynek PKP nr 17
102.	Dom nr 13
103.	Dom nr 7
104.	Dom nr 8
Cerkiewnik	
105.	Dom nr 3
106.	Dom nr 4
107.	Dom nr 5
108.	Dom nr 9
109.	Kapliczka przy d. nr 9
110.	Kapliczka przy d. nr 8
111.	Dom nr 12
112.	Dom nr 16
113.	Dom nr 21
114.	Dom nr 26
115.	Dom nr 30
116.	Dom nr 31
117.	Dom nr 34
118.	Kapliczka przy d. nr 34
119.	Budynek PKP nr 36
120.	Dom nr 35
121.	Budynek dworca PKP
122.	Dom nr 28
123.	Dom nr 25
124.	Dom nr 24
125.	Kapliczka przed d. nr 23
126.	Budynek (szkieletowy) przy kościele
127.	Dom nr 19
128.	Dom nr 15
129.	Dom nr 13
Nowa Wieś Mała	
130.	Dom nr 1
131.	Dom nr 3
132.	Dom nr 5
133.	Dom nr 13
134.	Dom nr 14
135.	Dom nr 18
136.	Kapliczka przed d.nr 18
137.	Dom nr 21
138.	Dom nr 10

139.	Budynek PKP nr 31
140.	1Kapliczka przed d.nr 29
Łęgno	
141.	Dom nr 1
142.	Dom nr 2
143.	Kapliczka przy d. nr 2
144.	Dom nr 4
145.	Dom nr 5
146.	Dom nr 6
147.	Dom nr 11
148.	Dom nr 13
149.	Dom nr 15
150.	Dom nr 20
151.	Dom nr 12
152.	Dom nr 18 a
153.	Dom nr 16
154.	Dom nr 14
155.	Dom nr 25
156.	Kapliczka przy d.nr 25
Bzowiec	
157.	Dom nr 38
158.	Dom nr 37
159.	Dom nr 36
160.	Dom nr 30
161.	Dom nr 33
162.	Dom nr 29
163.	Dom nr 18
164.	Dom nr 17
165.	Dom nr 14
166.	Dom nr 6
167.	Budynek PKP
168.	Dom nr 7
169.	Dom nr 8
170.	Dom nr 10
171.	Dom nr 11
172.	Kapliczka przy d.nr 11
173.	Dom nr 19
174.	Dom nr 20
175.	Dom nr 21
176.	Dom nr 24
177.	Dom nr 23
178.	Dom nr 31
179.	Dom nr 28
Praslity	
180.	Dom nr 52
181.	Dom nr 7
182.	Dom nr 8
183.	Dom nr 9

184.	Dom nr 11
185.	Dom nr 13
186.	Dom nr 16
187.	Dom nr 20
188.	Dom nr 21
189.	Kapliczka naprzeciw Str. Poż.
190.	Kapliczka przed d.nr 32
191.	Dom nr 32
192.	Dom nr 31
193.	Dom nr 27
194.	Dom nr 23
195.	Dom nr 3
196.	Dom nr 4
Smolajny	
197.	Dom nr 2
198.	Dom nr 3
199.	Dom nr 7
200.	Dom nr 8
201.	Dom nr 11
202.	Dom nr 13
203.	Dom nr 36
204.	Dom nr 35
205.	Dom nr 31
206.	Dom nr 30
207.	Dom nr 26
208.	Dom nr 23
209.	Dom nr 28
210.	Kapliczka przy d. nr 16
211.	Dom nr 41
212.	Dom nr 38 (szkoła)
213.	Dom nr 42
214.	Dom nr 48
215.	Dom nr 49
216.	Dom nr 50/51
217.	Dom nr 52/53/54
218.	Dom nr 59
219.	Dom nr 61
220.	Dom nr 60
221.	Dom nr 73
Piotraszewo	
222.	Dom nr 1
223.	Dom nr 5
224.	Dom nr 6
225.	Dom nr 7 (szkoła)
226.	Dom nr 10
227.	Dom nr 11
228.	Dom nr 14
229.	Dom nr 24
230.	Dom nr 19
231.	Dom nr 21
232.	Dom nr 23

233.	Obelisk (1914-1918)
234.	Dom nr 25
235.	Dom nr 30
236.	Dom nr 33
237.	Dom nr 34
238.	Dom nr 13
239.	Dom nr 35
240.	Dom nr 40
241.	Dom nr 36
242.	Dom nr 39
243.	Dom nr 47
Urbanowo	
244.	Spichlerz u wylotu drogi z Piotraszewa do Urbanowa i folwarku, d. PGR Urbanowo
Mawry	
245.	Dom nr 1
246.	Dom nr 2
247.	Dom nr 6
248.	Dom nr 7
249.	Dom nr 9
Kunik	
250.	Dom nr 1
Kosyń	
251.	Dom nr 1
252.	Dom nr 2
253.	Dom nr 3
254.	Dom nr 4
Podleśna	
255.	Dom nr 11
256.	Dom nr 16
257.	Kapliczka przy domu nr 16
258.	Dom nr 26
259.	Dom nr 27
260.	Dom nr 30 (sklep)
261.	Dom nr 31
262.	Dom nr 32
263.	Dom nr 36
Jesionowo	
264.	Dom nr 7
265.	Kapliczka przy bloku nr 10
266.	Kapliczka przy d.nr 13
267.	Kapliczka naprzeciwko kościoła
268.	Dom nr 14 b
269.	Dom nr 22
270.	Dom nr 23
271.	Kapliczka przy d. nr 23

272.	Pomnik (1914-1918)
Międzylesie	
273.	Dom nr 8
274.	Dom nr 9
275.	Dom nr 10
276.	Dom nr 11
277.	Dom nr 13
278.	Dom nr 14
279.	Dom nr 15
280.	Dom nr 16
281.	Dom nr 18
282.	Dom nr 21
283.	Dom nr 22
284.	Dom nr 23
285.	Dom nr 24
286.	Dom nr 25
287.	Dom nr 26
288.	Dom nr 29
289.	Dom nr 30
290.	Dom nr 33
291.	Dom nr 34
292.	Dom nr 36
293.	Dom nr 41
294.	Dom nr 43
295.	Dom nr 44
296.	Kapliczka przy drodze Międzylesie – Orzechowo
297.	Kapliczka za D.Miastem w kierunku Międzylesia
298.	Kapliczka za D.Miastem w kierunku Międzylesia
299.	Kapliczka za D.Miastem w kierunku Międzylesia
Orzechowo	
300.	Dom nr 2
301.	Dom nr 5
302.	Dom nr 6
303.	Dom nr 10
304.	Dom nr 11
305.	Dom nr 13
306.	Dom nr 15
307.	Dom nr 16
308.	Dom nr 22
309.	Dom nr 24
310.	Dom nr 25
311.	Kapliczka przy d.nr 26
312.	Kapliczka przy d.nr 27
313.	Figura przy kościele
314.	Dom nr 29
315.	Dom nr 33
316.	Kapliczka naprzeciw nr 33
317.	Dom nr 34
318.	Dom nr 35
319.	Dom nr 38
320.	Dom nr 39

321.	Dom nr 40
322.	Dom nr 41
323.	Dom nr 43
324.	Kapliczka przy d.nr 43
325.	Kuźnia naprzeciw nr 43
326.	Dom nr 45
327.	Dom nr 47
328.	Spichlerz przy kościele, nr 28

ZALĄCZNIK V. REJESTR ZABYTKÓW –GM. DOBRE MIASTO – DANE NA DZIEŃ 15/05/2009 - ZABYTKI NIERUCHOME

Miejscowość	Ulica	Numer	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu	Decyzja	Działka
BZOWIEC		049	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3584	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/246/93	1
BZOWIEC		030	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3591	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/245/93	53
CERKIEWNIK			KOŚCIÓŁ ŚW KATARZYNY	A-3785	18 stycznia 1995	PSOZ-IZN-5340/6/95	160
CERKIEWNIK			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI	A-1799	9 stycznia 1987	KL-5358-6/87	160
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	31/33	BUDYNEK MIESZKALNY	A-4342	26 października 2006	IZAR(JD)-4100/5-69/06	84
DOBRE MIASTO	GÓRNA	009 A	STAJNIA - OB. SKLEP I WARSZTAT	A-4121	30 sierpnia 1999	SOZ-IZN-5340/173/99	102/2
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	028	STAJNIA /OB. MAGAZYN/	A-4075	16 lipca 1998	PSOZ-IZN-5340/414/98	178/1,73/1
DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	004 A	DOM	A-3939	18 grudnia 1996	PSOZ-IZN-5340/605/96	92
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	003	DOM	A-3919	3 października 1996	PSOZ-IZN-5340/233/96	3/3
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	003	DOM	A-3880	21 marca 1996	PSOZ-IZN-5340/47/96	132/2
DOBRE MIASTO	GDAŃSKA		WIEŻA CIŚNIEŃ	A-3879	15 marca 1996	PSOZ-IZN-5340/46/96	181,188(część)
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3520	31 maja 1993	PSOZ-IZN-5340/126/93	670/9
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3521	31 maja 1993	PSOZ-IZN-5340/127/93	39/3
DOBRE MIASTO	KOŚCIUSZKI		GAZOWNIA	A-2839	3 sierpnia 1989	KL-5340/363/89	339
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	026 A	SPICHLERZ	A-2292	2 listopada 1987	KL-5340/683/87	-
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	026 A	BRAMA PRZY SPICHLERZU	A-2291	2 listopada 1987	KL-5340/682/87	-
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	010	SPICHLERZ	A-2293	2 listopada 1987	KL.5340/681/87	102/1
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	005	SPICHLERZ	A-2294	2 listopada 1987	KL.5340/680/87	133
DOBRE MIASTO	GÓRNA	001	DOM	A-2214	2 września 1987	KL-5340-480/87	93/2
DOBRE MIASTO	GÓRNA	020	DOM	A-2208	2 września 1987	KL-5340-471/87	-
DOBRE MIASTO	GÓRNA	018	DOM	A-2213	2 września 1987	KL-5340/470/87	-
DOBRE MIASTO	GROBŁOWA	008	BUDYNEK ADMINISTRACYJNY GAZOWNI	A-2191	2 września 1987	KL-5340-482/87	-
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	025	DOM	A-2197	2 września 1987	KL-5340-264/87	670/4
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	021	DOM	A-2196	2 września 1987	KL-5340-462/87	670/4
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	023	DOM	A-2205	2 września 1987	KL-5340-463/87	670/4
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	027	DOM	A-2206	2 września 1987	KL-5340-465/87	670/4

DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	016	DOM	A-2187	2 września 1987	KL-5340-460/87	35/1
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	019	DOM	A-2216	2 września 1987		
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	037	DOM	A-2207	2 września 1987	KL-5340-466/87	670/4
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	053	DOM	A-2200	2 września 1987	KL-5340-497/87	16
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	037	SPICHLERZ	A-2193	2 września 1987	KL-5340-490/87	5
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	017	DOM	A-2212	2 września 1987	KL-5340-481/87	329
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	007	DOM	A-2211	2 września 1987	KL-5340-477/87	324
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	015	DOM	A-2204	2 września 1987	KL-5340-479/87	328
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	011	DOM	A-2209	2 września 1987	KL-5340-478/87	326
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	014	DOM	A-2202	2 września 1987	KL-5340-489/87	42/5
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	001	DOM	A-2189	2 września 1987	KL-5340-467/87	491
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	004	DOM	A-2188	2 września 1987	KL-5340-468/87	86/1
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	023	DOM	A-2190	2 września 1987	KL-5340-475/87	88
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	045	DOM	A-2198	2 września 1987	KL-5340-485/87	77
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	014	DOM	A-2203	2 września 1987	KL-5340-473/87	37/15
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	027	DOM	A-2215	2 września 1987	KL-5340-459/87	86/1
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	025	DOM	A-2201	2 września 1987	KL-5340-476/87	87/1
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	047	DOM	A-2199	2 września 1987	KL-5340-483/87	76
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	018	DOM	A-2195	2 września 1987	KL-5340-474/87	278
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	010	DOM	A-2192	2 września 1987	KL-5340-472/87	275/6
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	008	DOM	A-2194	2 września 1987	KL-5340-491/87	275/1
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	026	DOM	A-2210	2 września 1987	KL-5340-488/87	272
DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	005	DOM	A-2138	1 września 1987	KL-5340-504/87	500/7
DOBRE MIASTO	FABRYCZNA	003	DOM	A-2137	1 września 1987	KL.5340-505/87	-
DOBRE MIASTO	GROBLOWA	006	RZEŻNIA	A-2141	1 września 1987	KL 5340-492/87	-
DOBRE MIASTO	GRUNWALDZKA	046	WILLA	A-2179	1 września 1987		
DOBRE MIASTO	KRÓTKA	002	DOM	A-2152	1 września 1987	KL-5340-501/87	47/1
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	014	DOM	A-2185	1 września 1987	KL-5340-511/87	495

DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	049	DOM	A-2184	1 września 1987	KL-5340-506/87	129
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	002	WILLA	A-2151	1 września 1987	KL-5340-514/87	60/28
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	017	DOM	A-2150	1 września 1987	KL-5340-510/87	3/7
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	019	DOM	A-2149	1 września 1987	KL-540-509/87	4
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	004	DOM	A-2176	1 września 1987	KL-5340-513/87	481
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	006	DOM	A-2177	1 września 1987	KL-5340-512/87	480
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	035	DOM	A-2148	1 września 1987	KL-5340-507/87	173/2
DOBRE MIASTO	ŁUŻYCKA	024	DOM	A-2186	1 września 1987	KL-5340-508/87	65/1
DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	011	DOM	A-2139	1 września 1987	KL-5340-503/87	308
DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	013	DOM	A-2147	1 września 1987	KL-5340-502/87	35/10
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	008	WILLA	A-2146	1 września 1987	KL-5340-517/87	346/3
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA		BRAMA CMENTARNA	A-2175	1 września 1987	KL-5340-516/87	105
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	010	DOM	A-2145	1 września 1987	KL-5340-515/87	102/1
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	002	DOM PARAFIALNY	A-2156	1 września 1987	KL.5340-497/87	91
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	024A	DOM	A-2157	1 września 1987		
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	013	DOM	A-2140	1 września 1987	KL-5340-500/87	31/11
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	024	DOM	A-2131	1 września 1987		
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	022	SPICHLERZ	A-2142	1 września 1987		
DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	012	WILLA	A-2155	1 września 1987	KL.5340-493/87	42/5
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	028 A	DOM, DAWNA STAJNIA	A-2178	1 września 1987	KL.5340-494/87	270
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	028	DOM	A-2174	1 września 1987	KL-5340-484/87	266
DOBRE MIASTO	WOJSKA POLSKIEGO	012	WILLA	A-2084	27 lipca 1987		
DOBRE MIASTO			KAPLICA ŚW JERZEGO Z OTOCZENIEM 50 100 M.	A-1153	3 września 1968	-	
DOBRE MIASTO	GÓRNA	001 A	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI	A-1154	3 września 1968	-	93/1
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO		BASZTA "BOCIANIA" Z OTOCZENIEM 50 - 100 M.	A-1150	3 września 1968		321
DOBRE MIASTO			UKŁAD URBANISTYCZNY ORAZ OBSZAR 50 M. NA ZEWN. OD MURÓW	A-416	30 października 1957	L.334	
DOBRE MIASTO			MURY OBRONNE	A-419	30 października 1957	L.335	
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	006	KAMIENICZKA W GRANICAH DZIAŁKI	A-418	30 października 1957	L.338	
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	004	KAMIENICZKA	A-417	30 października 1957	L.339	
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	008	KAMIENICZKA	A-416	30 października 1957		
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	010	KAMIENICZKA	A-420	30 października 1957	L.336	

DOBRE MIASTO	WARSZAWSKA	006	DOM	A-418	30 października 1957	L.338	469
DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	028	DOM - KAMIENICA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	MALCZEWSKIEGO	026	DOM - KAMIENICA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO	011	KAMIENICZKA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	PRZEMYSŁOWA	020	DOM - KAMIENICA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	005	DOM - KAMIENICA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	SOWIŃSKIEGO	012	DOM - KAMIENICA	A-416	30 września 1957	-	
DOBRE MIASTO	OLSZTYŃSKA	001	KOŚCIÓŁ ŚW MIKOŁAJA	A-51	16 września 1949	L.K.SZT. IV-2-35/49	87
DOBRE MIASTO	ORŁA BIAŁEGO		KOŚCIÓŁ NAJŚWIĘTSZEGO ZBAWICIELA I WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH (KOLEGIATA I ZABUDOWANIA KOLEGIACKIE)	A-50	16 września 1949	L.IV-2-32/49	51,52
GŁOTOWO			KALWARIA WARMIŃSKA (ZESPÓŁ 14 KAPLIC) ORAZ GROTA MATKI BOŻEJ Z LOURDES I KAPLICA MODLITWY PANA JEZUSA W OGRÓJCU	A-4270	29 grudnia 2003	WUOZ-5043-IZN-5340-270A/2003	209, 210
GŁOTOWO		030	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3582	21 października 1993	PSOZ-IZN-5340/235/93	172
GŁOTOWO		029	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3581	21 października 1993	PSOZ-IZN-5340/236/93	171/1
GŁOTOWO		031	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3577	21 października 1993	PSOZ-IZN-5340/237/93	215
GŁOTOWO			KAPLICZKA PRZYDROŻNA /NA PLACU PRZED KOŚCIOŁEM/	A-3580	21 października 1993	PSOZ-IZN-5340/238/93	206
GŁOTOWO			KAPLICZKA CMENTARNA /NA CMENTARZU PARAFIALNYM/	A-3578	21 października 1993	PSOZ-IZN-5340/239/93	207
GŁOTOWO			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI	A-3729/O	9 stycznia 1987	KL-5358-4/87	345
GŁOTOWO			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI	A-3728/O	9 stycznia 1987	KL-5358-5/87	207
GŁOTOWO			ZESPÓŁ ZABUDOWAŃ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. NAJŚWIĘTSZEGO ZBAWICIELA	A-1148	2 września 1968	-	x
JESIONOWO			KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. ŚW.ŚW. MARCINA, ROCHA I WALENTEGO	A-3784	18 stycznia 1995	PSOZ-IZN-5340/7/95	87
JESIONOWO			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI /WOKÓŁ KOŚCIOŁA/	A-3730/O	9 stycznia 1987	KL-5358-3/87	175
KNOPIN			KAPLICA /WRAZ Z NAJBLIŻSZYM OTOCZENIEM W PROMIENIU 100M./	A-1133	1 września 1968	-	-
KOSYŃ			MOST DROGOWY NAD RZEKĄ ŁYNA W CIĄGU DROGI KRAJOWEJ NR 51 (KM. 60+ 765 M.)	A-4216	21 marca 2001	SOZ.IZN-5340/90/2001	348/1(most),375/1(rze ka)

ŁĘGNO		011	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3620	8 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/283/93	171/3
ŁĘGNO		022	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3619	8 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/285/93	39
ŁĘGNO		021	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3621	8 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/284/93	36
MAWRY		009	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3605	29 października 1993	PSOZ-IZN-5340/267/93	4/1
MAWRY			KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3602	29 października 1993	PSOZ-IZN-5340/263/93	11/7
MAWRY		006	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3603	29 października 1993	PSOZ-IZN-5340/266/93	16/1
MIĘDZYLESIE		052	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3608	2 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/273/93	68/1
MIĘDZYLESIE			KAPLICZKA PRZYDROŻNA P.W. ŚW KRZYŻA	A-1132	30 sierpnia 1968	-	-
MIĘDZYLESIE			TRZY KAPLICE CMENTARNE	A-1131	30 sierpnia 1968		
MIĘDZYLESIE			KAPLICA ODPUSTOWA P.W. ŚW KRZYŻA WRAZ Z CMENTARZEM	A-1130	30 sierpnia 1968	-	-
NOWA WIEŚ MAŁA			KAPLICA P.W. MIŁOSIERDZIA BOŻEGO	A-3806	7 marca 1995	PSOZ-IZN-5340/31/95	63/5
NOWA WIEŚ MAŁA		036	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3590	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/250/93	238/1
NOWA WIEŚ MAŁA		014	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3589	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/243/93	59
NOWA WIEŚ MAŁA		013	KAPLICZKA Z DZWONNICZKĄ	A-3585	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/247/93	61
NOWA WIEŚ MAŁA		033	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3588	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/249/93	221
NOWA WIEŚ MAŁA		038	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3583	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/251/93	231/1
NOWA WIEŚ MAŁA		035	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3587	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/244/93	223
NOWA WIEŚ MAŁA		027	KAPLICZKA Z DZWONNICZKĄ	A-3586	25 października 1993	PSOZ-IZN-5340/248/93	24/2
ORZECHOWO			SZKOŁA	A-3805	7 marca 1995	PSOZ-IZN-5340/30/95	197
ORZECHOWO			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI /POŁOŻONY WOKÓŁ KOŚCIOŁA/	A-3733/O	9 stycznia 1987	KL-5358-2/87	160/2
ORZECHOWO			KOŚCIÓŁ NIEPOKALANEGO POCZĘCIA NMP WRAZ Z CMENTARZEM PRZYKOŚCIELNYM	A-1128	25 sierpnia 1968	-	-

ORZECHOWO			PLEBANIA	A-919	19 maja 1968	-	-
PIOTRASZEWO		018	PLEBANIA /OBECNIE DOM/	A-3808	7 marca 1995	PSOZ-IZN-5340/29/95	184/7
PIOTRASZEWO		011	DOM	A-3786	18 stycznia 1995	PSOZ-IZN-5340/5/95	186
PIOTRASZEWO		028	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3615	3 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/279/93	28
PIOTRASZEWO			KAPLICZKA PRZYDROŻNA /PRZY OGRODZENIU KOŚCIOŁA/	A-3614	3 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/280/93	21
PIOTRASZEWO			CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI /POŁOŻONY WOKÓŁ KOŚCIOŁA/	A-3732/O	9 stycznia 1987	KL-5358-1/87	-
PIOTRASZEWO			KOŚCIÓŁ ŚW BARTŁOMIEJA /WRAZ Z CMENTARZEM PRZYKOŚCIELNYM/	A-1126	25 sierpnia 1968		
PODLEŚNA		016	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3604	29 października 1993	PSOZ-IZN-5340/265/93	128
PODLEŚNA		054	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3606	29 października 1993	PSOZ-IZN-5340/264/93	168
PRAŚLITY			KAPLICZKA Z DZWONNICZKĄ /NA TERENIE POSESJI SZKOLNEJ/	A-3618	3 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/278/93	124
PRAŚLITY		019	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3613	3 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/276/93	288
PRAŚLITY		035	KAPLICZKA Z DZWONNICZKĄ	A-3617	3 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/277/93	171/1
SMOLAJNY			ZESPÓŁ MŁYNA WODNEGO	A-3999	26 czerwca 1997	PSOZ-IZN-5340/610/97	295/1
SMOLAJNY	ZESPÓŁ PAŁACOWY		PAŁACYK MYŚLIWSKI	A-3807	7 marca 1995	PSOZ-IZN-5340/28/95	130/5
SMOLAJNY			PARK	A-3601/O	25 kwietnia 1984	KL-II-5347/36/84	cz.130
SMOLAJNY			BRAMA WJAZDOWA PRZY PAŁACU	A-1119	23 sierpnia 1968	-	-
SMOLAJNY			DOM /PRZY BRAMIE WJAZDOWEJ PAŁACU/	A-1118	23 sierpnia 1968	-	-
SMOLAJNY			PAŁAC	A-512	4 maja 1959	-	-
STARY DWÓR		004	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3611	2 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/270/93	83/2
STARY DWÓR		012	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3610	2 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/274/93	34/9
STARY DWÓR		006	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	A-3609	2 listopada 1993	PSOZ-IZN-5340/272/93	27
WICHROWO			BUDYNEK NADLEŚNICTWA	A-3834	25 sierpnia 1995	PSOZ NR 1503.IZN-5340/101/95	292/2

ARCHEOLOGIA

Miejscowość	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu	Numer działki	Stanowisko w miejscowości	Nazwa Własna	Nr Decyzji
CERKIEWNIK	GRODZISKO STAROŻYTNE	C-260	11 grudnia 2002	3073/2	st. XLVII	-	SOZ-4711-IZA-5350-42/2002
CERKIEWNIK	GRODZISKO Wczesnośredniowieczne, Stożkowe	C-254	24 listopada 1999	330/2	st. III	Kapelusz	5350-47/99
DOBRE MIASTO	NAWARSTWIENIA KULTUROWE STAREGO MIASTA	C-146	30 stycznia 1992		st. I	-	PSOZ-IZA-5350-5/92
KABIKIEJMY	GRODZISKO PÓŁWYSPOWE	C-082	29 grudnia 1969	167	st. I	Góra Zamkowa	-
SWOBODNA	GRODZISKO STOŻKOWE	C-224	23 grudnia 1996	3070	st. III	Złota Góra	5350-82/96
SWOBODNA	GRODZISKO WYSOCZYZNOWE, Pierścieniowe	C-223	23 grudnia 1996	3064/1	st. I	Szwedzki Szaniec	5350-81/96